

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

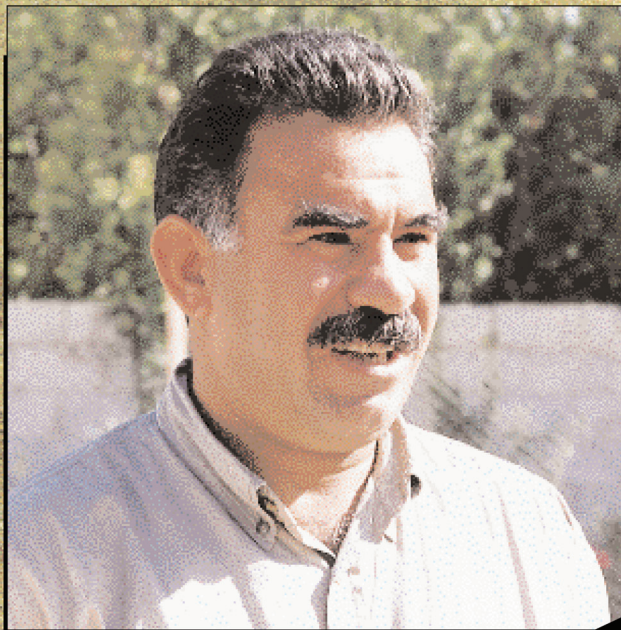
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ABDULLAH ÖCALAN

Nasıl Yaşamalı?

CİLT-I

Türkiye'de PDF Kitap Alın - <https://www.weshanen-serxwebon.com>

WEŞANEN-SERXWEBON

Üçüncü Baskı

ABDULLAH ÖCALAN

NASIL YAŞAMALI?

ABDULLAH ÖCALAN

NASIL YAŞAMALI?

**WEŞANÊN
SERXWEBÛN 70**

Abdullah ÖCALAN
Nasıl Yaşamalı?
Weşanên Serxwebûn: 70

Üçüncü baskı: Eylül 2008

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
KÜRDİSTAN'DA SANATIN İŞLEVİ VE DEVRİMCİ BİR ROMAN TASLAĞI	15
Sanat ve edebiyat ruhun ihtiyacıdır	16
Sömürgecilik sanatın da düşmanıdır	18
Nasıl yaşamalı sorusuna verilecek cevap bir romandır	20
Kürdistan romanı özgün olmak zorundadır	24
Dönem iyi işlenmeden kişilikler iyi çözümlenemez	29
Eski dünya kontrol altında	34
Bizde kadın-erkek ilişkisi savaş ilişkisidir	39
Kürdistan'da sevgi katledilmiştir	47
Cinsellik üzerindeki mülkiyet damgasını siliyoruz	53
NASIL YAŞAMALI?	61
Her şeye itiraz etme ve tepki gösterme temelinde devrimci teori ve eyleme ulaştım	63
12 Eylül faşizmine karşı özgürlük davasını bir halkın yaşam gerçeğine dönüştürdük	69
Kadının en güzeli, en değerlisi ... nasıl ortaya çıkar	77
Yaptığımız, yaşamı tehdit eden her şeye karşı bir var olma savaşıdır	84
Vatana ve sınıfa bağlanmayan sevgi bir hiçtir	90
Her elin karıştığı bir yerde yuva yapılmaz	99
Gerçekler temelinde sevebilirsen sev, yaşayabilirsen yaşa	107
KAZANILACAK BİR DÜNYA VAR	115
Cinselliğe yanlış yaklaşım ve muazzam sosyal çıkmaz	117
Anti-sosyal kişilik gerillaya sağlam yaklaşamaz	119
Kadına yaklaşımım, TC ile ölüm-kalım savaşına dönüştü	121
Sevgiyi geliştirdiğin oranda savaşı, savaşı geliştirdiğin oranda sevgiyi geliştirirsin	125
İnsan atom gücünde bir yetenektir	128
Boyun eğmektense mücadele yolunda her gün ölmek daha yerindedir	130
Köleler de eş edine hakkını mücadeleyle kazandılar	131
Apoculuk, en zor işlere girişmekten çekinmemektir	133
Soruna ulusal yaklaşım, uluslararası alana da katkı sunar	135

Bir taraf olarak kendi kaderinizi özgürce belirleyin	136
Kişiler şahsında ulusal ve toplumsal düzeyi çözümlüyoruz	139
Örgütsel çizgiye gelmeyenler, özgür ilişkiye de gelmiyorlar	143
Risk göze alınmadan zafer kazanılamaz	145
Basit bir duygu bile bir halkın umudunu yerle bir edebilir	147
Amaçlara sıkı bağlılık mutlaka kazandırır	149

KÜRDİSTAN DEVRİMİ, KADININ ÖZGÜRLÜĞÜ

VE TOPLUMSAL DEVRİMİDİR	155
Kaba cinsellik tükeniştir	157
Klasik Kürt erkek-kadın tipi birbirine karşı yeniktir	161
Özgür ilişki için savaşmamak özgürlüğe ihanettir	163
Bizde aşk büyük siyasal birliktir	168
Özgürlük savaşla yaratılır	171
Erkek, kadının özgürlük yoldaşı olmalıdır	176
PKK aşkını yaşayın	178
Kadın sorununu çözmek zaferi kazanmaktır	180
Doğru yaşamın savaşına ve ilişkisine ulaşacaksınız	183

YAŞAMAK İÇİN SAVAŞMALI

VE SAVAŞTA YAŞAMI ORTAYA ÇIKARMALIYIZ	187
Amacı unutup araçlara fanatikçe tapmak felakettir	188
Hareketimiz sosyal devrim anlayışıdır	191
Aile kurumu, sosyal ilişki nasıl olmalı	194
Hikayemizi doğru bilmek zorundayız	198
Ne yaşamak, ne de yaşamamak hayatı durdurur	199
Devrimci ilişki ve tarzı dışında başaracağını düşünen ahmaktır	204
Yaşam hakkı savaş hakkıdır	208
Özgür sosyal yaşam istiyorsan, Kürdistan kanununu uygulayacaksın	210
Eskiye ait her şey ayıp, çirkin, kötü ve yanlışır	214
Kolay yaşanılmadığını Avustralya'daki Kürt çocuğu da biliyor	217
Duygulara, geleneklere yenildin mi her şeyi kaybedersin	220
Cinselliğin ve cinsel ilişkinin kanunu vardır	223
Bir kadın ve erkek yaratmak savaşı kazanmakla mümkündür	226
Kızlarımız ve erkeklerimiz büyük özgürlük içindir	230
Özgürlük kolay olsaydı, Ronahi ve Berivan kedilerini yakmazdı	235
Şahadet yaşamın ödenmesi gereken karşılığıdır	236

ÖNSÖZ

“Nasıl Yaşamalı?”, günümüzde Kürdistan tarihinin en büyük sorusu olarak soruluyor. Ve ancak bir insan devrimiyle, bir yaşam devrimiyle cevabını bulabilecek nitelikte bir sorudur.

Tarihte büyük iz bırakan, uygarlığa büyük katkı sunan, etkileri günümüze kadar devam eden devrimlerin en belirgin özelliği, eski yaşamın yıkılışı üzerinde ortaya çıkardıkları ve kalıcılaştırdıkları yeni yaşam biçimidir. “Nasıl Yaşamalı?” sorusuyla büyük sorgulama mücadelesine girişmeyen, bunun cevabını vermeyen, güncel olan amaçlar dışına taşmayan devrimlerin zamanla silinip gittiğini tarih yazıyor. Yakın tarihin devrimleri de bu sorunun nasıl yakıcı bir ihtiyaç olduğunu çok iyi gösteriyor.

Özellikle hareket sahası Kürdistan olunca, bu konuda “Nasıl Yaşamalı?” deyip geçmemek ve adeta akan suların durduğunu unutmamak gerekir. Bu gerçeklik, sorunun büyüklüğüne birkaç kat büyüklük daha katar. Bu “soru”suz belki her şey yapılabilir, ama yapılamayacak tek şey de, uğruna bunca bedeller verilen devrimdir. Şüphesiz bu bir iddia değil; nitekim inceleyen herkes, her günün, her saatin, hatta her anın bunun pratik gerçekliğiyle dolu geçtiğini rahatlıkla görebilir. Denilebilir ki, tari-

hin en çeşitli ve en kapsamlı çözümlemesini yapan **Başkan APO**'nun dile getirdiği her kelimenin içinde bu gerçek gizlidir. Tekrarlıyoruz; asla unutmamak gerekir ki, burası Kürdistan. Bu topraklarda yaşamı kazanamayanlar hiçbir şeyi kazanamazlar. Kendini özgürleştiremeyenler hiçbir şeyi özgürleştiremezler. Bağımsız kişiliği yakalayamayanlar kölelikten kurtulamazlar.

Bu nedenle **“Nasıl Yaşamalı?”** çok önemli; ekmek, su ve hava kadar ihtiyaç duyulan bir sorudur. Bir kere sömürgeciliğe ait olan yaşam, yaşam değildir. Kürdistan'da binbir türlü yöntemle insanca yaşam durdurulmuştur. Diri denilen ölüdür; yaşam denilen zindandır; onurlu denilen utanç verici düşkünlüktür. **“Ayaktaki ölüler topluluğu...”** Her şeyiyle yitirilen bir ülke ve bir halk gerçekliği... Nitekim Kürdistan devriminin bir zorluğu da, yaşamın ne olup ne olmadığını **“ayaktaki ölüler”**e kavratma gibi bir ek görevle karşı karşıya olmasıdır.

Başkan APO, bu kitaptaki bir değerlendirmesinde, **“Nasıl Yaşamalı sorusuna verilecek cevap büyük bir romandır”** diyor. Kolay değil böyle bir cevap olabilmek. Herkesin altından çıkamayacağı (çıkamadığı) dünya kadar ağır bir iştir. **Başkan APO**'nun önderlik tarzının benzersizliği, kendisinin deyimiyle **“Kürt diyalektiği”**ni işletme derinliğini yakalamış olması, bunun gereklerine göre bir mücadeleyle esas alması ve **“Nasıl Yaşamalı?”** sorusuna cevap verebilme gücüne ulaşmasında ortaya çıkıyor.

Her şeyin çarpıtıldığı, hiçbir şeyin olması gereken yerinde olmadığı, kişiliklerin büyük düşkünlük batağında boğdurulduğu, birbirine zıt gerçeklere yer değiştirildiği Kürdistan'da **“Nasıl Yaşamalı?”** sorusunun cevabı büyük savaştır. Bu savaş, ilk akla gelen kuru kuruya silah kullanma biçimi değildir; PKK'nin aydınlatma süreci öncesine kadar akla gelmeyen uygulama kompleliği. Eski olan her şeyi büyük yıkma, yerine büyük yapma eylemidir. Bunsuz hiçbir birey alnındaki utanç lekesini kaldırma gücünü gösteremez. **Başkan APO** bile, nefes kesen amansız mücadelesine rağmen, hala bu utanç

lekesini tam silemediğini söylüyorsa, herhalde hiç kimse bu büyük utanç lekesini mendille silebileceğini düşünme gafletine giremez.

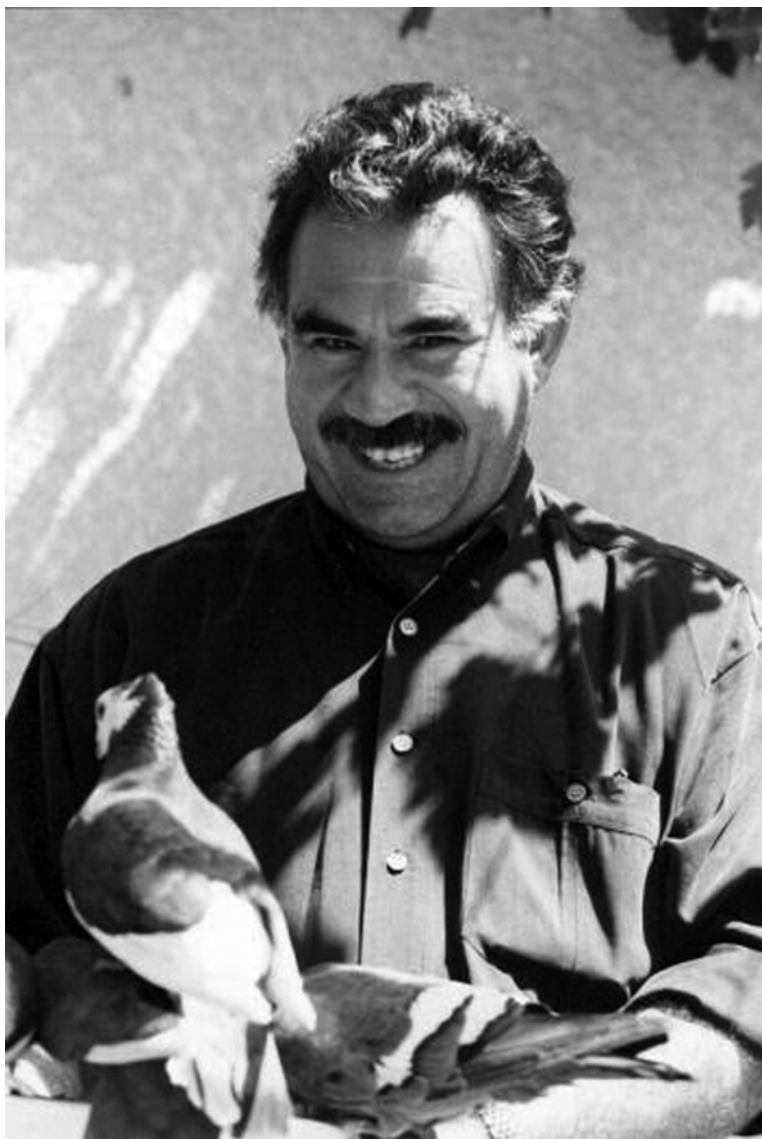
“**Nasıl Yaşamalı?**” sorusuna ulaşmak ve bunun cevabının nasıl verilebileceğini göstermek, dünyada solan insanlığın yeniden eski merkezi olan Kürdistan'da yeşertildiğini ortaya koyar. Büyük düşünen, kolayca tenezzül etmeyip büyük riskli mücadeleyi esas alan **Başkan APO**, “**Nasıl Yaşamalı?**” sorusuna verdiği cevapla, kapsamlı sosyal yaşam çözümlemeleriyle, bu alanda da büyük bir atılıma geçmiştir. Bu büyük atılım karşısında herkes kendi küçüklüğünü dehşetle farketmiştir. Atılan her kurşunun, dökülen her damla kanın, katlanan her zorluğun boşa gitmediği ve gitmeyeceği, her şeyin yeni bir yaşamın harcı olduğu çok çarpıcı bir biçimde gösterilmiştir. Bu aynı zaman Kürdistan devriminin inşa sürecine geçişini ifade eder.

“**Nasıl Yaşamalı?**”, **Başkan APO** önderliğinde **PKK**'nin yeni bir adımıdır. Sosyal, siyasal ve kültürel bunalımın bütün ağırlığıyla yaşandığı dünyanın Kürdistan parçasında yeni bir yaşamın tarihi yazılıyor. **PKK** düşmanlarını en çok korkutan gelişme budur. Kaldı ki, **PKK**'nin başarılı askeri savaşımı, müthiş irade keskinliği, tavize ve teslimiyete tümünden yabancılaştıran bağımsızlık çizgisi vb. her şeyi, son tahlilde yeni bir yaşam içindir. Tabii ki, bir yerde kadın bu yaşamın temelidir. Zaten Kürtçe'de “**Jin**”ın bir anlamı da “yaşam”dır. Fakat en çok yaşamdan düşürülen kadın, **Başkan APO**'nun özgürlük çözümlemeleriyle adına uygun bir yapılandırma sürecine tabi tutuluyor. Artık gelinen noktada kadın sorunu-nun ne olup ne olmadığı konusu tarihsel ve güncel yönleriyle çözümlenmiş, şimdi bunun pratik adımları zorlanmaktadır.

Özellikle son iki yıldır **Başkan APO**'nun sosyal yaşam çözümlemeleri ulusal kurtuluş mücadelesine yeni bir soluk kazandırmıştır. Kabul görmesi gereken erkek ve kadın tipini bütün yönleriyle izah etmiştir. “**Nasıl Yaşamalı?**” kitabı yapılan bu

çözümlemelerden derlenmiştir. Kitabın bir özelliği, 10 yılı aşkın süredir yürütülen savaşın, eski yaşamın yıkılışı temelinde yeni yaşamın yaratılmasında katettiği mesafenin birçok yönüyle yansıtmış olmasıdır. Ayrıca sadece Kürt insanı değil, diğer halklardan insanların da kendilerini görebileceği değerlendirmeler kişilikleri sarsıcı niteliktedir. Bu anlamda her okuyanı sorgulayan, nasıl yaşadığını sorduran bu kitap, kendi alanında ilktir. Yaşam sorunlarının ortaya konulması ve buna çözümlerin getirilmesi itibarıyla, kendisini ve toplumu yeniden yeniden yaratmak isteyenlerin üzerinde yoğunlaşacakları, inceleyecekleri, çok kapsamlı sonuçlar çıkaracakları değerli bir kaynaktır.

Weşanên Serxwebûn
Ocak 1995

“Yeni düzenlerin, yeni ilişkilerin ifade tarzlarına, üslup-hitaplarına ulaşmak, her gün eskiyi yakıp yıkmak ve yeniden yapmaya yol açmak romansı bir yaşamdır”

KÜRDİSTAN'DA SANATIN İŞLEVİ VE DEVRİMCİ BİR ROMAN TASLAĞI

Toplumsal gelişme, terk edilmesi gereken kişiliği her yönüyle konuşuran toplumsal gerçekliğin amansız eleştirisi temelinde ortaya çıkar. Böylece kabul gören kişiliği konuşuracak toplum ilişkilerinin toplam sonucu olan yaşam biçiminde oldukça çözümleyici ve dönüştürücü bir gerçeği ifade eder.

Ulusal şekillenmelerde niteliksel dönüşüm anları, devrim anları oluyor. Her toplumsal oluşumun gerçekleştirilmesi için köklü bir altüst oluş anlamına gelen devrim, öncelikle bilimsel alanda gelişir. Bilimsel gelişme, beraberinde daha somut olarak örgütsel ve eylemsellikte birlikte; dar gelen, artık yaşamın önünde engel teşkil eden üstyapı ilişkilerini tasfiye etmeyi de önemli bir görev olarak önüne koyar. Hiç şüphesiz devrimci hareket düşünsel çabalarını, eski düşüncelere, ideolojilere karşı mücadelesini köklü verdiği oranda, kendi ideolojik muhtevasını, çizgisini ortaya çıkarır. Yine bu mücadelesini, mevcut üstyapı kurumlarına karşı pratik bir çabaya indirgediğinde artık yasaların kabuğuna sığmaz. Yasal ve barışçıl yöntemlerle yetinemez. Şiddetli yöntemlerle siyasi doğrultusunu açmaya çalışır. Siyasi gelişmesini gerekli görür. Böylelikle devrimcilerin önce

ideolojik ve giderek siyasi alanda gelişmesi ortaya çıkar. Devrimin şiddeti, örgütlü ve oldukça da yoğun uygulandığı oranda, mücadele askeri alana da kayar. Böylelikle devrimin ideolojik, politik gelişmesi sürüp gider. Eğer zafere ulaşırsa altyapısını da dönüşüme uğratar, eski üretim biçimini yıkar. Engel teşkil eden ilişkileri dağıtır. Yeni mülkiyet ilişkileri başta olmak üzere, üretim güçlerinin gelişmesine elverişli çerçeveyi oluşturarak, gelişmesini tamamlamaya çalışır.

Sanat ve edebiyat ruhun ihtiyacıdır

Üstyapıda başlayan devrim, böylelikle altyapının dönüşüme uğramasıyla ilerler, yetkinleşir. Burada cevaplandırmamız gereken en önemli soru şudur: Edebiyatın işlevi nedir? Veya genel olarak sanatın, özel olarak da edebiyatın ve onun en önemli bölümü olan romanın devrimsel işlevi nedir sorusuna cevap vermemiz gerekiyor. Sanat olmadan, toplumlardan bahsedemeyiz. Dolayısıyla sanat toplumsallaşmanın, toplumsal gelişmenin vazgeçilmez bir aracıdır. Özellikle insanın doğa karşısındaki yaklaşımını bilimle, politikayla tam çözümleyememesi, yine maddi tatminle ruhunu tam doyuramaması, onu değişik bir tatmin biçimine, yani sanata götürür. Bu anlamda sanat, ruhun ihtiyacını gidermeyi esas alır. Hiç şüphesiz, bunun düşünceyle de ilişkisi vardır. Ama sanatın özgül bir alanı ifade ettiğini de rahatlıkla belirtmek mümkündür.

Ruhsal isteklerin büründüğü çok çeşitli biçimler, sanat ürünleri olarak karşımıza çıkar ve manevi bir tatmini sağlar. Düzenin ürünleri de zaman zaman sanatı etkiler. Yine politik gelişme de, sanatla çok yakından bağını kurar. Ama bütün bunlara sanat diyemeyiz. Öte yandan ekonomide de, politikada da sanattan bahsedilebilir. Çok çeşitli ideolojiler de sanata yaklaşır. Burada anlaşılması gereken; sanatın diğer toplumsal faktörlerden şiddetle etkilenmesi, ama onlarla aynılaşmaması veya onların pa-

sif bir gölgesi olmasıdır. Kendisinin ise aktif, vazgeçilmez bir ihtiyaç olarak hissedilmesi, yaşanması söz konusudur.

Denilebilir ki yaşamın, insanlığın ihtiyaçlarına göre şekillendirilmesi, bunda gözlenen tüm yöntemler, araçlar sanat kapsamına girer. Güzel ses dediğimiz olay, göze iyi görünen manzara, ruha iyi hitap eden şiir veya bir destan, sanat türü olarak değerlendirilir. Belki bunlar olmadan da yaşam sürdürülebilir ama bu bir soyutlamadır. Her bakışta mutlaka güzellik, çirkinlik ayrımı vardır. Yine insan ruhunun her yaklaşımında hoş giden vardır, gitmeyen vardır. Doğru davranış vardır, yanlış davranış vardır. Bir toplum, dolayısıyla bir birey ne kadar yükselmişse (özellikle sanat etkinlikleri söz konusu olduğunda), gelişme sağlamışsa, bir de bu yönüyle ilerlemenin ifadesi oluyor. Çok geri sanat biçimleri içinde kalan veya çok geri davranış biçimleri içinde seyredip giden birinin ilkelliğinden bahsedilir. Ruhsal derinliği, zenginliği olmayan, bir müzikten, bir manzaradan, birçok çeşitli sanatsal davranış biçimlerinden etkilenmeyen, bunun farkına varmayan bir kişiliğin hayat damarları kurumuştur. Dolayısıyla sanatın, toplumsal işlevi tartışmasızdır. Onsuz yaşam, ancak bir hayvanın yaşamına yakın seyreder. Hayvanlığın insanlıkla birleştiği sınırı ifade edebilir. Bu da kabul edilecek bir yaşam değildir.

Bu anlamda, her toplumsal gelişme döneminde veya niteliksel sıçrama aşamalarında sağlanan gelişme doğrultusu, sanatın da gelişme doğrultusunu belirler. Kaldı ki, önemli toplumsal altüst oluş dönemleri, aynı zamanda sanatın çabalarıyla belirginleşir. Her altüst oluş öncelikle sanatsal alanda gelişir; hem sanatı etkiler, hem de etkilenir. Özellikle devrimsel dönemler, sanatla hazırlandığı gibi, sanatın da niteliksel ve güçlü biçimlere kavuşmasında önemli etkide bulunur. Sanat, bu anlamda yaşamın zorluklarına karşı geniş bir soluklanmadır. Yani daralan insan ruhunun, bütün duyum kabiliyetinin sıçrama yapmasıdır. Var olanla veya eskiyle yetinmemesidir. Yetinmemesi demek, güç kazanması demektir. Sanatsal devrimin tanımı da böyle yapılabilir.

Kürdistan ülkesi ve toplumu söz konusu edildiğinde, sanatın bu genel tanımına uygun söylenebilecek olan, toplumun bütünüyle sömürgeci ve feodal koşullarda nefes alamaz ve kendini ilerletemez duruma geldiği, bunun da sanatı oldukça olumsuz etkilediğidir. Fakat burada en önemlisi şudur: Halkın, birçok üstyapı kurumlaşmasında, ilişkilerinde, güçlerinde zorlandığı ve ya tüketildiği halde, sınırlı da olsa kendisini ancak sanatla yaşatabileceğini, kendi kimlik ifadesini yine ancak sanatla sürdürebileceğini görüyoruz. Bu da sanatın gücünü gösterir. Sanat belki de en son yenilecek ve kaybedilecek toplumsal özellik oluyor.

Sömürgecilik sanatın da düşmanıdır

Sömürgecilik, aynı zamanda sanatsal katliamı da gerçekleştirmeye büyük özen gösterir. Kürdistan'da her düzeyde yapılan katliam, önemli oranda sanatın katliamını da gerçekleştirmiştir. Fakat sanat, biraz ruhla ilgili olduğu ve daha çok canlı, yaşayan bir kategoriye girdiği, yine manevi yanı ağır bastığı için, maddi koşullardaki kadar katliamı kabul etmez veya boşa çıkarır. Sanatın böyle bir özelliği de vardır.

Dolayısıyla Kürt toplumunda, halk gerçeğinde kimliğin az çok sanatla devam ettirilmesi anlaşılırdır. Özellikle folklor ve müziğin, ulusal kimliğin ayakta kalan belirgin biçimleri olması bu nedenledir. Ancak sanatın birçok etkinliği çarpıtılmış, asimileye uğratılmıştır. Böylelikle hakim ulusun sanatı için kullanılan bir araç olmuştur.

Sömürgeci egemenlik, aynı zamanda bir sanatsal egemenliktir. Bu da ifadesini, öncelikle halkın sanat gerçeğini yaşatmama, çarpıklaştırma, kendine mal etme, tanınmaz hale getirme, ardından kendi sanatını ezilen halkın sanatıymış gibi gösterme yaklaşımında bulur. Yine sömürgecilik tüm resmi kurumlarda ve özellikle devlet gücüne dayanarak, bunu ezilen halkın duygu dünyasına, ruh dünyasına şırınga etmek ve “sen aslında hakim

ulustansın, onun gibisin, farklı bir kimliğin yoktur” kanısını uyandırmak için muazzam bir egemenlik geliştirmiştir. Bu yönüyle de hakim ulus kendini benimsettiği oranda, bir ulusun imhası tamamlanır. Böylece ulusal kimlik silinir, hakim ulus kimliği egemen kılınır. Nitekim bu, Kürt gerçeğinde en çok ilerlemiş bir husus durumundadır. Bu nedenle hakim ulus gerçeğine karşı çok az bir direnme vardır. Tabii bu da sömürgeciliğin ne kadar ilerlediğini gösterir.

O halde, sanatsal alanda sömürgeciliğe karşı mücadele küçümsenemez. Yine sanat alanında çok sınırlı da olsa, ulusal kimliğin bazı yönleriyle varlığını sürdürmesi, ulusal kurtuluş mücadelelerinde önemli bir çıkışa temel de teşkil edebilir. Başlangıç dönemlerinde, özellikle kültürel-sanatsal faaliyetler uluslaşmaya, ulusal mücadeleye katkıda bulunur. Belli bir döneme kadar da oldukça bir rol oynar. Fakat siyasal-askeri şiddet olmadan, kültürel-sanatsal mücadelenin fazla bir anlam ifade etmeyeceği, işlevini tamamlamayacağı da çok açık görülür.

Kürt aydınlarının veya ilkel milliyetçilerin, sanatı bu anlamda doğru değerlendiremeyen yaklaşımlarından bahsedilebilir. Sıradan bir sanat, kültür, edebiyat faaliyetini ulusal kurtuluşçulukla, özellikle siyasal-askeri görevlerle karıştırdıklarını veya bu yönlü görevlerini görmek istemediklerini, sanata da hakkını veremediklerini, bir karışıklığa yol açtıklarını iyi biliyoruz.

Devrimci mücadelemizin gelişmesiyle birlikte sanatın hem devrimdeki işlevi açılanmış, hem de yanlış anlayışların devrimdeki olumsuzlukları teşhir edilmiştir. Sanatın rolüne gereken ağırlık verildiği gibi, bunun oportünistçe kullanılmasına karşı da gereken eleştiriler yapılmıştır. Bunun ne kadar doğru olduğu, yükselen devrim mücadelemiz içinde sanatsal gelişmenin bir çığ gibi büyüdüğü, bunun yanında sanatsal alanın siyasi-askeri alana etkisi kadar, bu alanların da sanatsal alanı etkilediği ortaya çıkmıştır. Bu anlamda sanat etkinliği, devrimci işlevine doğru temellerde kavuşturulmuştur. Yüzyılın başından beri, hatta daha öncesinden sanatsal düzeyde sağlanmak istenen ulu-

sal kimlik dev gibi bir sıçramayı, ancak siyasi-askeri bir mücadele ile ortaya çıkarmıştır. Ama bunun yanında sanatın da işlevi azalmamış, tam tersine daha da artmıştır. Öyle ki, bugün Kürdistan devrimi en önemli bir altüst oluşu yaşarken, savaş bütün kitleye mal olup derinleşmeyi, her sınıf ve tabakayı kapsamına almayı sürdürürken, sanatın işlevinin azalması şurada kalsın, daha da arttığını ve somut bir ihtiyaç haline geldiğini görmekteyiz. Halk yığınları, devrimci müzikle, folklorle, resimle daha canlanır bir duruma gelmekte ve daha iyi bir yaşam biçimine kendilerini adapte etmeye çalışmaktadırlar. Yani bu anlamda fiilen bir sanatsal devrim de yaşanıyor. Fakat buna rağmen bunun kendiliğindenciliğe terk edilemeyeceği, tam tersine çok köklü bir sanat çizgisine ve onun pratik çalışmasına ihtiyaç olduğu açıktır. Dolayısıyla mevcut eksikliklerin giderilmesi için adeta bir sanat cephesini yaratmak gibi bir çalışmaya yönelmek hem ihtiyaçtır, hem de bu oldukça devrimci gelişmeye katkı teşkil edecek bir sahadır.

“Nasıl yaşamalı?” sorusuna verilecek cevap bir romandır

Bizim bu sahada geliştirmek istediğimiz aslında devrimci bir roman taslağıdır. Buna, Kürt toplumunda oluşturulan kördüğümün çözülüş sürecinin, yeniden kuruluşa yönelme sürecinin romanla tasvir edilmesi veya romanla dile getirilmesi de diyebiliriz. “Nasıl yaşamalı” sorusuna vereceğimiz cevap, bir anlamda roman olur. Devrimin ideolojik, politik, askeri izahını, yine stratejisini ve taktiğini geliştiriyoruz. Bu yönlü gelişmeler sürüp gidiyor. Ama aynı zamanda “devrimci yaşam nasıl olmalı” sorusuna da cevap vermezsek, devrimimizi önemli bir ruhsal gelişmeden, davranış biçiminden mahrum etmiş oluruz ki, bunun sağlıklı olmayacağı açıktır. Dolayısıyla bir devrimci militan için “nasıl yaşamalı” sorusu yakıcıdır. Kaldı ki, partimizin önderlik

ettiği ulusal kurtuluş mücadelesi, bütün toplumu sararken, sadece militan için değil, tüm bireyler için devrimci bir yaşam tarzının nasıl geliştirilmesi gerektiğini ekmek, su kadar kesin bir ihtiyaç haline de getirmiştir. Toplumumuzda muazzam ruhsal gerilikler, davranış bozuklukları vardır. Bunun sömürgecilikle, kemalizmle ve yine ortaçağ kalıntılarıyla ilişkisi çok sıkıca irdelendiğinde, çözümlendiğinde görülecektir ki, yıkılacak ve tepki duyulacak ne kadar ilişki, yaşam biçimi varsa, hepsinin yerine kurulacak yeni ilişki ve yaşam biçimlerine de o denli ihtiyaç vardır.

İşte roman, biraz da bu ikilem arasındaki çabayı ifade eder. Aşılması gereken ilişki ve yaşam biçimiyle, korunması gereken ilişki ve yaşam biçimini araştırır, soruşturur, çözümler, yeniden kurar. Bu biraz da, sanat tekniği iyi kullanılarak yapıldığı oranda, devrime en iyi katkılardan biri sunulmuş olur. Tabii ki devrimci mücadelemiz söz konusu olduğunda, bu devrimin tarihsel gerçekleri, dayandığı toplumun biçimlenişi, özellikle yakın tarihi süreçle birlikte günümüzde yaşadığı gerçeklik ve olası gelişme yönleri bilime yakın bir düzeyde değerlendirilmeye tabi tutulduğunda ve romana böyle bir zemin sunulduğunda, bu roman ihtiyacının sosyalist bir gerçeklik esasına dayandığını veya dayanması gerektiğini belirtebiliriz.

Bu aynı zamanda bilimsel veriler temelinde ortaya çıkan ve kendisini artık her yönüyle tutuculaştıran, geriye çeken ve reformize ederek biraz modernize etmek isteyen tutuma, bunun her türlü temsiline bir eleştiriyle karşılık verir. Bunun yanında, alabildiğine ileri doğrultuya sahiplenir, bunun öncülüğüne yönelik özlem, tutku ve yücelmeyi esas alır. Bu roman, tam da yaşanan gerçekliği bu biçimiyle ele alırken, aslında yıkılmaya yüz tutan bireysel yaşamın dayandığı toplumsal alt ve üstyapıyla birlikte yıkılışını gözlemler, en radikal biçimde eleştiri yapar. Ama aynı zamanda yerine konulması gerekenin nasıl olması gerektiğini ortaya çıkarmaya, benimsenmesi gereken yeni yaşamın bütün alt ve üstyapının temel taşlarıyla bağlantısını kurmaya çalışır. Bu, bir tipin veya birkaç tipin şahsında bütün bir toplumun yeniden

kuruluşuna yol açabilir. Burada ele alınabilecek üç-beş tip, aynı zamanda tarihsel-toplumsal gerçekliğin çözümlenmesine yol açar. Birkaç tipin hangi geri tarihi ve bu tarihin toplumsal ilişkilerini temsil ettiğini iyi çözümler, iyi gözlemler, iyi eleştirir, yeniden kurar. Bunu ne kadar derinlikle, ne kadar güzellikle, ne kadar sanatsallıkla ele alırsa, o denli sağlam bir sanat eseri ortaya çıkar. Artık burası sanatçının gücüne bağlıdır. Biraz hayalini konuşturur. Yani bilimden ziyade burada hayallerini konuşturması, istemlerini, özlemlerini, tutkularını dile getirmesi söz konusudur. Neye karşıyım, neyi istiyorum, neyi yıkmalıyım, neyi yapmalıyım; ne çirkindir, ne güzeldir; ne yaşanılmaz, ne yaşanılır; ne kabul edilir, ne reddedilir; ne tercihimdir, ne tercihim değildir sorularını, çok açık sorar ve keskin cevaplar verir. Vereceği cevaplar da bütün toplumun genelini bağlayacaktır.

İşte geliştirmek istediğimiz roman taslağı da bu sorular etrafında az çok ortaya çıkarılmak durumundadır. Yaşanılan gerçeklik de bir anlamda budur. Bu gerçekliğin muazzam tutucu, muhafazakar, yani sömürgecilikle, feodal kalıntılarla bağlantısının yanısıra, aynı zamanda sahte bir modernizmle nasıl toplumun cilalandığı da ortaya konulmaya çalışılmıştır. Hatta sahte yurtseverlik, sahte sol yaftası altında mevcut kişilik veya kişiliklerin ne olduğu izah edilirken, bunun yanında yeni bir toplumsal kurtuluşun ulusal kimlikle bağlantısı veya temsili kişisel düzeyde nasıl oluyor; böyle kişilikler nasıl ortaya çıkıyor ve nasıl mücadele ediyorlar; bu da ortaya konulmuştur.

Bir de ortayolcu tiplerden bahsedilmiştir. Bir ayağı ortaçağ kalıntılarında, bir ayağı yeni toplumsal şekillenmede olan tiplerin sürekli iki tarafın da izdüşümünü temsil etmeleri ve her önemli döneme kendilerini dayatmaları eleştirilmiştir. Özellikle önderlik çözümlemelerinin (temel çözümlemeler de diyebiliriz) bu konuda ortaya çıkardığı gelişmelerin önemle incelenmeye, dolayısıyla devrimci bir roman için bir malzeme olarak değerlendirmeye tabi tutulması katkı sunabilir. Bu çizgiler az çok çözümlemelerde ortaya konulmuştur. Temel kişilik çözümlemeleri; yaşamda, sıcak

savaşım içinde denenerek ortaya çıkarılmıştır. Yani bunlar hayali değil, mücadelenin ortaya çıkardığı gerçeklerdir.

Dolayısıyla oldukça gerçekçi bir romanın dayanacağı veriler, malzemeler söz konusudur. Birçok ülkenin edebiyatında sağlanamayacak malzeme elde edilmiştir. PKK'nin önderlik ettiği ulusal kurtuluş mücadelesinin ortaya çıkardığı kahramanlıklar, hıyanetler, ortayolculuklar muazzam malzemelerdir ve hatta her bir dönem veya bir tip üzerine bile kitap yazılabilir. Biz sadece bunların en genel ifadesini, parti ve ulusal kurtuluş sürecine bağlı olarak vermeye çalışıyoruz. Roman taslağı, bir yandan faşist Türk sömürgeci-kemalist gerçekliğini, bir yandan Kürdistan ortaçağ aşiret-feodal gerçekliğini, diğer bir yandan ise emekçilerin, işçilerin, yoksul köylülüğün durumunu, aşiretçi-feodal bağlardan koparılarak şekillendirilen kişileri, ilişkileri dile getirmeye çalışıyor. Ve PKK bir anlamda bu demek oluyor. Roman bu anlamdaki bir gelişmeyi sanatsal düzeyde geliştirmeye koyuluyor. Devrimsel gelişmenin hem bir ürünüdür, hem de devrimsel gelişmeye oldukça biçim verir. Her ne kadar şiirle, müzikle, resimle devrim gerçekleştirilemiyorsa da, onu en özlü geliştirmeye romanın katkı sunacağı da şüphesizdir. Taslak az çok bunun içeriğini vermeyi amaçlamıştır.

Aslında temel tipler söz konusudur ama, benzer birçok tipleri konuşurursak malzeme daha da zengin olur. Dolayısıyla ayıklanarak, en iyi kısımları birleştirilerek, yani bir senteze ulaşılarak roman gerçekleştirilebilir. Vermeye çalıştığımız roman taslağında çeşitli gruplarla sondajlar yapılmaktadır. Hangi yaşama tepki duyduğumuz, hangi yaşamı özlediğimiz sorgulanıyor. Yine ne iyidir, ne güzeldir; ne doğrudur, ne yanlıştır; ne çirkindir, ne kötüdür soruları burada sıkça soruluyor. Çünkü roman biraz da bu temel kavramlar içinde gelişir. Nereden geliyorsunuz, eski yaşam nedir, ondan kopuşunuz nasıldır; yine yeni yaşamla bağlantınız nedir, buna nasıl bağlandınız, nasıl geliştirmek istediniz soruları sıkça soruluyor. Öte yandan hızlı gelişme, devrimci bir militan haline gelmeme neyi ifade eder; bunun

çeşitli görüntüleri nelerdir; kişilikte neye yol açar? Bunlar sorgulanıyor ve oldukça da doğru bir yöntemle, devrimin gelişmesi bu yönüyle bir katkıya kavuşturulmak isteniyor.

Kürdistan romanı özgün olmak zorundadır

Hiç şüphesiz Kürdistan'da devrimci roman taslağını geliştirirken, başka ulusların deneyimlerinden de yararlanmak önem taşır. Özellikle temel devrimleri yapmış olan bir Fransız roman gerçeği, yine Rus roman gerçeği ve hatta İslam devriminin doğuş dönemindeki bazı özellikleri ile Victor Hugo, Balzac vb. büyük romancılar vardır. Fransız devrimiyle bunların bağlantısı kurulur. Yine Rus devriminin Tolstoy, Dostoyevski, Çerņevski, Gorki vb. ile ilişkisi nedir; bunlar devrimin hangi aşamasında ve ne tür ürünlerle devrime katkıda bulunmuşlardır? İslam devriminin bazı temel özellikleri nelerdir; özellikle daha sonra nasıl gericileşmiş, tutuculuğa dönüşmüş ve temel bazı kişilik özelliklerini nasıl ortaya çıkarmıştır? Nasıl bir aile, nasıl bir kadın-erkek tipi ortaya çıkarılmıştır?

Ortadoğu toplum gerçeğinde bunlar göz önüne getirilebilir. Tabii ki Kürdistan romanı kendi somut gerçeğinin de biraz benzersiz olduğunu göz önüne getirmek durumundadır. Kürt toplumsal özellikleri, yaşadığı tarihten ötürü diğer toplumlara çok az benzer. Dolayısıyla orijinalliğini çok iyi göz önüne getirmek gerekir. Yani Kürdistan romanı, biraz daha özgün bir roman olmak durumundadır, taklit fazla geliştiremez. Türk romancılığının da taklit edilmesi geliştirici olmaz.

Bunu devrimci mücadelemiz oldukça çarpıcı bir biçimde ortaya koymuştur. Dikkatli bir sanat faaliyeti, gelişen devrimimizin sanata da büyük soluk aldırıldığını, sanatla da devrimin çok geliştirilebileceğini kestirir. Böyle bir çalışmayla güç yetirebilir, güçlü ürünler ortaya çıkarabilir. Mücadelemizin yoğun yaşadığı bu aşamaya, “nasıl yaşamalı” sorusuna böyle bir romanla cevap yetiştir-

mek de küçümsenemez bir katkıdır. İmkanlarımız el verseydi, ideolojik-siyasi-askeri görevler yanında, böylesi bir edebi göreve de katkımızı sunabilirdik. Zaten fırsat buldukça bunu yapmaya çalışıyoruz. Nitekim bu çabalar, katkıyı ifade ediyor.

Bu konuda iddialı olan militanların sanatın, özellikle edebiyatın, romanın bizde neyi karşılamakla yükümlü olduğunu göz önüne getirerek, bu arada “nasıl yaşamalı” sorusuna en doğru cevabı vererek katkı sunabileceklerini unutmamaları gerekiyor.

Yine sıkça belirttiğim gibi, birçok örnek göz önüne getirilebilir. Her halkın tarihinde buna benzer bazı atılımlar vardır. Beyliklerin şaşaalı dönemlerinde, Kürt edebiyatında bazı gelişmeler olmuştur. Kürt tarihinin, bilinen dağ kökeninin, kaynağa gelişimizin belli olmayan dönemlerinde nasıl ifade edildiğini bazı destanlarda görmek mümkündür.

Demirci Kawa gibi isyan eden tipler ve Mem û Alan gibi bazı edebi anlatımlar var. Bunlar toplumsal gelişmenin önemli doruklarından güç olarak geliştirilmişlerdir. Doğu lehçesine göre bir anlatımla veya yöntemle günümüze kadar etkili olmuşlardır. Bir Ehmedê Xanê'nin Mem û Zin'i bile bu anlamda, özellikle kralların otoritelerinin halklar için daha iyi bir ulusal ve toplumsal çerçeveyi çizdiği dönemdeki ihtiyacın da ifadesidir. Beylerin bölüp parçalama tarzları ve sürekli birbirleriyle çatışmalarını, ulusal birliği gerçekleştirmemelerini, feodal sülalenin içindeki görünümüne kadar anlatmaya çalışıyor. Burada anlatılan, aslında birliğe gelmeyen, halkın birliğini ulusal düzeye taşırmayan katı feodal beylik gerçekliğidir. Bol bol fitne-fesat var, uşak var; onu dile getirmeye çalışıyor. Fakat köklü bir devrimsel süreç yaşayamadığı için daha güçlü bir anlatımla tamamlayamıyor, geliştiremiyor.

Nitekim Kürdistan ciddi bir devrim yaşayamadığı için tarihte güçlü roman örneklerine rastlayamıyoruz; ne 18., ne 19., ne de 20. yüzyılda. Yazılanlar, kemalizmin imha temelinde ortaya çıkan Türk romanlarıdır. Bu konuda bir Yaşar Kemal bile aslında Türkleşmiş Kürt gerçeğinden esinlenerek yola çıkan ve bunu

edebiyatla sürdüren gerçeğin ismidir. Böyle bir romancılığa sahiptir. Buna benzer birçok romancı vardır. Bütün cumhuriyet tarihi boyunca isyanları ezen ve daha sonra Türkiye ile birleştiren, buna ilericiilik biçiminde tanım yapan romancılardır bunlar. Bir yerde kemalist ahlak, tahribat ve imha edebiyatla da meşru gösterilmiştir. Bu temelde oluşan bir düzen; ilerici olan ve yaşanması gereken bir güzellik olarak dayatılmıştır. Tabii bu edebiyatla aşılana, reddedilmesi gereken şeylerdir. Bu romanların perspektifi, Kürdistan gerçekliğine acımamak, bunun ne olduğunu anlamamaktır. Her şeyi inkar etmektir, hem de hızla! Tekrar o eski olumsuzlukları deşmemektir. Kürtleri gerici ve vahşi olarak yansıtmaktır.

İşte, ister Türk, isterse Kürt kökenli olsun, şimdiye kadar Kürdistan'a ilişkin iyi romancılık, sanatçılık, edebiyatçılık bu temelde bir işleve sahiptir. Tabii bu romancılık son derece tahribat yaratmıştır. Özellikle kişilik şekillenmesini çarpık geliştirmiştir. Özgür, gerçekçi düşünmeyi engellemiştir. Türkleşmeyi, metropole taşınmayı, kendi ülkesini ve halkını hor görmeyi, ondan kolayca vazgeçmeyi beraberinde getirmiştir. Bu, metropole, Avrupa'ya muazzam bir akış, kendinden kaçış sürecidir. Aynı zamanda ruhundan ve beyninden kaçış sürecidir de. Hatta bu süreç, lanetlemeye kadar ilerlemiştir. Çok azı gerçekliğine sahip çıkabilmiştir. Her şey çok ucuz elden çıkarılmıştır. Adını ağzına alanlar da ya ajanlaştırılmışlar, ya da işbirlikçiliğin bazı çıkarlar temelinde edindiği misyonlar temelinde ortaya çıkmışlardır. Yurtseverlik, toplumsal özgürlüğün yanından bile geçmeyen kavrama dönüştürülmüştür.

Tabii bunu devrimci hareketin çıkışına kadar daha trajedileşmiş ve derinleşmiş olarak görüyoruz. Özellikle her isyanın başarısızlığı, böyle bir sonuca gitmede rol oynamıştır. İsyân sonrası, yani beyaz terör dönemi Kürt halk gerçekliğini aslında isyan döneminden daha tehlikeli ve bitişin eşiği diyebileceğimiz bir noktaya kadar getirmiştir.

İşte mevcut tipler, bu genel anlatım çerçevesinde ortaya çık-

tı. Bizler biraz böyle ortaya çıktık. Sizler böylesine bir genellenmenin ifadesi olarak, ne olduğunuza, ne yapmak istediğinize tanım koyabilirsiniz. Bir anlamda bu, kişinin artık gerçekçi değerlendirme sürecine kavuşması da oluyor.

Kendi gerçeğini doğru kavramayanlar, asla ciddi bir eylemin sahibi olamazlar. Aşırı duygusal yanıyla ortaya çıkarlar ve bu ortaya çıkış da her türlü etkilenmeye açıktır. Neden? Çünkü gerçeğin tanımına göre bu bir çıkış değildir. Kendisinden habersizdir. Biz bir anlamda buna “gafil” konum diyoruz. Buna cehaletin bir biçimi de denilebilir. Dikkat ederseniz, hepinizin yoğun bir biçimde yaşadığı gerçekliktir bu. Aynı kökene sahipsiniz. Bu kökenin bilinci ve duygusu sizde ne kadar gelişmiş, belli değil. Kemalizm içine sızdığı kadar sızmış, ailecilik-aşiretçilik içine sızdığı kadar sızmıştır. Ülke kavramından, halk kavramından yoksunluk alabildiğine yaşanmıştır. Türk aydın özellikleri son derece demagogik bir biçimde yansımıştır. Yine feodal demagoji yansımıştır. Ana-baba-ata ideolojisi yansımıştır. Bütün bunlar da kişiliği temel gerçeklikten, tarihi gerçeklikten, çağdaş gerçeklikten uzak tutmuş ve koparmıştır. Dolayısıyla zayıf kalıyorsunuz. İdeolojide, politikada, eylemde ve yaşamda zayıfsınız. Her sahada inleyen, sızlayan, bunalan, netleşmeyen, keskinleşmeyen, çözümlenmeyen, çözüme götürmeyen tipler yığını söz konusudur. Bu kişilik özellikleri devrimci öncü içine taşırılmıştır. Bunu tabii ki en keskin devrim kılıcıyla aşmaya çalıştık. Çoğunuz bu temelde devrime akın da ettiniz, “bu en kestirme gelişme yoludur” dediniz. Düzene tepki duydunuz, devrime geldiniz. Tabii ki parti içinde yaşadığınız, bu eskinin binbir biçiminin değişik tarzda sürdürülmesidir. Buna karşı tepkiler bir yerde devrimle karşı-devrimin örgüt içindeki savaşımıdır. Ayrıca bu süreçte kaybedenlerin ve kazananların ortaya çıkışı şahsınızda yaşadığınız bunca gelişmelerdir.

Dikkat edilirse, biz roman taslağını bireylerin devrim sürecine, partileşme sürecine, ulusal uyanış ve toplumsal özgürleşme sürecine katılışıyla başlatmak istiyoruz. Devrimci roman, bir

anlamda çıkışı böyle yaptırmakla görevli oluyor. Başlangıçtaki inanılmaz zayıflıklar, güçsüzlükler ve muğlaklıklarla işe başlamak zorunda olduğumuz gözardı edilemez. Çünkü gerçeklik, esas itibariyle böyle olduğunu ortaya koyuyor. Bunu demagojiyle, “çok güçlüyüm, çok kararlıyım” demekle insan aşamaz. Tabii ki sahte duyguların, cesaret gösterilerinin fazla anlam ifade etmediğini şimdi çok daha iyi anlıyoruz. Girilen her türlü ilişki ve çelişki düzeylerinin ciddi olmadığını, sonuç alamayacağını görüyoruz. Çok abartmacı kişilikler kadar, çok ölü kişiliklerin de devrimin çıkış anına pek denk gelmediğini rahatlıkla belirtiyoruz. Ama bütün bu çabalara rağmen, devrimci çıkışın da PKK somutundaki yoğunluk ve tempo ile bağlantısı tam kurulamadığı gibi, gelişmelerin çarpıklığı sancılı yöntemle açıklık kazandı.

Tipimiz, böylesine bir ortamın bütün özelliklerine biraz açıktır. Bunu ne ayıplayıp altından sıyrılmak, ne de örtbas ederek içinden çıkmak doğru bir yaklaşım değildir. Yapılması gereken, gerçeğin doğru tespiti kadar, bunun bir kader olmadığını ortaya koymaktır. Dolayısıyla eskiyi yıkarken veya aşarken, yeniyi yakalamada ve inşa etmede çok şeyin de gerekli olduğunu ve bizim için de bunun yaşamsal olduğunu görmek, kararlaştırmak, bunu azim-irade gücüne dönüştürmek, her sahada onun işçiliğini, çabasını sonuç alıcı kılmaktır.

Roman taslağında bir tiplmeyi biz koymaya çalışırken, onun bilimsel yanını ortaya koymak kadar sanatsal yanını da göz önüne getirerek konuya yaklaşım geliştirmek istedik. Şimdi bunu tartışıyoruz. Roman geliştiriliyor, bir anlamda. Daha doğrusu yaşamdaki gelişmeler artık yazıya dökülmeye doğru gidiyor. Sıkça sorduğumuz sorular, romanlık sorulardır. Nasıl yapılmalı? Nasıl yaşamalı? Bunlar en çok sorulan sorulardır; tesadüf değildir. Hemen her gün davranışlara müdahale var. Bu yeniden yapılandırmayı ifade ediyor, işin inceliğini ortaya koyuyor. Bazı ilişki ve davranışlara tepki duymak, eski tarzın arzu ve istemini reddetmek, yerine yeni tarzın istem ve iradesini ortaya

çıkarmak, özellikle toplumsal geleneklerle aile kurumu düzeyinde hesaplaşmak yönünde mücadele var. Aile, aşiret-kabile gerçeğinin niteliğini bütün yönleriyle ortaya çıkarmak, onun yaşam üzerindeki etkilerini görmek ve bununla savaşmak; yeni düzenlerin, yeni ilişkilerin ifade tarzlarına, üslup-hitaplarına ulaşmak, her gün eskiyi yakıp yıkmak ve yeniden yapmaya yol almak romansı bir yaşamdır ve bu yoğundur. Roman geleneğinde en çok işlenen hususların, duygu düzeyleri olduğunu görüyoruz. Bilinç düzeyi daha çok bilimsel ifadelerle değerlendirilir. Roman şüphesiz bilinç düzeyini de içeriğine katar. Ama ağırlıklı olarak duygular düzeyini ve ruhsal ifadetarzlarını yakalamaya çalışır.

Dönem iyi işlenmeden kişilikler iyi çözümlenemez

Bu mücadele aynı zamanda duyguların savaşımıdır. Bunun içine sevgi girer, onun yoğun ifadesi olarak aşk girer; ayrıca bunun öfke belirtileri ve hatta ihanetler anlatılır. Yine çirkinlik, güzellik kavramları devreye girer. Ortayolcunun, kahramanın tiplmesi geliştirilir. Bütün bunlar, biraz da soyutlanarak yapılır. Yani tek tek kişileri gözleme temelindeki bir anlatım yerine, az çok sürece katılan herkesin ortak özellikleri, romanda işlenmeye çalışılır. Bu bir soyutlamadır. Somuttan soyutlama, soyutlama düzeyinden de sık sık bireylere indirgeme, ilerideki gelişmeyi gözleyip saptama bir roman tekniği olur. Tabii bazı öğeler, yine bazı dönemlerde çok yoğunca işlenir. Dönemler iyi işlenmeden öğeler iyi işlenemez. Hatta öğelerin bazı yönleri, bazı dönemlerde yoğunca işlenir. Bazı dönemlerde onlardan eser kalmaz. Ve bir de karmaşık işlenir. Yani tek bir işleyiş, yalnız başına duygunun gelişmesi değildir. Etki-tepki iç içedir. Kin, sevgi; gafil, uyanık; devrimci, karşı-devrimci iç içedir. Yine silik tip ile, ona karşı çıkan gözde tip çatışma halindedir. Ba-

zen bu çatışma yoğunluk kazanır, bazen aşama sağlayarak çözüme gider, bazen de tıkanır ve bunalıma girer. Dönüşür bir de. Dönüşümü mutlaka yaşar. Dönüşürken bazen kazanılır, bazen kaybedilir. Bazen aşılr, bazen yücelir. İlişkiler ve çelişkiler böyle bir karmaşıklıktan kurtulup daha düzenli ve daha ileri bir düzeye çıktıkları gibi, boğuntuya gelip ölürler de. Romanı biraz bu düzlemde ifadeye kavuşturma temelinde çalışılmalıdır.

Özellikle taslakta örneklendirmeyi kendimden başlattım. Bunun yanında, başka kişileri de konuşturuyoruz. Ve öyle anlaşılıyor ki, çok sayıda kişiyi konuşturmaya devam edeceğiz. Her konuşan kişi kendi şahsında birçok gerçeği dile getiriyor; temel yanları olduğu kadar, tali yanları da ortaya koyuyor. Geneli bağlayan yanları olduğu kadar, çok ayrıksı yanları da vardır. Ama hepsinden sonra yapılacak bir sentezlemeyle romanı somutlaştırabiliriz.

Zaten romanlarda genellikle kişiler; iradeler, duygular ve tutkular konuşur. Bizim de bireyleri bu anlamda konuşturmamız (özellikle bunlar az çok bir genellemeyi dile getiriyorlarsa), doğru bir yöntemdir. Burada mühim olan temel ile tali olanı ayırt etmek, bütün toplumsal-ulusal, hatta temel insani olanı görebilmek, ayrıntıya boğmamak, çarpıcı ve temsil düzeyi olmayanı fazla sıkıştırmamaktır.

Tabii dil, üslup gücü de çok önemlidir. Zaten sanatın da rolü buradadır. Bu alan hayli yaratıcılık isteyen bir alan oluyor. Yaşamı da biraz sanatkaranedir, anlatımı da hiç şüphesiz onu tamamlayacaktır. Geliştirilen taslak da bu çerçevede oluyor. Bu çerçeveye bazı tipleri oturturken, bazen zindan çıkışlıları da dilendiriyoruz. Çünkü zindan çıkışlıların yaşadığı bazı gerçekler vardır. Çok acımasız bir zindan gerçeğini çözümlemeden, onların duygu, yaşam düzeylerini bütün yönleriyle dile getirmeden roman tamamlanamaz, eksik kalır. Dolayısıyla zindan çıkışlıları konuşturmaya devam etmek lazım. Onların birçok olumlu yönleri kadar, tehlikeli ve çürümüş yönleri de vardır. Bunlardan bazı tipler canavarca, bazı tipler kahramanca çıktı; bunları ortaya

koymak, görmek gerekiyor. Duygu, tutku adına düzeni en kof yaşayanlar, düzene tapınanlar var. Hem de bunu devrimci maskeyle yapanların az olmadığını gördük. Çok sahte bir zindan edebiyatı, düzene özlem, devrimci özlem diye ortaya konulmak istendi. Hatta abartma, demagoji oldukça fazla. Çünkü pratik, somut yaşam yok. Böylece sahteliğin zemini çok daha güçlü oluyor, bunun eleştirisini yapmak lazım ve halen de bunun üzerinde durmaya devam ediyoruz.

Bundan çok daha önemli olan, dağ pratiği vardır. Bu dağ pratiğinin özellikle gerileştirici, vahşileştirici özellikleri kadar, toplumsal çözücü, özgürleştirici yanını da ortaya koymaya çalıştık. Silahlı militan değerlendirilmeye çalışılıyor. Silahlı militan kimdir, nasıldır? Halen çözümlenmesi, önemli bir görev olarak duruyor.

Parti içinde bilimsel ifade taktik ifadeye kavuşturulduğu kadar, onun edebi ifadesi de gerçekleştirilmeye çalışılıyor. Tabii bütün bunlar yapılmaya çalışılırken, eski kurumlarla bağlantıları içinde özellikle aşiret-aile kurumu sıkça ele alındı. Neden? Çünkü burası, bir yerde toplumsal gerçeğimizin genel zindanıdır; genel tutuculuk, genel zincirleme alanıdır. Bu arada her sınıf, tabaka ve bütün olarak toplumsal kitle devreye girdiği, bir yerde altüst olduğu için, şehirli aydın özellikler, köylü özellikler anlatılmaya çalışılıyor. Şehirli aydın kimdir veya şehir nedir? Bundan başlıyoruz. Bu oluşan aydın neyi, kimi temsil ediyor? Geleneklerimizle ne kadar bağlantısı var? Özgür-yurtsever gerçekliği ne kadar esas alıyor? Sömürgecilik, kemalizm ve karşı-devrimden ne kadar etkileniyor ve onu ne kadar esas alıyor?

Şimdi şehirlerdeki oluşumda bunlar daha iyi aydınlanıyor. Köylü, daha çok ortaçağı, hatta ilkçağ kökenli birçok oluşumu temsil ediyor. Olumlu yurtseverlik yanları var. Toprağa bağlı, dayanıklı ama çok içe kapatılmış, çok geri koşullarda tutulmuştur; adeta konuşamaz, kendini dillendiremez bir duruma gelmiştir; bunu ifade ediyor. Bunun saflardaki yansımaları hep an-

latılıyor. Ana tipler var. Bunların yaratıcılıktan uzak, oldukça bastırmacı, tasarrufçu, hazır konmacı olan özellikleri dile getiriliyor. Yine değişik küçük türevler de var. Tipik aşiret kafalısı, tutucu kafalısı, yine yaşı itibarıyla yaşlı yurtsever, genç yurtsever gibi bazı tiplerin dile getirilişi söz konusu oluyor.

Yine sosyal bir kesim olarak kadının katılımı, onun yol açtığı etkiler var. Kadın özgürlüğü biçiminde tabir ettiğimiz, Kürdistan'da genel özgürlüğün en önemli kriteri ve bir kategorisi ortaya çıkıyor; onun değerlendirilmesi yapılıyor. “Kadın özgürlüğü nedir” sorusuna karşılık verilmeye çalışılıyor. Tabii kadın söz konusu olduğunda, hele devrime katıldığına bütünüyle irade zayıflığını, ne yansıtılmışsa onun temsilini dile getiren öge olmuştur. Bir yerde en gafil, bir yerde en saf, bir yerde en izdüşüm tip olarak iradesi felç olmuştur. Bu çok bağımlı kişilik ve katılım tarzı oluyor. Mutlaka bir yerlere bağlı bir yürüyüşün sahibi oluyor. Koltuk değnekleriyle yürüyen bir tip biçiminde geliyor. Veya çok duygusal, çok desteksiz, çok hazırlıksız tip olarak katılıyor. En önemlisi de toplumsal değer yargılarının çok acımasız konuşturulduğu bir cins olarak katılması söz konusudur. Feodal yaklaşımlardan, kendisini bir meta, bir mal olmaktan öteye götüremiyor. Bırakalım özgürleşmeyi, kendini mal olmaktan çıkarmayı, daha da kötüsü, ince bir mal olmayı görev sayarak, bunu savunma çıkışlı bir katılımı oluyor.

Militan, bu konuda en kısır bir durumu yaşıyor. Kadının, kendi eski yaşamını devrim içinde çok ince bir tarzda, daha da geliştirilmiş bir mal olarak sürdürme niyeti var. Kaldı ki bir roman, ağırlıklı olarak kadın-erkek ilişkilerine de yer verir. Özellikle onların ilişki ve çelişkilerini dile getirmek ister. Daha doğrusu devrim döneminin romanında, ister aile kurumu ilişkisini, ister aileden veya geleneklerden kopan iki tip arasındaki ilişkileri ele alsın, biz buna, devrimin veya karşı-devrimin savunduğu tipler arasındaki ilişki düzlemi de diyebiliriz. Bunların karşı karşıya gelişlerini, ilişki biçimlerini ele aldığımızda, aslında dü-

zenin daha ince tarzda sürdürülüşü kadar, yaratıcı emeğe, özgür emeğe, özgür katılıma dayanmayan tehlikeli, mülkiyetli olma ilişkilerinin üremesiyle karşı karşıya geliyoruz. Feodal ilişki tarzının değişik bir biçimde kapitalizme dayalı olmasından veya metanın devrime taşırılmasından, onun kendini çeşitli biçimlerde sürdürmek istemesinden erkek egemenlikli yaklaşım, kadının kendini ince tarzda pahalı sunma tutumu anlaşılmalıdır. Redler, tepkiler, zayıflıklarını kötü ödeme ve buna benzer şeyler... Nitekim Kürdistan somutu söz konusu olduğunda, ailenin büyük ağaları vardır. Aile sömürgeci ve işbirlikçi düzene dayanak teşkil ediyor. Bunun kadındaki veya evlilik olayındaki temsili, özellikle erkeklerin aile içindeki çok dengesiz ve sorumsuz durumu, devrime kötü etkilerle katılımı, yine kadının çok köleci ve çok bağlı tarzı, aslında daha iyi tahlil edilmemiş, aydınlatılmamış yaklaşım tarzı yaşamı tehdit ediyor.

Özgürlüğün çok uzağındaki yaklaşımlar, parti içinde adeta geleneklerin çok ağır etkisindeki kişilikler devrimimizi boşa çıkaracak niteliktedir. İster red biçiminde, ister mal olma veya kabul etme biçimindeki ilişkilerin tehlikeleri çokça ortaya çıkmıştır. Hele dağa kadının da çıkması, her sahaya kadının da alınması, bu konuda etki-tepkileri daha da ileri boyutlu kılmıştır. Kadının devrimci harekete doğru kanalize edilememesi, çekilememesi ve bir noktada tutulması, durdurulması ama gelmesi halinde çok düzeysiz-seviyesiz ilişkilerle gelmesi, dolayısıyla orduyu bozması, aslında devrimci ölçülerin tam hakim olmasından ötürü kargaşaya yol açması ve bunun da yaşamı tehdit etmesi söz konusu oluyor.

Kısacası, yeni yaşam ve ilişki biçimlerine ulaşamamanın sıkıntıları yaşanıyor. Roman bu anlamda daha somutlaşmaya, sosyal yerde öne çıkmaya çalışıyor. Roman biraz da budur.

Evet, tiplerler çeşitli yönleriyle böyle değerlendirilirken, kadın-erkek-aile ilişkileri bağlamında da iyi bir tahlile tabi tutulur. Özetleme bir de bu yönüyle yapılır. Her militanımızın yaşadığı benzer durumlar söz konusu oluyor. Dolayısıyla roman iyi

bir alanı teşkil eder. Biz bunu da biraz vermeye çalıştık. Neden kadınla işe başlamak gerektiği, sonuçlarıyla birlikte ortaya konuldu. Çok uç noktalardan bazı örnekler verilmeye çalışıldı. Seçilen veya ele alınmak istenen kadın ve ilişkilerin düzenle bağlantısı (ki bunlar bir edebi ifadeyle izah edilmeye muhtaçtır) işbirlikçi mi, ajan mı, devrimci mi; kesin tanımı yok. Yani bilimsel izahı yok, mümkün de değil. Olsa olsa biraz tahminler ve yorumlarla geliştirilebilir. Bunu en iyi edebiyat yapar ama sonuçları çok önemli. Burada çözümlenen, ilkin sömürgecilik olur, kemalizm olur, aristokratizm olur veya seçkinlik olur. Parti söz konusu olduğunda, işbirlikçi egemenlik, PKK'ye, devrimci harekete dayatmalar, bunun çok ince entrikacı yaklaşımları ve yine devrimci militan tipin bütün özelliklerine ters yaklaşımlar...

Eski dünya kontrol altında

Devrimci tipin nasıl gelişeceği, öldürücü, boşaltıcı ve soğutucu yaklaşımların neden ortaya çıktığı anlatılmaya çalışılmıştır. Düzen bu kişiliğe oldukça yaşam veriyor. Kürdistan'dayken kapsamlı bir yaşamları var. Oldukça aristokrattır. Yine Ankara'daki yaşamları en az TC'nin resmi düzeyine uygundur. Yani arkası böyle bir güce dayalıdır. Karşı taraf, tabii tam tezat bir durumda. Yoksul köylülükten kaçıyor, sömürgeciliğe büyük tepkiyle büyüyor. Aristokrat ailede yetişen kişiliği düzenden koparmayı, başkalaşıma uğratmayı esas alıyor. Bu savaş çeşitlidir; ideolojiktir, siyasidir, eylemseldir, örgütseldir, duygusaldır, tepkiseldir, sevgiseldir, yurtseverdir, tutkuludur, öfkeli, yıkıcıdır, yapıcıdır. Yani kendi içinde birçok özelliği barındırıyor. Görünüşte bir sosyal ilişki, kadın-erkek ilişkisi, ama özünde muazzam düzenlerin, sömürgeci-işbirlikçi düzenin, buna karşı oluşturulmak istenen devrimsel çıkışların muazzam çatışma noktası oluyor. Aynı zamanda bir

yıkılış ve yapılış anlatımı oluyor. Bir yönüyle neredeyse parti tarihi gibi bir anlama kavuşuyor. Diğer bir anlamda devrimci eylem romanlaştırılıyor veya yaşanılan bir anlamda böyle bir özü ifade ediyor. Yani yaşamın kendisi roman oluyor. Ve bunun sadece tekil bir olay olmadığı, genel bir özelliği dile getirdiği anlaşıyor. Neden? Çünkü Kürdistan somutundaki ajanlık objektif bir kurum niteliğindedir. Adeta toplumun kendi kendine karşı bir ajan kurum gibi çalışması söz konusudur. Ailecilik, temelde sömürgecilğe, düzene çalışıyor. İşbirlikçilerin bu konuda çok yaygın ve benzer özellikler temelinde cumhuriyet döneminde şekillendiği, onların çocuklarının da bunun temsilciliğini yaptıkları görülüyor.

Yeni oluşan devrimsel gelişmenin, buna karşıtlık içinde olduğu görülüyor. Dolayısıyla bir harekete ne kadar kişi katılırsa katılsın, benzer özelliklerle geldikleri ve çıkış yaptıkları; işbirlikçi sızmaların da benzer özellikte olduğu ve böylece bir genellemeye doğru gittiğimiz daha iyi anlaşıyor. Bazı tipler yapılışırken, bu anlamda ne kadar ifade ediliyor? Örneğin roman taslağında çizilen tipler, acaba ayıksı mıdır? Bakıyoruz, fazla ayıksı değil. Yaşanan birçok örnek daha sonra görüldü ki, bir nevi onun tekrarı oldu. Partiye kendini dayatan, provokeye neden olan tipler, onun benzeri oldu. Aynı çıkışları, aynı kelimeleri kullanıyorlar. Mesela militanlaşmayı engelliyor, iradeyi kırıyor; soğutucu, boğucu ve tıkacı oluyor. Bu bir yerde yeni militan özelliklere, bir duygusal öldürücü etkidir. Yani bu, eski statükonun ilgi ve yaklaşım tarzını gösterir. Yoksa kendiliğinden bu tür duygularla militanın çıkışına cevap verilmiyor. Nedenleri var.

Diğer yandan militan tip, gerçekten özlü çaba sahibi oluyor, yeniyi yaratmak istiyor. Bunun da nedenleri var. Yeni dünya olmazsa, onun hiçbir şansı yok. Eski dünya kontrol altındadır; sömürgecilik ve işbirlikçilik onun mutlak hakimidir. Militan bu eski dünyayı yıktığı oranda yaşayacak. Onun için de yıkımda güçlüdür, çaba sahibidir, tutkuludur, her türlü gelişmeye açıktır. Onun dünyası, gelecekte kazanılacak bir dünyadır. Tabii buna

karşı olan tip, kendi eski hareket tarzıyla, tembelliğiyle, üslupsuzluğuyla, tepkiciliğiyle, ertelemeciliğiyle, bozgunculuğuyla, çürütücülüğüyle şunu dile getirmeye çalışıyor: “Ben eski konumumdan razıyım.” Aslında bir yerde onu savunuyor veya onu korumaya çalışıyor. Bunun felsefi, ahlaki anlamı budur. Her ne kadar, “ideolojiiyi, parti ve devrim çizgisini savunuyorum” diyorsa da, bunun somut varlığı ifadesini böyle buluyor.

Neden böyle oldu? Çünkü böyle olmak zorundaydı. Acaba bizim militan veya öncü tipimiz böyle yapmasaydı daha mı iyi olurdu? Çelişkisiz bir biçimde başlasaydı, bu süreçte, büyük oranda düzenin denetimi altında boğulabilirdi. Çok erkenden düzen özelliğiyle karşılaşma, düzen özellikleriyle çelişkili gelişme, düşman karşısında, feodal-aşiretçi ve aileci özellikler karşısında uyanık hale getirir.

PKK'deki tarzı biz böyle başlatmış oluyoruz. Sadece bu işe yoksul köylülerle başlansa, çoğu zavallı, saftır. Ötesini hiç göremezler, kolay kolay kontrol altına alınabilirlerdi; nitekim öyle oluyor. Ama başlangıçtan itibaren böyle karşı-devrimin bir tarzını, temsilini etkisizleştirmek, TC'yi etkisizleştirmek, işbirlikçileri etkisizleştirmek, yine onların görünmeyen-görünen yönlerini, örtbas edilen, maskeli veya açık yönlerini görmek demektir. Gerileri bunlarla karıştırmak, çatıştırmak, çelişkiyi işlerliğe sevk etmek demektir.

Bunun daha birçok yönü izah edilebilir. Mühim olan yine sonuçtur, devrimsel dönemin başlangıç sürecidir. Ama burada inatçı tipler ortaya çıktı. Romanı ilgilendiren konu burası, bu tiplerin böyle gelişimi. Karşı taraf öyle bir tutumun içine girdi ki, bunun içinde akla-hayale gelmeyen her şey var. Bir işbirlikçi olarak var, bir entrikacı olarak var, bir kemalist olarak var, bir kadın olarak var, bir köylü düşmanı olarak var, bir cinsel yaratık olarak var, bir hakim veya egemen olarak var, bir tahrikçi ve bir provokatör olarak var, bir taktik ustası olarak var. Yine kendi çıkarları açısından bir yaklaşımı, bir yaşam tarzı var. Yine yüzyıllardan beri denenen bu yöntemlerden güç alan bir kişiliği var. Bu, resmi

düzenin ifade edilmiş, örgütlenmiş, önder olmuş tarzıdır.

Karşı tarafta ise kendine göre iddialı bir önderlik çıkışı var. O da kendisini eskisi kadar kolay teslim etmiyor. Eski düzende, aile içinde kendisini teslim ettiği gibi etmiyor. Kemalizme, Türkiye'ye, işbirlikçiliğe, ağalığa, yine aileye kendini teslim etmiyor. Kadına eski tarzla yaklaşıyor. Ne yaklaşıyor, ne de yaklaştırmıyor. Belli ölçülerde özgür olmayı esas alıyor. Eskiye redle birlikte, yeni arayışları son derece güçlü oluyor ve bundan taviz vermiyor. Bu konuda kendini özgür tutuyor. Özgür tutumun bilinçle, iradeyle, azimle ifadesi oluyor. İşte bütün bunların giderek yoğunca yaşanması, tempoyu hızlandırarak yürütmesi var. Ve bu partileşme denilen hikaye üzerinde, savaş çizgisinin geliştirilmesi konusunda etkide bulunuyor. Bunu dalga dalga topluma yayıyor.

Kısaca aileyi, köle kadını parçalıyor; yine işbirlikçiliği dağıtıyor. Aile içerisindeki kadın-erkek ilişkilerini dağıtıyor ve maskelerini düşürüyor. Kim nedir, nasıldır; onu açığa çıkarıyor. “Nasıl olmalı” veya “nasıl yaşamalı” sorusuna cevaplar yetiştiriyor. Böylece bu yaşam gerçekten tam bir roman malzemesi oluyor.

Yaşam az çok bunu dile getirdi ve roman taslağına yansıdı. Tabii daha da geliştirilmesi gereken hususlar var. Sadece yaşanmışı dile getirmek ancak anı olabilir, çünkü roman bunları aşan bir kategoridedir. Roman, kısmen filizlenmeye başlamış olanı biraz hayal ve biraz da tasarım gücünü oluşturarak açmaya, nasıl olması gerektiğine götüren filizdir. Çok gür gelişebilir, çok iyi bir özgürlük ağacı olabilir. Ama çok çarpık yana da vurabilir. Romanın burada işlevi vardır; tam özgür gelişen bir düzeyi yakalayabilir; özgürlük ağacı, özgür yaşam tarzı şeklinde etkili olabilir. Ağaç başka türlü de çıkar, boy-uç verir ama beslenmezse roman çarpık gelişir, fazla yükselmez. Yine her türlü tehlikeye açık olur; ete-kemiğe kavuşmamış omurgasız bir gelişme olur. Fazla bir estetiği yok bu oluşumun, dolayısıyla yıkılabilir. Roman, bunu biraz önlemeye çalışabilir.

Roman, nasıl olması gerektiğine dair kendi hayallerini, tasla-

ğını devreye sokar. İdealizmi, azmi, tutkuları dile getirir. Peki bütünüyle bu mudur? Hayır! Bir gerçeğin uç vermesi vardır; bu uç vermeyi görmedikçe gerçekçi bir romanın yazılması mümkün değildir. Fazla toplumda yenilik şansı olamaz, tükenmiş olanı ifade edemez. Roman tam bir kurgu, tam bir tasarı değildir. Gerçeğin uç verme halinin büyük bir çabayla, tasarım gücüyle, hayal gücüyle dile getirilmesi oluyor. Aslında değişik bir eylem türüyle, bir yerde yaşananın tamamlanması anlamına geliyor. Çünkü fiilen yaşanan bile biraz budur. Yani bilime göre, hikayeye göre bir şeyler yaşanmış ama tasarılar ve hayaller var. Onların başarılmamış ve çarpıtılmış olanı, yine oldukça sağlam gelişmiş olanı var. İşte bunları roman dile getirecek.

Tabii buna, bir estetik sanattır, diyoruz. Sanatın bütünüyle işlevi budur. Yaşamı estetize etmek, daha da güzelleştirmek sanatın görevidir. Roman da demek ki böyle bir işleve sahip olacaktır. Tabii burada kabul edilenle-edilmeyen, reddedilenle-reddeilmeyen var. Yani kapsamı oldukça geniştir. Yurtseverlikle bağlantısını kurmaktan tatalım iyi bir örgüt savaşıçısının özelliklerini yakalamaya kadar.

Evet, tekrar belirtiyorum: Bunun bilimsel izahı mümkün ve yapıyor da. Hikayeleri, anıları bolca yazılıyor, fotoğrafları çekiliyor, yayınlanıyor. Ama daha büyük ilişki düzenleri, ilişki özelemleri, tasarımlar, hayaller nerede kaldı? Devrim aynı zamanda büyük bir hayali de ifade eder. Devrim, hayali ve ufkı ne kadar genişse, o kadar gelişir. Ama bu tam bir hayal midir? Değil; onun bir toplumsal gerçekliği var. Kaldı ki bizim hazırladığımız taslakta da hem hayal, hem uç verme noktaları oluşmuştur. Dolayısıyla biraz gerçekçi bir değerlendirme olur. Belirttiğim gibi, çeşitli alanlardan statükocuyu, militanı, kahramanı konuşturmak önemlidir. Kadın-erkek ilişkileri bağlamında tarafları konuşturmak, kesim olarak kadınları konuşturmak, yine sosyal sınıfları konuşturmak önemlidir. Nasıl konuştuklarından da öteye, nasıl konuşmaları gerektiğine ağırlık vermek gereklidir ve bu, roman için anlamlıdır. Birçok dillendirmeler,

yaşamlar var. Bunun nasıl oluşanı, nasıl olması gerekeni var.

Bu konuda bol malzeme söz konusu. Şimdi bu malzemeleri topluyoruz. Ayıklayacağız, daha sonra iyi bir anlatım tekniğiyle romana dönüştüreceğiz. Yapmak istediğimiz bir çalışmanın, bu genellemeler doğrultusunda olduğunu söyledik. Tartışıyoruz birçok çerçevede. Sadece tartışma da değil, hatta yaşıyoruz. Aynı zamanda ortak yaşamlar da var. Etkilemeleri ortaya çıktı. Devrimci görevlere bağlılık yanında, örgütsel görevler, hatta eylemsel militan görevler gözardı edilemez. Bunlar iç içedir. Bunlar bağlantılı olmadan, devrimci bir romana ulaşamaz. Bunların hepsi iç içedir.

Devrimci bir romanı, bir statükocu asla yazamaz, hafızasına sığdıramaz. Yine bütün parti düzeyini göremeyen, yaşayamayan birisi de fazla iddialı olamaz. Dıştan bir gözlemci, şüphesiz romanı yazabilir, ama en iyi romanın, gerçeği biraz sıcaklığına yaşayan militanlardan gelebileceğini de söyleyebiliriz. Devrimci edebiyatçıyı, devrimci militanın çabaları içinden çıkarmak mümkündür. Gerçekçi romanı, bazıları daha çok bu kategoride yazabilir. Bu konuda sanatkar dediğimiz bazı tipler, şüphesiz dıştan da gözlemleyerek yazabilir.

Bizde kadın-erkek ilişkisi savaş ilişkisidir

Bu anlatımı bir romana malzeme olacak biçimde vermeye çalıştım. Sizin de bu grup olarak geliştirmek istediğiniz hususlar var mı? Tartışmaya katkı bakımından bazı sorularınız var mı?

D: Başkanım, bu konuşmanızda, aralarında bu kadar çelişki olan iki birey yan yana gelebiliyor veya yaşayabiliyor. Bu bayanla olan ilişkide, ilk etapta bir araya getiren özellikler nelerdir?

P.Ö: Görünüşte devrime ilgi duyuyor. Kemalizmin işbirlikçi-

si bir aileden geldiği halde, Kürtlüğe ilgi duyuyor ve gruba katılmaya karar veriyor. Kadın olarak özgür olduğunu (görünüşte tabii) hissettirebiliyor. Her erkekle son derece özgürce tartışabiliyor. Bu özellikleriyle göz önüne getirildiğinde, grup için ideal bir eleman olabileceği tasarlanabiliyor, düşünülebiliyor. Tabii ki soru işaretleri de az değil. Özgür hareket tarzının tamamen görünüşte olduğu, daha sonra anlaşıldı. En katı bağınaz bir aileci olduğu, kemalizme sözümona eleştirisi olmasına rağmen en bağınaz kemalist bir zihniyet taşıdığı, solcu geçiniyor ama pek solculukla alakasının bulunmadığı, çok kireçlenmiş bir aristokrat tip olduğu ortaya çıktı. Bu konu da o zaman net olmadığı için bazıları “kuşkulu tiptir”, bazıları “iyi tiptir” diyebiliyordu.

O dönemin yüzeyselliği anlatılmıştır. Sadece yüzeyselliği değil, her türlü ihtimali de göz önüne getirerek, bir ilişki denemesinin hem özel anlamda, hem genel anlamda sakıncalı olmayacağına hükmedebiliyordum. Aileyle ilişkiler, partiyle ilişkiler kemalist anlayış temelinde gelişiyor. Kendini ilerici, modern sayıyor. Diğer taraftan biz de modern bir Kürdistan yaratmak istiyoruz. “Bakalım buna ne diyecek” diye düşünüyoruz. Acaba ne kadar böyle bir Kürdistan'a açıktır? Kendisi, “açığım” diyor. Denemek için çok bire bir ilişki. Sosyalist olduğunu iddia ediyor, hem de militan sosyalizmi kabul edeceğini gösteriyor; onu da deniyoruz. Özgür kadını temsil ettiğinin iddiasında. Özgür kadınla ilişki deneyimi bakımından bakalım ne kadar özgür yaklaşıma sahiptir? Böyle yaklaştık.

Aslında bir kuşkulu denemedir. Niyet ihtiyatlı olmayı gerektirir. Çok uyanık olunmazsa birçok şeyi götürebilir ve birçok güzelliği de boğdurucudur aslında. Kadın olarak görünüşte güçlüdür. Kadınlığını kullanarak boğdurabilir. İşbirlikçi önderlikten gelmez. Çok entrikacı, çok komplocu özellikleri var. Solculuğu kullanıyor. İyi bir sol demagojiyle sosyalizm niyetlerini kullanabilir. Kürtçülük yapıyor. Kürtçülükle çok iyi savaştığı için, Kürt yurtseverliğini boğdurabilir.

Bu tehlikeler var ama karşı tarafın da eğer derli-toplu, planlı

hareketi varsa kurduğu ilişkiler, bir yerde önemli ittifak ilişkileri de oluyor. Çok zayıf bir konumdan çıkış için, bu ittifakı kullanabilir. En azından MİT'in yanıtılması bu temelde olmuştur. Yine kadın için özgürlük yaklaşımı nasıl olabilir, sorusuna bir cevap için bu tip denemeye tabi tutulabilir. Yani kadının özgürlüğü için bir çıkış noktası tersinden de olsa yaptırılabilir. Başarılsa, kendisi özgür bir kadın olsa iyi. Olmazsa, tuzaklara düşürmezse daha ileri bir çıkışın zemini haline getirilebilir. Aynı şey sosyalizm ve yurtseverlik için de geçerlidir. Çok cüret de istese, temkinlilik de istese, bu ilişki böyle ele alınıp, başlangıç böyle yaptırıldı.

Tabii o zamanın duygu yanları da var. Bir yanıyla oldukça güvenme, değerli bir militan ve bir kadın olabilir inancı var. Ama kuşklar da yok değil. Hangisi baskın çıkar, süreç belirler. Biz devrimci eylemi sürdürürüz, doğruları koyarız, oldu oldu, olmazsa da tedbirimizi elden bırakmayız.

Tabii karşı tarafın da sabit olmadığı sonradan ortaya çıktı. Görüldüğü biçimiyle değildir. Halen netliğe kavuşmamıştır. Dolayısıyla davranış tarzlarıyla kendini gizleyen bir ajan mı, söylendiği gibi 8 yaşından beri özel yetiştirilen önder bir kişilik midir? Feodal-işbirlikçi önderliğin iddiası ve yaklaşımları budur. Daha iyi açığa çıkmamış bir ajan da olabilir. Bütün bunları ancak pratik kanıtlar. Devrimci bir militan değil, tam tersine öldürücü bir militan. Özgür bir kadın değil, tam tersine feodal tarzda kullandığı kadınlık, ancak saray entrikalarında görülebilir. Durumu çok ustaca gören ama aynı zamanda bağımlı, köleleştirici bir tip olduğu ortaya çıktı. Mimik hareketlerinden tutalım cinselliğe kadar her şeyi bir mal, mülkiyet biçiminde emekçilere karşı koz olarak kullanıyor. Düşürmek istediği, çok bağımlı, mülkiyetli kadın temsilcisi olduğu ortaya çıktı.

Bunların bir kısmı roman taslağında anlatılmaya çalışılmıştır. Bu tipin her gününü bir saldırı aracı olarak kullanması söz konusu. Kadın kişiliğini, düzen kişiliğini, aristokrat kişiliğini her saat, her saniye saldırı gücü olarak kullanıyor. Her geçen gün

bu yaklaşımı daha da yoğunlaştırıyor. Bazı militanlarımız onu bir gün bile gözlemlediklerinde, büyük tepki duyuyorlar, hatta hemen imha edilmesi gereken biri olarak değerlendiriyorlar.

Dönemler anlatılmıştır, tekrarlamak istemiyorum. Mühim olan bu süreçlerin tasarısı, hayal, olgu düzeylerini bireyler açısından değil, dönemler açısından yakalamaktır. Çünkü orada bireylerin şahsında yaşanan, bir ulusal uyanıştır, emek sahiplerinin bilinçlenmesidir. Yaşama doğru göz açıldığında ve yaşama cesaret edildiğinde karşı taraf tam tersine bu Kürt direnişini boğmak ve mutlaka denetiminde tutmak istiyor. Nereye götüreceği belli değil ve kadınlığını çok tehlikeli kullanıyor. Özgürleşmek isteyen kadına özellikle büyük bir tepkisi var ve imhaya kadar götürüyor. Tek bir özgür kadının çıkmaması için çeşitli tedbirler alıyor. Aslında onun bu tedbiriyle başarıya ulaşan tek bir özgür kadın ortaya çıkmayacak. Mutlak köle kadın tipinin saflarda egemen olması yönündeki istemi kesindir. Çok çarpık olarak kadın cinselliğini oldukça kötü tarzda kullanıyor. Yalnız kendisini değil, bütün örgütsel kadın tipleri çok çarpık bir cinsel anlayışla eski toplum yapısını sürdürmeye çalışıyor. Çünkü o kemalizm düzenini Kürdistan'da daha da yaygınlaştırma çabasının çok güçlü bir temsilcisidir. Hiç çalışmadan, çaba harcamadan, işbirlikçi özellikleri kullanıyor, Kürt erkeklerini kontrol altına almaya çalışıyor. Mesela ben bir tip olarak geliştikçe üzerimde gözlemler yapıyor. Saflarımızdaki bazı arkadaşlarımız için söyledikleri vardır. Ben o arkadaşlarımızın isimlerini fazla kullanmak istemiyorum; “falan kişi köylüdür, çok rahatlıkla avucuma alabilirim” diyor. Önderlik özellikleri var, onu kullanarak; kadınsı özellikleri var, onu kullanarak, “rahatlıkla kontrol ederim” diyor. Zaten özgürlüğü de böyle anlıyor. Bir özgür kadın olarak, herhangi bir erkeği etkilemek istediğinde, basit kadın ilişkileriyle dize getirecek davranışlarla onu boğuyor, bağlıyor, tutuyor, imha ediyor.

Feodal-işbirlikçi önderlik özellikleri söz konusuysa en değme ağadır, en değme aşiret önderidir. Sol özellikleriyle bazıları-

nı kontrol etmek isterse, en popüler bir ağza sahip olduğundan mükemmel sosyalizm aksanını kullanır. En değme solcudan daha iyi bir hatiptir, daha iyi bir konuşmacıdır, etkileyicidir. Bu etkilerin altından hangi erkek kurtulabilir? Özellikle Kürdistan'ın o çok geri bırakılmış yapısından, yoksul kesimlerinden hangisi bu yaklaşıma dayanıklıdır? Hele Kürt erkeği duygu yönünde karşılaşırsa, çokça bağlanır. Eğer çok güzelse, kuklası olur. Zaten tamamen böyle birisinin etkisi altına girdi mi, nefes alması mümkün değildir. Etki altına girmedi mi tepki gerekir; tepki de bir günde kavgaya dönüşür; o kavga da çok direngen olduğu için ölümle sonuçlanabilir. Ölüm, acaba bu ilişki söz konusu olduğunda ne anlama gelir? Farklı dağılır, büyük darbe alır, özel ilişkinin bir anlamı kalmaz. Bu da hedeflere ters bir yaklaşımdır. Bu anlamda vurmak, boyun eğmekten daha kötü. Onun istemediği bir ilişki tarzını benimsedin mi, ölümden daha beter çıkıştın mı, tasarıların suya düşer. Ne yapacaksın o zaman? Ortada değişik bir yol tutturacaksın. Ama o da değişik bir yola fırsat vermiyor. Zaten bu konuda karşı tarafı çok iyi anlıyor. Şu sözleri söyleyebiliyor: “Sosyalizm için, parti için katlanamayacağın hiçbir şey yok. Parti çıkarı söz konusu olduğunda, her şeye katlanırsın. Ben sana ne kadar hakaret etsem, hiçbir erkeğin asla kabul etmeyeceği bir davranışı günde kırk defa da sana dayatsam, sen kabul edersin.” Evet bu sözleri söylemiştir. Sıradan bir köylü erkeği olsa, bir tek davranışa bile rahatlıkla bilinen tabiriyle karşılık verir. Ama ben vermedim. Tabii bunun büyük sonuçları ortaya çıkmıştır.

Bu saydığım temel özellikler derinleştirilip daha da açılabilir. Ama biraz da şu önemli oluyor burada: Duygu adına tahammül, siyasal-örgütsel gelişme adına tahammül var. Dönemler dikkate alınmıştır. Mesela yurt dışına çıkarken ona verilen izlenim, ben ülke içindeyim. Eğer kuşku duymasa, büyük ihtimalle üste vereceği bir rapor söz konusuysa, “kontrolüm altındadır” diyecek. Yani bu bağlar bir yerde düşmanı yanıltmada kullanım değerine sahiptir. Belki bunun için sabredilebilmiştir. Ama

“devrimci olabilir” umudu da var. Bunun için sabredilmiş olabilir. Bir de ilkeli ve insanı değiştirme konusunda çok büyük bir azmimiz var. Bunu mutlaka değiştireceğiz diye sabrediyoruz. Tahammül edilemez sınırlara geldiği halde bu süreç uzatılıyor. Ama öyle bir döneme geliyor ki, artık iş komploya vardi- rıyor. Ya o seni, ya da sen onu götüreceksin. Artık kontrole ala- caksın. Öyle bir çabayla yükleniyor ki, 3. Kongre'de “bombamı patlatacağım” diyor. Patlatmaktan kastettiği, birkaç bayanla ve- ya birkaç erkekle kurduğu ilişkileri karşı tarafın başında patlat- maktır. Yani kendisine göre bir erkeğin böyle olmaması gerekir; böyle bir erkek veya karşı taraf, reddedilmesi gereken bir taraf- tır; reddetmeyi ya komployla, ya da kongrede şantaj, skandallar yaratarak sağlanacak. 3. Kongre'yi boşa çıkarmak demek, 15 Ağustos Atılımı'nı boşa çıkarmak demektir.

Bütün bunlar sadece ikili ilişkiler düzeyindeki bir etki-tepki- den ibaret değil, kocaman bir ulusal hareketin boşa çıkarılması- nı da amaçlayabilir. Tabii buna karşı tedbirler alınıyor. Yani biz bütün içtenliğimizle onu doğruya çekmek istediğimiz halde, kendisi de bunun başarmaması için tedbir alıyor. Zaten karşı taraf buz gibi, yılan soğukluğunda bir tip. Bazen şu sözler şaka- dan da olsa söyleniyor: “şu yemeğe veya şu şeye zehir konul- duğunu mu sanıyorsun? Korkmanıza gerek yok” veya “Beni ajan mı sanıyorsun?” Yani bu tip sözleri bile söyleyebiliyor. Gerçi vaziyetin kendisi de zaten budur. Çok yoğun sorularla tahrik ediyor. Bu bir taktiktir. İşte bir sabır, bir tarz var burada. Doğru, belki bir dakikada açığa çıkarır ve tepkinizi dile getirir- siniz. Ama bu en son gelinen nokta oluyor.

Biz, bu kişiliği çözmekle, kemalizmi, TC'yi ve biraz da MİT'i çözümledik. Yine karşı tarafın ailesi, bizim için “biz bu kişiyi, bu ilişkiyle devlete bağlamak istedik” diyor. Bu tip de aileye çok bağlı o zaman. Bizim de bu aileyi Kürdistan hizme- tinde kullanma isteğimiz çok önemlidir. Biraz da kullandık. Ama çok dürüstçe, Kürdistan yurtseverliğine ve devrime hiz- met temelinde yaptık bunu.

Eğer dikkat edilirse, çoğunuzun yaşadığına benzer bir ilişkimin olmadığı görülür. Bizde ilişkilere sonuna kadar anlam verme, yüklenme, sürdürme ve geliştirme özelliği var. Aslında ortada bir özel ilişki falan yok, evlilik ilişkisi de lafta kalıyor. Burada bir savaş ilişkisi var. Fakat görünüşü başka türdür. Şimdi burada sıradan bir köylü yaklaşımım olsa, ya derhal boyun eğdim, ya da çatışardım. Yani bu belli bir ilişkiye dönüşüp giderdi. Olmayan bir ilişkiye, kendimi inandırabilirdim; siyasi yönünü düşünmeyebilirdim. Çünkü çoğunuzun girdiği ilişkilerde siyasi düzey yoktur. Ne getirir, ne götürür biçimindeki yaklaşımlar yoktur. Daha çok abartılmış, gerçeklerden kopmuş yan ağır basar. Tabii bu, sizi fazla geliştirmez. Kolay kurulum, kolay bozulur; çünkü içeriksiz ve amaçsızdır ilişkileriniz. En önemlisi de, ilişki sanatında güçlü değilsiniz; aslında ilişki kurma gücünüz yok. Halen de çoğu arkadaşımızın ilişki kurma gücü zayıftır.

Benim en büyük gücüm nedir? İlişki üzerinde çok ısrarlı duruyor, çok kapsamlı ele alıyor, çok tahlil ediyorum. Çok özel ilişki biçiminden kadının kendini erkek yerine koyup karşı tarafı da boyun eğdirtmeye kadar götürecek yaklaşımları gözden kaçırmıyorum.

Aslında bu tipin çok tehlikeli yönleri görülebiliyor ama hemen klasik yaklaşımlara başvurulmuyor. “Sen misin bu kadar konuları altüst eden” deyip tasfiye edilmesi saatliktir. Özel ilişkiye cevap vermediği için, yargılamak basittir. Bütün bunlar yapılmıyor. Bunun yerine bu sorun sürece yaidırılıyor, derinliğine ele alınıyor. Burada kadın kimdir, işbirlikçi kimdir; kema-lizm nedir, TC nedir sorularına daha kapsamlı, derin cevaplar bulmaya çalışıyorum. Bu arada özgür kadının yaratılması gerektiğine inanıyorum. Çünkü bu tip, köleleştirici bir kadını temsil ediyor, hem de en tehlikeli kadını. O zaman özlü kadın nasıl olabilir? Zaten bu yönde de savaş var.

Özgür kadını ele alma konusunda bazı tiplerle ilişkilerin geliştirilmesine muazzam tepki duyuyor ve imhacı tarzda yaklaşı-

yor. Bu amaçlı ilişkinin geliştirilmesini istemiyor. Tabii bunda da bilinen klasik silahlar var; özel ilişki yaftasını kullanmak istiyor. Ben burada özel ilişki yaftasını esas alsam, bu konuda özgür kadın alanına doğru yol almazsam, bir Kürt erkeği gibi davransam aslında kadın özgürlüğü konusunda fazla başarılı olamayacağım gibi birçok olumsuzluğa yol açmam da işten bile değil. Bu açıdan yaratıcı bir faaliyet alanım olarak köleleştirici kadın sorununa hem teorik, hem pratik düzeyde yükleniyorum. İşte bunu roman taslağında görmek zor değil.

Özellikle 1980'lerin ortalarına doğru bunun bütün tehlikeli yönleri ortaya çıktıkça, özgürlüğü boğan bir tip olma ihtimali yükseldikçe bu faaliyetler derinleşiyor. Çok sayıda kadının özgürlük faaliyetine katılması gereği ortaya çıkıyor. Özgür ilişkilerin ancak devrimin geliştirilmesiyle imkan bulacağı, özgür kadının ortaya çıkmasıyla biraz gelişim sağlayabileceği anlaşıyor. Başlangıçta kurulacak ilişkilerin fazla değerli olmayacağı, sıradan tutkularla, işte “sokakta rastlaştık, bilmem mahallede rastlaştık, okulda rastlaştık” yaklaşımlarıyla ciddi bir ilişki temelini kurulamayacağı görülüyor.

Aslında ciddi denilen ilişkilerin bir yerde devrimin kendisi olduğu, bu konuda öncü örgüt rolünün, gelişen-başarılan çalışmaların kadının özgürlüğü için büyük bir temel olduğu, öncelikle bu temelde bağılıkların gelişmesi gerektiği, bunlar sağlanmadıkça girilecek şahsi bağılılık ilişkilerinin kesinlikle tehlikeli olabileceği açıktır. Ciddi bir yurtseverlik temeli olmayan, özgürleştirilmek istenen bir halka, örgüte bağlanmayan bir bireysel ilişki tarzı, ne kadar safça da olsa aslında kişiyi çarpıtabilir. Çünkü içinden geldiği ortam klasik aile koşullarıdır, düzenden etkilenmedir. Sonuç ise; söz konusu kişinin bu kurumların ilişkileri gereği olarak kesin kaybetmesidir.

Bu yüzden kadınlara, erkeklere yönelik geliştirilen bazı yaklaşımlar vardır. Önce onları temel değerlere bağlama çabası bu süreçte derinliğine ele alınıyor. Zaten yüzeysel, basit, günlük duygu ilişkilerinin fazla anlam ifade etmeyeceği, özellikle köle-

leştirici olduğu ortaya konuluyor. Klasik aile ilişkilerinden, eş-dost ilişkilerinden uzak durun, deniliyor. Mevcut evliliklerinizin ve duygularınızın fazla değeri olmadığı gibi, bunlar tehlikelidir de. Öyleyse büyük bağlılıkların nasıl geliş-mesi gerektiği o çeşitli konuşmalarda, örneğin 1992 Temmuz konuşmalarında iyi dile getirildi. Buna benzer bir sürü değer-lendirme yapıldı. Ve bir baktık, bu çabalar biraz daha özgürleş-tiriyor. Bu, işi biraz daha bilimsel ele almak kadar, daha köklü, radikal ve derinliği olan ilişki tarzına yol açıyor. Biraz daha kadın saygı ve güç kazanıyor. Erkek biraz daha gerçekçi olu-yor, feodal aile geleneklerinden kurtuluyor. Kadın biraz daha gözünü bilimsel gerçeklere açıyor, temel değerlere bağlanıyor; hemen bir erkeğe değil. şimdi erkeğin kadını hemen bir mal gi-bi görme durumu da ortadan kalkıyor ve bunlar özgürlüksel ge-lişmeler niteliğinde oluyor.

Kürdistan'da sevgi katledilmiştir

Bu hususlar roman taslağında, çözümlemelerde de belirtil-di, ele alınmaya çalışıldı. şu ortaya çıktı: Kürdistan'da sevgi de katledilmiştir. Nitekim birçok sömürgeci ağız da, “vahşidir Kürt, sevgi ortamı, sevilme-sevme diye bir şey yoktur, bilmezler” diyor. Bu gerçekten de biraz böyledir. Sömürgeci-lik bu konuda da katliam rolünü oynamıştır. Dolayısıyla dev-rimci eylemimizin bir sevgi eylemi olduğu anlatılmaya çalışıl-mıştır. Sevgi yolu, sevgi tarzı devrimle birlikte ele alınıyor, objektif temel konuluyor. Sevgi ve saygının nasıl gelişebileceği, nelere bağlı olarak ilerleyebileceği ortaya konuluyor. Öz-gür temeller burada büyük anlam ifade ediyor. Bu konuda yi-ne estetik devreye giriyor. Fiziki, ruhi ve bilinçli olmanın es-tetikle bağlantısı kuruluyor. Bunların insanı güzelleştirebile-ceği ortaya çıkıyor. Bir anlamda bizim savaş gerçeğimizin, yeniden yapılandırırken, güçlü savaştırmanın-savaşmanın

güçlü bir sevgi ilişkisine yol açabileceği vurgulanmıştır. Başlangıçtaki ucuz duyguların, sevgilerin savaşa güç vermediği veya bundan alıkoyduğu, gericileştireceği, hatta her türlü tasfiyeciliğe kadar götürebileceği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu konudaki doğru yaklaşımın oldukça büyük değeri olduğu, Kürdistan'da da çok önemli sonuçlara yol açtığı, kadının kölelik yaklaşımını yıkararak büyük çıkışına, ailenin eski tarz-daki yapısının çözülüşüne, erkeğin eski zihniyetinin yıkılışına yol açmıştır. Bu aynı zamanda önemli bir devrimsel gelişme oluyor. Bu da tam bir sanat yönüdür aslında. Romanın en çok işlenecek yönü budur. Roman aslında fiilen, önemli oranda ipuçlarıyla yaşanmıştır. Onun tamamlanması, tasarım gücüyle, hayallerle, tutkularla, iradeyle, azimle, estetikle beslenecek yönü de diyoruz ki, geliştirilmeye değerdir.

Dr: Bizim saflara katılmadan önce başlattığımız ilişki, o kölelik tarzıdır. Daha sonra bizi saflara getiren süreçle birlikte saflarda yavaş yavaş kölelikten kopuşu yaşıyoruz. Yani özgürlüğün gerekli olduğunu, eski yaşamın köle bir ilişki tarzı olduğunu anladıktan sonra artık özgürlük arayışına giriyoruz. Gerçekten özgürlük nedir? Kafada nasıl somutlaştırılmalıdır? Özgürlüğe nasıl ulaşılır, yöntemi nedir? Çabası nasıl geliştirilir? Bu tartışılarak konulabilir. Çünkü saflarda bu tür ilişkiler ya da kopuşlar çok yoğun olarak yaşanıyor.

P.Ö: Evet, özellikle geldiğiniz alanlarda bu az tartışılmıştır, biraz kapalı kalmıştır. Dağdaki faaliyetler de biraz böyle. Biz tartışmayı erken başlattık. Ortadoğu sahasında biraz da geliştirdik. Dediğim gibi dağdakiler hiç tartışmadı. Askeri yaşamın da ağırlığından ötürü ne fırsat buldular, ne de fırsat tanıyabildiler. Zindandakiler bunu düzenin mantığıyla ele aldılar. Yani tam öyle düzenin ilişki tarzını devrimcilikle maskeleyerek veya cilalayarak devrimci ilişki edebiyatını geliştirmek istediler. Dışarıdan birçok kızın bilinen muazzam sevgi laflarına, kucaklama yaklaşımlarına ve benzeri tutumlara, içeridekilerin de aynı yanıtları, daha çok PKK'nin tasfiyeye uğratılmak istendiği süreçle

birlikte oldu. Tasfiyecilik üslubunun derinleştirildiği Şener provokasyonu somutunda bu ortaya konuldu. Örneğin devrimci özüne veya dürüstlüğüne inandığımız bir arkadaşın kendini nasıl duygu çarpıtmasına uğrattığını, onu korkunç boyutlara tırmandırdığını değerlendirdik. Bunun gibi birçok ilişkinin içeride yaşandığı, erkek-kadın ilişkilerinin neredeyse devrim, parti ilişkisinin yerini tuttuğu biliniyor.

Yine düzenden gelen gençlerin, öğrencilerin 12 Eylül ortamında çok şekilsiz, amaçsız yaşadıkları ilişkiler var. Biraz da TV kültürüyle, düzenin, o 12 Eylül'ün “Amerikalılaştırma, Hollywoodlaştırma” (ki emperyalist yaşam tarzı oluyor) yolunda gençliğe empoze ettiği sahte ilişkiler ortada. Tabii klasik köylü kökenli öğelerimizde de kadına ancak cinsel temelde yaklaşım olduğu için, düzenin bu sahte sevgi ilişkilerinin hepsi yaygınca dayatıldı. Halen de yoğunca bunun etkisini yaşayanlar vardır. Ben kendimi bu konuda iyi bir çözümleme arayışı yaptım. Bu konuda sanıyorum daha derinliğine kavranılmak durumundayım. Yapı açısından olsun, hatta çok çeşitli yaklaşım sahipleri açısından olsun, burada gerçek bir devrim yaptık aslında.

Benim başlangıçtaki ilişki biçimimde her şey vardı. Düzenin, köylülük özelliklerinin etkilemesi vardı. Yine çok yüzeysellik vardı. Tabii arkadaşların ilişki yaklaşımına göre bir kişiliğim de yoktu. Bunu bir kader olarak görmek, bunu zincire vurulmuş bir sorun gibi anlamak mümkün değildi. Fakat çok ucuz bırakmak da mümkün değildi. Hesabını sonra sorma yaklaşımı vardı. Tasfiyecinin ve işbirlikçinin tasfiyesini TC'nin tasfiyesine dönüştüre dönüştüre intikam almak vardır. Aslında meseleye klasik anlamda yaklaşıyorum da. Hatta ne klasik anlamda, ne modern anlamda. Benim kadın ilişkilerimde öz önemlidir.

Sorunu tanımlama açısından cevap vermeye çalışıyoruz. Çok eleştirisel yaklaşıyoruz. Bir defa şunu kabul etmiyoruz; aile dediğin böyle olur, kadın-erkek ilişkisi böyle kurulur, cinsellik şöyle ifade edilir ve tatmin bulur gibi sorunlarla yetinmek istemiyorum.

Tam tersine çok gerçekçi yaklaşıyoruz. Hem bilimsel, hem ruhsal, hem siyasal boyutlarını bütünüyle iç içe görerek değerlendirme tarzına ulaşıyoruz. Hatta özgür olan nedir? Özgürlük ile sevgi arasındaki bağlantı nasıl kurulur? Güzellikle bağlantısı nasıl kurulur? Onu vermeye çalışıyorum, onu tartıştırıyorum.

Dikkat edilirse, yapımızdaki militanlar için böylesine bir yaklaşımın fazla gelişmediğini söylemek zor değil. Her biri ya inkar eder, ya kölece bağlanır; çok bireycilik var. Hatta serbest bıraksalar birbirlerini hangi hallere getireceklerine gerçekten insanın tahammül etmesi zordur. Bu ilişkinin çok az özgürlüğü esas alacağı açıktır. Hatta tarafları tanınmaz hale getirecektir. Bir tarafın çok rahatlıkla bir kocakarı durumuna gelmesi işten bile değildir. Bu durum devrimde istismara, devrimin muazzam tasfiyesine yol açacaktır. Disiplin yok, düzen yok. Tabii herkes bir eş-dost ilişkisi nedeniyle pay isteyecek, bu da devrimi durdurmaya götürecektir. Kendi başına bir ilişki bile büyük bir tasfiyecilikle sonuçlanabilir.

Diğer yandan geliştirilmek istenen veya özgürlükte iddia olan önderlik tarzı, öncelikle bütünüyle ilişkiyi kopartıyor, parçalıyor. Mülkiyet konusu olmaktan çıkartıyor. Erkeği, egemen erkek konumundan çıkarmak istiyor. Kadını, cinsiyeti mülkiyet temelinde kullanma ögesi olmaktan çıkarmaya yöneliyor. Erkek egemenlikli anlayışlarla oldukça mücadele edilirken, kadının ne olduğu sorulmaya çalışılıyor. Örneğin, toplum gerçeğinde evlilik için ne diyebilirim? **“Kürt Bahçesinde Sözleşti”** adlı değerlendirmesinde Yalçın Hoca düşüncesini biraz ilerletiyor. Evlilik üzerine değerlendirmeler yapma gereği duymuştum. Hayli ilginç ve dikkatle bazı sonuçlar çıkarılabilecek değerlendirmelerdir. Tabii birlikteliklere fazla karşı olmamakla birlikte, ister evlilik şeklindeki özel ilişkinin, isterse bugün Türkiye’de yaygınlaştırılmak istenen çeşitli yaşam biçiminin, birçok şeyi götürdüğü, hatta tükettiği anlaşılıyor. Mesela bazı sonuçlar çıkarmıştır: “Aile sevgi adına kuruluyor, bu sevginin doğal bir sonucudur” diyor. Hatta diyor ki, “tüketiyor bu.” Bi-

zim yaklaşımlarımızdan bunu çıkarmış; biraz da bu anlama gelebilir. Evlilik olayı altında yatan etkenlerin boğucu olduğunu fark etmiştir. Ayrıca yaklaşımlarımızdan bazı temel noktalar tespit etmiştir: Evlilik olayını görmüştür; ana-baba evliliği, kendi öz evlilik deneyimim ve toplumda Kürt evliliğinin müthiş kurutucu, boğucu etkisini fark etmiştir. İşte orada bizim devrimimiz için “Büyük bir sevgi eylemi olabilir” diyor.

Demek istediğim, görebiliyor. O bölüm hayli incelenmeye değer. Fazla tekrarlamak istemiyorum o bölümü. “Kutsal aile üzerine Abdullah Öcalan'ın eylemi üçtür. Birincisi, ana-baba evliliğinin babasını tükettiğini görmüştür. Babası kutsal aile düzeninde bir tür çıldırmış birisidir. İkincisi kendisinin evlilik deneyimi bir cendere olmuştur. Üçüncüsü, Kürt aileler. En azından 1992 öncesinde PKK savaşçısı olma tehlikesine karşı çocuklarını alıp Avrupa'ya götürüp evlendirmeleri. Gerillaya kaçma korkusu evlilikle alt edilmeye çalışılmaktadır. Bunlar bir grup eylemliliktir” diyor. “Bunlara özgürleştirme eylemiyle verilen karşılık sonucu mülkiyetin tabanında korku vardır. Korkunun kaldırıldığı toplumda cimri özel mülkiyet de olmaz. Korku mutlaka cimridir. Özel mülkiyet biriktirilmiş cimriliktir. Evlilik en gizli özel mülkiyettir.” Dikkat edin, bunları bizim görüşmede açıklık olsun diye yazıyor. “İster imam nikahı olsun, ister kilise tanınması, ister laik yerel yöneticiler tarafından imzalsın, nikah bir borçlar hukuku sözleşmesidir. Temelinde de birlikteliği başlatma değil, sürekliliği güvenceye alma duygusu vardır. Nikah, sevginin tükeneyeceği korkusudur. Bu nedenle sevgiyi tüketmektir. İki cinsin bir olması ancak yaklaşımda sonsuzluk varsa insana layıktır. Birlikte yaşamak bir serüvendir. Her an birbirini yeniden keşfetme yürekliliğidir. Her an yeni ise, birlikte olmak sonsuzdur. Sevgi ancak yüreklilikle mümkündür. Aşk, ancak sevdiğine gökleri zaptedebilenin hakkıdır. Esaret zincirinden halkı ya da özel mülkiyet zincirinden emekçiyi kurtarmak, göğü zaptetmekle özdeştir. Göğü zaptetmek, güven kazanmaktır. Güvenilir olmayanın sevme gücü

yoktur” diye devam ediyor. Örneğin “reel sosyalizmde cinsel oburluğun özgürlük olarak görülmesine Abdullah Öcalan'ın tepkisinin büyük olduğuna inanıyorum” diyor çözülen Sovyet sistemine ilişkin. “Başkan APO, feodal kutsal aile çözülmenden Kürdistan'ın özgür olamayacağına inanıyor. Kutsal aile, tutsak ilişki ve tutsak kadın demektir. Bu çözümleme eylemi özgürleştirme eylemidir. APO'nun kutsal aileye cevabı kadını özgürleştirme eylemidir. Gerilla kadın sürecinde ise, kendi kadın cenderesinden intikam almak olarak düşünmüş. Rahatlatıcıdır.”

Söyleşi bu bölümde bunlara değiniyor. Yani bir yerde anladıklarını özetlemiş oluyor. Tabii bu çözümlemelerde özgürlüğü yakalamak mümkündür. Tartışmak için de cesur olacaksınız.

Benim görebildiğim, geldiğim alanda cesurane bir tartışma olmadığı gibi kaçış vardır. Yaşadığınız bazı ilişkiler sizi biraz bunalıma sevk etmiştir. Ve bunun bende ne kadar yaşandığını ve nasıl sonuçlandığını sizi aydınlatsın diye sundum. Yani bir yerde herkes bundan en büyük payı, dolayısıyla cesareti alsın diye anlattım. Tabii birçoğu ne tutkusunu, ne köleliğini, ne duygularını dile getiriyor; örtbas ediyor, bunalıma sokturuyor. Şimdi ben de yaşadım ama benimki, işte büyük özgürlük hareketiyle cevap vermektir. Evliliğin veya ilişkilerin köleleştirici özelliğini aslında daha da derinleştirip çözümleyebilirim; özgürlük eylemini tırmandırabilirim.

Tabii politika yapıyorum ben. Bu konuda sizler gibi bunalıma sevk ettiremem. “Özel ilişkim” adı altında kendimi yere yıkamam, olay yaratamam. Bütün ilişki biçimlerini politikayı, hatta askeri faaliyetleri güçlendirmeye verdim. Yaşadığınız her şeyin çözümlenmesiyle birlikte siyasi yapı, askeri yapı güçlensin. Çok az arkadaş buna dikkat ediyor. Örneğin kadının da özgürleşmesinin gerillaya katkısı olabileceği ortaya çıkarıldı. Ordulaşabilmesinin önünü açmak, dünyada çok az devrimin yaptığı eylemdir. Ben buna cesaret ettim. “Kadının gerillada rol oynayabileceğine veya ordulaşmada yer alabileceğine cesaret etmek gerek” dedim. Ama nasıl cesaret ettim? Bu cesareti neye

bağladım? Özgürlüğe, kadının özgürlük eylemine. Kadının sıkı gücünü biraz oluşturmuş durumdayız.

Ama birçok kişi buna ulaşmış değil. Bunun değerini fazla bilmiyor, çözüm olamıyor. Bu ayrı mesele, ama önderlik kendi somutunda bunu çözmüştür. Bu konuda cesareti partiye, hepimize veriyoruz. Bu, biraz daha sizi özgür kılıyor. Önderlik sahası bu konuda biraz daha özgür kılıyorsa bunun nedeni güven gücünü elde etmiş olmasıdır. Önderlik sahası özgürlük eylemini biraz ilerletmiştir, kadını tanımlamıştır, özgürlüğü tanımlamıştır. Eylemle bunu ilerletmiştir. O açıdan güveniliyor, güvenildiği için özgürlükçüler biraz yoğunlaşıyor.

Buna dayanarak biraz daha özgürlükte yoğunlaşacaksınız. Yine ucuz yol burada yok. Kişiliğiniz kapsam kazanacak. Bir yandan siyasileşecek ve askerileşecek, diğer yandan duygu yüceliğine, ilişki özgürlüğüne ulaşacak. Eskiden yaşadığınız kâlıntılarla savaşımı başarıyla sonuçlandıracaksınız, daha ileri düzeyi yakalayacaksınız. Hatta bu konuda estetiğinizi bile geliştireceksiniz. Bunu devrimin çiçeklenmesi biçiminde değerlendirmeye tabi tutacaksınız. Kısacası, bir devrimci bu yönleriyle de uğraşır ve kendini yetkinleştirir, tamamlar dedik.

Cinsellik üzerindeki mülkiyet damgasını siliyoruz

Bu tartışmalarımızın anlamlı ve geliştirici bir özellikte olması, “ben militan olacağım, bunda kararlıyım” diyenin buna katlanması gerekir. Bunu yürütme gücüne ulaşması gerekir. Çoğunuzun geleneksel yaklaşımlar temelindeki pratiğine bakıyorum, bunalımlar biçiminde sonuçlar veriyor. Birçok arkadaşın kadın özgürlüğü tutkuları veya duyguları, fırsat bulursa yanlış kanallara akıtılacak. Egemenlikle sonuçlanabilir. Erkek egemenlikli olabilir, köle kadın duygularıyla yüklü olabilir. Bir de çok özel

olabilir. En önemlisi de temel görevlerle bağılı olmayıp, aşırı abartmalı bir biçimde ortaya çıkabilir. Estetik yönü hiç olmayabilir. Toplumsallaştırıcı, ulusallaştırıcı, yurtseverleştirici yanı ikinci planda kalabilir. Nitekim hepsi de biraz böyle oluyor.

Tabii bunlara karşı eleştirisel oluyoruz. Böyle ilişkilere parti içinde, hele ordu içinde fazla yer verdirmiyoruz. Doğru katılın ve özgürleşin. Özgürleştikçe de anlamlı ilişkiler geliştirilebilir. Ama bunun ne kadar zor olduğu, ne kadar büyük bir eylem gerektirdiği açıktır. Şimdi birçok militanımızın bu özgür ilişki sahalarını inkar ettiği, örtbas ettiği, yüce tutkulara fırsat vermediği, bazılarının da saptırdıkları biliniyor. Bütün bunlar fazla anlamlı değil. Kendi eylemimi sürdürüyorum. Kendine güvenen kadına tabii ki, fırsat vermeliyiz. Madem bu kadar tutarlı kalmak istiyoruz, kadın özgürlüğüne yer vereceğiz. Özgür bir zemine dayansınlar, özgür bir ifadelendirmeye kavuşsunlar, özgür bir tercih imkanına kavuşsunlar. Fakat ucuz evlilikleri, ucuz duygusalılıkları dayatmak bana göre çok tehlikeli. İster kadından, ister erkekten kaynaklansın buna yer vermeme konusunu ustaca geliştirmek önemlidir. Bu en çok da kadın özgürlük hareketine bir zemin ve yol aldırma şansına sahiptir.

Bu konuda özellikle biraz daha düşüneceksiniz. Özgürlüğünüze güven gelişecek. Kendinizi hem tanımlamada, hem yürütmeye güç kazanacaksınız. Bu tabii ki, sizi daha güçlü tutumlara; erkek egemenliğine karşı olsun, kadın düşkünlüğüne karşı olsun güçlü konuma getirecektir. Buna dayalı ilişkilerin anlamı ve önemi olabilecektir.

Roman taslağında tabii ki bunlar ipucu biçiminde verilmeye çalışılmıştır. Yine çözümlemelerde bu konulara ilişkin ipuçları vardır. Yapı değerlendiremiyorsa, bu onun sorumsuzluğudur. Bu konuda fazla duyarlılıktan, önderliği kapsamlı değerlendirme gücünden yoksundur.

D: Başkanım, özellikle bizim geldiğimiz alanda bu özgürlük anlayışı tam kavranmamıştır. Biz de kavramamıştık. Örneğin, özgürlük adına, özgür irade adına tamamen karşı cinse tepki

duymak, onu reddetmek var. Bu şekilde yaklaşımlar var...

P.Ö: Evet, bazılarında reddetmek vardır. Fakat bu reddetmenin akabinde, fırsat olursa zaptetmek, “sen kaba bir cinsel varlıksın, seni şöyle kullanırım” demek de vardır. Onun altında bir ikiye bölünme var. Buna dikkat etmek gerekiyor. En çok reddeden her an tehlikeli olabilir. Aslında öyle yüzeysel ilişkiye, rahat kabul eden ilişki tarzına da fazla güvenmemek gerekir. Konu biraz bizim sağladığımız derinlikte ele alınmalıdır. Özü biraz yakalamak gerekiyor. Özellikle kadın kesiminin erkek kesimini çok iyi tanınması gerekir. Şimdi bu haliyle çoğunuz bırakılsa geliştireceğiniz ilişkiler sakatlıklarla dolu olur. Çünkü her “PKK'liyim” diyeni insan sanıyorsunuz. İlişki içine girince de bitiyorsunuz, mahvoluyorsunuz. Durumun böyle olmadığını benim deneyimim çok net ortaya koydu. Büyük deneyim, büyük mücadele var. Sizin derinleşme, yoğunlaşma, özgürlüğü çok yönüyle kavrama ihtiyacınız var. Bunu adım adım partiye uygulatin. Bunu biraz da ustaca yapmalısınız.

Cinselliğe tepki mi, hayır! Ben cinselliği de bu konuda biraz izaha kavuşturdum. Cinsellik üzerindeki mülkiyetin damgasını silmeye halen büyük özen gösteriyorum. Hemen her gün diyebilirim ki, “ben, benim” diyen bir kızda bile cinselliği mülkiyet temelinde sunma özelliği ağır basıyor veya kaba zevk anlamında bir yaklaşıma giriyor. İkisi de bence birbirini tamamlar. Birisi fahişelik denilen olaya, diğeri ise kendini lime lime edip kırk türlü satmaya götürür. Ben de kendi deneyimimde karşı tarafın yaklaşımında biraz bunu gördüm; cinsiyetini milimi milimine satma. Aslında bunun diğeri bir yüzü fahişeliktir. Toplumda yaygınca yaşanan bunun bir örneğidir, yani çok iyi bir mülk gibi görmek ve satmak. Satmanın açığa çıkmış bir biçimi fahişeliktir, diğeri ise sadece evlilikle gerçekleşmiştir. Evliliği bir fahişelik kurumu olarak belki değerlendirmem; bu yanlış anlaşılıp kaldırılamayacak ve beni zor duruma düşürecek ama evlilik ikili fahişeliktir diyebilirim. Evlilik dışı olan genel bir fahişeliktir.

Aslında hem genel fahişeliği, hem ikili fahişeliği açmak gerekir. Büyük sevgiye biraz bu temelde ulaşılabilir. Bu da çok büyük bir devrimsel eylemliliğe ihtiyaç duyar, düşünce gücünü gerektirir. Çok güçlü olmayan kişilikler bunu yakalayamazlar. Bu değerlendirmede sevginin büyük bir güven veya güçle bağlantılı olabileceği ortaya konuluyor. Olursa, bu saydığım şeyler belki aşılabılır. En değme tiplere bakın, evlilik kurumu içine girince bir-iki yıl sonra gerçekten fahişeliğe yol açıyor. Kadının da, erkeğin de gözü dışarıdadır. Kadın da bin defa aldatır, erkek de bin defa aldatır. Bu, ikili fahişelik değil de nedir? Benim hâlâ en büyük özlemim bu konulardaki fahişeliği aşmaktır. Tarafların ikiye bölünmesine ben tahammül etmem tabii. Yani benim halen kendime biraz güvenim var. Halen büyüklüğün peşindeyim, sevginin peşindeyim, güçlendirmenin peşindeyim. Ama çoğu arkadaşın kavram düzeyinde bile bizi anlaması çok geri durumda. Birçok erkek olsun, kadın olsun işin tanımına bile doğru yaklaşmıyor. Ama yine de devrim umuttur, umut da büyük gelişmeye doğru yüz tutuyor. Ucuz çözüm yok.

Kısaca, kaba cinsel yaklaşım gerçekten saygısızlaştırır. Ben bunu kendi kişiliğime yediremiyorum. Böyle bir evlilik olsun, böyle bir özel ilişki olsun, böyle bir duygu ilişkisi olsun, kapalıyım. Aslında dikkat edin, kadına yüksek ilgi de gösteriyorum ve yükseltmek istiyorum. Bu konuda da çok değişik bir yaşamı hayata geçirmeye çalıştığıma, bu konuda uluslararası alanı bile biraz zorladığıma, etkilediğime inanıyorum. Ama halen de ciddi bir görev olarak görüyorum. Ne inkarcılıkla, ne kabalıkla, ne erkek egemenliğiyle, ne ucuz “ihtiyacım var” anlayışıyla bu sorun çözümlenemez. Eğer bugün düşman karşısında darbe yememişsem, kadın karşısında darbe yemediğimden ve bu konuda da başardığımdan ötürüdür. Bu kadar özgür kadın eğer benim etrafımda toplanıyorsa, onlara vereceğim şeylerin olmasından ötürüdür. Hiçbir erkeğin götüremeyeceği kadar bir kadın hareketini götürebiliyorsam, bu ulaştığım güçten ötürüdür. Örgütün de temelinde devrim var, özgürlük var.

Yoksa niye ben böyleyim? Niye diğerleri böyle değil? Kimseyi zorlamakla, örgüt gücüyle, otorite gücüyle de getirmiş değilim. Bir özgürlük hareketinin derinleştirilmesi söz konusudur. İlgi duyuyorsanız, yol almaya çalışırsınız.

D: Başkanım, bu hareketin TC'yi de etkilemesi söz konusu. Özellikle Tansu Çiller'in başbakan olması bizden etkilenmenin sonucudur.

P.Ö: Gayet tabii. TC, büyük özgür kadın hareketimize, tepeden bir Tansu Çiller'le cevap vermiştir. O da Tansu Çiller şahsında kadını karşı-devrimin önderlik sahasına çekmek istiyor. Nitekim Kürdistan'a gider gitmez birçok kadını kendi eğitimlik sahasına çekmesi de bununla bağlantılıdır. Direkt bizim etkimizle Tansu Çiller ortaya çıktı. Kaldı ki, DYP kongresinde bile erkek kesiminin yenilmesi bizim eylemimizin bir sonucuydu. Bir de kadın özgürlüğünün gelişmesi Türkiye'yi cesaretli kılmıştır. Dahası da var; aydınların büyük tartışması bu çözümlemeler temelindedir. Türkiye'deki kadın özgürlük hareketinin de etkilenmesi şiddetlidir. Bu basın-yayın organlarına da yansıyor. Ama çarpıtarak, özünden boşaltarak bunu yapıyorlar. Karşı-devrime ya da sıradan bir yaşama hizmet ettirmek için kullanıyorlar; o ayrı bir mesele. Ama hayli etkileyici olduğu açık tabii.

Cesur olmak gerekiyor. Kesinlikle sağlam bir mantık yapısı kadar, gelişkin duygu gücüyle savaştan kopmamış temel gerçekliği görmek, işte yurtseverlik, tarih, halk, partileşme, örgütleşme temelinde günlük yaşamın devrimci dayanıklılığına ters düşmeden duygu ve sevgi gücünü geliştirmek önemlidir. Tabii bir de bunun çarpıtıcılarını görmek gerekiyor. İlkinde kadın biraz cesaretleniyor, özgürleşiyor ama bunu kullanmak isteyen bir sürü erkek veya erkek egemenlikli anlayış vardır. Fazla politik olmayışınız, bu konuda fazla kendinizi tecrübeye kavuşturamayışınız zayıf kalmanıza ve birçok hatayı yapmanıza yol açıyor.

Kısaca, eğitiminize duyarlı yaklaşacaksınız, kişilik gelişimi-

ne, dönüşümüne yüksek değer biçeceksiniz, parti zeminini oldukça değerlendireceksiniz. Gözden geçirmeleri süreklileştireceksiniz, kalıntıları atacaksınız. Yenilikleri edineceksiniz ve ucuz beklentilerle, ucuz hasretliklerle bu işin gidemeyeceğini bileceksiniz. Bunlar sizi ilerletebilir. Kadın özgür militan tipini, kadın hareketinin özgürleştirme düzeyini geliştirebilir. Genel devrime bağlılıkta gelişme göreviniz yanında, böyle bir göreviniz olduğunu da söyleyebilirim. Yani kadının özgürlüğüne çok yönlü anlam vermeyenin partileşmeye, savaşıma katkı yapabileceğini sanmıyorum veya bu konuda eksik kalacağını düşünüyorum. Kendinize güveniyorsanız en yüceyi görebilirsiniz, duyabilirsiniz, birlikteliği gerçekçi zemine oturtabilirsiniz. Bu konudaki iddianıza bağlı, hırsınıza bağlı, tutkunuza bağlı, devrimciliğinize bağlı olarak bunu yapabilirsiniz. Ama bunu yapmadığınız zaman ucuz bunalımlara düşmek, engellemeler yaratmak ve bunda ısrar etmek de bir tasfiyeciliktir. Çok ısrar edilirse “engelleme” denilir ve atılır. Bu durumlara düşmeden, zor da olsa yücelme yoluna kendinizi vereceksiniz.

Şu anda PKK'nin önderlik doğrultusu böyledir. İlerletmeye büyük istekle katılım göstermek, çok dikkatli ve duyarlı bir özgürlük yürüyüşünün sahibi olmak, gözettiğimiz bir husustur. Kendimiz de bu temelde bir yürüyüşe sahibiz. Hareket önderliği bu temelde yürüyüşünü biraz daha yetkinleştirerek, bunu bütün yapıya, giderek halka mal etmeye çalışıyor. Bu anlamda zafer yürüyüşünü yetkinleştirmek istediğini gözardı edemeyiz.

Bugünkü çalışmamız konuya biraz derinlik kazandırdı. Daha somut olarak dinlemeye çalışacağız. Kendinizi gözden geçirin, soru sormayı kapsamlı kılın. Cevaplar da kesin, sonuç alıcı, özellikle de eğitim ve pratiğinize hizmet edici nitelikte olmalı. Geçmişte ne olursa olsun başarıma azminizi kırmayın. Sanıyorum bizim de desteğimizle ileri çıkışlar yapabilirsiniz. Bu biçimde **Beritan (Gülnaz KARATAŞ)**'ın anısına da layık olunur.

23 Temmuz 1993

***“Eğer Kürt kadınlarının istemini
gerçekleştirirseniz,
kurtuluşun dev bir adımını atmış olursunuz”***

NASIL YAŞAMALI

Genelde her devrimin uzun bir süreç boyunca sorduğu en temel sorulardan birisi de yaşamın nasıl olması gerektiğine ilişkindir. Alışlagelmiş geleneklerle son derece tutucu, gelişmeye kapalı ve yaşamı boğan bir tarzdan kurtulma isteği, çok itiraz götüren bir yaşam yerine yeniyi ve bu temeldeki bir oluşuma ilgiyle ve bir soruyla başlayan, giderek bunu devrimci teori ve devrimci pratikle geliştiren çabalar bir anlamda böyle bir soruya cevap vermelidir.

Devrim, “**Nasıl yaşamalı?**” sorusuna cevaptır. Devrim kendi başına salt askeri, siyasal ve örgütsel kurallar ve pratikler sergilemek için değildir. Bütün bunlar sosyal bir yaşamın alt ve üstyapısını sağlamak içindir. Kişilikler arası çarpıklıkların baskıya, her türlü sömürüye, bu temelde yalana ve ikiyüzlülüğe dayalı ilişki biçimleri yerine, baskı ve sömürüden uzaklaşmış, herkesin emeğine dayalı olarak belli bir ortaklaşalığı eşit ve özgür iradeyle kurmak isteyen çabalardır. Bunlar yine devrim süreçlerinin en çok dikkat ettiği ve yerleştirmek istediği değerler oluyor. Özgürlük, özgür ilişkiler sistematığı her devrimin bütünlüğüne bir cevap teşkil ediyor.

Her şeye itiraz etme ve tepki gösterme temelinde devrimci teori ve eyleme ulaştım

Denilebilir ki, Kürdistan gerçekliği de hiçbir ülkeyle kıyaslanmayacak kadar bu sorunun yakıcılığını dayatmakta ve o denli de acil cevabını istemektedir. Ben kendi yaşam pratiğimi özetlemeye çalıştım. Bildiğiniz gibi “**Dirilişin Öyküsü**”nde çocukluktan itibaren kendi yaşam pratiğimi anlatmıştım. İşte orada da görüldüğü gibi, hemen her şeye bir itiraz ve tepki gösterdim; hemen her şeyin aleyhte olduğu bir düzene daha gözümü açar açmaz ona karşı oldum ve boğucu bir dünyaya karşı başkaldırıyla ilk eylemimi başlattım.

1970'lerdeki devrimciliğimiz çok sonralarıdır. Çocukluk ve yine okul yıllarım da aslında bir yerde düzenle uyuşmamak, yani bir yandan düzeni kendine uydurmaya çalışırken, bir yandan da ondan kurtulmaktır. Bilinen kurallar ve ahlaksızlıklarla, aile kuralları ve ekonomik durumlarla, hemen hemen hepsiyle yaşanan çelişkiler büyük bir itiraza, kişilik üzerinde baskı ve başkaldırıya yol açıyor. Ben bu kadar başkaldırmayı neden uygun buldum? Dikkatli bir okuyucu bilir ki, özgürlüğe yol açmak isteyen bir kişilik bundan başka türlü yapamaz. Bazı aile koşullarında belki tatminkar bir çocukluk yaşamı mümkündür. Yani bazı aileler olanakları, sözleri ve düzenin emrine sokma güçleriyle çocuğu yola sokabilirler. Çocuklar ya dine, ya ekonomik düzeye, ya da düzenin içinde ilerleme olanaklarına ve yine aile otoritesinin durumuna göre eğitilir ve yola sokulurlar. Bu temelde yerleşmiş kurallar vardır. Hele biraz da durumlar elverdi mi veya insan fırsatlarla kendisini besleyebildi mi, yol alıp gitmek o kadar zor değildir. Erken yaşlarda bu yola koyulurlar.

Tabii kadınlar çok daha sıkı baskı ve gözetim altında büyütülürler. Onlara daha katmerli kurallar dayatılır; boyun eğmeci ve itaatkar bir yaşam kabul ettirilmeye çalışılır.

Kendi durumumu özetlerken, şüphesiz aynı şeyin benim için

de geçerli olduğunu söyleyebilirim. Yani ailenin acımasızlıkları, köy düzeninin anlamsızlığı, ilerleme şansı vermeyen her türlü koşul; iyi, doğru ve güzel bildiğin ne varsa hepsine ulaşmama, bunun yarattığı umutsuzluk ve hatta tepki, insanın gönlünce yaşayamadığı bir hayat... Kişi ne istiyorsa, karşılığı yok देनेcek kadar azdır. Yani dilediğin gibi dolaşamıyorsun, dilini konuşamıyorsun, fazla kültürlü değilsin. Çok vahşi, kırıncı ve gelişme vaat etmeyen ortamlar, bu konuda bir hayli çözülmüş bir aile. Özellikle geleneksel aile anlamında bile bir çözülüş ve güçsüzlük yaşanıyor. İşte bütün bunlar bizim insanımızın hem nedenleri, hem de sonuçları ve amaçlarıdır.

Yaşamım işte böyle başladı. Ne yapıyordum? Elimden hiçbir şey gelmiyor olsa da, dağlara çıkıyordum, evden kaçıyordum. Yani mutlaka bir uğraş içindeydim. O günleri hatırladığımda, bu konuda civa gibi bir hareketlilik içinde bulunduğumu anlıyorum. İlle de bir uğraş buluyordum. Hatta boş durmama hareketi vardı. Yani o büyüklerin, kendilerine göre özel kuralları olanların gözleri daima üzerimdeydi. İşte bilmem şurayı çizdi, buraya el attı, diyorlardı. Kendilerine göre bir düzeni dayatmak istiyorlardı. Tabii biz de çok hareketliydik. Yaptığımız, yerleşik olanla savaştı. Çoğunun razı olduğu düzene ben razı olamıyordum. Değişik ilgiler, değişik yaklaşımlar, değişik tutkular, değişik heyecanlar peşinde koşuyordum. Düzenin istediği gibi değil de, biraz benim hoşuma giden tarzda bir yaşamdı.

Düzen nasıl olmalı? Tabii burada da “nasıl yaşamalı?” sorunu yakıcıdır. Kaderime razı olmama, başkalarının bana biçtiği kaderi de kabul etmeme ve kendi kaderimi kendi gücümle belirleme çabası vardı. Daha doğrusu böyle bir yaşama böyle bir cevap vardı. İmkansızdır, zordur, demedim. Herkes bu ahlaka son derece uymasına rağmen, ben gittikçe gittim. Çoğunun ulaşmak isteyip de ulaşamadığını esas aldım; düşünme gereği duyup da düşünemediğini, yapmak isteyip de yapamadığını yapmaya çalıştım veya başkalarının yapıp da benim yapmak is-

temediğim şeylerle uğraştım. Bütün bu dönem, aslında dayatılan bir yaşama tepkidir.

Okul yıllarında veya düzenle tanıştığımda, kurallara çok dikkat ederdim. Aslında bu benim bir yaşam taktiğimdi. Görünüşte kurallara veya toplumsal meşruiyete çok bağlıydım. Ama içten de sorgulamadan etmem ve etmedim. Yine ilk defasında çok bağlıydım. Fakat onu gittikçe derinliğine sorguladım. Aynı şekilde düzene uyum göstermeye çalışıyordum, ama yine de çok köklü bir tepkim geliyordu. Öğretmenlerime ve büyüklere çok bağlıydım; ama büyüklükleri sürekli sorguluyordum. Bu aslında bir tür mevcut durumu göz önüne getirmek veya fazla tartışmamak, ama onu olduğu gibi kabul etmemektir. Alttan alta onun sorgulamasını yap ve aşılması gerekiyorsa aş! Bir anlamda yaşama hep böyle baktım.

Siz ise onunla bir uyum gösteriyorsunuz, ömür boyu ondan uzaklaşamıyorsunuz, onu sorgulayamıyorsunuz. Veya düzenin meşruiyetini hiç tanıımıyorsunuz ve bu da kaba anarşizm oluyor. Bu seferki “düzeni tanımayız” deyip sadece tepkiden ibaret bir karşı koyuştur ki, bu da başarısızlığa götürür. Davranışlar anarşistçe ve bozguncu tarzda oluyor. Özlem ise aslında düzene uymaktır.

Böylece gittikçe kökleşen bir sorgulama ve düzeni köklü sorgulamadan geçirme gerçekleşti. Aile, din, hukuk, siyasi düzen, ekonomik faaliyetler, köy ve kent yaşamı gibi belli bir eleştiriyle yaklaşmadığım hemen hemen hiçbir olay, olgu ve ilişki kalmadı. Tabii bunları ancak 1970'lerden itibaren bir teori düzeyine çıkarmaya başladım. Önceleri sadece belki sizin de yaşadığınız gibi ilgi ve itirazlar vardı. Yani teori durumuna yükselme durumu yoktu. Bu belli bir birikimden sonra oldu ve biz buna katıldık. Yani belli bir bilgi temeli aldıktan sonra, bütün bu itirazlarımı ve sorgularımı bir devrimci teoriye, bunu da Kürdistan'a ülke adını takmaktan kimlik gereğini duymaya ve kendini yıllarca sorgulayıp bir kimlik sahibi olarak adlandırmaya kadar götürdüm. Giderek bunu bir parti teorisi, parti ilkesi

ve ilk gruplaşmaya vardırıdım.

Bu aynı zamanda “nasıl?” sorusuna bir cevap olmaktadır. Roman Taslağı'nda bir devrimci grup faaliyetine başlarken, nasıl bir cevap içinde olduğumu biraz anlatmaya çalıştım. 1975'lerden itibaren bir devrimci grup güçlenmeye başlıyor. Aslında bu, düzene karşı bir tür cevaptır. İsyancı grup, özgür ilişkiler (içinde bayan da var), çeşitli kesimlerden ve ülkenin değişik bölgelerinden gelen insanlar var. Bu bizi bir tür tatmin ediyor ve bir cevap oluyor.

Burada nasıl oluyor? Biliyorsunuz ki, ilişkiler son derece zayıftır, pamuk ipliğine bağlı ilişkilerdir. İlgiler, yoldaşlık ilişkileri zayıftır, aslında herkes toplumda ne ise onu yaşıyor. Ailesi ne ise onu temsil ediyor, sınıfı ne ise onu temsil ediyor. Hatta umutları neyse aslında odur. Devrimcilik 1970'lerin modasıydı. Bizimkiler de moda gereği katılmışlardı. Dolayısıyla özlü, köklü bir dönüşümle ele alınmamıştı. Sonuç bizim devrimcileşmeyen ilişkilerimizle birlikte sık sık dökülmeler oldu; grup çok zor gelişti; köklü teorik ve örgütsel pratiğe yönelmeme durumu doğdu. Yüzeysellik dönemin değerlendirilmesi ve kolay ayrılımlar gündeme geldi. Yeni yoldaşlık ilişkileri geliştiriliyor ve bu ilişkilerde aslında tutku var. İnsan bunları en iddialı bağlar düzeyine getirmek istiyor. Ama düzen içi ilişkiler o kadar güçlü ki, örneğin okul ve aile her şeyin üstünde tutuluyor ve bu nedenle devrimci pratiğe güç verilmek istenmiyor. Dolayısıyla grup çok havada kalacak ve çıkar emrettiği yerde kesilip atılacaktır.

Biz bu yıllarda işte bunun sancısını çektik. Ucuz devrimcilik, kolay çözümler, kendini fazla pratiğe vermeme... Ben bu dönemi yoldaşlığın, ulusal-yurtsever düşüncenin ve bağların adeta pamuk ipliğine benzer zayıf dönemi olarak değerlendiriyorum.

Sizlerin de yaşadığınız buna benzer süreçler var. Yani pamuk ipliğine bağlı bir süreç. Aslında devrimci niyet var. Yeni bağlar, yeni ilişkiler oluşturulmak isteniyor. Ama çıkarlar ve düzen buna asla fırsat vermiyor. Benim o zamanki bütün heyecanım ve

tutkularım bu anlamda sert kayalara ve kişiliklere çarpıp geri dönüyor veya çok etkili bağlara dönüşemiyordu.

Tabii orada aynı zamanda bir kadın ilişkisi de vardı. Bütün iyi niyete rağmen, sınıf gerçeği çok katıydı; aile gerçeği her şeye hakimdi. Devrimcilik biraz görünüşteydi ve onu temelindeki devlet bağları bağlıyordu. Dolayısıyla fazla devrimci bir ilişki gelişemiyordu. Tüm zorlamamıza ve gerekçelendirmemize rağmen, katı gerçeklik daha baskın çıktı. Devrimcilik gelişince, işte orada da görüldüğü gibi, düzen kişiliği, devlete ve işbirlikçi egemen kesimlere bağlı kişilik sırtıyor, gittikçe kendini dayatıyor, egemenliğinden vazgeçmek istemiyor. Bu konuda her türlü oyunu deniyor. İkiyüzlülük, saygısızlık ve seviyesizlik gittikçe kendini incelterek dayatıyor. Kendi düzeninden memnun oluyor, ona sarılıyor. Devrimci ilişkiye en ufak bir ilgi göstermiyor. Bu o bildiğimiz çok tehlikeli yaşam süreciyle sonuçlandı. Bir devrimci ilişki deneyimi var. Aslında ideolojik, siyasal vb. birçok gerekçe sıralanmasına, yurtseverlik ve sosyalizmin gerekleri hatırlatılmasına rağmen, bütün bunlar lafta kalabiliyor. Grup gelişiyor, buna karşılık o, grubu kendi gerçeğine göre ayarlıyor. Dönüşüm ve değişim bir yana, her şeyi kendine uyarlıyor; giderek devlet ve aile çıkarına dönüştürüyor. Kendi kadınlığını da bu temelde, “özel bağ” ya da “özel ilişkiler alanı” denilen düzenin tabir ettiği kavramlar temelinde özel bağlar geliştirmek için, giderek bunu evlilik adı altında kullanıyor. Bunların hepsi aslında formalite kavramlardır. Yani düzende adı vardır, ama pratikte ciddi hiçbir yanı yoktur. Kurallar deniliyor ve sadece emrediliyor. Biz de öyle olsun, diyoruz.

Bu bence çoğunuzun yaşadığı bir durumdur. İşte bir genç yirmi yaşına doğru geldi mi, mutlaka birilerini ister, birilerini sevmeye gereğini duyar. Bence burada düzene kölece bağlı olma vardır.

Ben burada kendi gerçeğimi biraz açacağım. Aslında bu yaşta herkes belki bir şeyler düşünür diye, ben de bunu düşün-

me sevdasında değildim. Hatta temkinliydim ve karşı koyuyordum. Devrimci tarzı geliştirmek istiyordum. Ama dediğim gibi devrimci tarzda olmuyordu. Çünkü göstermelik bir durum ve yalancılık vardı. Tehlikeyi sezmiştim. Yani tutucu tarzın kişiliği boğacağını biliyordum ve bunun için de böyle bir duruma girmedim.

Burada belki ilginizi çekiyor diye sorguluyorsunuz. Bazılarının yaşadığı duygusal durumlar da var. Sevgi olayı biraz değerlendirmeye tabi tutulabilir. Açıkça itiraf edeyim ki, o zaman sevme veya sevillebilmenin olabileceğine inanmıyordum. Acaba sizler nasıl denediniz, sevme sevilme olayını nasıl yaşayabildiniz? Ben o kırksekiz soruyu bu olay dolayısıyla sormuştum. Bir yerde bu soruların temel bir soruya indirgenmesi şöyle olabilir: Sevgi zamanı mıdır, sevgi ortamı mıdır? Yani ülkemiz koşullarında ve kendi toplumsal gerçeğimizde acaba bu her bakımdan mümkün müdür? Ama herkes az çok böyle şeyler deniyor. Bana göre bu bir gelenektir. Veya düzen öyle bir şey ayarlamış ki, “herkes yapıyor, sen de yap”, “herkes evleniyor, sen de evlen”, “herkes şöyle bir kız veya erkek oluyor, sen de ol” gibi bir kural işliyor. Ben aslında buna itirazla karşılık verdim. Yani kendi kişiliğimdeki sorgulamada bu sorunu da çözdüm ve kendimi böyle görmek istemedim. Yapmak istediğimde de kendi tarzımı uygulamak istedim. Aynı zamanda kendi iradem ve gücümle yapmak istedim.

Kürdistan'da insanın gücü de devrimci çabayla başlar. Devrimci çaba güç oluşturur ve bu güç iradeye götürür. İrade de böyle bir ilişkiye cesaret ettirebilir. Sevginin böyle başlaması gerektiği kanısındaydım. Sevgi, düzenin kurumlarına ve onların sana verdiği güce göre değil, senin devrimi geliştirme gücüne göre başlamalıdır. Tabii dediğim gibi bu başarıya ulaşmıyor. Çünkü düzenin kendisi büyük engeldir. Sana kaya gibi çarpıyor ve boşa çıkartıyor.

Daha sonraki devrimcileşen süreçte açıklığa kavuşturulan sevgi olayı, olsa olsa mevcut büyük saygısızlık ortamına, bü-

yük çelişkili ve baskıcı ortama sert bir cevap verme şeklinde gelişebilir. Mevcut ilişkiler alım-satım ilişkileridir. Al sana şu kadar başlık parası, al sana şu zenginin oğlu ya da kızı, al sana şu kadar altın, elbise... Bütün bunlar aslında işin saygısızlığını geliştiren yönleridir. Kaldı ki düşüncesi yok, sosyalleşmesi yok, siyaseti yok, gücü yoktur. Para ve pulla, renkli, cicili elbiselerle birbirlerini aldatmaya çalışıyorlar. O açıdan da bu ilgimizi çekmedi. Ben bunu saygısızlık olarak gördüm. Dolayısıyla sorgulama sürecine aldık. İşte “herkesin eşi ve çocukları var, benim de böyle bir durumum olsun” demedim. Tamam, benim böyle bir durumum oldu, ama teslim olmadım. İşin ilginç olan yanı burasıdır. İşin içinde ne kadar duygular olursa olsun (ki bizim en avantajlı bir yönümüz de budur), temel değerlerle çeliştiğinde, duygulara esir olmamak önemlidir. Yani parti bağını duyguların üstünde görmek, bence büyük bir olaydır. Çok zorlanarak da olsa, ben bu gücü göstermişim, ülke yoluna sokmayı başarmışım. İlişkiyi işte burada aramak önemlidir. İsabetli bir değerlendirme. “Çok seviyorum, sevgim uğruna dünyayı yakarım, kendimi kul ederim” gibi hafifliklere girmemişim. Karşımızdakini çekmeye çalışmışım.

Bu, Kürdistan'da belki de bir erkeğin ilk defa denediği bir yoldur. En değme Kürt erkeği bir aile için, bir tarla parçası için, bir kadın için hemen katil olabilir. Hatta bir tavuk için kavga edebilir; basit bir küfür nedeniyle yine kavgaya girişebilir. Ama sıra temel bir bağa gelince, “gelin ülkemiz uğruna, halkımız uğruna, özgürlüğümüz uğruna bir şeyler yapalım” dersin gelmezler. Hele bunlar için ailesinden, malı ve mülkünden vazgeçmek imkansızdır. Kendisini çekemezsin. Varım diyenler de, Barzani tipi eski işbirlikçi feodal ağa tipleridir. Bu işi satmak için yaparlar. Kürtçülükleri alım-satım ilişkilerinde olduğu gibidir. Demek ki farkım vardır ve bu oldukça önemlidir, hatta tektir diyebilirim. Çok değer verdiğim insanlar, aileden ve düzenden kopmuyorlar ve gücünü bizim gücümüze katmıyorlardı. Veya bir verip on almak istiyorlardı.

12 Eylül faşizmine karşı özgürlük davasını bir halkın yaşam gerçeğine dönüştürdük

Bugün 12 Eylül 1993. 12 Eylül darbesinin askeri marşlarla geçen ilk yıllarında olduğu gibi, ya hep ya hiç diyorlardı. Gerçekten 1980'lerde tarihin karanlıklarında yok olup gitme aşamasındayken, bu baskı yıllarını nasıl kaldırılabildik, nasıl karşılayabildik? Şimdi belki daha rahat gelebilir. Güçlü olduğumuz ve başaracağımız söylenebilir. Ama ben o kadar rahat değilim. Türk genelkurmayı bugünkü gazetelerde, “bahara kadar yok edeceğiz” diyor. Gerçi eskiden 48 saat içinde yok edeceğini söylüyordu. Şimdi ise bahardan bahara erteliyor. Bu onun ne kadar zayıf düştüğünü de gösterir. Kaldı ki kimin kimi yok edeceği de ayrı bir tartışma konusudur. Ama yine de niyetini dile getiriyor, hem de en üst düzeyde! Elde hiçbir şey yoktu, bir kadro var. Birkaç militan bulunsa bile, onlar da bir atımlık barut gibidir. Umutları ve çaresiz ortamı biraz görün, insan eylemini ve direncini görün. İnsan nasıl güçlenir? Bunu çok iyi bir biçimde anlayın. Azim ve iradeniz var. Ama ne kadar çare oluyorsunuz? Bilmek yetmiyor, zindanı ve işkenceyi yaşamak durumu daha da kötüleştiriyor.

Bu sahaya ilk geldiğimde, ilk kez benimle çıkan değerli yol arkadaşım tek odalık bir ev bulmuştu. Tahta bir sedir ve bir de sünger yatak vardı. Hatırlıyorum, orada ilk günümüzde birkaç zeytin ve domates bulabildik. Nitekim biz iki kişiydik ve böyle karşıladık. Ekmek ve soğanla idare ettik. Kaç hafta dayanaacağımız belli değildi. Yurt dışıyla, Ortadoğu'daki örgütlerle herhangi bir ilişkimiz yoktu. Görüyorsunuz ki, bugün buradayım, yüzbinlerce insan ayakta. Her gün onlarca düşman askeri devriliyor. Günlük masrafımızın ne kadar olduğunu biliyorsunuz. Biz başlarken borçluyduk. Bunun onüç-ondört yıllık hikayesi vardır. Yollar nasıl aşıldı, günler soluk soluğa nasıl tüketildi? Biz kendimizi nasıl ayarladık? Bunlar temel öğretici yaşam dersi olarak görülmelidir. Sanmıyorum tarihte

kendini böyle bir işe vermenin başka bir örneği olsun. Bu kavranmadığı için, herkes gereken işlerliği ve üzerine düşeni yapmasını bilemiyor.

12 Eylül darbesi dünyadaki en faşist, emperyalizm tarafından en çok desteklenmiş, içeride mutlak anlamda bir kamuoyu desteği sağlanmış ve başarı şansı yüzde yüz planlanmış bir hareketti. Zaten kimse ardına bile bakmadı. Biz bu darbenin hedefiydik ve belki de en erkenden bitirilebilecek olan bir güçtük. Mucize gibi geliyor. Hala büyük bir tartışma içinde bulunuluyor. Ama direnmek ve düşmana karşı başarmak gerçekleşen bir durumdur. Biz bunu çoktan aştık. Sadece direnmek değil, sadece siyasal ve askeri gelişmeyi garantiye almak da değil, bütün bunlar dev boyutlardadır. En önemlisi ruhumuzu yeniden kazanmış olmaktır. Kişiliğin özgür yeniden yapılışı da büyük bir gelişmedir. Her devrim bir anlamda eski kişiliklerle yapılıyor. Eski kişiliklerle yapılacak devrim, geriye çark etmelerin ve daha sonra devrimin başına gelen felaketlerin de nedenidir. Denilebilir ki, burada aynı zamanda geriye çark edebilecek kişiliklerin de bütünüyle ve ilk defa dönüştürülmesi söz konusudur. Kişilik burada ardına kadar çözümleniyor. Ülkeye dönüşün bütün emareleri aşıyor. Bolşevik Partisi'nde yapılmayan PKK'de yapılmıştır. Kürdistan devrimi her türlü tedbirle önlenmeye çalışılmıştır. Ama PKK de bu kadar derinleşiyor. Bu da bir kazanımdır. Bu, adı-sanı unutulmuş bir ülke ve kimsenin kimliğe bile layık görmediği bir halk gerçeği içinde yapılıyor. Bunlar açık olan gerçeklerdir.

Gerçekleşeni yalnız bir yönüyle de değil, bütün yönleriyle böyle görmek gerekir. Bu, iddialı olan bir kişilik için, bir militan için büyük önem taşır. Bu temelde dünya da üzerine gelse, kolay ezilmeyecektir ve tersine başarısı tümüyle garanti- lenmiştir. Kısacası yüklendik ve buraya kadar getirdik.

Bu nasıl oldu? Bunun nedenini, kaybettireni, kazananı, kazandıranı nasıl tanımlayabiliriz? Düşün taşın, yaz çiz... Hatta bu çok zengin bir harekettir. Ne temelde gelişim oldu? Ben id-

dialıyım. İddialı olduğum kadar, bunun gelişme sağlayamaması mümkün müdür? Biz bunu belli bir gelişmenin yeni bir aşaması olarak değerlendiriyoruz. Yenilgiye giden kanallar tıkatıldı, düşmeye yüz tutan çürük yerler atıldı. Yaşayabilecek olan filizlendi, o yola koyuldu. Hata olmasa ve eskisi gibi tekrar yaşatılmasa, en az bizi yorar. Ona yön veren ideolojik ve siyasal çizgiden taviz verilmeden yürünürse, görkemli bir biçimde arzulanan dünyayı zaferle gerçekleştirir.

Demek ki, 12 Eylül faşizmine karşı böylesine tarihsel ve evrensel bir cevap söz konusudur. Bu sıradan bir faşizm değildir: Kürt halkı açısından yok edicidir; Türk halkı açısından ise mutlak bir düşürücü ve köleleştirici faşist bir harekettir. Uluslararası emperyalizmin bütünüyle desteklediği bir harekettir. Her türlü gericiliği Hitler'i bile geride bırakan bir tarzda uygulayıcı bir harekettir. Biz buna karşı büyük gelişmeler sağladık. Bunun üzerinde ileride daha çok durulur. Özgürlük davasını bütün bir halkın yaşam gerçeğine dönüştürdük ve bu hepinizin yaşam gerçeğine damgasını vurdu. Temel doğrular, temel yaşamsal ilkeler vardı ki, bu böyle oldu. Öz biraz bu ilkelelerde gizliydi ki, bu böyle oldu. Buna önderlik eden gerçek bu konuda hem doğruyu temsil etti ve hem de pratik adımları çok yerinde attı ki, bu böyle oldu. Tersî durumda bu faşizmin elinden bir tek insanı kurtarmak bile mümkün değildi. 12 Eylül faşizminin bazı yöneticileri hala yaşıyor ve bu durumu gördükçe kahroluyorlar. Örneğin Kenan Evren, "Benim bir askerimin düğmesi düşse, sabaha kadar uyumam" diyordu. Oysa şimdi günde yalnız bir askerin düğmesi değil, yirmiotuz askeri ve belki de yüzlere varan askeri düşüyor. O zaman bu adam çöker. Nitekim çöküyorlar. Generaller tiril tiril titriyorlar. Ayakta duracak halleri bile yok. Bunların durumu çok geri bir adımdır. Çünkü bunlar kendilerini ölçüp biçerek hazırlamış bir kesimdir. Türk ordusu en örgütlü, en derli toplu vuran bir güçtü. Ama şimdi kahroluyorlar.

Peki, kim onları bu duruma getirdi? Tarzı, temposu, çalışma

biçimi, sabrı, inadı, tutkusu, inancı ve bilinci neydi? Ne kadar güç verdi, ne kadar alanları geliştirdi ve tarihi hale getirdi? Sormak gerekir. Bu yıldönümleri neydi? Bu anlamda tarihsel dersler çıkarmak ve güçlendirmeye temel teşkil ettirmek gerekir. Partililerin bir kısmı bu yılların dehşetini görmedi. Önemli bir kesimi de bu yıllarda şehit düştü. Fakat biz günümüze kadar bu sürecin tanığıyız. Tükenmeye yüz tutan, kendini dillendirmek ve adını koymaktan aciz bir ulus ve halk gerçeğinden, bugün “kazanmam yakındır” diyen bir halk gerçeğine ulaştık. En soluksuz insanlardan binlerce savaşıyı özgür dağlarda diledikleri gibi bir yaşamla karşı karşıya getirdik, yaşamla bütünleştirdik. Bunları anlamak, adını koymak gerekir. Nasıl oldu? Belki de günün dar ve yüzeysel değerlendirilmesi her şeyi anlamaya yetmez. Çeşitli yorumlar her şeyi bilince yerleştirmez. Bu büyük gerçeklikle bağlantılı olmayan bir devrimci kişilik de doğruyu temsil edemez ve rolünü oynayamaz.

Olan gerçeğimize oluyor. Olduğu kadar da insan “yorgunum” diyor. Halbuki yorgunluktan da pek bir eser yoktur. İnsan başaramayınca durum böyle olur. Ben herkesten çok daha fazla zorda olandım. En başta hedeflenendim, çepeçevre kuşatılmış bir kişiliğim. Ama nasıl hareket ettim, nasıl yüklendim, nasıl yöneldim? Nasıl bu duruma ulaştım? Biz öyle bir tarz ortaya koyduk, öyle bir yönelim ifadesi olduk ki, kolay kolay anlaşılır bir durum değildir. Zaten daha önce de Türk faşist gerçeğine, işgal ve istila geleneğine karşı başkaldırıları olmuştu. Onbinlerce kitle ayağa kalkmıştı. Fakat iki hafta içinde her şeyini yitirmişlerdi. Bu adamların çıldırdığı yanılırlı nokta, hiçbir şeyin kalmadığını ve bunun bir tek kişinin bilinç eylemi olduğunu söylemeleri idi. MİT'in 1980'lere kadarki değerlendirmesi, benim bilinçli bir kişilik olduğum anlamına gelen cinstendi. Veya “dört dörtlük kontrol altındadır” gibisinden bildikleri bir konumdaydım. “Bir şeyler düşünüyor, ama üzerinde günlük denetim var; istersek nefesini bir anda tıkarız” biçiminde düşünüyorlardı. Doğru, o ilk grubu ortaya çı-

kardığımız günlerde durum buydu... Kendime kabul ettirmem için üç-dört yıl daha yaşamam gerekti. Kürt sorunu var mı yok mu, bu konuda ta 1970'lere kadar şüphe ve tereddütle yaşadım. 1970-75 arasındaki dönemde küçük bir gruba kabul ettirmek için bin dereden su getirmek zorunda kaldım. Bunları eyleme kaldırmak için, yine 1975-80 yılları arasında görülmemiş bir propaganda eylemini yürüttük. Harekete geçmek ve karar vermek için yıllarca düşündük.

Bütün bunlar olurken, devlet bizleri sinek yerine koyuyordu. “Masa başından bile kalkamaz” diyorlardı. Böyle olacağımız kimsenin aklına bile gelmiyordu. Daha sonra düşman çok tehlikeli olduğunu anlayınca rejimi değiştirdi. Büyük hata yaptı, bizleri elinden kaçırdı. Kontrol yöntemleri yetmedi. İlk defa bunların elinden parti kişilik yapımı kurtarabildim. Tutarlılık neydi, hassasiyet nedir; bunlar farklıydı. Kendimizi, ruhumuzu ve bilincimizi bin yıllık egemenlikten kurtardık. Bu düzeyde düşünülürse, aslında bir anlamda namus ve onur savaşımıdır. Biz hiç kimsenin aklına bile getiremeyeceği bu onur savaşımını tek başımıza verdik ve giderek bir partiye bile dönüştürebildik.

1980'lere geldiğimizde, aslında her şeyin o kadar gelişmesi bile mucizeydi. Değil 1980 sonrasını yaşamak, 1970'lere gelip dayandığımızda, “ömrümüz bu kadardır, bu kadarı da büyük bir çaba ve başarıdır” dediğimiz bir noktadaydık. MİT'in uzanan eli gırtlığımızdaydı. Takipteydim ve istenildiği gibi bitirilebilirdim. Düşman, **Haki** katledilirken, bunu sadece hissettirdi. Çok kolay müdahale edebilirdi. Yani durum öyleydi. Bu asil bir harekettir. Ankara'nın merkezinde, bir anlamda MİT'in kucağında harekete yol aldırıyoruz. O da kendine göre bizi bebek yerine koyuyor. Ama daha sonra ne tür bir “bebek” olduğumuzu dehşetle fark edecekti. Başka bir deyişle Truva Atı anlamındaki yaklaşımı dehşetle görecekti. Bunlar olmasaydı, Kürtlüğün ortaya çıkması mümkün değildi. Böyle bir durumu grubun çıkışında esas almak mümkün değildi.

Bu da bir süreçti. Hele 1979'da Diyarbakır'dan çıkmak, bunu

partileşmeye ve biraz da eyleme taşımak şeklindeki her süreç başlı başına bir tarihtir. Dedim ya, 1980 sonrasında direnmeye cesaret etmek, direnişi sürdürmek inanılmaz şeylerdi. Bunların hepsini yaptık. Yukarıda da söyledim, tarih 1993 yılının 12 Eylül'üdür. Generaller, katliamcılar, alanlara adım atamayan Türk ordusu, tüm kuşatmalara rağmen teslim alınamayan ve direnen bir Kürt başkaldırısı ve dünyaya taşırılmış bir Kürdistan gerçeği, zaferi zorlayan bir iktidar yürüyüşü!..

Yaşamımızın son yirmi-yirmibeş yılını böyle geçirdik. Bir ulus yok, inanmış ciddi bir grup da yok! İğne ile kuyu kazar gibi gelişmelere yol aldırдық. Ülkenin adı var mı, sömürge midir? İnandın mı, gruba var mısın, ne kadar varsın? Bir kuruş paran var mı? İşte bütün bu sorularla işe başlandı. Sorumluluklarına işte böyle dahil olacaksın. Bunu yapmazsan, bu hareketi anlamamışsın demektir. Anlamayanlar da rolünü asla oynamazlar. Bu gerçeklere hakkını veremeyenler, devrimci gelişmeleri de ortaya çıkaramazlar. Zindan direnişçiliği, dağ direnişçiliği ve şehit anısı üzerine, insan, gerçekleri ancak böyle değerlendirecek, kendini bu gerçeklere göre yeniden kazanarak, umutlarını ve özellikle onların büyük irade gücünü anlayarak kendi yönelişine temel teşkil ettirebilir. Bugüne kadar böyle geldik. Değerlendirmek, sonuç çıkarmak ve güçlendirmesini bilmek, her parti kadrosunun ve komuta kişiliğinin görevidir. Bunu kavramak ve büyük adımların sahibi olmak gerekir.

Parti tarihinden bahsettim. Bu, yerinde ve büyük anlamı olan bir tarihtir. Eğer bu böyle kavranılırsa, bilinçte diğer sorunlar ve hemen her konu daha iyi anlam bulacaktır. Gerillaya katılım, sosyal yaşamı devrimcileştirmek ve özgürleştirmek, yani her konuda bu görüşleri temel almak anlaşılmıştır. Bu doğrultuyu yakalayan, ortaya çıkabilecek her soruna bu doğrultu temelinde cevaplar verebilir. Umarım kendi gelişmenizi bu çerçevede git-tikçe derinleştiriyor, partileşmeyi, hatta askerileşmeyi daha doğru ve oldukça gerçekçi yakalıyorsunuz. Bu temelde kazanan PKK ve PKK direnişçiliği olur, daha da fazla olacaktır. Bunda

herhangi bir kuşku olmadığı gibi, geçmişin o muazzam inançsızlığı, inkarcı ve alabildiğine sömürgeci koşullara göre ayarlanmış düzen içi yaşamdan bu temelde kopuş sağlanabilir. Bize özgü olması ve kendi irademizle kazanmamız gereken yaşam böylece boy atabilir. Bu gerçek bir yeniden doğuştur; kendi ülkemiz koşullarında özgür yaşamı gün be gün kendi öz irademizle ve onun eylemiyle gerçekleştirmektir. Bir insana biçilebilecek en yüce değer bu eylemdir; en yüce değer gerçekten bu büyük özgürlük atılımıdır. İnsanlarımıza sunabileceğimiz biricik yaşam seçeneği buydu ve bunu da sunabildik. Önemli olan bunun verilmesiydi. Bunun için dökülen kan da yerindedir, çekilen acı ve işkence de yerindedir. Eğer kıymeti bilinirse, bütün bunlardan bizim için kabul edilebilir tek yaşam biçimine ve kazanılmış bir ülkeye kavuşulabilir. İnsan da işte budur. “Yaşamak istiyorum, kendi kaderimi tayin etmek istiyorum” diyen insanın arzuları böyledir ve gerçekleşmesi yine budur, böyle olur. Yapılan da budur.

Demek ki, 1993 yılında 12 Eylül faşizmine böyle büyük bir karşılık vermekle görevimizi biraz yerine getirdiğimizde, bu temelde başta şehitlerimize, acı ve işkence çeken zindan direnişçilerine ve dağdaki direnişçilere ve ilgilenen herkese karşı en iyisi yapılmış, herkes bu temelde en iyisini ortaya koymuştur. Bu anlamda da tarihe karşı ilk defa alnı ak ve geleceğe karşı umutla kalkıyor ve yol alıyorlar. Şüphesiz sonuç zaferdir.

Kendi payıma en az hata yapmaya çalıştım. Tüm yoldaşların gösterdiği ve ifa ettiği bağlılığı hem yarattık ve geliştirdik, hem de buna en iyi karşılığı verdik. Yani kendi yaşamımızın değerlendirilişi de hiç şüphesiz bu gelişmelerin ana çizgisidir. Kararlı ve söz vermiş bir insan düşmanın hilelerini ve bütün acımasızlıklarını bilmeli; buna karşı koymalı, ama kolay yıkılmayan ve yenilmeyen bir karşı çıkışı esas alan bir yaşam düzeyine ulaşmalıdır. Bu, “direnirim, ne kadar dayanabildiysem” biçiminde değil, “mutlaka yaşamalı ve yaşatmalıyız” diyen bir kişilik yaklaşımıdır. Başka türlüsüne yer yoktur. Zamansız ve başa-

rısız ölüme geçit yoktur. Yaşam mutlaka olacak, bunu hiç kimse elinden söküp alamayacak: Biz bu tarzda yaşama değer biçtik. Büyük yüklenmek ve yaşamı kazanmanın büyük düşünce gücü kadar büyük tutku sahibi olmak, bütün tutkuları ve yaşam emellerini bu temelde yoğunlaştırmak, bunun dışındaki her şeye dur demek gerekir. Senden de kaynaklansa, bunun karşısında en ufacık bir yetersizliğe ve eksikliğe aman vermemek gerekir. Benim tarzım budur. Bu anlamda yetersiz kalındı mı, kişi kendisini bile affetmemelidir. Herkesi buna katmak için görülmemiş bir çalışma ve vuruş tarzını dayatmak, gerekirse bütün düzeni karşıya almak, tek bir insanı kazanmak için gerektiğinde her şeyi ortaya koymak, böylece yaşama karşı saygınlığı kanıtlamak şarttır. Böyle kazanmayı “onurluyum ve namuslu kalacağım” diyen insanın gerçeğine dönüştürmek, işte “ben de varım, ben de bu ülke ve halkın insanıyım” lafını değil de, kendini biraz gerçekleştirmek bu yaklaşımla oluyor. Bugün halkın bana olan büyük desteği, büyük sevgisi ve saygısı bu nedenledir. Tarihte belki de ilk defa herkesin özleminde yatıp da gerçekleşmeyene gerçekleştirilme şansını verdik. Bütün zorluklar ve işkencelere rağmen, bundan büyük mutluluk duyuyor ve kutluyorlar.

Kadının en güzeli, en değerlisi ve en sevilmesi gerekeni nasıl ortaya çıkar?

En büyüğü, ilişkiye verdiğim değer, çözümleme gücünü ulusal düzeye taşıdı. Büyük bir ihtimalle çoğunuz ilişkilerin kölesisiniz. Çözüm gücü olamadığınız için, ilişkide boğulmuşsunuz. Tabii bu da militan düzeyin, örgüt ve savaş düzeyinin düşmesine yol açıyor. Yırtıcı olmayan ve fazla açılım sağlayamayan kişilikler devrim yapamaz. Böyle kişilikler de sevgi olayını yakalayamaz ve bir güzelliği yaşayamazlar. Sevginin ve güzelliğin kaynağının ne olduğu aslında bu değer-

lendirmelerde gizlidir. Benim kadına yaklaşımım ta çocukluktan beri kadını hem çekici ve hem de ürkütücü bulmak veya kadını hem çok tehlikeli bulmak ve hem de ondaki özellikleri yakalayabilmektir. Çirkin olanlar, kirli ve köle olanlar, güzel ve özgür olanlar ayrımını hep yaptım. Birisini tepelerken, diğerini ortaya çıkarmaya çalıştım. Bu bende bir çizgidir ve bugün bu çizgi dünyayı ikiye ayırmıştır: Özgürlükler dünyası ile kölelikler dünyası. Görüyorsunuz bu, büyük bir oluşum ve dönüşüme yol açıyor. Yani şu anda biraz özgür olup ve biraz özgürlüğe yol alıp da geliştiremeyeceğim hiçbir ilişki yoktur. Hatta herhangi bir genç kızın kişiliğini çözümlediğimde, eğer biraz özgürlüğe niyet etmişse, kendisini açılıma uğratmamak söz konusu olamaz. Zaten nereye gidiyorsam, orada hemen herkes ayağa kalkıyor ve canlanma geliyor. Hemen her genç kız güç buluyor, hatta kendisini kazanmaya çalışıyor. Biçimi değişiyor, fiziği geliyor, dili geliyor, ruhu geliyor ve bu da doğru sevgiye yol açıyor. Belki daha çok yoğunlaşılammıştır, ama insanlarımızı çeken ilişkiler işte böyle ortaya çıkmıştır. Deneme düzeyinde de olsa, “ilişkiler nasıl olmalı” sorusuna az çok cevaplar veriliyor.

Burada bir mantık var, bir değerlendirme kabiliyeti var. Hiç de duygulara düşme, düşkünlük yapma durumu söz konusu değil. Saygı var. Örneğin ben kendim aslında çok ahlakıyım. Hatta dindar birinden daha fazla ahlaki özelliklerim var. Ama diğerlerinden çok özgürlükçüyüm. Yani davranışlara ve onları temsil eden kişiliklere özgürlükçü yaklaşım, eğer bu bir kadın olursa “mutlaka özgürlük dünyasına katmalıyım” derim. Bu da çok biçimlendirilmiş bir yaklaşım tarzıdır. Ama dikkat edin, acaba sizler böyle misiniz? Duygularımız var, diyorsunuz. Acaba duygularınız nasıl katılıyor? Feodal tarzda mıdır, köleci tarzda mıdır, küçük-burjuva tarzda mıdır? Çok aşırı, haksız ve içsiz midir? Bütün bunlarda ölçü olmazsa, tehlikelisiniz demektir. Ben bu tarzı kabul edemem. Çok kapalı tarzınız da olabilir, onu da kabul edemem. O kadar kapalı, o kadar yüreksiz-

sen, sen nasıl devrimcisin, derim. Örneğin ben nasıl halkımın yüreğini kendime açtım? Hepinizin yüreğini de öyle açarım. Öyle olur mu, diyeceksiniz. Açılmak zorundasınız. Çünkü bana göre yürek olmadan devrimci olunamaz. “Yüreğimi tarihe gömmüşüm, yüreğimi mezara gömmüşüm, yüreğimi pamuk ipliğine bağlamışım” diyen bir devrimci olamaz. Bunu yapmak yaşama hakarettir.

Saflarda düşkünler var. Fırsat buldular mı, haydi kaçalım, diyorlar. Nereden çıkardınız bunu? İşte bir erkek veya herhangi birileri bir yerde bırakıldığında, ikinci gün hiçbir kuralla bağdaşmayan, ne devrimci ne de geleneksel değerlere sığabilen düşürücü yaklaşımlar sergileniyor. Dayanamadıklarını söylüyorlar. İşte bizde de ortaya çıktı. Bu birbirini yüceltmek değil, birbirinin tutkuları ve güdülerine takılıp gitmektir. Savaşı geliştirmiyorlar. Örgüt yok, eğitim yok. Birbirlerini buluyor ve düşürmeye çalışıyorlar. Böyle bazıları çıktı ve hak ettikleri cezalara çarptırıldılar. Cezalandırılmalarının nedeni aslında birbirleriyle ilişki geliştirmeleri değil, görevlerine ihanet etmeleriydi. Bu nasıl bir cinsel yaklaşımdır ki, seni birliği çökertmeye götürüyor? İlişki kuruyorsun, görevden kaçırıyorsun. Kadın-erkek ilişkisi veya cinsellik o kadar çok ajan nitelikte bir ilişki midir ki, seni ihanete götürüyor? Veya sen bunu ele alırken korkuyor musun? Bunu biliyorsan o zaman ne diye ilişkilerini uyumlu, dengeli, güçlü ve doğru götürmedin?

Tabii tarz önemlidir. “Kendimi kontrol edemedim” deniliyor. Sonra bizimki çıkıyor, ağa gibi “kadını gördüm, dayattım ve kaçırdım” diyor. Kadın da evden kaçan kızlar gibi erkeği bulduğunu ve kaçtığını söylüyor. Evimizi yıktın sen! Kaçtın da geriye ne kaldı? Böyle yaşanmaz. Ne böyle erkek ne de böyle kız kabul görebilir. Ama dedim ya, diğer yandan benim de soruna bir yaklaşım tarzım vardır. Her gün bu kadar çabaların içindeyim.

Kadının en güzeli, en değerlisi, en sevilmesi gerekeni nasıl ortaya çıkabilir? Bu iyi bir sorudur. Günahtır, kadına yaklaşıp-

maz, aslında “el bile uzatılamaz” diyenler var. Ne demek yani? Sen yaşam savaşı veriyorsun. Kadın da yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır. Fakat bunların el uzatma veya katılma dedikleri şey birbirlerini düşürmedir. Başka bir biçim düşünemiyorlar. Hepsi-ne “yoz ilişki” adını takmışlar. Her ilişkiye yoz ilişki adını tak-mak ne ölçüde doğru olur? Evet, yoz ilişki var, kaçırıcı ilişki var, ihanet kadar tehlikeli ilişki var. Ama bana göre her ilişkiye yoz ilişki adını vermek de biraz zordur. Şimdi bütün PKK'lilerin dilindedir, ileride açmaya çalışacağım. Çerçevesi belli, içeriği belli, amaçları belli; muhtemelen her yönüyle de-ğerleri güçlendiriyor. Bu temelde bir ilişki gelişimi olmuştur. Nedir buradaki yozluk? Bir katılım olayı, bir sevgi olayı, hatta bir aşk olayı gelişmiştir. Bunlar hep yeni kavramlardır veya muhtevasının yeni geliştirilmeye çalışıldığı kavramlardır. Ha-yır, el ele vermek, bilmem hangi davranışta bulunmak tehlikeli ve yoz biçiminde değerlendiriliyor. Tam hasta!

Şimdi ben burada kaba cinsel ilişkiden söz etmiyorum, yan-lış anlaşılmasın. Ama sıradan bir flört olayını, yani birbirinden hoşnut olma ve güç alma konusunu hemen yoz ilişki saymak biraz tehlikelidir. Hayır, bunlar bizde ihanet te-melinde ele alındığı için belki öyle olabilir. Ama bizim geliştirdiğimiz tarzda olursa öyle olmaz. Bir erkeği sevmek isteyen bir kadın sevebilir. Yine bir erkek bir kadını çeşitli dü-zeylerde sevmek isteyebilir. Kendine sevgi engeli koyarsan, kendine katılma engeli koyarsan, o zaman sen ne kadar özgür-sün? Bunu feodalizm de istemiyor muydu? Ama diğeri de dü-şünülemez: “Şu kadına (veya erkeğe) dayanamadım, kendimi kaybettim” demek de olmaz. Nasıl oluyor yani, özgür irade bunu kabul edebilir mi? İlişkilerde kişinin kendisini bu kadar sağlıksız durumlarda tutması doğru mudur? Tabii kimse bun-lara doğru dürüst el atma cesareti de gösteremiyor. Ya çok tu-tucu ve muhafazakar kalınıyor, ya da fırsat buldular mı birbir-lerini kaçırıyorlar. Veya çok ucuz ilişkilerle yetinme durumu var. Bunlar yaşama saygılı yaklaşımlar değildir.

Kürt insanı yeniden doğarken, hemen hemen bütün kavramlara yeni ve doğru yaklaşımlar getirmelidir. Biz muhtevayı geliştirmeli veya bu konuda cesur olmalıyız. Biz hayatımızı ortaya koyan, adayan kişileriz, yaşamın her sorununa cesur yaklaşırız. Bu konuda bencil yaklaşmayız. Çünkü halkın fedaisisiniz. Fedai insan neden bireyci ve bencil yaklaşsın? Böyle bir insan özgür, soylu ve temiz yaklaşır. Neden kadın için hep yaklaşmayın, tehlikelidir, denilir? Neden adeta lanetli olduğu ve adamı götüreceği söylenir? Karşındaki en azından insandır. Neden böyle olsun? Bunlar beni bile ürkütüyor. Bazen “acaba yanlış mı yapıyorum, bu kızlara bu kadar değer vermek doğru olur mu?” diye kendime soruyorum. Yani düşüncem hep ikircikli ve çelişkili geliyor. Neden olmasın? Hatta neden olağanüstü bir yaşam kaynağına dönüştürülmesin? Tabii bu aynı zamanda büyük bir sınıf savaşımıdır. Hala her gün uğraşılıyor, her gün mücadele veriyoruz. Yani durum çok açık, serbestsiniz deniliyor. Hanginiz insanın bravo diyebileceği bir ilişkiyi kurabilirsiniz? İşte “bir genç kızımız kendisini özgür tuttu, kendisini düşürmedi; erkeklerle olan ilişkilerinde ve her türlü ilişkide kendisini yüce tuttu” biçiminde değerlendirebileceğimiz kaç yoldaşımız var?

Erkeklerle de fazla güvenilmiyor. Ölçü yok, kural yok. Böyle erkeği ne yapacaksın? Görülüyor ki, burada ciddi bir savaşım söz konusudur ve bu hepimizi yakından ilgilendirir. Benim bütün yaptığım soruna biraz daha cesaretli yaklaşımdır. Hem güven ve cesaret veriyorum, hem de örnek çözümlemelerle sorunu biraz açıyorum. Tabii siz de biraz daha cesur katılabilirsiniz. Sorunu sağa sola çekiştirmeden veya tutucu ve düşürücü burjuva liberalizmine düşmeden, kendi tarzımızı ortaya çıkarabilmeliyiz. Bunlar aslında çok daha genişçe tartışılacak hususlardır. Ama detaylı ele almak istediğimiz hususlar var. Ben bütün bunlara sadece giriş düzeyinde bir yaklaşım gösteriyorum.

“Nasıl yaşamalı” sorusuna cevaplar kapsamlı olmak zorundadır. Bu konuda kişinin gücü biraz da içine gireceği çözüm-

leyiciliğe bağlıdır. Burada da o en değme mümin geçinenden, en değme muhafazakar kesilenden daha fazla ahlaki, yine en değme özgür olduğunu söyleyenden daha özgür olunmalıdır. Bu konularda bizim en sağlıklı dediğimiz tutum biraz iyi kavranmalıdır.

Bir de devrim dönemindeyiz. Bizim şimdi kurmuş olduğumuz ilişkiler normal düzen ilişkileri değil, başlangıç ilişkileridir, tarihsel bir dönemin ilişkileridir. Sizlerle olan ilişkiler, sıradan ilişkiler olamaz. Yani özellikle önderlik özel, bireysel ilişkiler geliştiremez. Fazla özel ve bireysel ilişkiden ziyade ülkeye yönelinir, ya da bütün kadın cinsini ilgilendiren yaklaşımlar geliştirilir. Genel bir kadın düzeyi, genel kadın özellikleri nasıl olmalı, en sevilmesi gereken ilişki biçimleri nasıl olmalıdır? Dikkat ederseniz, sanki bir laboratuvar da bir değer yaratıyormuşsunuz gibi bakıyorsunuz bu ilişkilere. Bu hemen özel ilişki kuralım demekle olmuyor. Bu iş “hemen birbirimizi şöyle bağlayalım”la da olmuyor. Birçok şey tartışılacak, değerlendirilecektir. Geriye en sağlamı, ulusa ve halka mal edilecek olanı, topluma öncü düzeyde sunulacak olanı kalır. “Sağlam kadın-erkek ilişkileri, sağlam yoldaşlık ilişkileri, özgür iradeye dayalı sağlam ilişkiler, temiz, onurlu ve tutkulu ilişkiler nasıl olmalı” sorusu yakıcı ve önemlidir.

Bütün bunlar değerlendirilirken, görevleri unutmuyoruz. Örgütsel görevler, eylemsel görevler, her türlü eğitim görevleri savaş kadar zordur. Yani sosyal ilişkiler geliştirmek, duygu ilişkilerini geliştirmek zordur. Duygular kesinlikle zayıf kişiliklerin işi değil, büyük savaşçıların işidir. Duygular eğer düzenden kaynaklanıyorsa kuşkusuz gericidir. Tersine büyük devrimci tutkulara bağlıysa çok değerlidir. Dediğim gibi her duyguyu ve her ilişkiyi “yozluk işareti” olarak nitelendirmek ve kestirip atmak tehlikelidir.

Biz giderek Kürt olayında çözümlenmeyi ve yeni yaşama ulaşmayı geliştiriyoruz. Sevgiyi yaratmak, insanların saygı düzeyini belirlemek ve kadın-erkek ilişkilerini düzenlemek bunun

en önemli bir evresidir. Çok açık, kabul edilemeyecek tonlarca erkek yaklaşımları var. Yine kızlardan kaynaklanan bir yığın köle yaklaşımları var. Biz bütün bunları düzenlemeden, partiyi nasıl öncü parti haline getirebiliriz? Kürdistan'da sömürgeci güçler ve kurumlardan çözüm beklenemez ki! Türk kadın modeli, Türk kadın-erkek modeli, kemalist model kadına ne verdi? Bize ne verebilir? Hatta emperyalizm ne verebilir? Feodal aile geleneklerinin ülkeyi ne hale getirdiği ortadadır. Her şeyi sen sağlayacaksın. Bunun için de benden isteyebileceğiniz daha özgür ortam, daha özgür düşünme ve tartışma, daha özgür katılım gerçeğidir. Bunlar da vardır. Şimdilik böyle geliştiriyoruz. Faydalı olabiliyor, gelişmeler anlamlıdır. Gençsiniz, alacağınız daha epeyce yol var. Kadın olarak kendinizi derinleşmeye tabi tutun. Çok yönlü, iradeli, aydınlatılmış, güçlendirilmiş hale gelin. Hemen her yanınıza, her özelliğinize maddi ve manevi anlamda biçim vermeli, yani kendinizin olan bir ilişkiyi artık gündemleştirebilmelisiniz. Bu kendini bulmaktır, var etmektir. Hani “kadının adı var kendisi yok” denilir ya, burada olması gereken sadece “adı var” ile yetinmek değil, “kendisi de var” gerçeğine ulaşmaktır. Ben buna oldukça ilgi gösteriyorum. Yani var olan bir kadını ortaya çıkarmak, böyle bir kadını var etmek çok önemli bir olaydır.

Bizde kadın çok çirkin, çok tehlikelidir. Var olacak kadın ise çok değerli bir olaydır. Bunu çarpıtmamak ve değerden düşürmemek gerekir. Bir kadını var etmek, bir ulusu var etmektir; partiyi özgür kılmak, yaşamı muazzam bir güce kavuşturmaktır. Ama dedim ya, bu asla sizin yaptığınız biçimde olmaz. Ben yıllardır uğraşıyorum ve hala tam başarabilmiş değilim. Hala kendimi zorluyorum. Zaten aile bizi tüketen bir kurumdur. Bağlılıkları çok yönlü geliştirmeden, ben kendimi onun çarkına kaptırır mıyım? Birisi ailede, toplumda ve hem de özel ilişki adı altında beni bu kadar yiyip yutacak durumdayken, ne diye kendimi kaptırayım? Ölürüm de kendimi sağlam tutarım.

Şimdi bu sorun sizin için çok daha yakıcıdır. Elinizi kim

tutsa, ikinci gün düşürebilir. Hangi erkeği geliştirdiniz? Hangi erkeği özgür ve eşit iradeye kavuşturabildiniz? Ne kadar güvenebiliyorsunuz? Onun için kendinizi biraz sorgulamalısınız. Tutku ve duygudan önce, “bizim bu karşı karşıya olduğumuz ilişki nedir” demelisiniz. Hepinizin az çok aldatıldığını görüyorum ve daha sonra bu başıma bela oluyor.

Tabii insan saygılı olmalı, biraz ulus düzeyinde düşünmeli. Gerçek kadın öz be öz böyle olmalı, yani yaşamın çözüm gücü ve bir tarafı olmalıdır. Hangi kadın yoldaşımız bunu kendisine sorun etmiştir? Bu hiç belli değil. Var mı yok mu, bir görüş sahibi mi, bir çalışması var mıdır? Beni bile anladıklarını sanmıyorum. Benim arkamda bir türlü, karşımda bir türlü. Anlam da veremiyorum. İşte o sözünü ettiğim feodal ilişkiyi, mal-mülk ilişkisini dayatan tip gibi beni basit bir kadın numarasıyla bağlamak istiyor. Benim biraz gücüm var. Benim bu gücümü kullanarak, birdenbire çok iğrenç bir biçimde başa geçmek istiyor. Çok özgürce yaşanması ve insanın onuru olması gereken bir cinsellik üzerine siyaset bina ediyor. İşte “Kürt erkeği cinselliğe çok düşkünçe bağlıdır, böyle satın alınabilir; bir de kadın için namus meselesidir” diyor. Cinselliğin böyle ele alınması en büyük ahlaksızlıktır. Ahlak ve namus bunun neresinde? Tabii ben bunu kabul etmeyince, “neden bu adam böyledir?” deniliyor. Özgürlüğe davet ediyorum, “hayır, cinselliğimizi ancak bu kadar pazarlarız” deniliyor. Ben hayır diyorum, cinselliği ancak doğal yaşayabilirsin. Doğal yaşayamadın mı, sen bir sahtekar-sın.

“Şu kadar bireyci, şu kadar mal-mülk sahibi” gibi sözler benim devrimci anlayışıma sığmıyor. Savaş biraz daha bu temelde geliyor ve şiddetlidir. Aslında araştırmaya değer bir konudur. Yani özgür irade kolayca gelişmiyor. “Neden buna bu kadar yüklendiler” deniliyor. Tabii ki üzerinde kapsamlı durmamız gerekir. Hatta siz niye katılamıyorsunuz, hatta önünde engel oluyorsunuz, bunu biraz anlamalısınız. Oysa ben özgürlüğünüze yüksek değer biçtiğimi kanıtlamışım. Özgür iradeniz ve

bilinciniz ayaklanmıştı. Olanak ve fırsat elde edilmiştir. Şimdi-ki yaşamın eskisinden daha değerli olduğunu inkar edemezsiniz. Şimdiki yaşam çok daha üstündür ve kararınız gelişiyor. Bu da insana saygının temelidir.

Yaptığımız, yaşamı tehdit eden her şeye karşı bir var olma savaşıdır

Bu tartışmalar böyle yürüyor. Sizler de kapsamlı katılın. “**Nasıl yaşamalı**” sorusuna, bütün ulusa mal edilecek ve hatta insanlığa değer katabilecek bir cevap vermenin mümkün olduğunu sanıyorum. Tartışma çerçevesini böyle geliştirmeye çalışıyorum. Acaba sizin yaklaşım gücünüz nasıldır? Tabii sizin ilgileriniz ve yaklaşımlarınız da değer ifade eder. Çünkü bu tek taraflı olacak gibi değildir. Kendinizi katmalısınız. En doğrusu da budur diye düşünüyorum. Eksikliği var mı, bilemiyorum. Daha da açılmasını istediğiniz hususlar olabilir. Başında da söyledim. En rahat olabileceğiniz, önemli her soruna, hemen hemen tabu diye arzedilen her şeye çok rahatlıkla yaklaşım gösterme olanağı var. Ne mutlu insanımızı kendi elleri-mizle yeniden yaratmaya diyoruz. İnsanlık bu fırsatı elde etmiştir. Sizin durumunuzu bilemem. Benim durumum biraz tartışmaya olanak veriyor. Karşınızda bir kişi olarak hem cesaret verme, hem de çözüm gücü olmamda bir zemin sunma söz konusudur. Bunu doğru değerlendireceksiniz. Herhalde epeyce güç alacak ve bu arada tabii katılacaksınız. Hepiniz çok iyi birer yoldaş adayı olabilirsiniz.

Sizin durumunuzda ilişkilere girildiğinde, büyük ihtimalle sağlam olmayan çürük yanlarla giriliyor. Yani esasta korunan, sizi düzene ve toplumsal gerçekliğinize bağlayan genlerdir. Benim başka bir farkım da burada başlıyor. Kendimi ilişkilere yirmi yıl olağanüstü kattım. Denilebilir ki, mevcut olanın içinde, bu en güçlü tarzda katmadır. Oyuna bütün gücümle varım. Ör-

güt kurmaya bütün ciddiyetimle varım. Birçok örgüt elemanına bakıyorsun, fantazi gibi görüyorlar, boş vakitleri değerlendirme olarak görüyorlar. Yine okullarıdır, aileleridir, dört-dörtlük sürüyor. Fark buradaydı. Devrimciliği bir fantazi, bir lüks, bir moda olarak kendilerine yakıştırıyorlardı. Tabii böyle olunca devrimci denilen ilişkiler de aldatıcı, özden yoksun, fazla derinliği olmayan, çok rahatlıkla kullanılabilecek, oynanabilecek ve bırakılabilecek değerler olacaktı. Bu noktada direnmemiz git-tikçe gelişti. Mademki devrim değerli bir şey, o zaman insan bütün gücüyle ve en değerli yanlarıyla kendini buna katabilmelidir. Bunun büyük bir örgüt savaşımına dönüştüğünü biliyorsunuz. Kendimizi olağanüstü örgüte vermeye, örgütü yaratmaya, bireysel ilişkilerde sağlayamadığımız gücü örgütsellikte aramaya, örgüt içi ideoloji ve siyaseti geliştirmeye ve sürekli pratiğe yüklenmeye çalıştık. Bu neye cevaptır. Bu aslında düzenden, düzen içi arkadaşlıklardan bulamadığımıza büyük bir cevaptır.

Oradaki temel ilişkiyi Roman Taslağı'nda ortaya koyuyorum. Dikkat ederseniz çok ilginç bir tarzdır. Bir yandan benim olağanüstü ilgilerim, yaklaşımlarım ve çekim gücüm, diğer yandan karşı tarafın olağanüstü tutuculuğu, buz gibi soğutuculuğu ve boğuculuğu, aslında nereye götürülmek istendiğinin belli olmadığı bir durum... Canlı olup olmadığı da belli değil. Bazen adeta yılan gibi ısırgan, bazen yine yılan gibi soğuk, fakat yine de bir çekişme var. Ben neden bırakmıyorum? Neden o bu tarzı terk etmiyor? Roman Taslağı biraz da bu ilişkiyi içeriyor. Şunun için esas alıyor: Aslında ilişki kurulmayabilir de, anında terk edilebilir de, fakat peşine düşülüyor. Diğer bir özellik de işte buradadır. Bir ilişkinin sonunu getirmeden bırakmamak veya ne olup olmadığını açığa çıkarmak var. İyiye iyi, kötüye kötü; yaşanılacaksa yaşat, atılacaksa at! Mücadelesiz, hesapsız ve sorgusuz bırakmamak, fakat hemen zamanında bitirmek... Yani bir ilişki tarzı... Ne her şeyini onun uğruna yak, ne de bir çırpıda yakıl! Hayır, karşı tarafı anlamaya ve çözmeye çalış! Bu aynı zamanda kelime anlama savaşıdır, kendi özeleş-

tiri sürecidir sanırım. Dikkat edilirse oradaki özeleştirici çok ilginçtir. Bir grup-parti ilişkisi, grupta bir kadın ilişkisi ve orada bir sosyal düzenle savaş ilişkisi çok ustaca, hem de sabır ve ilgiyle yürütülüyor. Kurallara uygun davranma, iğne ucu kadar bir gelişme özü varsa yakalamaya çalışma, değerli militan arkadaşların bir gün tahammül edemedikleri bir ilişkiyi veya ölümle cezalandırmak istedikleri bir yaklaşımı on yıl amansızca ve git-tikçe dayanılmaz boyutlarda yaşamaya cesaret etme var. Tabii bunun devlet boyutu, bunun örgüt üzerindeki tahribatı, ama örgütün de bununla bağlantılı gelişmesi ayrı bir siyasal değerlendirmeye konusudur. Burası edebiyatın işi değil. Sonuçta ne çıktı? Büyük bir aile eleştirisi, kadın çözümlemesi, buradan daha da ulaşılan sonuçlar; yani "ilişkiler nasıl olmalı" sonucu çıktı.

Kürt insanı arasındaki ilişki düzeyi nedir? İlişki kördüğümüleri, ölü ilişkiler, pamuk ipliğine bağlı ilişkiler, hele hele temel yüksek değerlere bağlanmamış ilişkiler, yurduna ve halkına ihanet, güçsüzleşen, düşmana yalvaran, peşkeş çeken ilişki düzeni kaç para eder? Bu temelde kadın-erkek ilişkisi nedir? Bu ilişkiler çok kaba bir cinsellik etrafında kurulmuş ilişkilerdir. Şunu çok iyi açığa çıkardık: İster köy ister kent yaşamında olsun, Kürt olayında temel ulusal, siyasal, kültürel, hatta sosyal ve ekonomik çıkarlardan o kadar uzak düşürülmüşlük var ki, bu temelde değerlerden yoksunluk o kadar ileri düzeydedir ki, insanların elinde kala kala çok kaba güdüler kalıyor. Bunlar nedir? Bunlar açlık güdüsüdür, cinsellik güdüsüdür. Bunlar da en kaba biçimde görüldüğünde, karşılığı "yarabbi şükür, bugün de doyduk" oluyor. Bu temelde bir kuru ekmek ve pilava talim yap! Yine çok kaba bir karı-koca ilişkisiyle dünyalığı esas al! En ufak bir güzellik, bir sosyallik aramak yok, hele bir siyasal temele bağlı düşünmek hiç yok. Geriye ne kaldı? Bir bulgur pilavı bulduysan, bravo sana. Bulduysan bir karı veya koca, "varım yoğum budur" dersin! Nitekim sonuç da budur. Birine bir şey olunca, "varım yoğum gitti" denilir, kendini bitmiş sayar. Dünya bu kadar mı-

dır? Siyasal dünyaya ne oldu? Askeri dünyanın var mı? Kültürel ve felsefi dünyanın nerede?

Daha da açabiliriz. Dünya hiç yok mu? Kürt insanında dünya yoktur. Çünkü düşman her şeyi elinden almıştır. Dikkat edilirse, sömürgeciliğin yarattığı bir ruhsal durum var. Özellikle aile temelde sömürgeciliğin büyük bir çarpıklığına veya düşürme kurumuna dönüşmüştür. Burada kadın-erkek ilişkisinden ziyade çileli, çekilmez ve yaşamı zehir eden bir ilişki söz konusudur. Ben kendim bu ilişkiden kaçarak devrimci oldum. Ailedeki tahammül edilmez ilişki ve yaşamı gördükçe dehşete kapılıyor, kendimi Ankaralara, okullara ve devrimciliğe atıyordum. Kürt ailesi aşağı-yukarı böyle olan bir ailedir. Bazı işbirlikçi aileler farklı olabilir, ama genel düzey böyledir. Benim yaşadığım bu konuda en dipteki yaşamdır sanıyorum; en yoksul, en zorlu ve en iddiasız bir durumun ilişki biçimidir. Dolayısıyla bu ilişkilerden hızla kopuyorum. Bu ilişkiler bana hiçbir şey vaat etmiyor, o zaman kendim yaratmalıyım. Yani kendin düşün, kendin bul. Bu da benim olağanüstü ölçülerde devrimci değerlere ve tarza yol vermeme veya ona ulaşma çabalarımaya yol açıyor. Kendimi herkesten daha fazla mecbur hissediyorum. Bu benim kendimi katmama, çabalarımı oldukça yoğunlaştırmama, devrimin hemen hemen her türlü görevine sarılmama neden oluyor. Teori ise teori, silah ise silah, her şeyi bulma zorunluluğuna götürüyor.

Bu değerlendirme süreci boyunca büyük sevgisizlik olayına biz tanım yapabildik. Baktım ki, benim yaşadığım gerçeklik, bir ulusun yaşadığı gerçekliktir. O çürümüş, neredeyse hakkında artık "ölmüştür" kararına varılmış veya "öldürülmelidir" fermanı verilmiş gerçekliğini görünce, işte o zaman dirilişe doğru yol almak, kendini buna göre yaratmak gerekirdi.

Dikkat edin, benim çabalarımın diğer bir anlamı da diriliş çabalarıdır. Bu adı daha koymuyorum, canlandırma çabalarıdır. Karşıma çıkan hemen hemen her şey ezik, sönük, iddiasız, ilgisiz, cansız, biraz yaşamdan uzak. Yaşam benimle biraz güç

kazandı. Neden? Bu da şimdi Kürdistan'da büyük bir olay. Ben kendimi nasıl yaşam kaynağına dönüştürdüm? Düşünce taşıyıcısıyım; kendimi duygu, tutku, güç, silah, kısacası her şeyin taşıyıcısı durumuna sokmuşum. Bu ne demektir? Bu, düşmana veya yaşamı tehdit eden bütün her şeye karşı bir var olma savaşıdır. Bu konuda o kadar büyütüyorum ki, ulusal düzeyi zorluyor ve hatta aşıyorum.

Görüyorsunuz ki, bu temelde ilişkiler bende daha kapsamlıdır; bilime dayalıdır, ahlaki ve felsefî temeli yenidir. En önemlisi de güce bağlıdır, yani devrimci bir tarzın ilişkisidir. Savaşla yaratıyorum ve birçok şeyi bu temelde dağıtıyorum. Kadın ilişkisindeki soruna yöneldim; orada köleliğe, köleleştirmeye ve mal-mülk olayına yöneldim. Bir çırpıda birçok özgür aday ortaya çıkardım. Eskiden bir kadından fersah fersah kaçardım. Hatırlıyorum, köy imamına gidiyor ve “kadınlar düğünde oynuyorlar, kendilerine bakmam günah mı, sevap mı” diye soruyordum. O da “üçyüz metre öteden bakabilirsin, fazla günah sayılmaz” diyordu. Ben bir dönem bunu yaşayan biriydim. Ama şimdi bu soruna olağanüstü bir katılımım var. Eskiden çok çok bir genç kız ile bir erkek buluşunca, hemen “birbirimizi beğendik, birbirimize göz koyduk” der, çekip giderlerdi. Şimdi görüyorsunuz: Kadın kesimi o kadar gelişmiş ki, kölelikten kaçıp kurtulan genç kızlar çevremize doluşuyor, militan ilişkiler geliyor, ordu oluyorlar, hemen hemen her türlü çabaya koşuyorlar. Çok ileri düzey ve ilişki arayışları var. Hepiniz de oldukça kapsamlı ilişkiler geliştirebiliyorsunuz. Öyle çok dar değerlendirmeler yok, bir de çok kapsamlı yoldaşlık, arkadaşlık tesis etme durumu vardır.

Çoğunuzun kenarından geçemediği, güç bulamadığı arkadaşlığı biz nasıl geliştiriyoruz? Daha çocukken benim tutkumdu; kadın da oyunda olmalı, yaşamda yer almalı diyordum. Şimdi buna en kapsamlı cevabı veriyoruz. Toplumun dıştalandığı kadın gerçeği şimdi mücadeleyle yaşama yavaş yavaş kendini katıyor. Eskiden bir kadın ilişkisi çok kaba bir cinsel

ilişkiydi. En değme erkek veya kadın bu konuda çok kaba bir ilişkiyle birbirlerine yaklaşıyorlardı. Kaldı ki evlilikler de böyledir. Bir Kürt erkeğinin bir Kürt kızında düşünce gücü aradığını sanmıyorum, tartışma gücü aradığına inanmıyorum. Kaldı ki böyle bir şey mümkün de değildir. Birbirinin yanına gitme, kimsin nesin biçiminde sorma diye bir şey yok. Çok uzaktan kaş göz işaretleriyle bir beğeni ifadesi söz konusu. Ya da köhnemiş duygular diyebileceğim, içinde çok fena beslenmiş duygularla “bir gün buluşur, kavuşuruz” biçiminde bir yaklaşım oldukça egemendir. Aslında ben bütün bunları yıktım, kırdım. Hasret düşleri nedir? Yıllanmış duygular nedir? Hatta bunların hepsi tehlikelidir diyorum. Yaşayacağını yaşa, doğru sev, sevgini açığa vur. Tabii sevgiyi açığa vururken kurallar koyuyorum. Orada seni yurtseverliğe çağırıyorum. Seni özgürleşmeye, partileşmeye ve savaşmaya çağırıyorum. Yiğit-sen, sevgin ve tutkunda güçlüysen, orada kendini göster. Yiğitlik bu sahalarda olur. Çünkü bunlar olmadan sen bir hiçsin, senin sevginin beş paralık bir değeri olmaz.

Tabii bunlar iddialı çağrılardır, gerçek yiğitlik gerekçeleridir. Varsa, genç kızların ve erkeklerin ilişkisine ve gerçeğine bravo diyorsun. Başaramazsa zaten ölmüştür. Veya hayatını ortaya koyacak, sevgiyi kazanacaktır. Ben etrafımda bu kadar insana çağrı yaparken haklıyım veya esaslı kavramışım. Yaşam bu temelde kazanılıyor. Dolayısıyla özlü olanlar katılıyor. Yeni bir ilişki tarzıdır, “ben yiğidim, iddialıyım” diyen genç kız benim yanımda olacaktır. Başka çaresi yoktur. Çünkü bu aşamada bu konuyu en çok geliştiren, ona açıklık kazandıran, onu doğru katan benim. Yani önderlik olayına bağlanalım denildiğinde, bu şu anlama geliyor: Önderlik, tarihsel ve toplumsal açıdan, bu aşamada çözümleyici temel güç oluyor. Diğer güçler veya ilişkiler insanı fazla yaşatmıyor. İlişkilerinizin olduğu örgüt, erkek, kadın, aile ya da yönetici, yani ne olursa olsun, her bakımdan tatmin edemiyor, doyuramıyor. Bunun diğer bir boyutu da, insanın yaşamına fazla sevgi ve saygı katamaması oluyor. Ne-

den? Çünkü eksik, başarısı yok. Adamın devrime inancı olsa da, ne kadar yapabileceği bellidir. Güçlü bir devrimci değil, olamadığı için de zaten seni tutamaz, seni anlayamaz. Sen de fazla anlayamaz ve tutamazsın. Bu gerçek bir çözüm bekleyen bir çelişkidir. Tabii çözümü yaşayan biri ilişkilerde de güçlüdür. Çözümü esasta halleden biri, kadını veya kadın-erkek ilişkisini doğru ele alır, ilişkiye doğru yön verebilir.

Vatana ve sınıfa bağlanmayan sevgi bir hiçtir

Biz, Temmuz Konuşmaları'nda bazı temeller koyduk. Geçen yıllarda da aynısını söyledik. O doğrudur ve şimdi sloganlaşmıştır. Vatana ve sınıfa bağlanmayan sevgi bir hiçtir. Bağlanması için de elbette özlü çabaya ihtiyaç vardır. Lafta istiyor, ama pratikte tersi işliyor. Böyle erkeği veya kızı ne yapacaksın? İlişkileri kaç para eder? Sevgiye götürmez, öldürür, yakar. Tabii bunlar bizim "nasıl yaşamalı?" sorusuna verdiğimiz cevaplardır, diyorum. Doğrudur, zordur; sevgi savaş kadar zordur. Sevgiyi yaratmak, sevgiyi oluşturmak, sevgiyi esas alan bir yaşamı gerçekleştirmek savaştan başarıyla çıkmak demektir. Bu da eşittir ordu kurmak, örgüt kurmak, kesin görevlere başarıyla karşılık vermektir. Ondan sonra sizin birbirinize değer verme ve sevgi sunma hakkınız olabilir. Dediğim gibi bu konuda ikiyüzlülüğe ve yüzeyselliğe fazla mahal yoktur. Yaşam sana gerçekleştirmeyi şart kılıyor. Gerçekleştirirsen yaşayabilirsin, savaşırsan yaşayabilirsin. Yaşam özgürleştikçe sevilmelidir ve bir insan da bunsuz olamaz. Hala bu sorunlar etrafında yoğunlaşıyor, diyeceksiniz. Oysa kimlerin yaşamaya hakkı var, kimler özgürlükten yana, kimler ona hakkını ve anlamını veriyor, kimler bunun sahtesidir? Çözümlemeler gece gündüz bununla uğraşılıyor. Sizler, çeşitli alanlardan gelen özgürlük adayları olarak, çeşitli sorunlarla birlikte çıkmış ve katılmışsınız. Fazla çö-

züm gücü olamamışsınız. Görüyorsunuz ki, şimdi durumlar biraz daha farklıdır. Doğrusu da biraz böyle olmak zorundadır. Her şeyden önce eşit ve özgür koşullar gerekiyor.

Benim yaptığım diğer bir iş, bir insana sunabileceğim en iyi değer, ona biraz daha özgür düşünme fırsatı vermektir. Bu ona özgür davranma fırsatını verir, onu bastırmadan ve ona hakim olmadan önce, iradesini ortaya çıkaran koşulları yaratır. Dikkat edin, bütün Kürt halkına da verdiğimiz budur. Kadınlara da verdiğimiz budur: İradesini ortaya çıkarma, irade savaşı. Bu mükemmel yürütüldü. Çünkü iradesi olmayan ilgisizdir, sevgiyi fazla ortaya çıkaramaz.

Ölü canlar, dedik. Ölü bedenlerle insan sevmez, sevilmez. Belki bazılarına acayip gelebilir, ama açmakta yarar vardır. Kürt kadınlarının çoğunun bedenleri ölü, kokuşmuş, soğuk ve çok kabadır. Fizikleri biraz böyledir, ruhları donuktur. Fikir düzeyi hiç yoktur. Köylü kızını al, küçük-burjuva kızını veya erkeğini al, söyle söyle, hiçtir; bir papağan kadar bile sözcükleri tekrarlayamaz. Neyi yaşayacaksın? Sevgi duyguda, düşüncede ve yaşamı paylaşmada katılım ister. Ama bizimki buzdağı gibidir veya donuktur, bir-iki sözcükle her şeyi kestirip atar. Böyledir, yani her türlü saygısızlığı dayatır. İnsan bu yaşamdan ne anlar? Bir kız böyle bir erkeğe öykünür, bir erkek bir kıza özentili duyar ve çok kısa bir süre içinde birbirlerini mahvederler. Neden? Çünkü ilişkiler temel değerlerden yoksundur.

Açık söyleyeyim; ben böyle bir ilişkiyi beğenmiyorum ve hiç kimseye de yakıştıramıyorum. Belki size aşırı müdahale ediyorum, ama müdahale etme gereğini duyuyorum. Çünkü biçiminizden tutun üslup ve yaklaşımlarınıza kadar her şeyinizin düzeltilmesi gerekiyor. Şimdi özgür bir insanı, Kürdistan'da kendi yaşamımı birinci derecede ben kararlaştırıyorum. Bu, ulusun kararlarına kadar gidiyor. Yani daha da söylüyorum, neyle yaşamak isterim? Gerek kadın ve gerekse erkek ölçütünde en namuslusu, en dürüstü nasıl olmalı; diğer bir deyişle sadece ahlaki açıdan söylemeyelim, felsefi ve siyasal açıdan nasıl

olmalı? Yeni bir dünya kurmak isteyenler hangi kişiliklerden oluşmalı? Bir kadın nasıl olmalı? Kendiliğinden ortaya çıktığını sanmayın. Bizim çok sıkı değerlendirmeye ortaya çıkarma tarzımız olmasa, sizin çoğunuz şimdi birer ev kızıydınız, birer erkek kölesiydiniz. Mevcut müdahaleler sizi az çok düşündürmeye götürüyor. Aslında parti içinde yürütülen bir politikadır: Kadını serbest bırak, köleleşmek ister. Buna engel koy, uzun süre kendi ayakları üzerinde yürüsün, konuşsun, tartışsın, eline silah da alsın. Bakalım ne yapabilir? Yani çok açık, bizde kadın erkeğin gölgesinden bile çıkamaz. Sen bu kadar bağımlı bir kişiyle hangi özgürlüğü paylaşabilirsin? Erkek de bu kadar köle bir kadını gördükten sonra, kendisinde ne kadar özgürlük duyguları geliştirebilir? Mal gibi bir kölesi var, kendisine her türlü baskıyı, sömürüyü, işkenceyi ve dayaağı uyguluyor. Bu anlamda bu erkek de bitmiştir, kabasaba birinin tekidir. Kadın da kendine böyle bir erkeği yakıştırmıştır. Yani bir yerde tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş! O bunu düşürüyor, bu onu düşürüyor. O buna en kaba biçimde yaklaşıyor, bu ona en kaba biçimde yaklaşıyor. İşte burada kişiliğin düşürülmesi, sevgi ve saygının bitişı ortaya çıkıyor. Nitekim Kürt ailesindeki yaşamımız budur.

Tabii bütün bunlar ağır durumlardır. İçinden geldiğiniz koşullar sizleri az çok bu durumlarda yaşatmıştır. Ama bizim ortamımızın daha farklı olduğunu görüyorsunuz. Yine kendi özgücüme dayanarak bir şeyler yapmaya çalışıyorum. Bireysel, grupsal, partisel ve ulusal düzeye ilişkin hitaplarım, çağrılarım, çözümlemeler ve ilişkiler var. Büyük özgürlük tutkunu olduğum için, bir anlamda kadın konusunda da binlercesini ortaya çıkarma var. Kanımca hiçbir erkek bu kadar kapsamlı olamaz. Bir erkeğin bir kadınla ilişkisi sınırlıdır. Hele Kürt erkeği söz konusu olduğunda, özellikle bu aşamada dardır, öyle fazla anlam yükleyemez. Bu da tehlikelidir. Ben biraz anlam yükledim, geniş tuttum ve bunun sonuç alabileceği ortaya çıktı. Bir kadın bağlasaydı veya ben çok düşkünçe bağlansaydım, belki bir ulus biterdi. Eğer o ilişki olayında büyük bir hata yapsaydım (ki bu

tehlike vardı), belki de ulus olmaktan çıkardık.

Evet, yaklaşımların çerçevesini az çok yaşadınız. Sanırım eskisine göre epeyce düşünme ve bakış açısı kazandırma ortaya çıktı. Kişiliğinizde eskiden daha fazla güven var. Kendiniz kendinizin olması gerektiğini düşünüyorsunuz. Erkek karşısında son derece boyun eğen bir tipten, seçim kabiliyetine ulaşan bir kişilik haline geliyorsunuz. Evet, tahmin ediyorum. Ne nasıl sevilir, ne nasıl yaşanılır, ne nasıl kabul görür, ne nasıl reddedilir? Herhalde bu konularda az çok irade gücü kazanıldı.

Ben her zaman söylüyorum: Beni sevmeye cesaret edecek bir kız vatanını şu kadar sevmek zorundadır, şu kadar zeki olmak zorundadır, şu kadar örgüt sorunlarına güç yetirmek zorundadır. Etmedi mi, ben fazla sevmem. Kendini bana zorla mı sevdirecek veya zorla mı beni kendisine mal edecek? Tabii tutturduğum yaşam düzeyim var. Ona saygılıysa, davaya bu kadar yatkın olacak. Cins ayrımını da zaten burada yapıyorum. Çünkü ben biraz deneyim yaşadım. Karşımdaki kadın kendisini milimi milimine pazarlamaya çalışıyordu. Bir yerde bana mal ol, bir yerde TC'ye mal ol, bir yerde işbirlikçiliğe mal ol gibi. Tabii ben de onu vatana mal etmeye çalışıyordum, arkasındaki ilişkiyi de çekiyordum. Bu büyük bir savaşa dönüşüyordu. Ama sizinki böyle değil. Neye bakılarak karar veriliyor? Belki de herhangi bir Kürt erkeğiymiş gibi ele aldı. Yani biraz oyun oynadın mı, cinselliğini kullandın mı, "kıro"yu dört dörtlük bağlarsın biçiminde yaklaştı. Birçok ilişki biraz böyledir. Ama böyle bir erkek olmadığımı kanıtlayabildim. Sanıyorum ilk defa bu işe şaştı. Çünkü beni kontrol ettiğini sanıyordu. Tabii Kürtlerde birçok ilişki böyle kontrol edilir. Hem de bu yaygındır.

Benim böyle biri olmadığımı görünce, karşımdaki ne yaptı? "O zaman bu nasıl bir erkektir, bu cinsten olarak kendini nasıl tatmin ediyor, acaba diğer kızlarla ilişkileri var mıdır" biçiminde provoke etmeyi denedi. İşte "evli erkek kadınlarla böyle ilişki kurar mı?" Birkaç bayanla siyasi ilişki oldu mu, derhal pro-

voke ediyor. Hatta “öldür, kadını yaşatma, tek kadın benim, benim dışımda hiçbir kadın yok” diyor. Yani diğer kadınlarla en ufak bir ilişki düşünölmeyecek, hatta birisi öne çıkarılmayacak gibi müthiş bir feodal ilişki oldu. Bu konuda da bazı örnekler var ki, felç edicidir. Tabii bunun hikayesi daha derindir. İlişki biraz daha açılırsa, “nasıl olmuş da bizim haberimiz yok” diyeceksiniz. Ama bana göre işin içinde devlet de vardı. Devlet, kadın ve aristokrasi birleşince, bu ortaya çıktı. Ben de mal eden bir adamım, yani Kürdistan'da ortaya çıkan hayli büyük bir olayım. Korkunç yükleniyorum, korkunç kullanmak istiyorum. Zaten büyük oynuyordu. Bir kadın-erkek ilişkisi, devlet ilişkisi ve bu da savaş ilişkisi oldu. Aslında biraz da ben böyle yaptım.

Sizce yapmamalı mıydım? Yapmasaydım, PKK ortaya çıkmazdı. Bu herhalde düşmanın üzerine dahiyane bir yürüyüş tarzı olsa gerek. Bu çerçevenin MİT çerçevesi olduğunu herkes kuşkuyla izliyordu. Ama ben tam işin göbeğine iniyordum. Nasıl olur? Bu bir yerde kendimi intiharvari bir eyleme sokmaktı, ama bu konuda da çok iyi taktik ve rol oynama var. Aynı zamanda dürüstçedir. Eminim ki sizin sinirleriniz yirmidört saat dayanamazdı. Ama benimki dayanabiliyor. Bu beni politikada büyük duyarlılığa ve ustalığa götürdü. Kendime olağanüstü hakim olmaya götürdü. Kadını hemen cezalandırıyordum, herhalde benim farklı bir erkek olmadığım ortaya çıkardı. Ne öldürdüm, ne de düşkünleştirdim. Ya da namus gereği mi böyle oldu? Hayır. Çok ince, çok usta bir savaş yürüttüm. Gördüğünüz gibi orada Türk devleti kaybetti.

İleride bu daha iyi anlaşılır. Tabii o da çok yoldaşımızı vurdu, mahvetti. Bu kontrgerillayı belki hala o yönetiyor. Mantık bu, öldürücü ve boğdurucu bir mantık. Görünüşte bir kadın-erkek ilişkisiydi, ama özünde muazzam bir sosyal ve siyasal ilişki, çok acımasız ve işkenceli bir ilişkiydi. Aslında birçok ilişki böyledir. İlişkilerde neden ucuzca kaybediyorsunuz? Niye ilişkilerle büyüyemiyorsunuz? Çok kolay teslim olduğunuz için. İçinizden en değme olanı yirmidört saat içinde bir ilişkiye tes-

lim olursa, bundan yarar görür mü? İlişkiye doğru bir giriş yapmazsa iflah olur mu? Sağlam bir düşünce yapısı yok, sağlam bir sevgisi ve saygısı yok. Neymiş? İlişkilere güdüler, bencillik ve fırsatçılık egemen olmuş! Bu ilişki neyse, sen de o kadarsın. Bunun içeriği ne kadar küçükse, sen de o kadar küçüksün. Kendini aldatma! Birçok bayan ve erkek arkadaşımıza bakıyorum, aslında küçük ilişkilerin, cüce ilişkilerin insanıdır veya ilişkisi yoktur. Ben yirmi-otuz yıldır bu ilişkilerin teorisini yapıyorum, eğitimini hazırlıyorum. Hanginiz benimle biraz hareket etse ilerletirim. Bu büyük bir tecrübeyle mümkün olabilir. Ama sizi ilişkilerle baş başa bıraksak, belki de incir çekirdeği kadarsınız. Bu insana bakınca üzüldüyorum.

Dedim ya, ben ilişkileri engelliyor değilim. Ama öyle bir ilişki kurun ki, insan bravo desin. Şartımı koydum: Nasıl aşık olunur? Birisi benim koyduğum ölçülerde aşkı gerçekleştirsin, alkışlayayım. Onu büyük değer olarak ifade edelim, yüceltelim. Ama en değme ilişkiye bakıyorum: Örgütten ve savaştan uzak düşün, aile ve yaşam sorunu ortaya çıksın! Bu tür bir aşkı ben ne yapayım? Bunu başıma mı çalayım? Bana marazi duygular değil, kahramanca duygular lazım. Bana çok kahramanca bağlılıklar lazım. Ayıp değil, ben böyle bağlılıklarla vatani kazanırım. Bana ne böyle erkekler ne de böyle kızlar lazım. Çok açık konuşuyorum, ben marazi duyguları ne yapacağım? Ben sadece güzelliğin yoldaşım, yüceliğin yoldaşım. “Biz kadınız, zavallıyız, bize fazla yüklenme, cinsimiz cibiliyetimiz böyle” denilebilir mi? Hayır, ben böyle kadınla yaşamam. Beni zorla mı kendinize ortak edeceksiniz? Ben kadında müthiş güzellik ararım, kadında yiğitlik ve yücelik ararım, yani öz ve biçim ararım. Böyle kadın yokmuş! Yoksa, ben de kendimi kire ve pasa bulaştırmam. Bazıları belki bundan ürker. “Bizim Başkan nasıl insanmış da haberimiz yokmuş” diyebilir. Tabii başkan varsa böyle başkandır. Önderse böyle önderdir. Yoksa, başka türlü önderliğin vasıflarıyla bağdaşamaz. Başkan güzellik vermesin, Başkan yücelik vermesin, Başkan o yüceliğe çağrı

olmasın: Böyle biri başkan değil de her şeydir. Sizi bu temelde çekmesem, benim başkanlığım nerede kalır? Sizi vatana mal etmesem, sizi yiğitçe bir yürüyüşün ve savaşın elemanı yapmasam, başkanlığım nerede kalır?

İlgilenmemiz bu çerçevededir. Ben cesaret ettim, bu kadar kadınla ilgilendim. Kendilerini bu kadar birleştirdik, bu kadar güç sahibi kıldık. Bence küçümsenemez. Bu da bu yaklaşım sayesinde oldu. Eğer diğer kadın sorununa yaklaşımın etkisi altında olsaydım, tek bir kadın savaşçı ortaya çıkmazdı. Bunu da unutmayın. Hiçbiriniz saflarımıza gelmezsiniz. Eğer bende feodal kadın anlayışı egemen olsaydı, bu saflarda tek bir kadının barınması mümkün müydü? Tabii siz bunu da bilmezsiniz. “Ne ilgimiz var” diyebilirsiniz. Hayır, o ilişki çözümlendi ve böylece siz ortaya çıktınız. Onun için bu hikayenin nasıl olduğunu araştıracaksınız.

Biz neyin ürünüyüz? Ben sizde tam eşit ve özgür arkadaşlık geliştiriyorum. Bu ayıp değil. Bence ayıp olan katılımda yüceliği ve büyüklüğü sağlayamamaktır. Ayıp olan sevmemektir. Bütün yönleriyle sevilebilecek ilişkileri ortaya çıkarmak, onur duyulacak bir ilişkiyi ortaya çıkarmak, kişiyi bağlayacak ve özellikle onu görevlere bağlayacak ilişki ve kadınla yaşamak ayıp değil, tam tersine bence en tercih edilmesi gerekenidir. “Kendimi şöyle bağlamıştım, şöyle satmıştım, şöyle geleneklerin kölesiydim, şuranın malı mülküydüm” demek, bir kere insana hakarettir. Evet, bağlılıklar olur, ama bağlılıkların büyüğü de dediğim gibi gelişir. Tabii bu zordur, zaten benim geliştirmek istediğim bu aşktır; Kürt aşkıdır, büyük Botan aşkıdır, büyük örgüt ve eylem aşkıdır. Hesabınıza gelirse, bu aşka katılın. Hesabınıza gelmezse, kaderinize kūsün ve evinizde kalın. Sonra “bizim yoldaşımız açık değildir, gerçekleri dobra dobra koymadı” demeyin. Sevginizde özgürsünüz, ama sevgi başıboş bir güdü tufanı değildir. Zaptu-rapta geleceksin, gerisi çılgınlıktır. İşte al kaç, aldat, sat! Geriye ne kaldı elimizde? Her türlü çirkinliği yaşa, ikinci gün “ben ilişki

kuracağım da, benim yaşamak istediğim kadın veya kadınlar kokuşmuş olacak, sahtekar ve düşkün olacak, elinden hiçbir iş gelmeyecek, konuşamayacak, tartışamayacak, karar veremeyecek” de!.. Nasıl olur? Ben bu savaşı bütün yönleriyle birlikte yaşamak için veriyorum. “Bizim kadınlarımızın dili eksiktir, cesareti yoktur, o bu işlere fazla katılmasın, uzak dursun” demek, köleliğin ta kendisidir. Böyle olsaydı, bu anlayışı kabul etseydik, hiçbiriniz ortaya çıkmazdınız.

Böylesi ilişkilerin büyüklüğüne ulaşmak zordur. Ben de onun için diyorum ki, özgür ilişkiyi kurmak savaş kadar zordur. Ben ne yapayım, bu işin tabiatında bu var. Kolay ilişki yoktur. Zorla güzellik olmaz, derler; ben de kolaylıkla ilişki olmaz, kolaylıkla güzellik olmaz, diyorum. Küsüp darılmanız beni ilgilendirmez. Bu işin özünde bu var. “O zaman biz de birbirimizi düşürürüz” der ve düşürürseniz, ben de sizi mahvederim. Nasıl düşürürsün bu savaşı? Tabii çoğunuz bunun farkında değil. Ama bunlar bir anlamda APO yasalarıdır. Ben kendi eyleminin ne tür eylem olduğunu biliyorum. Kadınlara dayattığım yasaların ne olduğunu da biliyorum. "Biz bunları düşünememiştik" demek olmaz. Düşünememişsen, sen maceracısın. Benim de bir namus anlayışım var, bir sevgi anlayışım var. Bunca yıldır bu kadar sabreden, kendini bu kadar disipline eden insan öyle kolay aldanmaz ve aldatmaz da. Ben bir yere gittiğimde, neden herkes heyecana kapılıyor? Neden ayağa kalkıyor? Neden iliklerinden boşanırcasına eskiden boşalıyor? Buna tanıksınız. Siz de biraz böyle olun. Bir yere girdiniz mi, her yanınız ışık saçsın ve ilham versin, yürekleri canlandırsın. Senin için “yine geldi başımızın belası, yine geldi dedikodu kaynağı” denilirse, sen bu kişilikten ne anladın? Her şeyin en iyisini ve en güzelini yaratmak zor bir şey midir? İşte ben de kendimi yaratmışım. Benim kendiliğinden mi böyle yaratıldığımı sanıyorsunuz? Ben aslında her gün kendimi örs ve çekiçe dövüyordum. Tabii kişinin kendisini topluma, halka ve partiye kabul ettirmesi büyük bir savaş ister. Şimdi dostun, düşmanın ve herkesin ilgisini çekiyo-

rum. Bununla örgüt, bununla savaş oluyorum. Kürt ruhunu ve yüreğini yaratıyorum, Kürt bilincini yaratıyorum, onun savaşını yaratıyorum. Eğer kendimi sistemli olarak yaratmasam, başarı kof bir erkeklik anlayışıyla olur mu?

Bilirsiniz, toplumda en değme erkeklik kabadayıcadır. Biraz parasına, biraz sopasına güvenen en değme erkek sayılır. Bunun da bir hiç olduğunu biliyoruz. Çok değişik bir erkek tipi çizmeseydim, üç kişiyi bir araya getirmem mümkün değildi. Kolayca aldanan, geleneklere ve düzene kolayca kendini kaptıran birisi olsaydım, bu hareketi böyle bir hale getirmek mümkün müydü? Belli ki güçlenme biraz böyle oluyor. Belli ki zafer bu kişilik temelinde gerçekleşebiliyor. Siz kızlar da biraz bu temelde kendinize gelebiliyorsunuz. Çünkü diğer biçimler sizi fazla güçlü ve iddialı kılmıyor. Diğer ortamlar sizi fazla güçlü kılmıyor. Belki bazıları, sen parti önderisin, der. Oysa ben parti önderliğini sıfırdan yarattım. Amansız savaşımla yaratıyor ve hala öyle götürüyorum. Benim günlük mesleğim, yürütme tarzıdır. PKK olmasa, yine bir PKK yaratırım. Tarz ve yaşam biçimi haline getirmişim. Bizleri, önderlik olayını anladığınızı tahmin ediyorum. Herhalde doğru kavramaya ve mümkünse birlikte yol almaya güç yetirirsiniz.

Ben Kürt kadını olayına karşı oldukça duyarlıyım. Bu konuda gerçekten çok tarihsel, çok teorik, çok çözümleyici bir yaklaşımın sahibi ve mücadelecisiyim. Siz de bunun sonucu olarak biraz geliyorsunuz. Benim gücüm bu kadar, insan daha fazlasını da ancak özgürlükte götürebilir. Güç kaynağı olma konumunuz ve katılım düzeyiniz beni güçlendirebilir. Bu da sizin güçlenmenize yol açabilir. Sizleri biraz daha inceltmek, hatta çekici kılmak gerekir. Öyle olmasa sizi tepeler ve dıştalarlar; ağırlığınız olmaz. Yeni insanı yaparken, kadını da çok özenle yapmak gerekir. Bunu birlikte yapalım, diyorum. Tek taraflı bir dayatmayla olmasın. Çünkü kadın şimdiye kadar tek taraflı yapılmıştır. Erkek buyurmuş, kadın da hanımcık olmuştur. Benim tarzımda bu yoktur. Benden asla hanımcık yaklaşımını bekle-

meyin. Karşımdaki kadının nasıl olması gerektiğini engince düşünerek, biraz karşılık verin. Ben de hala bilemiyorum, dört dörtlük kadını nasıl yaratıyoruz, diyorum. Ama duygularım ve sezgilerim var, şurası şöyle olmalı, burası böyle olmalı, diyorum. Belki “bir devrimci o kadar ulaşamayabilir” dersiniz. Aslında ulaşır. Her devrimde ulaşmıştır. Değerlerin en güzelini yaratmak, hemen her şeye en değerlisini katmak zorundadır. Bu arada ilişkilerin en kabul edilebilinenini de pratiğe çıkarmak zorundadır.

Ama bu hiçbir arkadaşımızın aklına gelmez. Eskiden kalma ne varsa onunla yaşar. Ama teorisi ve eylemi devrimciymiş! Dediğim gibi, bu her devrimde başaşağı gidişin ve geriye çark edişin de asıl nedenidir.

Her elin karıştığı bir yerde yuva yapılmaz

“Nasıl yaşamalı” sorusuna ilişkin genel bir çerçeveyi otururken, bazı somut örneklemelerle daha da açıklayıcı cevaplar geliştirmek mümkündür. Yine kendimden başlayayım. Önce Kürdistan'da yaşamaya hakkı olan bir kişilik kendini nasıl ortaya sermeli? Ben sırf bu cevap için kendimi yıllardır eğitiyor, uğraştırıyor ve yoğunlaştırıyorum. Denilebilir ki, en büyük çabayı kendime veriyorum. İnsanlık kadar eski olan bilimleri, felsefeleri ve dinleri, gözümün gördüğü, kulağımın işittiği ve ruhumun duyduğu ne varsa her şeyi görmeye, duymaya ve anlamaya çabalıyorum. Sonuç, kendini en çok kabul ettirecek ruhsal, fiziksel ve bilimsel ölçülere göre insanımız bana ne der, tüm insanlarımıza hitap etmek için dikkatimi çekecek sorun nedir? Çok uğraştım; ailemi etkileyebilirim, köyümü etkileyebilirim, arkadaş çevremi etkileyebilirim. Fakat bunlar bana yetmiyor. Özellikle bütün halkımızı, ulusumuzu ve mümkünse insanlığı etkileyebilmek için nasıl olmalıyım? Öyle bir şey bulup temsil etmeliyim ki, herkes “işte bu beni ilgilendirir”

desin. Bu ne demektir? Bu derin insani, derin ulusal, aynı zamanda derin bilimsel temeli al, bunun çabasını acımasız sergile ve sonuçta etkili ol!

Dikkat edin, etkinlik savaşı ne kadar insanların çıkarlarını tespit etmeye ve ulusun temel politikasını belirlemeye bağlı? Bir de görmek, duymak ve anlamak yetmiyor. Bu müthiş çabayla, günlük çalışmayla olur. Sonuçta, bu insan kendini biraz kabul ettirebilir. Kendimi ulusa kabul ettiriyorum, sınıfa kabul ettiriyorum, kadınlara kabul ettiriyorum. Kadının derin ihtiyacı nedir? Kadın baskı altındadır ve toplumsal yaşamın dışına itilmiştir. Kişiliğinden habersizdir. O zaman yapmam gereken şey onun bu temel ihtiyacını yakalamak, onun özgürlük ihtiyacına ortam hazırlamaktır. Usta olan hem bunu düşünür, hem de yapar. Geriye bakarsınız, koşup fırlayarak geçmişsiniz. Dikkat edin, kadınları çekmek kolay değildir. Siz kızlar çok ürkeksiniz, zaten öyle bir gücünüz de yok. Birileri “almak istiyorum” der, birileri “veriyorum” der. Sizin yaşamınız bu alışveriş çengeline takılıdır. Özgür iradenizle oldukça az talepler ileri sürebiliyorsunuz. Talepler ileri sürseniz de gerçekleştiremezsiniz. Özgür iradesini gerçekleştiren pek yoktur. Ama ben büyük düşünürüm. Kadın siyaseti veya temel kadın ihtiyacı nedir, ortamını kurar ve siz sükun edersiniz. Dolayısıyla diğer hareketler kadın hareketini yaratamadılar, düzen içi bir temsili aşamadılar. Ama bizde daha özgürleşme oluyor, daha ileri adımlar atılıyor. Bu konuda başınızı kaldırmışsınız. Nereye kadar gideceğinizi özgürlük belirler. Öyle gidiyorsunuz. Bunun derin insani özlemi çok güçlü temsil etmekle mümkün olduğunu görüyorsunuz. Önderliğe güvendiğinizi söylüyorsunuz ya, güvenin temel nedeni budur. Yoksa benim kara kaşıma, kara gözüme hayran olduğunuz için değil, temel bir ihtiyacınıza cevap verdiğim içindir.

Bu ne oluyor? Bu, kadın hareketinin yaratılması ve temellen-dirilmesi oluyor. Daha da ötesi özelemler, seçim kabiliyeti, beğenidir. Bu da hangi kişilikte mümkündür? Örneğin bu konuda da büyük bir yarış başlatmış durumdayım. En çok sevilen nedir,

kimdir? Bu nasıl olmalıdır? Bir sevgi teorisi ortaya çıkardık. Kabul edilebilir bir sevgi nasıl gelişmelidir? Sevgi yasalarının anlam ifade edebilmesi ve genel bir kabul görmesi için, bazı temel değerlere bağlı olması gerekir. Yani “gönlüm düştü, sevdim” yerine (ki, bu yasalarımıza göre sevgi değil ihanettir) yasalarımıza dikkat edilmelidir. Siz kızlar bile sonuna kadar hareketlesiniz, önderliklesiniz. Ama hala arada muazzam mesafeler var. Bazılarınız, “ben bir erkeği kolay yaşayayım” dersiniz. Bir erkek, “bir kadını kolay yaşayayım veya elde edeyim” der. Bana göre bu henüz çok zordur. “Zor olabilir, ama istediğin gibi yaşayabilirsin, para var, her türlü yetki var, olanak var” diyebilirsiniz. Zordur, bu işin yasaları var. Yasalarına ters düşersen, bizim şu ağlayıp sızlayan çocukların durumuna düşersin. Ağlayıp sızlamak da en azından ayıptır. Ağlamayı bile büyük yapmak gerekir. Çocukları gibi olmasın. Yaşamımı bilimsel temelde hazırladığım için, sık sık sorarlardı: Sosyal yaşamın nedir, aile ilişkilerin nasıl, ana-baba, eş-dost ilişkilerin nasıl? Millettir; çoluk çocuk, sevgi-aşk nedir, diye sorar. Mükemmel bir cevap oluşturunca.

Aşkın yasaları, sevginin kuralları dedim. Neden bana katılmıyorsunuz? Çünkü size zor geliyor. Küçük-burjuvalarsınız, kendinizi zor işe koşturacağınıza, günlük yaşarsınız. Ama ben öyle değilim. Biraz akıllı olduğum için kendimi orta yere atmışım. Zaten sözüm var. Nitekim annem-babam da bana, “Sana kimse kız vermez” demişlerdi. Ne ben alırım, ne de kimse bana verir. Benim için bir ilke oldu. Neden kimse bana kız vermez veya neden ben istemem? Sanırım biraz gerçekçi olduğum için. Bana kız vermek, çılgınlık anlamına gelir. Çünkü yaşamımı öyle örgütlemişim ki, yerleşik kurallara göre biri bana kız verdi mi, yandı. Çünkü büyük çabalarım var, büyük uğraşlarım var. Yani düzen kişiliklerine göre kumara atılmıştır. Örneğin bir denemem vardı: Ailesi, “biz devlete bağlı istedik” diyordu. Aslında büyük bir siyasal olaydır. Bir deneme ve devlete bağlanmayla devleti bitirme çerçevesinde bir ilişki, belki de bir taktik ilişkidir. Ama bütün bu anlamları içeriyor. Aile de

o zaman şaşırmişti. Çoğu hala benim o zamanki ilişkiimi anlamak istiyor. Benim mi kız aldığım, onların mı bana kız verdiği belli değil. Hala şaşkınlık. Gerçekte bir taktik, çok ani ve oldukça beklenmedik bir hareket tarzı. Kız tarafı da benim kızdan neyi isteyip istemediğimi kestirmiş olmaktan uzak. Ben tam ne istediğimden uzak değilim, devrim istiyorum, devrime göre kadın istiyorum. Ama temelde işin içinde siyaset var. Anlaşılmadı, ben de anlatmak istediğim gibi anlatamadım. Onlar beni hiç anlamadılar. Bu büyük bir savaşa dönüştü. Dolayısıyla kız alıp verme hikaye oldu.

Ama size göre kolaydır; "aldık verdik; kabul ettim aldım, verdim hallettim" dersiniz. Olmadı, büyük bir soruna dönüştü, değil mi? Benim kız alıp verme meselem bir devlet sorununa dönüştü. Neden? Demek ki anamın söylediklerinde de, benim söylediklerimde de haklılık var. Çünkü akıllı insan biraz böyle düşünür. Feodalizm ve burjuvaziyle ilişkisi var, ben de proleter-halk kökenliyim. Ben de kökenimi inkar etmiyorum, o hiç etmiyor. O beni çekiyor, ben onu çekiyorum. O devlete ulaştıracağız diyor, ben devleti kullanacağım, yediklerini burunlarından getireceğim diyorum. Eş dost adına korkunç bir savaş, tipik bir APO savaşı...

Beni böyle de tanıyın. Benimle savaşıyorlar mı, benimle anlaşıyorlar mı, belli değildir. Bunda haklıyım. Çünkü dostluklar sahte, görkemli değil. Dostluğum dillere destandır. Bu zeminde dostluğa dayalı olarak kalıyorum. Çok hassasım, yersiz tek bir hareketim bile olmaz. Müthiş etkileme gücüm var; saygılı ve bağlıyım. Bu açıdan güvenirliler. İşte hala buralardayım, istediğim gibi de yaşarım. Nereye gitti, ne yapıyor, demezler. Haklıdırlar. Beni saat saat izlemeleri gerekir. Ama güven duydukları, bazı dost çevreler benden kötülük gelmeyeceğini bildikleri için şimdiye kadar özgürüm. Bunun için kesinlikle boyun eğmem. Ben özgürlüğü esas almışım. Hiçbir Kürdün yapamayacağı bir dış yaşamı başarmışım.

Şunu demeye getiriyorum: Özel bir ilişki kurmak istedik.

Sonuç genel bir siyasal olaya dönüştü. Zaten karşı taraf da, “nedir bu başımıza gelen” diyordu. Duygusallık var, işte tatmin ettik, yeter! Hayır, hiç de öyle kolay mesele değildir. Burada Kürdün ölüm hikayesi gizli. Ben de sizin gibi kendimi orta yere atsaydım, “birbirimizi beğendik, kandırdık, yedik içtik, bitti bizim iş” deseydim, şimdi Kürtlük kalmamış olacaktı. Ama siz böyle yaşamaya, kolay yatmaya bin defa razısınız. İkinci gün bitersiniz. İtirazınız yok, seçim yeteneğiniz yok, araştırmanız yok. Aslında ne istediğinizi bilmiyorsunuz.

Biliyorsunuz, insanın zayıf tarafları güdüs el yanlarıdır. Hep güdülerin peşinde koşarsanız, zihin ve ruh yüceliğı arkasından koşmazsanız, hayvanlara yakın bir yaşam seviyesi içinde kalırsınız. Askeri yetenekleriniz hiç olmaz. Geriye Kürt ailesi, Kürt karısı ve kocası kalır. Kürt karısı ve kocasının tahlilini çok iyi yapmalısınız. Kürt çocuğı, Kürt anası ve babası, biraz büyüyünce Kürt oğlu ve kızı...Tam değıl, ama ben de öyleydim; bir Kürt oğlu olmaya çalışıyordum. Oğul onbeş-yirmi yaşına gelince, herkes “yandım Allah” diyor. Diğ er bir adımızı da biliyorsunuz: Herkes bize “Yandım Allah Çetesi” diyordu. Bunu bize boşuna söylemediler. Bu da Türk solunun yakıştırmasıydı. Yedi yaşındayken, herkes “Allah hiçbir aileye böyle bir çocuk nasip etmesin” diyordu. Ben “kimsenin çocuğı Ömer'in çocuğı gibi olmasın” sözlerini hatırlıyorum. Köyde adım çıkmıştı. En umutsuz, en kaçınılması gereken çocuktum. Hakkımdaki değ er yargıları, "onların çocuğı yandı, onların çocuğundan iş çıkmaz" biçimindeydi. Köylü anlayışına göre herhalde aykırılıklar var. Size anamı anlattım. Çocuğı büyüyünce bir ana ne yapmak ister? Evermek ister. Bende bu anlayışın olmadığını görüyor, “yoldan çıktı, kimse kendisine kız vermez, yandı benim çocuğum” diyordu. Siyasete atıldığımda da, herkes yandı gözüyle bakardı. Dedim ya, isim oldu “Yandım Allah Çetesi!”

Kimsenin kız verip vermemesi önemli değıl, benim kız alıp vermem önemli. Alıp vermekten öteye ne istenmeli? Herkes mükemmel seyretmek zorundadır. Ulusal düzeyde önder nedir,

başkan nasıldır? Başkan aptal olsa, başkan büyük olayı yaratmasa aldatır. Başkanlığı Barzani'nin başkanlığı gibi olur. Barzani başkanlığı nedir? Köylüler onun karşısında elpençe divana durur, kadınların dili kesilir. Onbeş yaşındaki kızlarını yetmişlik adamlara verirler. Koşar gider o kız. Birisi asla gönlündekini söyleyemez. Ama bir de bana bakıyorsunuz: Bana edilmedik bir şey kalmadı, bana yapmadığınızı bırakmadınız. Neden? Çünkü ilkeleirim vardı, yaşamım vardı. Her gün onunla oynuyorsun, onunla çelişiyorsun. Şimdi “bizim gibi kızlar için, önderliğe ölümüne bağlı kızlar için bu nasıl söylenir” diyeceksiniz. İşte gördük, gerçek bir bağlılık olup olmadığı ortaya çıktı. Böyle birçok bayan vardı. Bana ölümüne bağlı olduklarını söylediler. İkinci gün bakıyorsunuz, bizim kız nereye kaçmıştır da farkında değiliz. Tabii bizim kızın kız olabilmesi için, kudretli olması gerekir. Suçlamıyorum da, hakkıdır. Büyük önderlik ölçüleriyle oynuyorum, o bunlara nasıl güç yetirecek? Ama kız gerilla sevdalısı, büyük oynuyor. Büyük oynuyorsan, büyüklüğün nedenlerini düşün. Benden ille de silah istiyor. Ben daha elime silah almamışım. Hem de “duramam” diyor. Elleri silah verdik. İşte biri geldi gördük. Kolu kanadı kırılmış hepsinin. Hani sen söz vermiştin? Tabii moralleri bozulmasın diye üzerlerine gitmiyorum. O zaman kendini aldatma, ciddi ol. Silahı isteyen sendin, silahı yaşamak için istedin. O zaman yaşamı gerçekleştir. Yapmıyorsan neden gevezelik ediyorsun, neden kolay ölüyorsun?

Bunlar yakıcı sorunlardır. En önemli sorun, birbirimize nasıl yaklaşacağımızdır. Bu benim için de hala sorundur. Ben bir kıza nasıl yaklaşacağım, kız bana nasıl yaklaşacak? “Hala bu konuda bir şey yapamadın mı; bir başkan böyle olur mu” diyeceksiniz. Evet, Başkan biraz böyle, Başkan biraz uğraşıyor. İsteyebilecek erkek nasıl olmalı, kız nasıl olmalı, neye bağlı olmalı? Bunları düşünüyorum, tartışıyorum. Siz onbeş yaşında karar vermişsiniz; ben kırkbeş yaşına gelmişim hala tartışıyorum. “Yandık, evde kaldık” filan demeyin. Benim kadar evde kalacak değilsiniz ya, en çok evde kalan benim. Ama iddialarım

var. Bu iş kolay bir iş değil. Kocakarışma çirkindir. Koca olmak da çirkindir. “Kızım” veya “karım” sözleri hala kulağımı tırmalar; böyle büyüklük taslayamam. Birisine “kızım” veya “oğlum” diyecek gücü kendimde göremem. Kudretsiz olduğum için değil, ama bunlar bana kaba laflar olarak geliyor. Ben çocuklara bile “çocuk” demem. Çocuklarla çok yakın arkadaş gibi ilişkilerim var. Bir genç kıza da çok yakın bir arkadaş gibi davranırım. Yetmişlik bir nineye de böyle yaklaşıyorum. Onun ömür boyu yaşayamadığı ve duyamadığı duyguları ve yaşamı kendisine hissettiririm. Bunu çocuğa da hissettiririm. Bunlar neden gerekli? Bunlar insan olmanın ve kendimize saygının gerekleridir. Ama siz gözükaraca “bunu istiyorum, bunu alıyorum” diyorsunuz. O gücünüz yoktur.

Örneğin duygu durumunuzu ele alayım. Özgür evlilik, özgür aşk istiyorsunuz. Bundan kuşku yoktur. Peki, bunun nasıl gerçekleşebileceğini düşünemediniz mi? Ben size yükleniyorum. Ama kendime de yükleniyorum, yalnız size değil. Bunlar aşkın yasalarıdır, ben de uymak zorundayım, siz de uymak zorundasınız. Bir aşkın en azından bir ülke çerçevesi gerekli. Yurt dışındasın, bir gün adamın çıkarı bozuldu ve gelip evde seni bastı, eşini-dostunu alıp götürdü diyelim. Ne yapabilirsin? Bunlar dünya tarihinde de çoktur. Demek ki bir aşkın öncelikle bir ülke bağı ve temeli olmalı, kurtarılmış bölge olmalı. Bu, hiçbir şey geliştirilemez demek değildir. Ama ülken işgal altında, yurt dışında her an elkonulabilecek durumdasın. Buraya kurulup normal bir yaşam yaşayamazsın. Ben buraya normal kurulup yaşasam yandım demektir. Herhangi birileri burada kral gibi yaşayabilir, ama ben uyku bile uyuyamıyorum. Neden? Buna yattığım, kendimi buna kaptırdığım an, parti gitti sayılır. Güney Kürdistan zemininde arkadaşlarımızın kamp pratiği var. İşte “Haftanın'de biraz daha köy kuralım, Xan Kûrkê'de biraz köy kuralım, olmadıysa bunu biraz Zelê'de yürütelim” dediler. Sonuç gerillayı sağa yatırma ve tasfiyeye götürme oldu. Halbuki orası savaş alanıydı, hiç de öylesi durumlar yoktu. Ama bilerek sağa yatmak buna yol açtı. Ora-

da öyle fazla köy kurulacak durum yoktu. Oradaki dağ keçilerine baksaydınız, onlardan dersler çıkarırdınız. Dağ keçisi “ağılım-evim var” diye kesinlikle bir yerde sürekli kalmaz. Keçilere baksaydınız, epey teori oluşturabilirdiniz. Ama bizim gerillamız imhanın eşliğinde, ölüm tehlikesi altında.

Ben gerçekçi bir insan olduğum için, ilk sevgi araştırmacısı ve yol açıcısıyım. Ama olmadığı yerde de kendimi yatırmıyorum. Sizde bunlar var mı? Hiç yoktur. Sevgi anlayışımız böyle midir? Hayır. Gerçekçiyim, kırkbeş yaşına gelmişim. Bir önderlik çizgisi olarak düşünün. Benim gibi olun demiyorum, bu kolay da değildir. Fakat bazı olgulara anlam vermek için ihtiyacınız var. Yirmi yaşındayken de ben böyleydim. Gerçekçi olduğum için bu koşullarda ne kimse beni kabul eder, ne de ben kimseyi kabul ederim. Elin kızını ne yapacağım, o benim gibi adamı ne yapacak? Gerçek de biraz böyleydi. Resmi bir ilişkiye yönelmek istedik. Sadece ayrılık demişim, savaş demişim. Sizinle hala savaş mı yürütüyorum, tersini mi yapıyorum, aslında belli değil. Yaman olan nedir, bunu zaman belirleyecek. Yine gerçekçiyim. Savaşla sevgi birbirinin ikizidir. Kürdistan söz konusu oldu mu, ilgiler ve duygular bir kuyuya da düşürebilir. Böyle yapmasaydım, bu Kürt olayını çözüme götüremezdim.

Pürdikkat izliyorlar. Saflarda binlerce bayan ve erkek birikmiş. Geçici önlemlerle ilişkilere ambargo koymak var. Bu bazılarına çıldırtıcı gibi gelebilir. Adam eskiden nişanlanmış, evlenmiş. Ona da ambargo var. Bu kendisine çıldırtıcı gibi gelebilir. Adam duygusallık geliştirmek istiyor. Buna da ambargo var. Ordu ve ordu yaşamı söz konusu oldu mu, bunlar durur. Peki, hiç mi olmayacak? Olacak, ama nasıl? İşte o zaman ülkeyi, bir parça toprağı kazan. Bir kuş bile yuva yapmak için önce özgür bir yer bulur. Her elin karıştığı bir yerde yuva yapılmaz. Sen düşmanın karış karış işgal ettiği bir yerde aşk yuvası kuramazsın. “Yandık” diyorlar. Sorun yanma sorunu değil, gerçekçilik sorunu.

Birçokları saflarımızda “kendimizi tutamadık, trajik oldu, bazı uygulamaları da yaşadık” diyorlar. Kız-erkek ilişkisi olmuş, sığı-

nakta bilmem ne olmuş. Tabii görevler bir tarafta kalmış. Kendileri ilişki peşinde. Sonuç, bir bölgeyi çökertiyor, örgüt dağılıyor. Bu yüzden ilişkiyi kurtarmak için yoldaşını katlediyor. İlişki adı altında ölümü hazırladı. Aşk böyle olur mu? Cinsellik böyle değerlendirilir mi? Bu çok çirkin, çok düşürücü bir temeldir. Yine bir sevgi gerekiyor. O zaman sen ne yapıyorsun? Bunu sığınakta tüketici bir tarzda bitiriyorsun. Önce ülke sevgisine bağlanmak gerekir. Ülke sevgisinin gelişebilmesi için, ülkeyi kazanmaya ihtiyaç var. Sen ülkeyi kazanmak için aklına onun gerillasını, silahını, eylem tarzını, taktiğini getir. Sevginde iddialıysan, bu sevginin gerçekleşeceği alanı kurtar, onun örgütünü kur. “Ben bunları düşünememiştim” diyorlar. O zaman sen sahtekarsın, kendini aldatıyorsun. Bu kez intiharvari yönelim içine giriyor. Sen ölmek için savaşmıyorsun, sen kurtarmak için yola çıkmışsın. Bakıyoruz adam istediği gibi yaşayamıyor, bu durumda kuralsız ve hesapsız gerillaya giriyor. Bu hepinizde olduğu gibidir. Sevginiz de hesapsız ve kuralsız, ölüme gidişiniz de hesapsız ve kuralsız. Bu, çözümlenmemiş kişiliktir, bu bir anlamda kendini kumara yatırmış kişiliktir. Ben bu yaşta normal düzende değilim. Devrimde kişinin düzeni mi olur? Devrimde her şey anormaldir, olağanüstüdür. Halbuki büyüklük değer yaratmaktır.

Gerçekler temelinde sevebilersen sev yaşayabilersen yaşa

Baştan beri bu işte kadın da olmalı, dedik. Kadın nasıl olacak? Benim kadına bir sorum var: Sen kimsin, nesin, nereden geliyorsun? Haklı olarak kadını tanımak istiyorum, bütün yönleriyle tanımak istiyorum. Neden kendimi bağlayayım? Kürt olayını, Kürt ulusunu geliştirmek istiyorum. Zaten karı-koca ilişkileri ulusu bitirmiş. Bir de ben mi hata yapıp bitireyim? Buna fırsat verir miyim? Madem bana önder de deniliyor, o halde yüklenmeliyim. Bu kadın kimdir, nedir, nasıl değerlendiririz?

Tüm kadınları bütün yönleriyle değerlendirmeye alırız. Hepiniz kurnazsınız; ufacık bir açık versem, birçok erkeği kandırabilirsiniz. Erkekler zaten cinselliğe çok yanlı yaklaşır-lar. Örneğin sadece cinselliğe ilişkin politikayı doğru belirleye-memek ordulaşmayı bitirir. Politikada belirlemenin kolay yapıl-dığını sanıyorsanız, dar görüşlüsünüz. Cinselliğe ilişkin muaz-zam bir politik yaklaşım var. Çünkü bu durumuyla Kürt erkeği ve kadını cinsellikte birbirlerini tüketir. Dikkat edin, oniki-onbeş yaşlarında evlilikler nedir? Kadın daha yirmibeş yaşına gelmemiş, beş-on çocuk besler. Erkek de artık kamburlaşmıştır. Yirmibeş yaşına gelindiğinde, ortada ne erkek, ne de kadın ka-lır. On tane çocuğun büyütülme savaşı korkunçtur. Çocuklar za-ten okuyamazlar. Kadın zaten mahvolmuştur. Ne anladık bu ka-rı-kocalıktan? Korkunç bir olay, ben dehşetle karşıladım. Ben bu işte yokum dedim.

Bütün bunlara rağmen, kadın gerçeğini görüyorum. Nasıl gö-rüyorum? Kadının özgürlüğü şöyle olur diyor ve bunu giderek geliştiriyorum. Özgür kadın hareketini fiziğine kadar indirgiyo-rum. Arkadaşım başını şöyle kaldıracaksın, bacaklarını şöyle yürüteceksin; şu yürüyüşün köle tarzı, şu bakışın kaçış tarzıdır, yoldaşlığa fazla sığmıyor; şu duyguların feodalizmden kalma, şu ilgilerin kaçışa ve ihanete götürür, diyorum. Neredeyse eleş-tirmedığımız yön kalmamış. Tabii ulusal kadın yaratıyoruz. Bu nasıl olacak? Müthiş bilinçli olacaksın, ruhun ayna gibi net gösterecek; fiziğin artistik olacak, heykel gibi olacak... Ben ne yapayım? Henüz yirmisine bile gelmemiş, süklüm püklüm ka-dın olmuş. Böyle bir kadın tipini özgürlük olayımıza sığdıra-mam. Eskiden yapmışlarsa, onun sorumlusu ben değilim. Saflarımızda geliştirmek istiyorlarsa, sen eşini bu hale getire-mezsın. Bir defa on çocuk olmaz. Mevcut ekonomik ve sosyal koşullarımız, siyasal gerçeğimiz bunu kaldıramaz. Onu da bı-rak, ilk ilişkileri de belli değil. Örneğin sev sevebileceğin ka-dar, sevil sevebileceğin kadar; esaslar dahilinde özgürsün. İlk adımı bile atamıyor. Peki, ilk adımı atamayan kişi nasıl evlene-

bilir? Bir el sıkışması, bir bakışması bile gerçekçi değil. Bence bakışlar yaman olmalı.

İki kişiyi bir yere bıraksan, ikinci gün bizim ilişki ya kaçmış ya da ihanete uğramıştır. Biz böyle kadın-erkek ilişkisini ne yapacağız? Hürmeti ve saygısı, dengesi ve ölçüsü yok. Yani sevginin ilk sözcüklerini bile birbirlerine söylemezler. “Birbirimizi niçin seviyoruz, neden birbirimizle el ele tutuşuyoruz?” Bunun anlamını birbirinize anlatamazsanız, ikinci gün skandalla, düşme ve düşürülmeye sonuçlanırsa, biz bu kadın-erkek ilişkisinden ne anladık? Olacağına hiç olmasın. En değme erkek ile kız birbirini sevmek adına ilişkide olsun ve görülecektir ki, bu benim başıma bela olacak. Nasıl bela olacak? “Ben senin bilmem neyin değişim; bana bakacaksın, ben oturmak istiyorum; bakmazsan küserim, ağlarım...” Erkek yapmış, fukara kızcağız niye yapmaz!

Ben gerçekçi insan olduğum için, kendimi bu oyunlara kaptırmıyorum. Siz de kendinizi kaptırmayın. Bir erkek sizi alır, ikinci gün suyunuzu çıkarır. Feleğinizi şaşarsınız. Ben ne oldum, neden böyle oldum, diye yakınırısınız. Sen önce düşünseydin, erkeğini tanısaydın. İyi düşünememişsin, bu iş düşünceyle olur. Ben sevgi olmasın demiyorum. Olsun, ama doğru olsun. Eminim ki, sizin ilişkilerinizde saydığım bu birkaç temel özelliğe dikkat etmek bile yoktur. Siz kendinizi çok duygusal sanırsınız. Ama ben kendimi orta yere atmışım, kendimi en sevimli duruma getirdiğimi biraz biliyorum. Beni doğru sevmesini bilen kişi yok demek kadar azdır. Ben kendimi neden sevimli duruma getiriyorum? Tabii ulusal düzeyi yaratmak için bunu yapıyorum. Bütün Kürt kadınları beni sevmezse, ben önder olamam. Hatta kadınlara karşı böyle doğru bir yaklaşımı tutturmasam, ben bir kadın dostu olamam; diğerleri gibi olurum. Önderlik deniliyor, bu isme bağlı olunmak zorundadır. Özde ve biçimde her şeyin mükemmel gelişmek zorundadır. Diğerleri böyle mi? Barzani gibi, birer ağa gibi bastırıp alır. Çeker kızı, koyar parasını veya bastırır sopasını, kurar haremını, götürür.

Tabii siz daha bu dünyaları tanıımıyorsunuz. Eski ağalık gibi

iki dakikada nefesinizi bitirirler. Düzene de aldanmayın, iğrençtir. Düzen, kadını daha da düşürmüştür. Aile içi huzursuzluk toplumun her yanını kaplamıştır. Bu ağalıktan daha kötü bir düzendir. Bir kötü düzen daha var: İğrenç kapitalist düzen. Geriye zor olanı kalıyor. Gerçekler temelinde sevebilirsen sev, yaşayabilirsen yaşa. Öncelikle bir mücadelemiz var, bir savaşımız var. Bir genç kızda sevgi olayını gerçekleştirdince, onun ne kadar savaşılabileceğini göz önüne getir. Benim yaklaşımlarım var. Bir köylü kızı da karşıma geçebilir. Araştırmam, kendisinin geliştirilebilecek yönlerinin neler olduğunu bulmaya çalışırım. Örneğin erişilmez kadın tipi olarak gösterilen bir Türkan Şoray'da bulunmayan bazı özellikleri onda görebilirim. Nitekim köylü kızları özgürlük olayına çıkmışlarsa, sevilme olayına konu olabilirler. Yine örnek kabilinde, çok sevildikleri söylenen ünlü kadın sanatçılar doğru özgürlük yaklaşımıyla ele alınsın, sonuçta bunların sevilmedikleri görülecektir. Örneğin, geçenlerde Madonna'nın sevgiden düştüğü söyleniyordu. Erkeklerin taptığı kadına şimdi hiç ilgi yok. Sevgi olayı kendiliğinden, sadece duyguların büyüklüğüyle ortaya çıkmaz. Ama bu durumda olan çok kadın ve erkek var. Birdenbire çarpılıyor ve tutuluyor. Bu iş o kadar kolay değil. Ufak bir ilişkiyle birbirini düşürme söz konusu.

Ben bu konuda da duyarlıyım. Sonuna kadar özgür dünyaya katılım olmadan, kendimi bağlar mıyım? Benim en büyük savaşımım beni kendine bağlamak isteyenlere karşı oldu. Anam bağlamak istedi. Anama, “sen beni dünyaya getirirken, çok düşünerek ve geleceğimi tasarlayarak doğurmadın” dedim. Tabii bizim ilişkimiz öyleydi. Çok çarpıcı bir sözdü ve hala aklımdadır. “Senin gibi benim çocuklarım olmayacak” demiştim. İyi düşündüğüm anlaşılıyor. Siz güler geçersiniz. Ama sorumluluk duyulduğu zaman, çocuklar böyle yapılmaz. Sen çocuğun dünyasına hiçbir şey sunmayacaksın. Ne okul, ne sağlık, ne vatan, ne özgürlük var; hiçbir şey yok. Çocuk sereceksin ortaya. Bu olmaz. Ben buna hayvanlaşmanın eşiğinde yaşamak derim. Ne mutlu bana ki, günah işlemedim. Çocuklara önce bir vatan, bir

özgürlük ve özgür yaşama olanağı gerekir. Kötü bir kocanız olacağına, özgür yaşama şansınız olsun, daha iyidir. Kötü koca siz yirmisine gelinceye kadar sizi feci yapardı. Deneme kabilinden birinizi kocaya verelim, bir hafta sonra karşımıza alalım: Eğer posanız çıkmamışsa, bana ne dersiniz deyin. Neden? Çünkü durum uygun değil, koşullar kaldırmıyor. Sevgi olayı öyle kolay yürütülmüyor. Bu işleri ben bu hale getirmedim. Ben bilimin takipçisiyim, ben özgürlük felsefesini uygulamaya çalışıyorum. Sonuç böyle oldu, kadın sorunu, duygu ve sevgi sorunları böyle ortaya çıktı.

Bir erkekle gözünüzü kapatmayın, eleştirin. Beni bile beğenmeyin, eleştirin. Benim bile beğenmeyeceğiniz çok yönlerim olabilir. Eleştirin; şurani beğenmiyoruz, düzelt deyin. Hakkınız var çünkü, önderiniz diye geçinen birisine bu tip eleştirilerinizi geliştirirsiniz. Önder size nasıl şekil vermek istiyorsa, siz de ona öyle şekil verebilirsiniz. Bir Kürt kadınına göre Kürt erkeği nasıl olmalı? Bu sorunun cevabını bende bulursunuz. Çünkü önder düzeyinde kendini yürütmek isteyen birisiyim. Eğer Kürt kadınlarının istemini gerçekleştirirseniz, kurtuluşun dev bir adımını atmış olursunuz. Siz söylemezseniz de, ben kendimi Kürt kadınına göre ayarlıyorum. Beni her kadın beğenebilmeli. Yetmez mi yoldaş, diyebilirsiniz. Yetmez, kendimi daha da beğendirtmeliyim, her şeyimle kendimi beğendirtmeliyim. Bu çok önemli, çünkü ben sahtekar olamam. Ulusal düzey bana bu kadar bağlılık arz ediyor, ben de ciddi olmak zorundayım. Bu kızları nasıl zorluyorsam, “şöyle savaş, şöyle bilinçlen, şöyle örgütlen” diyorsam, onların idealini de temsil etmek zorundayım. Siz de, nasıl kabul olmalıyız, sorusuna anlamlı bir biçimde cevap olarak yetişirsiniz.

Erkek için de nasıl bir erkek? “Biz, nasıl erkek, sorusunu çoktan hallettik” diyebilirsiniz. Bana göre yanılıyorsunuz. Beğendiğiniz bazı yönler olabilir, çok tutulduğunuz bazı tipler de olabilir. Yeşilçam kültüründen veya feodal kültürden etkilenmiş olabilirsiniz. Ama bana göre yetmez. Yeni bir erkek anlayışına

ulaşın. Size ilk elini uzatmaktan her türlü davranışa kadar tamamen istediğiniz gibi olmalı diyorum. Ayıp mıdır? Böyle talep etmek hakkınızdır. Size elini doğru uzatmayan, doğru yaklaşmayan adamı ne yapacaksınız? Size sevgisi ve saygısı olmayanın ne yapacaksınız? Böylelerini başınıza bela edersiniz. Nitekim erkekler mevcut koşullarda kadınlar üzerinde bir izbandot gibidir. Fiziksel yönden de zayıfsınız, çoğunlukla ezilip gidiyorsunuz. Nasıl bir erkek sorusu sizin için de çok yakıcıdır. Fiziğinden tutun duygularına kadar sizi ezmeyecek erkek arayışı önemlidir. Hemen kaba cinselliği düşünmeye gerek yoktur. İlişkiler hemen cinsellik için değil, ruhların ve bilincin gelişimi, hatta cinselliğin yüceltilmesi içindir. Bu çok güçlü bir kadın-erkek birlikteliğini doğurur. Yıkılmaz veya kolay oyuna gelmez, vatanına ihanet etmez, özgürlüğe ve insanın bireysel ruhuna ters düşmez. Bu gibi ilişkiler yaşam bünyesine yol açar.

Tabii biz bunu savaşıla yaratacağız, diyoruz. Ben kendim de bunun konusuyum. Nasıl erkek olmalı sorusuna cevap veriyorum. Nasıl kadın olmalı sorusuna da cevap yetiştirmeye çalışıyorum. Bunu büyük bir sabır ve inatla yürütüyorum. Kendimi ortaya atmışım, eleştirilere de açığım. Siz de doğru yaklaşın. Bazı önemli sonuçlara birlikte ulaşabiliriz. Hiç ayıp değil, ben yetkilerime ve gücüme dayanarak oniki yaşındaki kızı ezip kocakarılaştıracağıma, onda sonsuz irade gücünü geliştiririm; onun güzelliğini, özlemini ve seçim yeteneğini açığa çıkartırım. Bu benim için daha tercih edilen bir yöntemdir. Benim kendime saygımın en önemli gereği de budur. Bir kadına veya genç kıza karşı asla ezici olmam, onu asla kendime muhtaç etmem, asla bağımlı ve uydu bir kişilik haline getirmem. Kadın kendi özgürlüğünü konuşursun. Çözümü böyle görüyor ve kendim de bunu istiyorum.

Benim yaşam ölçülerim kapsamlıdır. Hiç kimse yanlış anlamamalı. Benimle yaşama ölçülerini geliştiren kadın bütün ulusal düzeye hitap edebilir, bütün görevlerde başarı vaat edebilir. Karı veya koca olmuş, önemli değildir. Yoldaş olunmuştur. İnsan yol-

daş olduktan sonra evlilikler de yapabilir. Ama öncelikle kesin yoldaşlık sınırlarında buluşulmalıdır. Bu konuda çok iddialı, iddialı olduğu kadar da gerçekçi ve gerçekleştirci olunmalıdır.

Son tartışmaları böyle biraz daha somutlaştırmak istiyorum. Bence tabu olarak görülen sorunlara hiç yaklaşmamak yerine, cinsellikten estetiğe, ruhsallıktan bilinç keskinliğine kadar her şeyi kendi özgürlük savaşımıza göre veya temelde ona bağlı olarak ve onu geliştirmek anlamında değerlendirmeye tabi tutmalıyız. Tartışmaları gerçekçi yürütebilmeliyiz. Gerçek yoldaşlığı birbirimize dayatmalıyız. Bu konunun en az bir gerilla eylemi kadar değerli bir eylem olduğunu asla gözardı etmemeliyiz. Düşkünlüğe kesinlikle geçit yoktur, kendini kaybetmeye ve çirkinleşmeye gerek yoktur, saygısızlığa gerek yoktur. Yaşam yasalarımız savaş yasasıdır. Bir anlamda askeriz. Tepeden tırnağa kadar her zerremizde askerliği göz-ardı etmeyen büyük özgürlük yarışı ve ona doğru koşan bir yaşam: Uğraş bu çerçevededir. Sizlerle bu çerçevede tartışıyoruz, yoğunlaşıyoruz. İnanıyorum ki sonuçları başarılı olur ve sizler gibi hayatını ortaya koyan yoldaşlara da bu yaraşır.

Geldiğiniz alanlar sizi daraltmış, özgürlük tutkularınızı hem bastırmış, hem de bu tutkular fazla biçimlendirilmemiştir; özgürlük savaşımına bağlı olarak ele alınamamıştır. Bu nedenle bir sığılığı ve hatta zaman zaman bunalımı yaşama söz konusu olmuştur. Bu normal ve kabul edilebilir bir düzey olmamalıdır. Özgürlük istemi yine olmalıdır. Ama onun özgürlük savaşımına bağlılığı, özgür yaşama bağlılığı da göz önüne getirilerek, gerekirse yenileşme ve dönüşüme uğratma sağlanmalı, böylece katılım gerçekçi kılınmalıdır. Son zamanlarda esas olarak bütün yapımıza biraz yaşatmak istediğimiz şey budur. Candan katılın, kendinizi yaşama doğru verin. Kazanan yine sizler olursunuz. Bu anlamda da önderlik gerçeğini bütün yönleriyle kavramak ve uygulamak özgür kadına ve özgür ilişkilere götürür.

12-13 Eylül 1993

“Çok büyük tabularınız var, karşı çıkışa cesaret bile edemiyorsunuz. Bu sadece kadınlar için değil, erkekler için de geçerlidir.”

KAZANILACAK BİR DÜNYA VAR

Kavramlara açıklık kazandırıyoruz, eski yaşama eleştiri getiriyoruz. Yeni yaşam nasıl olmalı sorusunu sıkça soruyoruz. Devrime kalkan bir kişiliğin toplumun bütün eski bağlarından kopmaya, bir anlamda boşanmaya çalıştığı gibi, bir kadının da bütün kölelik zincirlerinden kopmayı bilmesi, özgürleşmesi için gerekiyor. Kadına dayatılan geleneğe, ahlaka ve statüye aile, çevre, düzen çerçevesinde sadece tepki duymak kendi başına devrimci olmaya yetmez. Kadın bir de yeniyi görme, yeni yaşama ulaşma, bunu kendine yedirme çıkışını gerçekleştirirse özgürlük yoluna girmiş olur. Ama bazı çok büyük tabularınız var; karşı çıkışa cesaret bile edemiyorsunuz. Bu, sadece kadın cephesi için geçerli değil. Sadece toplum için de değil, partiye taşırılmış yapı için de söylüyorum. Bu, erkek yapısında da var. Bunu son dönemlerde geliştirdiğimiz çözümlemelerde oldukça açmaya çalıştık. Bu konuda örgüt ve askeri disipline uyalım, diyoruz. Bu kötü değil, kimse fazla aşırılıklarda bulunmaya cesaret etmiyor ama kendi başına bir çözüm değildir. Kadınların dağlarda silahlıyla eşit ve özgür koşullarda yer alması ileri bir adımdır. Erkeklerin baskısını duymadan yaşaması da bir eşitlik ölçütüdür. Ama temel konularda yaşam çözümlenmiş midir, hayır.

Her an taraflar birbirlerine yanlış yönelebilirler; mesele çok çarpıcıdır. Örneğin köylü kökenliler hızla bir kaş-göz işaretiyle birbirlerini kandırıp kaçabiliyorlar. Gerçekçi değerlendirmek zorundayız. Nasıl oldu da bizim bazı savaşçılarımız fırsat bulup birbirini kaçırdı, gitti; ihanetin daniskasını yaptı. İşte yöneticidir, ama yanında bir bayan zayıflık gösterince, rahatlıkla çok bireyci bir temelde bütün görevleri, kuralları bir tarafa bırakarak, hatta ihaneti göze alarak, her türlü dengesiz ilişkiye girebiliyor. En kötüsü de yoldaşça ilişki biçimlerini birbirlerine karşı geliştiremiyorlar. Bir “Hoşgeldin” demeyi bile doğru biçimde yapamıyorlar. Özellikle bazıları sevgi-aşk konularında iki doğruyu bile bir araya getirip tavır sergileyemiyorlar. Bu durum yaygındır. Sevgi adına belirtilecek birçok davranış, rahatlıkla yozluk biçiminde en tehlikeli yorumlanmaya tabi tutuluyor; özellikle erkekler tarafından kadının idam fermanına yol açılabilir. Kendisi de kandırılmış güya! Bu kadar haksız, eşitsiz bir değerlendirmeye düşülebiliyor. Diğer yandan aslında yoz mudur, değil midir, o da belli değil.

Peki yoz olmayanı nasıl olacak? Hiç kimse kendine bunu da sorun yapmıyor. Adeta kendisine yeni bir zincir takıp yaşama karşı mahkum oluyor. Daha da derinleştirdiğimizde, toplumsal alana kadar uzandığımızda (ki ona ihtiyaç var) parti içine girmekle ne birdenbire özgürleşiliyor, ne de eskinin alışkanlıklarından kurtulunuyor. Özellikle eskinin ahlaki gelenek yapısından kurtulmak şurada kalsın, bu daha da bastırılıyor, hatta inceltiliyor.

Burada bazı kavramlara daha da açıklık getirmek gerekir. Biz son bir iki yıldır bu konuda bazı çözümleri geliştirdik. Cinsiyete dayalı bir köylü yaşamının, küçük-burjuva yaşamının niteliği üzerine gözlemler yaptık. Buna dayalı namus anlayışını ve hatta bunu esas alan sosyal, ekonomik, siyasi etkiler meselesini özenle işledik. Görünüşte cinselliğe çok karşıt duranların, aslında çok kaba bir cinsel yaklaşım içinde oldukları görülüyor. Gerek kadında, gerekse erkekte bunun çok çirkince bir düzeyde götürüldüğü, cinselliğin hep bir düşkünleşme aracı olarak ele alındığı ve kişilerin kendini bundan kurtaramadığı biliniyor.

Cinselliğe yanlış yaklaşım ve muazzam sosyal çıkmaz

Dünya genelinde baktığımız zaman emperyalizmin bu sorunu kendine göre daha olumlu ve ileri yönde çözümlediğini, fakat bağımlı ülkelerde, köle halklarda ise cinselliğin önemli bir toplumsal düşürülüş olgusuna dönüştürüldüğünü düşünüyoruz. Bizim gibi daha da geri toplumların çok ilkel bir cinsel anlayışla, onun çok düşürülmüş biçimini iç içe yaşadıklarını görmemek mümkün değil. Bunun sömürgecilikle bağlantıları var. Öyle bir baskı ve yoksullaşma durumunu yaratmış ki, açlık güdüsü ve cinsel güdüden başka bir sosyalleşmeye, hele hele siyasallaşmaya, ideolojikleşmeye fırsat tanımamıştır. Aslında namus anlayışı bir ideolojik anlayıştır. Ama bizde bundan ne anlaşılır? Adamın bir karısı, kızı, bilmem nişanlısı var. Kendisince onlara göz koyanlar namussuzdur; onları çok iyi korumadı mı bu kez kendisi namussuzdur. Bunun dışında bir içeriğinin olduğunu sanmıyorum. Bunun ne kadar yetersiz olduğunu şimdi daha iyi anlıyoruz. Aslında bu anlayışın kadını da, kızı da, nişanlıyı da kurtaramayacağı çok açıktır. Bir yerde kendi içinde en namussuz anlayıştır.

Şimdi cinselliğin böyle tabulaştırılması kişiyi nereye götürür? Sosyalleşmeden, ekonomik imkanlardan, siyasi güçlenmeden uzak bir kişilik konumuna düşürür. Böyle bir kişiliğin elinde güdülerini konuşturmaktan başka bir şey kalmaz. Bu çok somuttur. Tabii açlık ve cinsellik güdülerini çok dar bir sınırın altındaysa, bu ikisi birbirini müthiş besler. Açlık güdüsü geliştirdi mi, cinsellik çok gelişir; cinsellik güdüsü geliştirdi mi diğerini geliştirir; dolayısıyla ikisi birbirini derinleştirir. Ve bu, muazzam bir sosyal çıkmazdır. Daha da ötesi bir anlayış durumuna getiriliyor. Bu bizde ilkel aile anlayışı, “karım-kocam” anlayışı, çocuğa müthiş tapınmacı anlayıştır. Çocuğu felç olmuştur ama o, çocuğunu dünyanın en değerli varlığı olarak görür. Halbuki çocuğu başına en büyük kötülüğü getirmiştir. Ama ona göre bu mümkün değil. Ben halen şaşarım; kendi yaşam deneyimimde de bunu açıkladım. Çocuk için hiçbir şey yok ama, bunların

bu kadar çocuğa düşkün olmalarını nasıl izah edeceksin? Madem bu kadar sevgin doğruysa, çocuğu neden acılarla, ızdıraplarla karşı karşıya bırakıyor? Bu çelişki içinde hepsi boğuluyor. Aile satıyor kendisini, piyasaya sunuyor, en kötü bir tarzda insan ticaretine yol açıyor; çocuğunu da satıyor, hatta kızını da satıyor. Ve ona göre bir anlayış. Muazzam bir çelişki altında boğuluyor. Daha da belirtilecekler var. Bütün yaşamı birkaç güdüyü tatmine göre ayarlıyor: Açlık güdüsü ve cinsel güdü tatmini. Neden başka tatmin yollarını aramıyor?

İşte onun için size soruyorum: Neden örgütsel tatmin zayıf, siyasal tatmin zayıf, askeri tatmin zayıf? Bana göre kaba açlık ve cinsellik sınırında çakılıp kalmışsınız da ondan. Bunun da etkisi düşünülebilir. Buradaki tutuculuk, örgütsel-siyasal düzeyde bir tutuculuk olabilir. Yaşamı çok kaba bir cinsel açlığı tatmin biçiminde değerlendirirseniz, siyasal tatmini, örgütsel tatmini düşüneyebilirsiniz. Kafanız sürekli bu olgulara takıldı mı, birçok şeyi kaybedersiniz. Herhalde birçok kadromuzda bu var. Aştan anladıkları da büyük ihtimalle muazzam cinsel tutkudur. Kızın erkeğe, erkeğin kıza bu bakışı aşılmak zorundadır. Aşmayan sen öldürsen de örgütsel, siyasal hat'a çekemezsin. Nitekim aniden kaçabiliyor. Bu konu onlarca-yüzlerce deneyimi ortaya çıkarttı.

Cinsellik olayını yüceltmek nedir? Kadın cinsini, erkek cinsini biraz sosyalleşmesine, giderek siyasallaşmasına bağlı olarak ele almak gerekir. Böyle bağlı olarak ele almak, ideolojik-politik yetkinleşmeyi ve pratik yeterliliği gerektirir. Bunun gösterilmesi için, o kaba yaşam alışkanlığının atılması, aşılması lazım. Nasıl aşılacak? Köleliği geliştiren bir evliliğin çözüm olmadığını biliyoruz. Kaba bir evlilik, aslında insanın enerjisini bitiriyor, örgüt dışı bırakıyor. Gerilla ve örgüt hattına ulaştırması çok zor. 15 yaşında yapılan evliliklerin sonucu yıkımdır; bunu iyi biliyoruz. Bu sürecin tersine girmesi, yücelmeyi yaşaması gerekir. Biz sevgiyi geliştirmek istiyoruz. Ama bunun zemini, bunun gücü ve bunun anlayışı nerede? 15 yaş altı evlilikler, dediğim gibi tüketiyor. Bunun üstüne çıkış ise kaba biçimi kabul etmiyor.

Yüce biçimi deneyeceksin. Bunun yakalanması köklü bazı sorunların halledilmesine bağlı. Tarafların siyasi, aydın ve sosyal olmaları gerekiyor. Aksi halde kadın erkeğe, erkek kadına nasıl bakacak; çok kaba bir cinsel varlık gibi. Bir kadınla bir araya gelirken, bir konuşma gücü biçiminde yaklaşmazsa, bir arkadaş gibi görmeye yanaşmazsa, bu tuhaf bir ilişki olur. Bu, iki insanın bir araya gelişi olmaz. İnsan olmanın sınırlarını aşar. Ya karşısındakinin farklı bir cins olduğunu hiç görmez, ya da sadece bir karşı cins olarak görür. Çok ilkel sınırlar altında yaşanan bir durumdur. Tabii insan bu değil; sosyal varlıktır, siyasal varlıktır, düşünen varlıktır. Bunun gereklerini yerine getirdiğin zaman yücelme başlar. Onun için ne yapacaksın? Sosyalleşmekle, arkadaş olmakla başlayacaksın. Derin bir arkadaş olacaksın. Arkadaş olmak, bizim örgüt ölçülerimizde yoldaşlıktır. Yoldaşlığın siyasal boyutu, örgütsel boyutu var.

Bu yaklaşım ile eski geleneksel namus veya cinsel yaklaşım çatışıyor. Bu çatışmayı nasıl halledeceksin? Ya devrimle halledeceksin ya da karşı-devrimle. Karşı-devrimin 15 yaş altını kaba cinsel uygulamalarıyla kendisine dayanak yapmak istediğini iyi biliyoruz. Bizim ise, tam tersine bu kaba cinsel yaklaşıma dayalı evlilikleri işlemez duruma getirerek bozmak istediğimizi herkes biliyor.

Anti sosyal kişilik gerillaya sağlam yaklaşamaz

Bundan büyük bir savaşımın doğduğunu tekrar vurgulamama gerek var mı, bilmiyorum. Güdüler çok güçlüdür, alışkanlıklardan daha güçlüdür. Bir doğa parçasıdır güdüler; açlık güdüsü, cinsel güdü gibi. Ama insanın da insan olma sınırına doğru geldiğinde biraz güdülerini sınırlayarak insan olduğunu unutamayız. Veya güdülerini biraz siyasete, sosyalleşmeye, düşünmeye dönüştürerek, insanlıkta eşik aşamasını gerçekleştirdiğini unutamayız. Kaba cinsel sınırlarında Afrika halkları dolaşır. Cin-

sellighin hangi seviyesinde olduklarini biliyoruz. İşte AIDS hastaligi da biraz bununla baglantilidir. Bir yandan emperyalizmde cinselligin seyrettiği düzeyin, diğ er yandan ilkel Afrikalinin cinsellik düzeyinin çatışması bu hastalighin kaynağıdır. Nüfus patlaması bu ç elişkinin bir sonucudur. Emperyalizmin yaşam standartlarıyla, halkların yaşam standartları ve cinsel yaşamları bir nüfus patlamasıdır. Bu, kendi başına doğayı tahrip edecek, toplumu yaşanamaz duruma getirecektir. Diyeceksiniz ki “bizim için bu kadar evrensel düşünmeye gerek yok!” Hayır, kendi yapımıza taşırlmış sorunları aşmaya çalışıyoruz. Kolaya kaçmak yok. Tabii burada öncelikle sosyalleşmeyi deneyeceksin. Sosyalleşmek işte bir araya gelmektir. Kadın ve erkeğ in birbirlerine yaklaşmasıdır. Birbirlerine birkaç söz söylemesidir. Bizde bazen ambargo var, konuşmaya bile yasak getiriyor; bu bir çözüm değil. Konuşmaya fırsat verdirmiyor. Birbirini hemen kandırma var. Bu nasıl bir ç özümdür, bizim getirdiğ imiz nasıldır? Konuşmaya evet, yakınlaşmaya evet; ama bu kendi başına bir çözüm değildir. Hemen cinselliğ i konuşturmaya hayır. Bu da seni en kabasından bir duruma düşürür.

Peki doğrusu nedir? İşte Kürt toplumu veya bizim genel insanımız, Türkiye’de de pek farklı değil. Muazzam bir sosyal gerilik, olağanüstü ekonomik gerilik vardır. Bundan siyasal gerilik, güçsüzlük çıkar. Bunun da örgütsüzlükle bağlantısı vardır. Vuruş tarzındaki zayıflık da askeri alana yansır ki, bununla da hiçsin. Bu kişilik gerillaya sağlam yaklaşamaz. Ben de kendimi hazırlamışım bu konuda. Kendi deneyimimi incelemenizde yarar görüyorum. En iyi taraflarımdan birisi bence bu olsa gerek.

Kadına yaklaşımım, TC ile ölüm kalım savaşına dönüştü

“Arkadaş olmaya evet” dedim kendi kendime. Kızlarla arkadaş olmak, oynamak güzel, fakat evlilik sınırına geldiğimde bir tep-

ki duymaya başladım. “Bu kurum beni yiyebilir” dedim. Oldukça tereddütlü yaklaştım. Sonra daha gelişmiş düzeyde bir kadınla ilişkiyi derinleştirmek istedim. Fakat burada da kendimi yitirmedim. Geleneksel aile ölçülerine girebilirdim; oldukça temkinli yaklaştım. Biliyorsunuz büyük bir savaşa dönüştü bu. Neredeyse TC ile ölüm-kalım savaşına kadar götürdü. Eğer ben kendimi geleneklere terk etseydim, bir de tutuculuğu yaşasaydım kızlar bir tarafa, erkekler bir tarafa deseydim, bu, beni feodalizme götürürdü. Aile arayışına girseydim, bu da beni oraya götürürdü. Yine kurulan ilişkide küçük-burjuva yaklaşımına düşseydim, o da beni devlete teslim olmaya götürürdü. Bırakalım benden bir devrimcinin çıkmasını, bitmiş tükenmiş küçük-burjuva bir memur çıkabilirdi ancak. Ama tersine bu olaya dengeli, ihtiyatlı yaklaştım. Geleneklere ve düzenin dayatmalarına boyun eğmediğim için bu olay devrimcileşmemde çok büyük rol oynadı. Şimdi biliyorsunuz kadınla uğraşıyorum, yakınlaşıyorum. En büyük yakınlığı biz gerçekleştiriyoruz, ama halen soruna “çözüldü” gözüyle bakamıyoruz. Bu biraz gelişmeye yol açtı, inkar edilemez.

Peki genel kadro yapısı ne yapıyor? Gerçekten çekiniyoruz, bazen neredeyse skandal çıkıyor. Bir görüşüyorlar, “duygulandık” diyorlar. Bu yaklaşım ikinci gün kaçmaya götürüyor. Bir araya gelişler neden hemen çirkinleşiyor ve sonra kaçışa yol açıyor? Halbuki oldukça tartışman lazım. Senin bin yıllık sorunların var, tartışabilirsin. Bir defa arkadaş yapabilirsin, yoldaş yapabilirsin. Biz savaş arkadaşlığını, örgüt arkadaşlığını, hatta daha da ilerisini geliştirmek istiyoruz. Acaba bu sevgi biliniyor mu, sevginin gerekli olduğuna inanılıyor mu? Sevginin bizde katledildiğini de ortaya koyduk.

Sömürgecilik sevgi katliamıdır; aynı zamanda iki cins arasındaki sağlıklı ilişkilerin katliamının mezar kazıcısıdır. Düzen de, günlük olarak gelenekler de bütünüyle ilişki ve sevgi katliamıdır. Bunlar da bir veridir.

Peki sevgi katliamına karşı nasıl kurtuluş mücadelesi vere-

ceğiz? Bu da bilimsel bir tespit. Madem katliam var, o zaman bu katliama karşı direniş olmalıdır. Sen bunu gözardı edersen, sevgiyi geliştiremezsin. Benim çok önceden bir değerlendir-mem vardı: Bizim devrim aynı zamanda bir sevgi devrimidir. Bu da bilimsel bir terimdir; öyle sembolik, edebi bir tanımla-ma değil. Gerçek sevgi katliamına karşı sevgi devrimini dayat-mak gerekiyor.

Bu hiç şüphesiz kadın-erkek cinsi arasında daha yoğun geliştirebilmiştir. Buna duygu diyoruz. Yalnız kadın-erkek cinsi ara-sında değil, kendi hemcinslerimiz arasında da geliştirmek zorundayız. Erkeğin erkeğe saygılı yaklaşımı var mı? Sömürge-cilik, feodalizm mahvetmiştir. Kadının kadına saygısı var mı? Hayır; kıskançlık, çekememezlik adeta kurt gibi kemiriyor ilişkileri, samimiyeti, sevgiyi, saygıyı. Bütün bunları nasıl önle-yeceksin? Öncelikle, tanışmakla. Ben size henüz tanışma safha-sındasınız desem, siz şaşarsınız. Tanışmayı biraz tarihi temelde yapmak lazım. Cins olarak nereden nereye geliyorsun; hangi sorunları yaşıyorsun? Tanışmak, bu sorunlara verilecek cevaplar-dır. Yoksa hayvanlar da karşı cinsten birbirlerini gördüler mi he-men güdüsel yaklaşırlar; bu bir tanıma olayı değildir. İnsanın tanımı bunun üstündedir. “Tarihte başıma ne geldi; tarihsel ve güncel durumum, görevim nedir” soruları etrafında tartışmayı sağlarsanız, çıkış imkanını bulursunuz.

Bu tanışmayı sağlamadan sen hangi aşk ilişkisini geliştirecek-sin? Aşkı da iki insanın her düzeyde birleşmesi anlamında dü-şünmeyin.

Aşk olayı daha değişik bir kavramdır. Aşk, insanın özgürleş-mesine duyulan tutku, insanın güzelliğine, insanın davranış bü-tünselliğine ve gücüne gösterilen saygıdır. Bireysel aşktan bahsetmiyoruz; bu konuda bir hiçtir. “Canım şunu istiyor, bunu istiyor” demekle olmaz. Senin önünde bir tahribat, bir katliam var. Onu gidermeden, aşmadan sen bir şey yapamazsın. “Ya alır kaçırız ya da inkar ederiz” yaklaşımı yanlış. Önce arkadaş ve yoldaş olunmalı. Bunu tartışalım.

Önce kimiz, neyiz, nereden geliyoruz? Yeni bir toplum kurmak istiyoruz. Yeni toplumu, eşitliği, özgürlüğü, saygınlığı, sevgiyi önce kendi aramızda gerçekleştirelim. Bu konuda asgari bir soru sorma gücün, asgari saygı ifaden olmadan “biz yeni toplumu, sosyalizmi kuruyoruz” dersen, buna kargalar bile güler. Bu, birbirini kandırmaktır. Bir bayanı sev, ikinci gün yöneticiye yaltaklanarak mesafe almak ister ve “en iyisi böyle” diye düşünür. Yönetici de yetkisini, hemen kadını bir ağa gibi egemenliğine alarak, uşaklığına çekerek kullanmak ister. Sen ne yaptın burada? Eskiye en kötü şekilde başımıza bela ettin. Eşitlik, özgürlük nerede kaldı!

Saflarımızı şimdi serbest bıraksak, yarısı eskinin karısıdır, yarısı eskinin kocasıdır. Hani biz yeni toplumu kuracaktık. Yeni toplum düşlerimizi, umut ve amaçlarımızı sen eski aile düzenini hortlatarak bitirmenin eşiğine getiriyorsun. Bu tehlike kendini az hissettiren bir tehlike değildir. Çözmeye çalışıyoruz. Bazıları benim lüzumsuz işlerle uğraştığımı düşünebilir ama, öyle değil. Kızlar, erkekler birbirlerini nasıl tanımalı? Belki çok saçma bir soru gibi gelebilir ama bana göre halen bu aşama yaşanıyor. Tanımaktan öteye, acaba birbirinize yaklaşım gücü gösterebilir misiniz? Gösterirseniz bravo. Hatta şunu söyledim: Doğru temelde aşkı geliştirene bravo derim. Gerçek temellerde bir sevgiyi, bir aşkı yaşıyorlarsa, insan gurur duyar. Ama var mı böyle bir durum? İki bir araya gelmiş, bir bakıyorsun örgüt tasfiyeciliği gelişmiştir. Buna nasıl aşk, duygu, tutku diyeyim!

Senin varın-yoğun örgütündür; ama bu yaklaşımınla örgütünü bitiriyorsun. Demedik mi başka türlü yapabiliriz. "Cephe gerisi gerekiyor, olmadı mı bizim için kaçış lazım!" Aşk bu mu olmalıydı, aşkın gücü buna mı yol açmalıydı? Hayır, tam tersine. Bir ülkede az çok senin bağımsız eylem alanın olmadan bir defa sevgi ortamı yoktur. Sevgi için ülke gereklidir. “Her yerde sevilir” düşüncesine ben fazla katılmıyorum. Kuşlar bile ancak yuvasının yakınında sevişebilir. Onların da kendilerine göre bir özgürlük anlayışları vardır. Avrupa'da aşk yapamazsın. Bizim

işçiler gitmiş, Avrupalılara özeniyorlar. Ve Avrupalıların da dalga geçtikleri, adam yerine koymadıkları Yeşilçam'a özeniyorlar. Bilmem Amerika'ya öykünüyor. Yeşilçam'da sadece rezalet ve skandal gelişir, aşk değil. Peki sizin düşündüğünüz biçimde ülkeyi nasıl kurtaracağız; halka nasıl bağlanacağız; hele hele örgüt bağlarına nasıl yöneleceğiz? Yıllardır bu başarılamiyorsa, o zaman aşk hiç başarılamaz. Bu son tahlilde nasıl geliyor?

Cinselliğini kendine göre her düzeyde yaşayabilirsin ama, siyasette başarin olmaz. Örgütsel başarin olmaz; olmadı mı aç kalırsın; aç kaldın mı ne sen o tarafı, ne de diğer taraf seni idare edebilir. Sonuçta taraflar birbirlerine girer; kendini değişik yere satmak isteyecektir. Sorun boyutlu aslında. Görünüşte, “iki gençtir el ele tutuştu, sevişti, oldu bitti bu iş” diyebilirsiniz. Ama bakıyoruz ki, hiç de öyle olup bitmiyor. Duygu sorunu başlı başına dağ gibi. Ben bu yaşma geldim, biliyorsunuz müthiş örgüt ilişkilerini geliştiriyorum. Örgüt bağlarında siz kadınlarla da ilişkileri geliştiriyorum ama, henüz “sen bu kadar sevgi, bu kadar aşk sahibisin” diyemiyorum. “Evde kaldık” bile diyebilirim. Gerçekçiyim. Sevgiyi ben halk düzeyinde düşünürüm, ülke düzeyinde düşünürüm. Bana “öndersin” deniliyor. Tabii önder bütün kadınlar için, bütün erkekler için sevgiyi üretmek zorunda. Olmazsa sahtenin teki olur. Ama sizin yaşadıklarınıza bakıyorum, “ya elimizi bu işten çekeriz, ya da bireyselliği iliklerimize kadar yaşarız” diyorsunuz. Olmuyor; olmadığı için de siz doğru bir sevgi tanımına, doğru bir ilişki tanımına ulaşamazsınız. Bunalım başlar. Evet, örgüt de kaybeder ama sen de bitersin.

Şimdi bu konuda gerçekler nasıl ortaya çıkarılır ve çözülür. Bu konuda bir mücadele tarzımız var, daha fazla açmak istemiyorum. Kesin sosyalleşmekle, siyasallaşmakla, örgütselleşmekle çözüme doğru gidilebilir. Sorunu aynılaştırmıyor ama bağları da kesindir. Hele bizim mücadele koşullarımızda, parti yaşamımızda daha da kesindir. Birisinden taviz verildi mi, diğeri geriler. Birisini inkar ettin mi , diğeri zayıflatmış olursun. Dengeyi nasıl tutturacağız? Bunun için komple devrimcilik, diyorum. İlişkiler

düzeyini çok sanatkarane yaratacaksın, örgütü unutmayacaksın. Savaş zaten mevzide yaşadığın bir olaydır. Yine ülke tutkun, zaten her şeyin temeli, zemindir. Karşındakine biraz da bu ölçülerle gideceksin. Güzel bir erkekle mi, kızla mı birlik kurmak istiyorsun, o zaman bu temel kavramı esas alacaksın. Güzelliğin ancak bu temelde bir anlamı olabilir. Cinsler arası bir ilişkinin yüceliği veya işe yararlılığı ancak bu temelde ortaya çıkabilir. Aksi halde aleyhte sonuçlanır. “Dur hele tutkumu yaşayayım, dur hele evliliğimi yaşayayım, dur hele kendimi yaşayayım” dersin sonuçlarına da katlanırsın. Örgüt ortamında kendini yaşayanların ne duruma geldiklerini gördünüz. Böyle oldu mu, hiçbir şey kalmaz. Zordur, öncülük öyle kolay ortaya çıkmıyor. Siz neden çapsiz kalıyorsunuz. Bu yönüyle de kendinizi çözümlemeye tabi tutamıyorsunuz. Bu daha zor bir çözümleme biçimidir. Örgüt olayında kendini çözümleyemeyenler neredeyse gözyaşına boğuluyorlar, intihara kalkışıyorlar, kaçışa yöneliyorlar. Bu konuda kendini çözümleyememek, gözyaşına boğar, intihara götürür. İki kişinin bireyciliği çok daha tehlikelidir.

Sevgiyi geliştirdiğin oranda savaşı, savaşı geliştirdiğin oranda sevgiyi geliştirirsin

Dolayısıyla aile çözümlemesi birey çözümlememizle iç içedir, ama daha kapsamlıdır. Aileyi devrimcileştirmek veya erkek-kadın ilişkilerini devrimcileştirmek bireyi devrimcileştirmekten daha zordur. Önce bu alanlardaki tutuculuklarınızı, alışkanlıklarınızı göreceksiniz. Mümkünse bu temelde eskiyi katletmeyi göze alacaksınız. Eskiye dayalı her şeyde sevgi-duygu yok. Aslında varsa da o sevginin içinde ihanet var, katliam var; kişi olarak kadının bin defa kendini inkar etmesi, beş paralık duruma veya onursuz biri haline getirmesi var. Ne anladık bu sevgiden, ilişkiden? İsterseniz deneyin derim, bu konuda da özgürsünüz, ama bir hafta geçmeden bu ilişkinin sizin başınıza ne getireceğini göreceksi-

niz. Neden mi? Nedenleri sıralanıyor. Kadın erkeğin aleyhinde bir dolap gibi çalışıyor veya onu bir değirmen gibi öğütüyor. Erkek bir hafta dayansa bravo derim. Eğer kadın onurundan taviz vermiyorsa, erkek günlük olarak cinsel ilişkiden tatalım yeme-içmeye, bilmem her türlü ilişkiye kadar egemenlik ister. Erkek kadına hakaret etme, hiçe sayma ve saygısızlık etmeye göre şekillenmiştir. Bu anlamda süper bir gericidir. Kadın ise “onurum kalmadı, bir kocakarı, yatalak oldum; fiziki olarak, ruhi olarak, düşünsel olarak bittim” diyor. Bir köylü kadınına bakın, düşüncesi bitmiş, fiziği külçe olmuş ve yığılıp kalmış. Bedeninde ruh diye bir şey görmek mümkün değil. Bu kadını erkek ne yapacak? Tekmeleyecek, hakaret edecek. Yaklaşım bu yaklaşım değil midir? Tabii böyle bir karı bir şey yapamaz, bitiktir.

Hani kurduğunuz aşk vardı, duygu vardı; ama sizin için 20 yaşında yaşam öldü. Ben, yaşama saygılıyım. Bir de bu yönüyle yaşamı kurtarmaya ahdettim. Kadın-erkek ilişkilerinde bu düzeyi kabul etmeyeceğim. Bu, büyük bir savaşa dönüştü bende. Ne kendimi böyle bir koca, ne de karşımdakini böyle bir karı haline getiririm. Görüldüğü gibi bugün bu savaş genelleşti ve bir cinsin özgürlük savaşımına dönüştü.

Evet, şimdi sizinle verdiğim bir savaştır. Sizin parti içindeki yaşamınızla verilen savaştan başka bir şey değildir. Aslında savaşı cinsel açıdan yaşıyorsunuz. Bunu cinsin özgürlüğü adına yürütüyorsunuz. Başka türlü alternatifi ise diğer yaşam biçimidir. İsterseniz deneyin. Ama ikinci gün şikayet etmeyeceksiniz. “Örgüt bana yardımcı olsun, beni cephe gerisine alsın, beni savaş dışına atsın” demeyeceksiniz. Avrupa’da birkaç kişi çıktı. Aslında doğru dürüst yaşamasını bile bilmiyorlar. Buna evlilik de demeyeceğim. Bunlar şimdi en büyük hainlerdir. Fırsat bulsalar, partimizi bitirirler. Güney’e kaçanlar oldu; bunlar da fırsat bulsalar partimizi bitirirler. Başımıza bela olan bir kız vardı. On yıl sırtımızda taşıdık. En son merkezimizden birisini alıp kaçtı. Paramızı da aldı. Çok önemli görevler vardı, onlara da ihanet etti. En değme kontra böyle vurur mu darbeyi? Kendisi diyordu,

“onlar vurduğum darbenin acısını yıllarca duyar.” Yiğitliğe bakın! Böyle onlarca örnek çıktı. Yine bir tane gerillada vardı, yaramaz biriydi. Nasıl kandırdı; yetkisine dayanarak gitti. Şimdi itirafçılar koğuşunda bir “oruspu”dur. Çok büyük bir acı ama gerçek. Bütün kızları bu hale getirmeye çalışıyorlardı. Sözde birbirlerini alıp kaçtılar. Sözde kurtarma hareketi düzenlemişlerdi.

Parti içindeki örnekleri fazla açmak istemiyorum. Kendi yaşadığım deneyimleri, mücadeleleri anlattım. Çok stratejik ve aynı zamanda komik. Zor bir sorun. Aşk pek kolay değil, büyük saygı isteyen iştir. Onun da temeli örgütlenmelere ve başarılarla dayanır. Ben açık söyleyeyim; başaramayan kadına ben metelik kadar niye değer vereyim! İster erkek olsun, ister kadın olsun, değer görmeyince saygın olmaz. Saygın olmayınca sevgin olmaz, bundan da güçlü ilişki olmaz. Çok açık: Örgüt yenilsin; vatan, millet, halk tümüyle elden gitsin; sen “ben aşkı kurtardım, Avrupa’da yaşamı ayarladım, bilmem falan örgüte sığındım” diyeceksin! En büyük namussuzluktur bu. Birbirlerinizi bu şekilde kurtarmak, birbirlerinizi bu şekilde sıkı sıkıya korumak, namus mudur! Bunları yakalayıp parçalasan, haklısın. Bu anlamda tavır doğrudur. Diğer yanına bakıyorsunuz, ilişkilere özgürlük, eşitlik, saygı ve sevgi sanmıyorum başka yerde bu kadar verilsin, bir başka kişi bu iş için bu kadar uğraşsın.

Kısacası yürütüyoruz mücadeleyi. Hiç kimse kolay çözüm beklememelidir. Emek ister bu konular da. Madem duygulara saygılıyız, o zaman onun emekle bağlantısını kuracağız. Bu konuda emeğe saygısızlık etmemek gerekiyor. Yani kendinizi ne kaptırın, ne kapın. Ucuz erkek yaklaşımlarına alet olmayın. Emeğiniz olmadan özellikle erkeklerin yönetici kesimine dayanarak kendinizi ucuz kurtuluş yoluna veya örgütte mesafe almaya kaptırmayın. Ne ucuz sevin, ne de ucuz sevin. Kendinizi sevginin yoluna doğru koyun.

Sevgi gereklidir. Devrimcilerin sevgi olayına doğru yaklaşmalarını, sevgi geliştirmemeleri tehlikelidir. Bir slogan ortaya attık: **“Sevgiyi geliştirdiğin oranda savaşı geliştirirsin, savaşı**

geliştirdiğin oranda sevgiyi geliştirirsin!” Doğru bir formüldür. Bu her düzeydeki savaşımdır; ben kendi deneyimimden biliyorum. Neden bu kadar ilgi gösteriyorum kadın cinsine? Aslında savaşı geliştirmişim de ondan. Ben eskiden böyle değildim. Siz neden şimdi detaylı, duyarlı bir ilgi geliştiriyorsunuz? Biraz savaşa ilgi duydunuz da ondan; gerillaya katılmak isteyen kızın sevgisinde yücelik başlar da ondan. Tabii sadece istemek yetmiyor. Onun örgütünü, tarzını ve taktiğini geliştirirseniz en değerli sevgi bağlarına ulaşırsınız. Ve buradan ülke kurtulur. Öyleyse ülkenin ve insanın temel kurtuluş gücü olun. Çok saygılı varlıklar ortaya çıkarın.

İnsan atom gücünde bir yetenektir

Kadın sorunu tartışmalarını böyle değişik açılardan ele alırken, amaç, parti yaşamındaki tıkanıklıkları gidermek ve devrimci militanın işleyişini fazla engelle karşılaşmadan coşkulu bir akışa doğru götürmektir. Bilindiği üzere, insan büyük bir enerji deposudur. O enerji saklı kaldıkça çürür, doğaya karışır, doğa kanunlarına göre işlev görür. Biz yaşayan insanı potansiyel olmaktan çıkarıp enerjiye dönüştürmek, bunu da temel çözümleyici alan olarak siyasi ve giderek askeri savaşıma akıtarak aktif bir öge haline getirmek istiyoruz. Gerçekten insan atom gücünde bir yetenektir; mesele onu patlatabilmektir.

Bunun kadın sorunuyla ilişkisi nedir diyeceksiniz? Kaba bir cinsellikten kurtulamamış insan, adeta bir patlamadır. Ama Çernobil gibi kaza yapar; sadece insanları öldürür, felç eder, kansere götürür. Biliyorum tutsak ettikleri insan var, kadın var. Bütün yetenekleriyle boğulmuş, yaşamadan ölmüştür. Bunu parçalamak gerekir. Neden çok saptırılmış kişiliklerin potansiyelleri aktiveştirilmeye çalışılıyor? Bu tamamen egemen sınıfın sömürücü iğrenç çıkarlarına göre bir kadın ayarlaması, bir ilişki ayarlamasıdır. Buna karşı savaşılmadan yaşama saygı ge-

liştirilemez. Nereden bakılırsa bakılsın kadının etrafındaki dünyanın sert darbelemeler temelinde yeni kavramlarla kirinin giderilmesi, bununla birlikte daha temiz-berrak bir enerji akıtılarak, kadının kişiliğini bulan ve aktifleşen bir varlık haline getirilmesi tartışmasız bir devrim görevidir.

Buna inanıyoruz ve kadın enerjisini açığa çıkarmak için de tüm gücümüzü ortaya koyuyoruz. Sınıfsal baskı, gelenek ve ahlak, yine erkek egemenlikli toplumun muazzam denetimi kadını oldukça nefes alamaz duruma getirmiştir. Devrim her baskı altındaki grubu, halkı, topluluğu açığa çıkartırken, bir yandan da bunlardan kuvvet oluşturuyor. Kadın için bu daha çok gereklidir.

Öncelikle gerçekliği yanlışları ve doğrularıyla tanımak, ardından bir de dönüştürmek gerekiyor. Yanlış-doğru veya güzel-çirkin belirlendikten sonra dönüşümü başlatmak gerekiyor. Böylelikle yanlış ve çirkinini aştırp, doğruyu ve güzeli egemen kılma görevi gerçekleştirilebilir. Bunu da devrim yapar. Sorun objektiftir ve devrimin de es geçemeyeceği bir görev alanıdır. Bizde bu en tıkatan bir etkidir. Parti içinde olsun, parti dışında olsun, kişiler birbirlerini güçlendirme yoluna girmemişlerdir. Hala tökezleme yolunu yaşıyorlar. Mesela “eşitlik düzeni” diyorsunuz; eşitlik ne demektir? Evliliği ele alalım; buna, insan soyunun yürüyüş beraberliği veya birlikteliği diyelim. Eğer bunda amaç beraberliği, karar beraberliği varsa, bu, eşlik sağlanmış demektir. Fakat bu birliktelik kurumu olan aile kurumu düşürmenin, yürüyüş doğrultusuyla çeliştirmenin bir aracı durumuna gelmişse, bu durumda o toplumun, ulusun çıkarına karşıt bir konuma gelmişse o zaman biz sağlıklı bir eşlik-evlilik ilişkisinden, özgür ilişkilerden bahsedemeyiz. Dolayısıyla aileyi bu temelde sert bir eleştiriye tabi tutmamız, yine ilişkileri eleştiriye açmamız kaçınılmazdır.

Bu nasıl ilişki, nasıl yaşamdır; işte bunu parti ortamında çok yönlü çabalarla ilerletmeye çalışıyoruz. Bunun da anlaşılmayacak, yadırganacak bir yönü yok; çünkü gerektir. Zaten kadınlar, toplumun dayattığı baskı ve kabul edilemez durumlardan dolayı partiye akın ediyorlar. En temel neden budur. Bunun karşılığını

görmelisiniz. Parti özgürlük yaklaşımını vermekle ve kadın da uygulamakla mükelleftir. İnsan kendi istemlerini buna ters düşürmemelidir. Özellikle kendi özlemlerini savaşıyla birleştirmelidir. Nitekim partinin savaşı bir anlamda kadın savaşıdır da. Aradaki bağı iyi kurmasını bilmek gerekiyor.

Boyun eğmektense mücadele yolunda her gün ölmek daha yerindedir

Geleneklere mahkum olup boğuntuya gelmektense, özgürlük uğruna büyük bir mücadeleye yönelmek bin defa yerindedir. Değil yıllarca, bir an bile tahammül edilemez koşullara boyun eğmektense, mücadele yolunda her gün bin defa ölmek daha yerindedir. Özgürlük ekmek-sudan daha önce gelir. “Ekmek-su temel ihtiyaçtır” deyip de şükrettiğinizde yaşamın en temel bir değerine ters düşmüş olursunuz. Bu sizin başaşağıya gidişinizin de temel nedenidir. Ama bunun yerine özgürlük ve onun mücadelesine yönelirseniz, bu doğru bir tutumdur.

PKK gelişmesinin tanımı böyle yapılır. Nitekim esas olarak PKK'nin bu özelliği kadını çekmiştir. Biz çözümlemelerle buna açıklık getiriyoruz, yine bunun gereklerinin nasıl yerine getirileceğini belirliyoruz. Hiç şüphesiz reçetevari veya öyle bir anlık çözüm getiremeyiz. Her sorunun çözümünde olduğu gibi, burada da yılların mücadelesine ihtiyaç vardır. Ayrıca her alanda olduğu gibi bu alanın da yaratıcılığa ihtiyacı vardır. En önemlisi de bu, örgütle olur. Örgüt de eşittir savaş demektir.

Bu konuda özellikle benim geliştirdiğim tartışmalar biraz kişiseldir; parti de tartışır ve giderek kendisine mal eder. Dolayısıyla tartışmaya katılmak hem hakkınız, hem de görevinizdir. Parti birliğine ters düşmeden onu güçlendiren özelliğine dikkat ederseniz, tabu diye bir şey tanımadan sorunu tartışmaya, çözüme sokun. Bizim kadına göstereceğimiz, bu anlamda erkeğe de göstereceğimiz saygı, geleneklerin ağır etkisi altında inim

inim inlemektense özgürlüğe güç yetirmesini sağlamaktır. Saygının en gerçekçi ifadesi budur. Hatta diyebiliriz ki, devrimimizin en büyük özelliği insanın saygıdeğer bir varlık olduğunu, insan olmanın onuruna saygı gösterilmesi gerektiğini ortaya koymasıdır. Daha da somutlaştırırsak: Problem var. Köylüler 15 yaşına gelmeden başını bağlamak biçiminde bir çözümle sonuçlandırır. Burjuvazi, emperyalizm kadını en kötü bir meta haline getirerek, daha da insafsızca çözüme götürür. Onu çıplak bir metaya dönüştürür. Sosyalist veya özgürlük çözümü böyle olamaz. Ne feodalizmin kadını yedi peçeye büründürerek örtbas etmesi, ne emperyalist kapitalizmin açık pazarda suni mekanizmalarının yardağı yapması bir çözüm tarzı olamaz. Özgürlük yaklaşımı insanidir ve bu temelde bizim dünya görüşümüz de vardır. Öncelikle tartışmak bunun kavranması içindir. “Git filanın kızını al getir, şu kızı bul işlet, çıkar reklama, piyasada kullan” demek tek kelimeyle saygısızlıktır. Bundan da öteye hakarettir, küfürdür, ölümden beterdir, yaşamın tehditidir.

Dolayısıyla sorun yaşamsaldır. Zaten kadınlar bu nedenle partiye gelmek istiyorlar. Yine bu nedenle partiden haklı olarak bazı beklentiler içindedirler. Özgürlük beklentilerinize doğru çözüm istiyorsunuz ve bunun için gözünüzü kırpmadan kahramanca kendinizi feda ediyorsunuz. Yüzlerce bayan yoldaşımız teslim olmamanın, boyun eğmemenin bu özgürlükle bağlantısı içinde kendini feda etmiştir. Bir bombayla, bir kurşunla bu soylu tutumu sergilediler. Bunu görmemek, görüp de hakkını vermemek büyük saygısızlıktır. Bu büyük değerlere hakkını vermemek, onların anısına bağlı olmamaktır.

Köleler de eş edinme hakkını mücadeleyle kazandılar

Çerçeve eğer böyleyse, kavrayışınız gelişmelidir. Doğru-yanlış ayrımını cesaretle yapmalısınız. Her ilişkide olduğu gibi, burada da

devrime hizmet eden biçimler var. Bu ayrımları yapacağız. “Evet” veya “hayır” denilecek durumlar var. Özgürlük alanıdır burası. Bunu açığa çıkaracağımız kadar, koruyup kollarız ve zaferini sağlarız. Bunun da düşmanları vardır. Parti içinde en yoğunluklu bir savaş bu alanda verilir. Parti içine taşırılmış kadın demek, üzerinde en çok savaşım verilecek bir olaya başlangıç yapmak demektir. Kadın-erkek ilişkilerine eşit ve özgür yaklaşım imkanı tanımak demektir. Siz bu gerçeği iyi göremediniz. İlişkilere düz, çocukça, seviyesizce ve yüzeysel yaklaşım gösterdiniz. Bu, geleneklere göre hafifliğinizin bir izahıdır da. Halbuki büyük savaşım için biz bazı başlangıçlar yaptık. Kadın partiye katıldı diye kurtuldu mu, hayır. Sadece büyük savaşım şansını elde etti. Kadının eline silah verdik, kendini kanıtladı mı, hayır. Kendini kanıtlaması için bir fırsat sunduk. Tabii bunları da çok ters yorumlayanlar az çıkmadı. Bir iki silah patlatıyor ve böylece kendini dört dörtlük devrimci yerine koyuyor. Yine saflarda birkaç gün başkalarının gücüyle ayakta kalmayı, kişiliğinin ispatı gibi değerlendiriyor. Bunlar çok çocukça ve bireysel yaklaşımlardır, başlangıç adımlarıdır; gerisi büyük bir mücadele tarafından belirlenecektir. Kaldı ki savaş vermenin platformunu yakaladınız, ama savaşı kazanmadınız; kazanmak için çok çabanız olacak. Tabii bizim kadına mücadele dayatmasında bulunmamız onu kendine getirmenin yegane yoludur. Onun aleyhinde olan her şeyle savaşıyoruz. Hakkın olan her şeye ulaş ama, mücadele edilerek bu başarılabilir.

Kölelerin uzun süre eş edinme hakkı yoktu, mücadeleyle eş edinme hakkını kazandılar. Serflerin de fazla özgür eş edinme hakkı yoktu, uzun süren mücadele sonucu bu hakkı elde ettiler. Proletarya da tam özgür eş edilemedi. Sosyalizm buna biraz imkan verdi. Tarihe baktığımızda bir ailenin gelişimi bile halklaşmakla, bir ülkede yoğunlaşmakla, devletleşmekle bağlantısı vardır. Çingenelerde neden fazla aile kurumu gelişmemiştir? Çünkü yerleri yurtları, belli bir ulusal kimlikleri yokur.

Bütün bunları, bazı önyargılarınızı yıkmak ve sizi gerçeklerle temas ettirmek için söylüyorum. Bu kadar yüzeysel, güçsüz

insanlar ne yapabilir? Yalnız kadın da değil, erkek de öyle. Bu durumu yaşarken, beğendirtme kabiliyetinizi nasıl geliştireceğiz veya bu hangi yüzle olacaktır? Hiç bunu düşünmediniz mi? Ayıp değil, ben de bir anlamda kendimi beğendirtmeye çalışıyorum. Çünkü önder bir yerde kendini halkına sunan kişidir. Halkım beni beğenir mi beğenmez mi veya kadınlar beni beğenir mi beğenmez mi gibi bir sorun olmamakla birlikte, öyle bir zenginlik yaratacağsın ki, halkın seni benimsesin. Bir ağa gibi üstüne kurulamazsın. Ona beylik-paşalık yapamazsın. “Biraz canı varsa o da çıksın” diyemezsin. Onu karşında cüce haline getiremezsin. Ama sizin geleneksel yaklaşımlarınız böyledir. Bu temelde bir koca karşılayışınız, bir egemen sınıf karşılayışınız, bir erkek karşılayışınız var. Bir halk, bir ülke nedir? Ne nerededir? Ne nereden geldi, nereye gitti? Ben bunun neresindeyim? Buna benzer soruları sormuyor ve cevap vermiyorsunuz. Adeta, “böyle gelmiş, böyle gidecek” diyorsunuz. Tabii devrim bunları değiştirmek istiyor.

Apoculuk en zor işlere girişmekten çekinmemektir

Oldum olası ben, bu durumu yaşayan insanımızı beğenmedim. İddiasız, hafif, çaresiz, verimsiz olan bu insana, bu kişiliğe tepki duydum ve devrimciliğe yöneldim. Çok sorunlu bir insan kendini nasıl zenginleştirir sorusuna cevap olmaya çalıştım. Ulusal düzey, sosyal düzey, hatta insani, yani enternasyonal düzeyle acaba beni biraz dinlerler ve biraz anlarlar mı konusunda yoğunlaştım. Ama siz daha çok bir aile çerçevesinde yaklaşıyorsunuz. Bu kadar dar ve geri yaklaşılmaz soruna. Bir kıymet ifade etmesi için düzeyin güçlü olması gerekiyor. Tabii bu da parti silahıyla, örgüt gücüyle sağlanır. Siyasi yeteneğinle, çözümleme kabiliyetinle, savaşıma ustalığınla zenginleşirsin. Sonuçta maddiyat da getirirsin, maneviyat da. O zaman güç-kuvvet senindir. Böyle insanlar birbirleriyle yürüyebilir. Uluslararası düzeyde beni niye kimse kabul etmiyor bir

önder olarak. Çünkü Kürt halkı çok yoksul, onu stratejik bir kuvvet haline getirmedikçe, uluslararası dengede önemli bir rol oynayacak bir konuma getirmedikçe biliyorum ki, benim de değerim fazla olmaz. Bu beni stratejik önderliğe götürdü. Aslında bir benzetmeyle kadın yerine koyarsanız Kürt halkını daha iyi anlarsınız. Örneğin siz kadınları niye kimse fazla ciddiye almaz? Erkekler niye çok ucuz yaklaşırlar. Çok haklı olarak beklentiniz olan doğru bir sevgi, geçim, sağlık, eğitim yaklaşımı niye önlerinize konulmaz? Çünkü fakirsiniz, yani güçsüzsünüz. Erkek ilk çırpıda “ben bu kadını kaç ve nasıl alırım” diyor. Neden? Çünkü fazla ağırlığınız yok. Örneğin bir Alman kızı bir Türk kızına göre bir kıymet ifade eder. On tane Türk erkeği karşısında ezicidir. Türk erkeği “karılık” yapar o kızlara. Ama aynı erkek, Anadolu kızına karşı izbandot gibidir. İşte bunu anlamak zorundayız. Neden Türk kızına gelince böyledir? Zaten ne gücü var! Yine düşüncesi zaten bitirilmiş durumda. Yüreği atıyor mu, belli değil.

Ben bunun dehşetine kapıldığım için özgürlük sorununa el attım. Bütün bunlar, belki size çağrıştırmaz ama benim için bir nevi hidrojen enerjisinin roketleri itmesi gibi bir itim nedenidir. Kabul edilmez statüler vardır. Bu PKK'ye yol açar; bu da sorunlara çözüm yolu demektir. Siz ise ancak ağlarsınız. “Vay başımıza gelen” deyip, kader olarak bakıyorsunuz. Benim iyiliğim, güzelliğim hiçbirinizin denemediği bir biçimde buna kader gözüyle bakmamamdır. Hemen giriş ve karıştır, sonu ne olursa olsun; Apoculuk biraz da budur ve doğrudur.

Bunlar sadece sizin için değil, erkek için de gereklidir. Kendi hayat hikayemi iyi biliyorum. Kadın-erkek ilişkisi söz konusu olduğunda, genç yaşta ne kimse beni mutlu görürdü, ne de ben böyle bir şeyi kendime yakıştıırırdım. Her şeyi kendi özgür irademle yaratmazsam namerdim, dedim ve düzene dayalı bazı ilişkileri almaya çalıştık; gençlik yıllarında, bu ayıp değil, bir bayanla ilişki kurmaya çalıştım. Bunu açıklamışız. Sonraları şunu çok iyi anladık ki, düzenin hazırladığı ve geliştirdiği hiçbir şey öyle keyfince alınıp kullanılmaya müsait değildir. Düzenin

sunduğu her şey onun çıkarı içindir. Buna karşı bir tutum içinde olmak büyük bir yaklaşımdır aslında.

Dolayısıyla düzenden kaynaklanan birçok ilişkiye, kişiliğe haklı olarak kuşkuyla yaklaşmak gerekiyor. Bunu polislik anlamında söylemiyorum. Bir değerlendirmemde, abartmalı tarzda söylenece de, kadın için “objektif ajan olma niteliği en yaygın cins” demiştim. Neden “objektif ajan”dır? Hakim iradeyle süper teslim olmuştur. Hakim iradeye, erkek egemenliğine, sınıf egemenliğine bu kadar tabii olan bir kişilik, elbette ki bir “objektif ajan”dır. Bu gerçeklik köleliği, teslimiyeti ve uzlaşmayı körükler. Bu açıdan özgürlük yaklaşımına çok yüklendik. Şunu da söyledik: Kadını tam özgürleştirirsen, çok radikal bir devrime yol açmış olursun. Doğrudur bu değerlendirme. Çünkü yoksul bir halkın stratejik kıymeti yoktur. Bir yönüyle de tam tutsaklık kendin için bir kuvvet ortaya çıkarma zeminini sunar. Eğer kendimize adımızı bile yakıştıramayacağımız kadar düşmüşsek, bilin ki, değerimizi çok yitirmişiz. Bu aile, kadın ve erkek için de söylenebilir. Yaşamsal kıymet yoksa, bu demektir ki, birileri seni çok düşürmüş. O zaman buna “kader” mi diyeceksin; “böyle gelmiş böyle gider” mi diyeceksin? Hayır. Bunun nedenleri toplumsaldır, çözümünü de toplumsaldır ve dili de mücadeledir.

Çok açık ki sizi bir mücadele üslubuna, yöntemine çağırıyoruz. Her şeyden önce mücadelenin tanımı ve amacı vardır. Ardından kıymet kazanmış kişilikler ve ilişkiler. Görülüyor ki, anlattıklarım gerçeklerimize hayli uygun ve gereklidir.

Soruna ulusal yaklaşım, uluslararası alana da katkı sunar

Bu meseleyi tabulaştıranlar, duygusallık üstüne duygusallık, sululuk üstüne sululuk, cinsellik üstüne cinsellikle bastıranlar kimlerdir? Meselenin düşmanlarıdır. Direkt ya da dolaylı kadını saymayanlar, sevmesini bilmeyenlerdir. Bunu kendine yakıştıran

köle kadındır. Bu tür dalgalanmalarla kendini geçiştiren kimdir; neyin nesidir? Yarasını anlamayan, köleliğini anlamayan ve buna uygun mücadele vermeyen kadın nedir? Mücadelesi soylu, ilkel, kararlı değilse, bu demektir ki sadece bir adi kadın olmanın oyunları içindedir. Erkek için de geçerlidir; kadına sadece boyun eğdirmekle uğraşır. Bu erkek partinin bir kadına neden ve nasıl ilgi gösterdiğini bilmiyor. Yine arkadaş veya yoldaş olmasını bilmiyor; ikinci gün ilişkileri saptırıyor. Böyle bir erkek, devrimci den başka her şeydir. Sorun, kişiliği açığa çıkarmada, bir yerde turnusol kağıdı görevini görüyor.

Görüyorsunuz ki, konu karmaşık; siz kadınlarla ciddi bir toplantı yapmaya kimse girişmiyor. Ben sorunun ne kadar teorik olduğunu ve hatta siyasal, örgütsel bakımdan ne kadar önem arzettiğini anlatsam belki diliniz uçuklar. Bu akıllı olmanızın da başlangıcıdır. Düşüncenize yükleniyorsunuz yavaş yavaş, bu iyi bir gelişmedir. Köleliği kader olarak gören statüye, tutuma ve eski yaşama karşı savaşımayı iyi başlattık. Sizleri önce düşünen, tartışan ve bağımsız olarak ayakta duran bir kadın haline getirmenin koşullarını yarattık. En yakınlarınızın bile sizinle tartışma toplantısı yapmadığını bilirsiniz. Çok sevdikleriniz, sevgilileriniz olabilir ama bunlar tenezzül edip de ciddi bir tartışmayı, değerlendirmeyi sizinle yapmazlar. Hep bastırırlar, kandırırlar. Hayır bu sevgili yaklaşımı değildir, aldatmacadır. Bizim özgür ilişkilerin önüne ciddi tartışmayı, değerlendirmeyi koymanız ve buna değerli kişiliklerin özgürleştikçe, bağımsızlaştıkça layık olabileceklerini düşünmemiz çok anlaşılırdır. Bunu reddetmenin, yadsımanın yanısıra sürekli her türlü düşürme ve basitleştirme yaklaşımlarını egemen kılmanın kabul edilmezliği de anlaşılırdır. Biraz saygı istiyorsanız, biraz toplumsal kurumlarda-kuruluşlarda ciddiyet istiyorsanız, işte böyle elde edilir.

Parti içindeki tartışmaları bu düzeyde götürüyorum. Siz de hemen akla gelecek her soruna bu tartışmanın ışığında yaklaşıyorsunuz. Adam cinsel sorun mu diyor, al sana bunun yaklaşımı; aşk sorunu mu diyor, al sana aşkın kanunu; sevgi veya bir insanla be-

raberlik-birliktelik mi istiyor, al sana bunun kuralı; estetik-güzel-lik mi istiyor, al sana yöntemi... Dikkat edilirse, burada keyfiyet yoktur, gerçekçi bir yaklaşım vardır. Ama sizin hisleriniz başka, tutkularınız başkadır. Kendi tutumunuzda ısrar etmenin tutuculuk olduğu, örgüte-partiye karşı direnme anlamına geldiği, özellikle bu konudaki g z karalığın ihanete g t rd ğu  rn kleriyle verilmiştir. Kolay değil gerçek kadın-erkek ilişkisi, eşlik-dostluk ilişkisi. Bu kadın-erkek ilişkilerini reddetmek değildir, ilişkilerin değişimini, dönüşümünü gerçekleştirmektir. Kaldı ki düzenin belirlendiği ilişkiler, gelenekler, dogmalar ve yasaklar doğruyu vermiyor bize, tersine aldatıyor bizi. Devrim ise doğruyu veriyor ama bu da yaratıcılık istiyor, soyluluk istiyor, yücelik istiyor.

Bazıları hala “iyi anlatıyorsun da somut çözüm yok” diyor; somut çözüm başka nasıl olacak!   z m dedikleri galiba illede iki kişinin bir araya gelmesi ve birbirlerini alıp kaçmasıdır. Yani tortu bir ilişki isteniyor. Bu ilkelleşmedir, seviyeden düşmedir veya inkardır. Ulusal düzeye çözüm getirmek bizim bu yaklaşımlarla bağlantılıdır. Ulusal aile, ulusal sevgi, ulusal ahlak, ulusal aşk, ulusal kadın, ulusal erkek, hatta her düzeyde ilişkilerin bu çerçevede ele alınması en doğrusudur. Biliyorsunuz bu, ulusal düzeyde olduğu kadar da enternasyonaldir. Ulusal düzey çözümlendi mi, enternasyonal düzeye de katkı sunulmuş demektir. Çok açık; biraz böyle gelişmek durumundadır.

Bir taraf olarak kendi kaderinizi özgürce belirleyin

Sizler tartışmaları tabii ki geliştirebilirsiniz. Bizden en çok isteyebileceğiniz bir tartışma özgürlüğüdür. Ortam baskısı olmayacak, ama sizler de örgütün disiplinine ve bu konudaki muazzam yanlış anlayışlara, dayatmalara doğru karşılık vermelisiniz. En önemlisi de doğru bir yaşamın seçkin ve mücadeleci bir taraftarı olmalısınız. Diliniz açılmalı, beyniniz çalışmalı, yüreğiniz at-

malıdır. Bu konuda bir yaratılışı, yetkinleşmeyi kendinizde sağlamalısınız. Yani bir tarafsınız; bana göre ayarlanmayın veya erkeğe göre ayarlanmayın, kendinize göre ayarlanın. Sağlığınız, özgürlüğünüz, bir cins olarak kendi kaderinizi belirlemeniz için ne gerekiyorsa onu yapın.

Özgürlük yaklaşımı budur. Sizin yaşadığınız çok özel sorunlar bu çerçevede çözüme kavuşabilir. Geçmişte yaşadığınız bazı hafif ilişkiler olabilir; onları ne çok dert edinin, ne de çok özleyin. Kaybedilecek bir dünyanız yok, ama kazanacağınız bir dünya var. Eğer böyleyse geçmişin etkisi altına girmeyerek, ona duyacağınız tepkiyle geleceğe görkemli yürüyüş başlatabilirsiniz. Nitekim halkımızı özgürleştirmek teorimizde biraz böyle gelişti. Yine bireysel özgürleştirme pratiğimiz de bu hususlardan güç aldı. Tüm bunları esas alan bir ilişki tarzına girin. Adını ne koyarsan koy, bu makuldur, değerlidir. Yine adını ne koyarsan koy, bu çerçeveyi yırtan, dışlayan tarz makul ve değerli değildir.

Bu çerçeveyi tutturabilecek misiniz? Benim bu konuda çabalarım var. Bunu kavrayıp gelişmenize uyarlayabiliyor musunuz? Tartışmalarda yöntem hatasına düşmeyin. Geçmişte bilmem ne yapıldı; benimle filan erkek arasında ne oldu vb. noktalara takılmak tartışmayı seviyesizleştirmektir. Hatta aşık da olmuş olabilirsiniz, sözlü veya evli de olabilirsiniz ama bu özgürlük sorunları yine de geçerlidir. Kadın tartışması denilince herkes hafiflik anlıyor, ama tam tersine ciddidir. İlişkilerin hepsine “yoz” diyerek kestirip atmamak lazım; çok değerli ilişkiler geliştirilebilir. Bu konuda ilkelere, çerçevelere dikkat edilmek kaydıyla, bunları maske edip kendi adiliğini, kendi anti-sosyal, anti-siyasal ve örgütsel gerçekliğinizi gizlemeyin. Gerçekten bu çerçeve ve ilkeyi benimseyerek insanlara, erkeklere yaklaşımınız çok gerekli olduğu gibi, sizi epey güçlü de kılabilir. Hatta bu bir görevdir. Yani sadece bir teorik tartışma gereksinimi değil, ciddi bir örgütsel görevdir. Dolayısıyla erkekleri eğitmelisiniz.

Bunun üzerine çok düşüneceksiniz. Sizin sorunuz burada bireycilik yapmak değildir. Örgüt bireyciliğini tartıştık ve birey-

ciliği uğruna kendini ne hale getirenleri gördük. Siz de duygu bireyciliğini yapmayın. “Sırf isteğim, sırf aşkım, bilmem duygularım” biçiminde örgütü altüst etmeyin. Duygularınız kolektifleşsin, sevgileriniz genelleşsin, beğeni durumunuz tek bir kişiyi putlaştırmasın. Zaten böyle yapmazsanız, bizim anlayışa asla ulaşamazsınız. Ulusal düzeyden bahsediyorum. Kaldı ki, ulusal düzey ve güzellik arayışı, sevgi kavrayışı, beğeni kavrayışı, red kavrayışı, çirkinlik kavrayışı gelişmedikçe siz bireysel anlamda da doğru tercih geliştiremezsiniz. Ama sizin yaklaşımlarınız muazzam bireycidir. Tutkuyla bağlandığınız biri varsa, ölseniz de bırakamıyorsunuz. Hain bile olsa onunla gidiyorsunuz. Fiziğiniz gitmese de kalbiniz ve duygularınız gider. Bunları sizi suçlamak için değil, çok hayati gerçekleri görmemiz ve buna göre esas halkaları yakalamanız için söylüyorum...

Kişiler şahsında ulusal ve toplumsal düzeyi çözümlüyoruz

Evet, tartışmalarla konuyu daha da derinleştirebiliriz. C. arkadaş siz ne diyorsunuz?

C.: Kürdistan gibi bir ülkede böyle bir sorunu bu düzeyde gündeme getirmek öyle kolay değil. Sanıyorum bunun şimdiden gündeme getirilmesi geliştirilmek istenen devrim ve düşmanın olası tuzaklarını boşa çıkarmak açısından önemlidir.

P.Ö: Devrimin önündeki tuzakları önceden görmek ve gidermek açısından büyük öneme haizdir diyorsunuz...

C.: Evet. Benim görebildiğim, bu, sadece kadın gericiliğine karşı değil, aynı zamanda erkek gericiliğine karşı da verilen bir mücadeledir. Bu anlamda da önemli. Fakat bayan arkadaşların en çok görmeleri gereken nokta, sanki bu mücadeleye kendi çabalarıyla ulaşılmış gibi bir yanılgılı yaklaşımdır. Onun için de fazla değerini bilmeme tutumu var. Halbuki, Parti Önderliği'nin çabalarıyla bu ortama ulaşıldı. Bunu iyi değerlendirmeleri ve bu-

na dayanarak özgürleşmeyi başarmaları gerekir. Ancak bu tarzla kendilerini benimsetebilir, kavratabilirler; başka türlü zor. Bu konuda büyük çaba sergilemeleri gerekir. Salt partinin çabalarıyla benimsemeleri zordur.

Bana göre parti, sorunu çok net ortaya koyuyor. Gerçekten vatani olmayan bir halkın evlatlarının bu koşullarda kişisel sevgiden bahsetmeleri doğru değil. Kaldı ki bunun gerçekleşmesi de mümkün değil. Vatani olmayanların özgürlüğü de yoktur. Bu durumda istediğimiz kadar özgür olduğumuzu söyleyelim, bu gerçek olamaz. Hele hele Türkiye koşullarında yapılan “devrimci evlilikler”in devrimci evliliklerle hiç alakası yok. Özgürleşmeden özgür ilişki gerçekleşemez.

P.Ö: Yani geleneksel evliliklerden daha tehlikeli.

C.: Evet. Zaten tehlike, bunun devrimcilik adına yapılmasındadır. İnsanın ülkesi özgürleştiği oranda insan özgürleşebilir. O zaman özgür ilişki de yakalanabilir. Bu olmadan ne tür bir ilişki olursa olsun, onun özgür bir ilişki olmayacağı açık. Kendim inanmıyorum.

P.Ö: C. arkadaş ilke düzeyinde doğru yaklaşıyor. Fakat şuna ters düşmüyoruz; bu ilke esas alınmak kaydıyla, kişi kendi sevgilerini, beğenilerini ortaya koyabilir. Tabii ilke ve amaç asla gözardı edilmeyecek. “Unuttum amacı, kalbim takıldı” denilerek, parti bir tarafa, ülke bir tarafa atılırsa geriye kaçış kalır. Nitekim özgürlük isteminin altında bu temelde birçok sapkınlıklar geliştirildi. İyi niyetli olsanız da, kuracağınız ilişkinin amacını, sürecini ilkeye göre çok sıkı sıkıya denetlemezseniz, gerçekten çok ahmakça kaybedebilirsiniz. İlke ile pratik arasındaki bağlantıya çok dikkat etmeniz gerekiyor. Çünkü bu konuda sanıldığından daha fazla ilke adı altında inkarcılık, pratik adı altında da düşkünlük yaşanıyor. Teori-pratik birlikteliği her meselede olduğu gibi, burada da çok bağlantılıdır. Özgürlük ilkesini hayata geçirmek, tam bir savaş işidir. Özellikle önderlik gerçeğini mutlaka iyi anlamalısınız. Olayları hem açığa kavuşturuyoruz, hem de pratikte yürütüyoruz.

Aslında ben sadece sizlerle bireysel çözüm geliştirmiyorum. Bel-

ki bir grupsunuz ve parti içine taşırılmışsınız ama ulusal düzeyin, toplumun tümünün çözömlenmesi için sizleri ele alıp işliyoruz. Dolayısıyla kendinizi, dar yaklaşıldığı gibi ucuzca “özgürleştirdim, birey olarak kazandım” diye aldatmayın. “Kazandım” dediğinizde, ulusal düzeyi çözömlemiş olacaksınız. Ama bu konularda ne kadar dar olduğunuzu da siz çok iyi biliyorsunuz. Nitekim herkes örgötsel darlığı iliklerine kadar yaşıyor. Sanki sorunu bireysel düzeyde halletmekle kendini kurtarmış oluyor. Hayır. Kadın sorunu çözömek bir eş-dost, aile kurmak değil, ulusal düzeyde özgörlüğü yakalamak, yine savaşta zafer kazanmak demektir. Herkes soruyor, “kadın sorunu nedir; çözömler nasıl olur?” İşte böyle olur.

Türkiye solunun söylemine bakarsan, “devrimci evlilik” diyor, ama bu devrimci evlilikten başka her şeye benziyor. Ben “çingenel evliliğı”nin daha anlamlı olduğunu söylüyorum. Bunu söylemiştim; epey öfkelenildiler. Klan ilişkilerinden daha tehlikeli bulunduğumu da belirtmiştim. Tekrar ağzıma almak istemiyorum o örgötleri. Daha sonra bunun kontra ilişkileri olduğu da ortaya çıktı. Türkiye sol pratiğinde böyle geçinen yaklaşımlar, özgörlüğün canına okumaktır. PKK bu konuda doğruları gerçekten geliştirdi, önemli bir aşamaya götürdü. Türkiye'nin en değme sosyalistinin ilişkileri bile iflah olmaz bir küçük-burjuva olduğunu söylemeliyim. Kadını en iğrenç hale getirmiştir. Ben Sakıp Sabancı'nın ailesinde belki bir güzellik bulabilirim ama bu sahte solcuların ailelerinde güzellik bulamam; daha da düşürölmüşlük vardır. Küçük-burjuvazinin ahmaklığı, kendini kandırmışlığı var. Hatta o kapitalistten daha kötü bir durumu yaşıyor. Tıpkı Sovyetler'deki kapitalizme benziyor. Ama kapitalizmin bu kadar değeri olmadığı açıktır. Bizim küçük-burjuvazinin kapitalist yaklaşımı, Türk büyüklerinin kapitalist yaklaşımına göre solda sıfırdır. Tabii devrimci yaklaşım vardır ve güçlü temsilini yapmaya çalışıyor. Biraz anlıyorsunuz sanıyorum. Sorunla kafasını en çok uğraştıran Z. arkadaş ne diyorsun?

Z.: Aslında burada da partileşme sorunu var. Ona ulaşan kişiliğı yakalama sorunlarından ötürü partileşme yaşanmıyor. Kadın

özgürlüğü sorusunda da öyle. Aslında ulaşmak istediğimiz hedefi görebiliyoruz, karşımızda sosyalizm var, güzel bir dünya var. Oraya gitmek istiyoruz ancak o özgürlüğü kendimizde gerçekleştirme noktasına gelindiğinde esas savaş yaşanıyor. Yine amaçlarla mevcut gerçeklik arasında bir çelişki yaşanıyor. O hedeften aslında hiç kopulmuyor, yani gidilmek istenen hedef bizim için çok net. C. arkadaşın değindiği noktaları ben belirtmek istiyorum. Çelişkiler aslında geleceğe aktarılmıyor. Özgür bir toplum yaratma temelinde sorunun çözümü, hedefi belirleme anlamında pusulayı doğru koymaktır. Ama bugün yaşanan çelişkilerin çözümü noktasında fazla militanca bir yaklaşım, fazla cesur bir yaklaşım sergilenmiyor. Gerçekten çelişkiler kendi akışında gidiyor; onları dondurmak ve geleceğe aktarmak öyle olmuyor. Bu çelişkilerle boğuşmak gerekiyor, savaşmak gerekiyor. Eğer gelecek hedefi doğru tespit edilmişse ve savaş yöntemleri de doğru kavranılmışsa, sorun artık çelişkilerle sağlıklı boğuşma ve burada yenilmeme sorunudur. Ben doğrunun gerçekleştirilmesinin geleceğe ertelenmesi gerektiğine inanmıyorum; bugünden bunun için savaşmak gerekiyor. Özellikle kadın kişiliği söz konusu olduğunda, bu kadının kendini gerçekleştirme savaşı, kadının kendisini bulma savaşıdır. Eğer kadının yitirildiği ve hatta sevginin de yitirildiği noktadaysa, bu doğru tespit, kadının kendisini bulma savaşımı sevgiyle yaratma savaşıdır. Bu emekte kendini bulma savaşımı, aynı zamanda karşı cinsle kendini özgürce bütünleştirme savaşımıdır, onu da yaratma savaşımıdır. Bunların iç içe yürütülmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü parçalandığında savaşta zayıf düşüyor. Savaş bütünlüklü kavranamıyor.

Örgütsel çizgiye gelmeyenler özgür ilişkiye de gelmiyorlar

P.Ö: Benim uygulamalarımı nasıl görüyorsun? Sorunu gele-

ceğe erteleme midir, yoksa savaşın kızgınlığı ortamında bile cecurca bir yaklaşım mıdır?

Z.: Bence güçlü bir yaklaşım. Burada kendi açımdan en azından kavramaya çalıştığım noktalar var. Her şeyden önce önderlik düzeyinde yürütölen savaş...

P.Ö: Önderlik deyip ilahlaştırmaya gerek yok; aynı zamanda parti düzeyi, yani militan düzeyi söz konusudur.

Z.: Parti düzeyi çok farklı bir olay, önderlik düzeyi çok güçlü bir tarih çözümlemesi üzerinde gerçekleşiyor. Gerek bayan ve gerekse erkek arkadaşların çözümleme düzeyi ise çok zayıf. Kendi gerçeğimiz açısından bunu ele aldığımızda, gerçekleştirilmek istenen savaşın içine çekildiğimizde bile aslında nasıl bir savaşın içine çekildiğimizi farkedemiyoruz; şaşkına dönüyoruz, savruluyoruz sağa sola. Esas sorun o noktada yaşanıyor. Yani buradaki büyük çelişkinin görülmesi gerektiğini düşünüyorum.

P.Ö: Yani örgütsel olayda içine girdiğiniz bir durumun benzeri ile karşı karşıyayız. Birey olarak örgütlenmeye doğru gelemeyenler, bu ilişki sahasında da doğruya, partiye gelemiyorlar. Bunu kendine göre çok çeşitli biçimlere büründürerek engelleme konumuna, tutuculuğa yol alıyorlar.

Z.: Bir de şu noktaya değinmek istiyorum: Çelişkilerin çözüm gücü önderlik düzeyinde çok büyük. Bizlerde ise henüz çelişkilerin kavranışı bile yok. O kadar üst düzeyde bir çözüm dayatılıyor ki, kendi çelişkileriyle henüz tanışmamış insanlar bunun altında eziliyorlar, kavrayamıyorlar.

P.Ö.: O zaman savaşta da ezilirsiniz.

Z.: Bu açıdan özellikle önderlik düzeyinde yürütölen savaşın, (ben daha önce de belirtmiştim) bence kendi içinde taşıdığı birçok risk var. Mesela ben o noktayı fazla anlamıyorum, yani zorlanıyorum. Çünkü o, belki de gelişme kaydedebilecek arkadaşların ağır bir yük altında ezilmelerini beraberinde getiriyor ve sapmalara yol açabiliyor.

P.Ö.: Sanmam. Sizinki, “benim kendime göre bir parti anlayışım var, bir örgüt anlayışım var; bunu dilediğim gibi yaşamakta

özgür olmalıyım” şeklindedir.

Z.: Hayır, onu demek istemiyorum.

P.Ö.: Oldukça benziyor. Sırf kadın olarak yaşama isteğiniz var. Ben, tabii kadın olarak hepinizin istediğiniz gibi yaşamanızı bazen topa da tutuyorum. Cuma arkadaş da belki bunu fark ediyor. Acaba bunun anlamını biliyor musunuz? Adamın sakat bir nişanlılık anlayışı var; bunu havaya uçuruyorum. Kendine göre bir kadınlık anlayışı var, bununla alay ediyorum. Bütün bunlar size göre bir dayaktan daha şiddetlidir. Bazen sizin söylediğinizin çok tersini söylüyorum. “Senin sevmeye hakkın yoktur, yaklaşmaya bile hakkın yoktur” diyorum. Bunlar özellikle önderlik düzeyinde çok gereklidir. Bu yaklaşım, Kürt insanını terbiye etmede, Kürt kadını kendine getirmede öncülük düzeyinde yerine getirilmesi gereken bir durumdur. Siz ise bu konuyu herhangi bir birey gibi ele almayı esas alıyorsunuz. Tipik bir küçük-burjuva eşitlik anlayışıyla karşı karşıyayız. Önderlik düzeyi ulusal düzeydir.

Bunu bir türlü görmek istemeyişinizi anlamıyorum. Örgüt olayında da böylesiniz. Küçük-burjuva eşitlik anlayışı sanırım birçok arkadaşımızdaki düzeydir. Saygıyı da yitiriyorsunuz. Şimdi ulusal düzeyi asla görememiş olarak, benim böyle bireysel yorumlanmaya, kadının da bireysel yorumlanmaya bu kadar tabi tutulması asıl tehlikedir. Tüm bu kızların hepsini az çok biz biraz kendine getiriyoruz. Mesela benim görebildiğim birçok arkadaşta (kız olsun, erkek olsun) bazı tabular var. Bir kıza ilgi duymuşsa, o onun olmalı! Bir kızın yaklaşımında da buna benzer bir durum var. Bırak onu deyince bu, bazılarında göre saldırıdır; onun çok kutsal değerlerine, özlemlerine saldırıdır. Değil aslında; tersine onu bir çelişkiye kaldırmaktır. Bir mücadeleye çekmektir. Belki de yapabileceğim en büyük iyilik budur. Burada tipik bir sinema oyunu demeyeceğim ama ona benzer bir oyunla karşı karşıyasınız ve biraz da bu oyun gereklidir. Başka türlü evlendir kızı-erkeği veya sözlendir kızı-erkeği, acaba o insandan bir hafta sonra eser kalır mı? Çok gerici tutkulara sarılırsan, acaba sende ülke sevgisi, hatta özgür ilişki imkanı kalır mı?

Tüm bunları çok sık bir şekilde değerlendirmeniz bir kavrayış noksanlığı ile izah edilebilir. Bunu hızla gidermelisiniz. Fethedilecek büyük bir dünya var. Tabulardan uzak durun. Ben açık saçık ilişki kurun demiyorum. Bundan nefret ederim, seviyeye çok dikkat ederim. Bana göre kadınla hareket etmek, artistik bir düzeyde sürekli gelişmelidir. En güzel konuşmalar, en güzel ilişkiler, en güzel sözler bu ilişki sahasında dile getirilmelidir. Önemli bir yaklaşım. Çokları bunu oldukça gizli yapar. “Özel ilişki alanıdır” der. Ben biraz tersini söylüyorum; mümkünse bunu biraz açığa vurun. Dedim ya, ulusal düzeye yayın. Güzellik ve sevgi bütün halk için gereklidir; ona mal etmeye çalışın. Sizin tehlikeli ilişki olarak gördüğünüz şeyler biraz buna benzer yaklaşımlardır. Tabii cesaretiniz yok bu konuda. Biz de bir ulusal düzeye hitap ettiğimiz için biraz cesur olacağız. Risk göze alınmadan zafer kazanılamaz. Ben bol bol aşk denemesi yapın demiyorum, bol bol ilişki kurun ve yıkın da demiyorum. Benim dediğim şu: İlkeli olduğunuz kadar, pratikte de zengin ve üretken olmaya çalışın. Kendinizi eğitin, yoldaşlarınızı eğitin. Biri size gerçek sevgi olayını mı düzenliyor, müthiş cevaplarınız olmalıdır. Ucuz yaklaşımlar içine girmeyin. Buna verilecek çok anlamlı cevaplar vardır. Mesela beni çok seviyorsunuz, halk da beni seviyor, değil mi! Çok acımasız görevler önünüze koyuyorum. Sevginin karşılığı savaştır, diyorum, iyi anlayın. Düşündürüyorum bütün bir ulusu. Yüzlerce kadını düşündürüyorum ve özgür kadın biraz böyle ortaya çıkıyor.

Tabii bizim ilişki düzeyimizi kavramayan birçok öge vardır (kontrgerillacılar benim hakkımda kitap da yazmışlar). Sık sık örnek veriyorum: Fatma (Kesire Yıldırım) ögesi, kadınlığını en süzölmüş, merkantilist (hep almayı esas alan iktisat öğretisi) dönemin ticareti gibi, en gelişmiş bir tüccar, tefeci anlayışıyla bir verirken bin almaya çalışan kandırmacı bir tarzda kullanıyordu. Cinselliğini, kadınlığını, gücünü, sosyalliğini, hatta siyasallığını

partimize katmaya çalışırken ve sözümona benimle paylaşmaya karar vermeye çalışırken bir baktım ki, deveyi havuduyla (seme-riyle) yükleyecek. Bana dayanarak bütün partiyi teslim alacak ve beni de kendisine sadık bir erkek durumuna getirecekti. Nasıl anladım bunu? Dayatılan bu anlayışı gördüğümde, amansız darbey-le çoğu erkeğimizin yaptığı gibi onu lime lime etmedim. Benim sonuç alıcı tarzım vardır ve ona göre yüklendim. Bu, benim için büyük bir mücadele olayı olmalıydı; öyle yaptım.

Ne gördük biz burada? Düzendən verili ilişkinin karşılığı çok olabilir. Buradan yararlanabilirsin, ama o da bütün gücünü yu-tabilir. Partiye güç katmak adına partiyi tasfiye edebilirdi. Bi-rey olarak da kendini güçlendirmek istedi. Doğru tutum içinde olmazsan, yerle bir olursun. Tabii inkarcı davranmıyoruz. Üst tabakadan da değerli devrimciler çıkabilir, fakat istisnadır bu. Yaşanan bu deneyimden sonuç çıkarmak gerekir. İlişkide öz-gürlüğü esas almak için binbir çeşit düşündüm. Bir kişi bir diğer kişiyle ilişkiye geçerken neyi almalı, neyi vermelidir? Eşitçe, özgürce yaklaşım nasıl olmalıdır? Bu büyük deneyimi biz ba-şarıyla atlatmasaydık, bugünkü sağlam çerçeveyi sunmamız mümkün değildi.

Bu hemen herkes için az çok geçerlidir. Ama eminim ki herhangi başka birisi benim yerimde olsaydı, ya 24 saat içinde kavga eder, onun sonuçlarını yaşardı ya da uydusu olurdu. Aslında bu ulusal düzeyde genelleştirilmesi gereken bir ilişkidir. Çünkü herkesin az çok buna benzer sorunları var. Bu deneyim-den şunu çıkardım: Cinsellik nedir, bununla nasıl oynanıyor; fark-lı sınıflardan olmak nedir, bu nasıl alınıyor satılıyor, güç alıp verme ilişkisi nedir? Bir de yoldaşlık sonucunu çıkardık; gerçek yoldaşlık nedir sorusunun cevabında yoğunlaştık. Yoldaşlık üze-rine oldukça değerlendirmeler geliştirdik. Birçok teorik değerlendirmeyi hayatın içinden çıkardım. Amansız bir temelde örgüt içi savaşım vardı. Gerilla vardı, bir de bu sahadaki savaş vardı. Dile kolay; ben burada başka bir yaşama girmedim. Hayır, yaşa-mımda bütünüyle savaşı genelleştirdim ve bütün kadınlara mal

ettim. O öyle bütün kadınları boğmaya çalışırken, ben bütün kadınları ayağa kaldırmak istiyordum. İşte çözüm.

Basit bir duygu bile bir halkın umudunu yerle bir edebilir

Bizim bu düzeye ulaştırdığımız çözüme, karşı-devrim cephesinden nasıl bir karşılık verildi? Biliyorsunuz, zindanda Şener provokasyonunda, en çok direnen bir bayan yoldaşımız sahte bir aşk ayağıyla partiye en büyük darbe haline getirilmek istendi. Tabii ki bu da TC'nin PKK'ye dayattığı bir aşk maskeli saldırıydı. Eğer benim yaşadığım tecrübe olmasaydı, bu aşk hikayesi bile PKK'yi yerle bir etmeye yeterdi. Öyle ayarlanmış bir hikaye ki, görünüşte müthiş duygular var. Okudunuz mektupları. “Sen Rosa Lüksemburg'un da çok üstündesin, sen dünya kadınının şöyle temsilcisisin” methiyeleri altında şiirler, akla hayale gelmez tutkular, övgüler, hep imzalı. Baktım yoldaşım kısıkvrak bağlanmıştı. Çok alttan aldım, çok bilimsel yaklaştım, bu TC oyununu bozalım diye. Direkt veya dolaylı sonuçlarının giderilmesi çok önemliydi ve üzerine gittim. Bütün cezaevine, binlerce yoldaşa yansıtılan ilişki tarzıydı.

Bizim yoldaşlar ki, bir deri bir kemik parçası kaldılar; büyük ölüm orucunda yemediler-içmediler, büyük kahramanlık gösterdiler, tarihte eşine ender rastlanır bir direniş sergilediler. Diğer taraftan baktık ki, “insan hakları, yeme-içme hakları” deniliyor. Bizden bile fazla bir cezaevi yaşam bolluğu oldu. Yoldaşlar parti onuru için kendini bir deri bir kemik haline getirdiler. Kemal PİR'in cesedini biz gördük. Adeta kuruttular kendilerini. Sen ise biraz daha fazla yemek için, biraz daha fazla sözümona insan hakları için bütün partiyi hizmetine koşturmak istiyorsun.

Başka bazı provokatörler daha çıktı. Sınırsız bir yaşam özgürlüğünü dayatıyorlardı. Dünyada bu mümkün müdür? Düş-

man bu hakkı verebilir mi? Verse de aldatmaca değil mi? Zindanda aşk yaşanabilir mi? Esirsin. Belki benim de canım ister ama, bu düşkünlüktür. Doğrusu ulusun kaderi üzerine, direnişin kaderi üzerine, savaşın kaderi üzerine düşünmek değil midir? Sana bu kadar yapan düşmana senin de bir şeyler yapman değil midir? Tersî bir gelişme oldu mu, bu büyük bir saptırma, hem de aşk adına büyük bir saptırma olur. Tutkulu mektuplar yazmışlar. “Şöyle seni severim, böyle kucaklarım” vb. deniliyor. Tamam sev ve kucakla ama bunun gerçekçi yollarını biraz düşünsene! Bu nasıl mümkündür?

Bunu hatırlatmaya çalıştık. Bir baktık ki, bize karşı büyük direnmeler var; hala da bu yüzden yerine oturmalar var. Düzenin içine oturacaklar, Avrupa'ya oturacaklar. Kendilerine göre bir aşkı yaşayacaklar. Başına çarparsın, ulusal düzeyi bitiren bu aşkı, duyguyu...

Yani nereye getiriyorum? Görünüşte basit bir kişisel duygu ama altını deşersen bir halkın umudunu yerle bir ediyor. Demek ki ilişki öyle kolay bir mesele değil. Savaştım bu aşk, duygu hikayelerine karşı. Düşmanımız da çoğalıyor ama ülkeyi korumak, partiyi korumak, her şeyden önce gelir. İnsanı da kurtarmak ancak bu temelde mümkün olur.

Ulusal düzeyde benzer çözümlemeler daha da geliştirilebilir. Benim için şunu da diyebilirler: “Evlilik kurumuyla oynuyor.” Zaten bazıları “kadınları yoldan çıkarmış” diyorlar. Bu laflar epey söyleniyor, daha da söylenecek. Bir defa kadınları yoldan çıkarmak nedir? Kadınları soktuğunuz yol kimin yoludur? Bu yol kadınları nereye götürür? Tartışmak zorundayız. Erkeklerin dayattığı yol nereye götürür? Uydu kadının yolu neye yol açar? Doğurduğu çocuklar, büyüüttüğü evlatlar, düşmana nasıl hizmet ediyor? Bunları tartışmak zorundayız. Basit aşklar nasıl bir felaketle sonuçlanıyor veya nasıl tıkatmakla kişiyi çok erkenden bitiriyor? Tartışmak zorundayız. Ben diğer konuları da tabu olarak görmüyorum. Cinsellik, tüketilmesi gereken değil, yüceltilmesi gereken bir kavramdır.

Amaçlara sıkı bağlılık, mutlaka kazandırır

Şüphesiz, bizim geliştirdiğimiz çözümlemeleri parti kadrosunun bilince çıkarması, özellikle bunun pratik adımlarını atması kolay değil. Devrimin bütün sorunları böyledir. Kolayına kaçarsan bu oportünizme kaymak olur. Bizim tarzı esas alırsan çok riskli, ama sonuç alırsın. Tabii bu kadar kadını dağa çekmek, erkeklerle yan yana tutmak hep riskli. Fakat yüzyılların hesabını da amansız bir savaş ortamında sormak en doğrusudur. Riskli ama hesaplaşmayı ancak böyle yerlerde gerçekleştirebilirsin. Kötüye kullanırsan ordunu kaybedersin, o zaman da kellenle ödersin. Riskin diğer bir karşılığı da budur. Kadını aldın mı karşına özgürleştireceksin; uydulaştırdın mı (ki karşımdaki anlayışlar öyle yapıyordu), karşılığını kellenle ödersin ve kendini düşürdün mü bitersin. Başka türlü olmuyor. Sen ulusal düzeyi yaratıyorsun; bütün kadınlar ve erkekler yarışa kalkacaklar. Başka türlü muazzam düşürülmüşlüğü nasıl aşacağız? Burada işte sevginin gücü, aşkın gücü seni bu yarışta güçlü kılıyorsa yürüt, yok sen safların gerisine düşersen ve biraz da safların gerisine çekersen, senin yaptığın en değme gerici harekettir ve kabul da görmez.

Bu temeldedir PKK'deki tartışmalar, çözümlemeler. Sanıyorum üzerinize düşen epey görevler olacak. Mesela siz de sanırım sorunu geçmişte ele aldınız. Ama bakıyorsunuz bizim çözümlemeler daha derin ve görevlere biraz daha farklı yaklaşmayı gerektiriyor.

Z.: Doğrudur Başkanım. Çözümlemeler oldukça gelişkindir ama, ulaşım da epey zorlanıyoruz. Çözümlemeler epey yüksek düzeydedir. Tabii bizim toplumumuzun konumu da bellidir. Kadın daha da düşürülmüş, o nedenle birdenbire ulaşması zaten imkansız. Ben önderliğin belirlemelerini diğer tarihi çıkışlara benzetmek istiyorum. Mesela bazı liderlerin çıkışları vardır. Özellikle kadının varması gereken hedefe ve amaca ulaşma noktasında epey başarılı adımlar atılmıştır. Mesela bir Muhammed

döneminde İslamiyet'in çıkışı, yine diğer çıkışlar vardır. Kürdistan'da da öyledir. Biz bunu önderliğimizin şahsında görebiliyoruz. Fakat bana göre ağır, yani çok zor ulaşılması gereken...

P.Ö: Tabii bir anlamda sorunu mevcut erkeklerin aleyhine çözüyoruz. Elbette çok zor. Bütün erkekler bu konuda bencildir.

Z.: Erkek egemenliği ağırdır.

P.Ö: Birisi şöyle mi demiş: “Ben enayi miyim kendi egemenliğimi kendi elimle ortadan kaldırayım!” Biraz gerçeği ifade ediyor ama, artık biraz kadın lehine hareket etmeye devam ediyoruz. Benim için en tahammül edilemez bir ilişki biçimi, bir kadın ile bir erkeğin birbirlerini kabul etme biçimidir. Bana göre ilişkiler ya olağanüstü seviyeli, bir şiir gibi olmalı veya bir sanat dokusu gibi dokunmalı ya da savaşılmalıdır. Siz çok ucuz bir kabule yanaşıyorsunuz. Bir de üzerinde tartışıyorsunuz. Bol bol dedikodusu yapılır ve kavgası çıkarılır. Bana göre burada toplumun büyük bir kaybedilişi vardır. Kendi özelliğim olarak ele aldığım bir husus, bu konuda kendimi seviyesizleştirmemdir. Kadın konusunda ilişkilerim güçlüdür. Bazı uyguladığım ilke, tutum ve tavırlar var. Onur, ilke, çaba vb. hepsi içinde var. Kadın gericiliğine karşı dayanmak, sömürgeciliğe karşı dayanmaktan çok zor. Çok erken yaşta ana-babama karşı direnme gösterdim. Kardeşlerimle hala kavgalıyım. Bu sizin için bir anlam ifade etmeli, çünkü es geçilecek bir husus değildir. Kadın konusunda da öyle büyük bir mücadele var.

Geç kavramışsanız, kavramakta zorluk çekiyorsanız, bunu kendi düz, daracık anlayışınıza bağlamalısınız. Kaldı ki PKK'de büyüme genelde de vardır. PKK'nin kızlarında ve erkeklerinde belli bir yücelmenin olduğunu düşünüyorum. Hatta PKK'ye adım atanın bu konuda yiğit olduğu kanısındayım. En azından sevginin ilk halkasını da yakalamışlardır. Tabii bu, kendi başına yetmez. PKK gibi bir örgüte gelmek, PKK gibi bir örgütte rahatlıkla çalışma ve savaşma gücünü göstermek, sevgiyi başlatabilir. Fakat bununla yetinmek, bununla oynamak en büyük alçaklıktır.

Bundaki yanılıgılı tutum felakete götürür.

Aslında bütün bunlar önderlik tarafından düşünülür ve partiye de politika olarak yansıtılır. Parti içinde bir cinsel politikadan tutalım bir a k politikasına kadar hepsi var. Bunu anlayamıyorsanız, kendi gerili inize verin. Kadını  rg tsel ba lamadan tutalım duygusal ba lamaya kadar bir yaklaşım vardır. Kadının gerillaya ba lanmasıdan tutalım sosyalle meye katkı sunmasına kadar yaklaşımlar, politikalar vardır. Anlayamamı sanız, kendi gerili inize verin.

Kadınlar çok şiir yazarlar, t rk  söylerler, duyguludurlar. Bizim de bir türkü söyleme, şiir okuma tarzımız vardır ilişkilerde. Biz  iiri, türküyü rahatlamak için değil, bir ulusal düzeyi yüreklendirmek için okuduk ve söyledik.  nderlikten başka şeyler istenemez.  nderliklerin zorlukları buradadır. Kadro da bunu biraz anlayacaktır, uygulayacaktır, bu disiplini sergileyecektir. Geçmişte bu kadar anlayabildi inizi sanmıyorum.

Z.:  nemli bir gelişme var parti içinde. Bu topluma kabul ettirmedir, bünyeye kabul ettirmedir, önemli adımdır. Fakat...

P. : Yine de  a ırabilirsiniz, korkarım çok zorlanırsınız.

Z.: O noktada kalmı ız.

P. : PKK'deki kızlar melek  me hamlesine kalkmıştır. Nedir melek  me? Çok zordur, biliyorsunuz. Siz  l m  göze alan insanlarsınız, hem de buna layıksınız. Bu tam anla ılamamı tır. Zaten her şey tam anla ılmı  olsaydı önderlere ihtiyaç olmazdı. Belli bir tırmanı ı sağlıyoruz, y celi in olduğu kesin. Bunun düşmanları da çok, dostları da çok. Kolay olmayacağı açıktır. Ben de günlük olarak bir gerillaya ula ıyorum, bir öncüyü yetkinle tiriyorum. Siz kadınlar da dalga dalga geliyorsunuz, onların da önünü açmaya çalışıyorum. Gelenler  evremizde bir enkaz gibiydiler, biçim filan yoktu. En kötüsü de kendiliğinden bu gelişmeyi sağladıklarını düşünüyorlar. Öyle değil, dünyanın çabası gerekiyor. Bunu anlayamamanız büyük bir talihsizlik ve yetersizliktir. Sanıyorum temel bir hata da burada yapılıyor. Büyük devrimlere has bir yaklaşımın bu konuda sergilendiği d   n le-

bilir. Çok bilimsel diye tabir edilen devrimlerde bile her şey yarıdan yarıya projedir, ütopyadır. Bu konu bizim için de, İslamiyet için de böyledir. Hz. Muhammed, İslamiyet için der ki son dindir. Kapitalizm sonsuz kardeşlik, barıştan bahseder. Sosyalizm komünizmin en son evre olduğunu söyler. Bunlar projedir. Kadın için de eşitlik ve özgürlükten bahsediyoruz. Bu bir proje ama sınırlı bir gerçekleşmesi de çok değerlidir, dev bir adımdır.

Devrim şimdi böyle seyrediyor kadın konusunda. Aynı şeyler erkek için de geçerli. Sorun tek taraflı değildir, etle tırnak gibidir. Açık olalım, geçmişten kopuş kadar özgürlük halkalarını eklemede iddialı olalım. Kırıp dökmeyelim. Özellikle örgütsel yaşama, savaşa engel olunmamalı. Böyle bir durumda olundu mu hemen tavır alınmalı. Yaşamı güçlendiren bir tarzı her yerde ve her zaman oturtalım. Bunun için kendimize güvenelim. Kaybedilmiş olan iyiliklerimizi, doğrularımızı, güzelliklerimizi kazanalım. Doğru yoldayız. Amaçlarımıza sınırsız bağlı yaşarsak, yine mücadele silahını somut koşullara uygun kuşanır ve yerinde kullanırsak mutlaka kazanacağız.

24 Eylül 1993

***“Kürdistan devrimi ilk defa uluslararası çapta
bir kadın devrimi olabilir***

KÜRDİSTAN DEVRİMİ KADININ ÖZGÜRLÜĞÜ VE TOPLUMSAL DEVRİMDİR

Çok önemli bir aşamadan geçiyoruz. Bütün gücümüzü, bütün yeteneklerimizi harekete geçirmeliyiz. Bunu söylemeye bile gerek yok. Ama bu maalesef zamanında anlaşılmıyor. Tam tersine böyle karartmak, çirkinleştirmek, olumsuzlaştırmak için ne kadar söz ve davranış gerekiyorsa o sergileniyor. Bir tartışma yürütüyorlar ki adamın yüreğini ağzına getiriyorlar. Bunlar düşünmana cesaret veren tartışmalardır. En zor koşullarda bile ben, tek bir umutsuzluk doğuracak ne bir sözcük sarfettim, ne de bir hareket sergiledim. Ama bu kavranılmıyor. Hep kendi basitliklerini, grupçu niteliklerini, çirkinleştirici yanlarını konuşturuyorlar.

Gerçek bir PKK kadrosu, ilişkilerinde çekici, özgürleştirici, aydınlatıcı, sürükleyici yönü bir an bile gözardı edemez. Bunun yanında tepki, kaçirtma, teslim alma, bozma, boğma ve tıkanıklığa götürmenin de bir kölelik tarzı olarak reddedilmesi gerektiği çok açıktır. Bu konuda büyük bir savaşımımız vardır. Görmek gerekir; o açıdan “ilişkiyi nasıl tıkatıyorum, nasıl itiyorum,

nasıl teslim alıyorum, nasıl bastırıyorum, nasıl boşa çıkarıyorum, nasıl sağa-sola çekiştiriyorum, nasıl yaşanmaz duruma getiriyorum, nasıl muğlaklığa itiyorum, nasıl umutsuzluğun ilişkisine dönüştürüyorum” demeye kimsenin hakkı yoktur. Bunların hepsi düşmana hizmet eder. İlişki, umut ilişkisi olacak. İlişki, yengi-başarı imkanını içinde taşıyacak, uğruna içtenlik, iyimserlik yaklaşımı gerektirecek. Açıklama, çözümleme şansını sürekli verdireceksin ki, ilişki ve yaşam biraz ilerlemiş olsun.

Savaşırken bile güzel olmayı bilmek, bütün büyük savaşçıların özellikleri olsa gerek. Önemli bir savaşın komuta kişiliği eğer çok çarpıcı olmazsa o savaşı idare edemez. Düşünün ben bu özelliğimi biraz geliştirmezsem kimseyi dinletemem. Yoksa sizin gibi çok zorda, sıkıntıda olan savaşçılar kaçıp gider. Bütün hünerimi ortaya koyacağım ki, bu savaş en güzeli olsun. Yani olaylar beni zorluyor, günlük uygulamalarıyla sürekli çirkinleştiriyor, tahammül edilemez duruma getiriyor. Ben bütün bunları görerek savaş ve yaşam tarzımı güzelleştiriyorum, çekici kılıyorum. Siz sanıyorsunuz ki, kendiliğinden bu böyle oluyor. Kendini yetkinleştirmek, kendini çok zor bir mücadele tarzının yürütücü gücü haline getirmek, onun yeterli koşullarına sahip olmak, büyük bir sorumluluktur. Bu olmadan mücadele edilemez. Bizim çoğu komutanımıza bakın, işi-gücü savaşı, yaşamı, ilişkiyi çirkinleştirmektedir. Bu büyük bir çelişkinizdir. Maalesef üsluptan, hitaptan tutalım yorumlayış tarzına, önünü açmaktan tutalım ona bir umut vermeye, işlerin neden-nasıl başarılabileceğine dair bir yol-yöntem belirlemeye kadar bütün bu konularda tıkanmış bir komutan var karşımızda. Zor bela eline verilen birkaç imkanı bitirmenin çabası içindedir. Yığınla böyle komutanlarımız veya savaşçılarımız var.

Benim böyle bir duruma düşmem savaşın bitmesi demektir. Çok önemli bir davanın savaşı veriliyor.

Tüm gücümüzle “gerçek bir önder nasıl olmalı” kuralına sıkı sıkıya bağlı kalıyoruz. Çünkü, ortamımızı çirkinleştiren davranışlar fazla. Hemen her şeye çirkin yaklaşım var; kadın-erkek

ilişkileri söz konusu olduğunda bu çok daha çarpıcıdır. Bu konularda alınması gereken çok büyük bir mesafe var. İlişkiye ustaca yaklaşım, ilişkiye güzelce yaklaşım, ilişkiye tam bir sanat inceliğinde yaklaşım gerçek bir komuta kişiliğinin eğiterek, hayattan ders çıkararak ulaşması gereken, vazgeçilmez bir özelliği olmalıdır.

Kaba cinsellik tükeniştir

Cinselliğe ilişkin de irade olacak. Şu küçük hatırlatmayı yap-sam belki biraz daha çarpıcı olur: Neden çok iradeliyim? Bizde karı-koca veya kadın-erkek cinsellikte bir felsefeye sahiptir, hatta dünyanın bütün anlamını basit bir cinsel birleşmede görür. Aslında “muradına erme”, cinsel bir güdüdür. Bu, hayvanlarda da var, insanlarda da var. Doğal bir durumdur aynı zamanda; güdü var diye de suçlamıyoruz, normaldir. Ama bizimkilerin bundan çıkardığı siyasi sonucun ne olup olmadığı çok önemli.

Erkek cinsellikte tam bir hakimiyeti arar. Cinsellikte başarılı olamadı mı, erkeklikten olduğunu düşünür ve kendini intihara kadar götürebilir. Bu neden böyledir? Bu konuda da doğru sonuçlara ulaşmak gerekiyor. Erkek cinsellikte başarılı olamadı mı kendini yaşanmaz buluyor. Kadında bu durum kendini değişik gösterir. Cinselliği, erkeği elinde tutmada, kontrol etmede en büyük silah olarak kullanır. Düşünün, burada bir anlayış ortaya çıkmıştır. Erkek cinsellikte başarınca kendini tam bir erkek veya bir diktatör gibi görürken; kadın da bütün zavallılığını, zayıflığını giderme temelinde tam bir dişi olarak görür. Biraz da erkeğin bu konuda ne kadar düşkün olduğunu göz önüne getire-rek, onunla yaşamaya kendini kaptırır. İşte cinsellik burada tehlikeli bir namus anlayışına da yol açıyor. “Ben cinsel olarak fi-lan erkeğin malıyım” dedikten ve artık bunun üzerinde bir namus anlayışı bina edildikten sonra (ki bizde temel ahlak normu da budur) ortaya çıkan, çok tehlikeli bir sonuçtur.

Vatan işgal edilir, vatana bin defa tecavüz edilir, insanın hemen her türlü sosyalleşme, siyasallaşma gerçeğine amansız tecavüz edilir, ama bunun için kılını kıpırdatmaz, namus ve onur diye bir tek duygu görülmez. Örneğin bana göre bu konuda Afrika yerlilerinin anlayışlarına daha normal bir ahlaki yaklaşım olarak değer verilebilir. Cinselliklerini asla bir kullanılma aracı olarak düşünmezler. Bunu namusa da dayandırmazlar.

Bizde neden bu böyle olmuştur? Tabii bunun için de tarihi, toplumsal, dini birçok açıdan izah getirme ihtiyacı vardır. Yani kendi somutu içinde incelememiz gerekir. Ama ilk çırpıda söylenecek olan, bunun tehlikeli ve oldukça tutucu, oldukça vatansallaşmaktan tutalım her türlü özgürlüksel gelişmeye ters düşmüş bitik bir tipin yaşam tarzı olduğudur.

Daha da somutlaştırırsak; iradeyi siz yitiriyorsunuz. Cinsel birleşme çoğunuz için bir tatmin, bir tükenme aracı, bir taraftan adam olma, bir taraftan “muradına erme”, bir taraftan da “dünyasını bulma” gibi bir şey. Ve buna benzer bir sürü sonuç. Normaldir; cinsel birleşmede tatmin olunabilir. Normal bir olaydır; aslında doğaldır. Ama bizim bununla yetinmediğimiz çok önemlidir. Bunun üzerine inşa ettiğimiz dünyalar, anlayışlar, çelişkiler çok önemlidir. Sanki adamın “muradına ermesi” her şeyi hallediyormuş gibi, bütün çelişkileri çözüyormuş gibi, “aldım kızı, buldum kocayı” deniliyor. Bir de onları idare edecek ufak bir dünyaları, maaşları oldu mu bitti yaşam; bin defa bunu tekrarlarlar. Kadının da erkeğin de kendilerine göre bir yaşam felsefesi olmuştur. Zaten bizim toplum bütünüyle böyle. Çok kaba, çok doğal bir cinsellik bizde bir tükeniştir. Düşmanı görmek, temel siyasal, toplumsal gelişmelere anlam vermek, hayatın daha zengin, daha güzel olabileceğini görmek yok, varsa yoksa kaba bir cinselliktir.

Toplum yoksul, erkek yoksul, kadın yoksuldur. Tek zevk olarak cinsellik akla geliyor. Diğer bütün hayat değerlerinde, felsefede, siyasette zevk yok, tehlike var! Örgütlenecek herhangi bir şey yok! En basit zevki cinsel zevktir. Biraz da

doğal güdü durumundadır. Bu, tehlikeyi daha da karmaşıklaştırıyor.

Benim bu konuda aldığım tedbir veya bu konuda pratiğimle geliştirmek istediğim bir şeyler var. Tabii bu temelde topluma ben biraz hor baktım, yani bunların bu tip cinselliği bende çok erken yaşlarda tepkiye yol açtı. Nitekim aile gerçeğimizde, anam-babamda ben bunu gördüm. Fazla bilmiyorum ama cinsellik olayında büyük problemleri olduğu kanısındayım. Kavgaları biraz buna dayanır gibime geliyor. Bununla yaşamı böyle tahammül edilemez boyutlara getirdiklerini düşünüyordum. Dengesiz bir evlilik. Çok dengesiz, çok yabancılaşmış ilişkiler ve sonuç Kürt ailesinin içine düştüğü vahim bir durum. Kürt kadınının, erkeğinin ne kadar kendini mahvettiğini erkenden gördüm. Bütün köy erkeklerinin çok basit bir cinselliğin arayışı içinde olduklarını, bunun için kadın kavgası yaptıklarını, nerede bir kız varsa erkenden onu bu temelde ele geçirmek istediklerini tespit ettim. Hatta bir babanın oğluna kız alırken bile kendisini düşündüğü oluyor. Köy ortamında bu durumlar da vardır. Oğluna aldığı kıza bile göz dikme durumu yaygındır, siz bilmiyorsunuz. Bu bir psikolojik durumdur. Aslında fazla pratik yaşam bulmasa da böyle bir psikolojik-sosyal gerçeklik vardır bizim toplumda. İşte kadının da bundan çıkarıldığı tek sonuç; “hiçbir şeyim yoktur, kaba bir kadın olma durumum var; bunu namus diye erkeğe dayatırım ve ömür boyu yaşar giderim” şeklindedir. Kadının artık bu durumda beynini çalıştırması, ruhunu güçlendirmesi mümkün değil. Yani 15 yaşından itibaren ölmüştür. Başka bir güzel yaşam olabilir mi, başka bir özgürlük imkanı mümkün mü? Bunu düşünmüyor. Fizikiyle düşmüştür, ruhuyla gitmiştir, düşüncesiyle zaten hiç yoktur. İşte cinsellik burada çok tehlikeli rol oynuyor. Halbuki cinsellik, tersine bir rol oynaması gerekirken, bizde böyle çarpıkça iradesizliğe yol açıyor.

Neden bu olaya erkenden eleştirisel yaklaştım ve kolay etkisi altına girmek istemedim? Neden iradeyi elden bırakmak

istememedim? Bu çok önemli bir özelliktir. Sanırım hiçbirinizde kolay gelişmeyen ve görülmeyen bir özelliktir. Benim karşımdaki bayan (Fatma-Kesire Yıldırım) şunu fark ediyordu: Hiçbir Kürt erkeğinde olmayan özellik. Klasik Kürt erkeğinde var olan özellik ise, ufak bir cinsel etkilenme ile şu ya da bu yönde eğriltmedir, eğik hale getirilmedir ve istendiği gibi yönlendirilmedir. Bunu çok iyi gördüğü için, “kadınlığı biraz etkili değerlendirdi, parti içinde bütün erkekleri hemen etkileyebilirsin” tarzında yaklaşıyordu. Kürt erkeğinin böyle derin bir zaafı söz konusudur. Burası çok ilginç ve oldukça da üzerinde durulmaya değerdir; önemli sonuçlar çıkarılmalıdır. Benim özelliğim, burada çok ilginçtir. Örneğin başka bir arkadaş olsa, işte bir **Kemal PİR** arkadaş, derhal isyan eder, “böyle şey mi olur” şeklinde yaklaşır. Bende ise, çok öfkeli de olsam, böyle olmaması gerekir ve asla doğru değildir anlayışında da olsam karşımdakini hemen vurup, asma, kesme, atıp boşama veya kaçma yöntemlerine başvurmam. Benim buradaki pozisyonum da ilginçtir. Hiçbir erkek aslında kendi evinden kaçmaz. Ben kaçtım ve 15 gün bayanın olduğu yere gitmedim. Hem de işlerin en amansız olduğu zamanda. Genellikle erkek kadını kovar, kural budur. Ben çok etkili olduğum halde evden kaçtım.

Bu da bir tarz. Tehlikeli. Hele bakalım ne oluyor? Ve tabii karşı tarafı kontrol ediyoruz. Bunu geleneksel bir erkek olarak değerlendirmemek için, 10 saat bile tahammül edilemeyecek duruma 10 yıl sabırla tahammül ettim. Mesele, “cinsel ilişki, irade nedir ne değildir”den öteye olayı anlamak gerekiyordu.

Bu bayan işbirlikçi bir aileden geliyor. Kürt olduğunu, sosyalist olduğunu, kadın olduğunu söylüyor. Şimdi bütün bunlar ne olabilir? Bir sosyalist böyle olabilir mi? Bir Kürt böyle olabilir mi? Bir aydın-entellektüel böyle olabilir mi? Diğer kuşku getiren yanlarıdır. Kadınlığı nasıl kullanmak, sosyalist maskesi altında ne yapmak istiyor? Kürtlük maskesi altında feodal-komprador kişilik neye götürmek istiyor?

Klasik Kürt erkek-kadın tipi birbirine karşı yeniktir

Dikkat ederseniz tam bir macera. Maceradan da öteye büyük bir boğuşma, bana göre büyük bir savaş aslında. Siz bu savaşları kendi savaşlarınız olarak anlamadığınız için bence toplumsal çözümüleniş düzeyiniz, ilişkileri sağlamlaştırma düzeyiniz çok geridir. Tabii ilgi çekici başlangıçlar derken bunu vurguluyordum. Kesinlikle burada, sonuna kadar ben dürüstüm. Aslında her türlü doğruya da açığım. Ama karşı tarafı da görecektir irademe hakimim. Burada bizim yerimizde başka bir erkeği düşünün! Ya kadının tam emrine girer, ya kadını boşar, ya da öldürür. Başka orta yol yoktur. Hem de 10 saat içinde, bilemedin birkaç hafta içinde karşına çıkacak sonuç budur.

Orta yerde devlete çok dayanak teşkil eden bir aile var. Grubun üzerinde tehlikeli bazı tasarruflar söz konusu. Şimdi ben ya grup işini, Kürt işini bırakacaktım, bir küçük memur gibi “aman Allah bir daha bu işlere tövbe” diyecektim, ya da bu işin sonunu getirmeye çalışacaktım. Hepinizin büyük ihtimalle ilişkilerde, yaklaşım tarzında bundan değişik durumları vardır. İlişkinin siyasi, sosyal, kültürel, ruhi atmosferini hiç göz önüne getirmemişsiniz. “Cinsellik hoştur, zevk getirir” deyip iradeniz orada kırılmıştır. Veya cinselliği görmeme, duymama, yaşama durumu söz konusu. Bu olay bazılarında çok etkili. Sanırım bu da en az diğeri kadar tehlikeli bir sonuca götürüyor.

Cinsellikte tutku ve duygu yoğunluğu tabii ki bizde tamamen tarihi bir çerçevede oturmak zorunda. İlişkiler bir sosyalist için çok önemli. Sıradan ele alırsa başından yenilir. Tarihi temelde kadın cinsellikte büyük bir tükeniş, büyük bir bitiş gerçeğini yaşıyor. Özgürlükle hiç alakası yok. Erkek zaten büyük yanılgıların kurbanı. Düşünün hemen hepimiz ilişkiye böyle başlıyorsunuz. Öyleyse kaldı mı sosyalizm, kaldı mı direniş, kaldı mı irade özgürlüğü? Dayanaklı irade hep yenilmiştir. İşte onun için sizi özgürlüğe ve güçlü iradeye çekmekte zorlanıyoruz. Benim

şu anda en büyük sorunum budur.

Bu noktada cinselliği nasıl çözmeye doğru götürüyorum? Aslında bu sonucu daha önce anlayıp formüle edebilirdiniz. Düşmanın bu ilişkiyi yüzyıllardan beri böyle kullandığı, namus anlayışından tatalım zevk anlayışına kadar büyük bir çarpıklığa düşürdüğü kesin. Bunu görüyorum. Fakat tedbir ne olmalıdır? İşte kendime uyguladıklarım var. Mesela kolay bir kadın bulabilirdim, çok erken yaşlarda köy usulü beni evlendirebilirlerdi. Hatta sanıyorum ailede böyle bir arayış vardı. Ama bana söylemeye bile cesaret etmediler. Zaten “sen bu halinle evlenemezsin, kız bulamazsın” dediklerini hatırlıyorum. Benim zaten böyle bir niyetim de yoktu. Halbuki çok muhafazakardım. Hatırlıyorum, köy imamına, “Hoca filan kadınların oynadığı oyun var, bakmam günah mıdır” diye sormuştum. Hoca fetva verdiği zaman, “Bakabilirsin, günah değil” demişti. Ben o zaman cesaretle baktım. Fetvaya dayalı, çocuk yaşta biraz böyle olur. Terbiyeli-edepliyim aslında. Dinin kurallarına o zaman bağlıydım. “Bakma” derse, bakmazdım. Günahtır, yaklaşmam. Tabii daha sonra sınıf ölçülerine, sosyalist ölçülere göre baktım. Siyasalda okuyorum, en üst bürokratların çocukları var. Kaldı ki, yine tırmanıyorum, etkili oluyorum. Tek bir sözcük bile kullanmıyorum. Bırak cinsellik arayışını, o zaman ki aşkım muhafazakarlığımı.

O zaman kendime göre bir sosyalist arayışım var. Ulusal sorunla uğraşıyorum. Onun dışında bir “merhaba” bile diyemezdim. Belki de beni çekici buluyorlardı. Çünkü Kürt sözcüğünü dile getirdiğim zaman bile büyük alkış aldığımı hatırlıyorum. Alkışlayanların hepsi de yarı yarıya kız-erkek burjuva çocukları; beni olağanüstü bir biçimde destekliyorlardı. Ama buna rağmen tek bir sözcükle “nasılsınız” demezdim. Yine de ilgileri vardı. Ortaokulda da burjuva, küçük-burjuva çocuklarıyla, kızlarıyla birlikte okumuştum. İlgi çekici de buluyordum. Fakat asla ucuz bir “merhaba” demek, bir ilişki, bir burjuva kızına, çocuğuna “nasılsın” demek yoktu. Çok güzel bulduğum

halde tek bir “nasılsın” demezdim.

Yani hazır değerler meselesidir. Sizin elin güzelini, elin parasını, elin imkanını hırsız gibi çalma durumunuz var. Benim ise, son derece kendimi kapalı tutmam var. Demek ki bu, sınıf tavrı, ulus tavrı gereği oluyor.

Muhafazakarım, ama bir özgürlük arayışının içten içe devam ettiğini bu tip gelişmeler gösteriyor. Köy kızlarına bakıyorum, yaşlı-başlı adam almış. Halen aklımda. Örnek olması açısından söylüyorum. Yani arkadaş olması gereken bir kız, fakat bir baktım adam bir kavga yürütmüş, olduysa kendisi için, olmadıysa oğlu için almış. Bir sürü kız hatırlıyorum, benden bir şeyler öğrenmek istiyordu. Tabii o zaman benim kızı anlayacak, bilgi verecek gücüm yoktu.

Bana göre bunlar çok büyük haksızlıktır. Yani biraz gözde bir kızın kaderi üzerinde, bu kadar onun iradesi dışında bir kavga niye oluyor? Benim bacım vardı. Bir gün ağaların köyünden geldiler bacıyı istediler. Kimdir bunlar? Halen hatırlıyorum, pek içime sindirmedim. Bu enişte kim oluyor? Biraz para, bazı şeyleri bacıya veriyorlar. Hiç iyi bir tarz değil ve halen hor görürüm. Bu ilişki köle ilişkisidir. Böyle binlerce olay sende birike birike bir özgürlük anlayışını ortaya çıkarıyor.

İşte cinsel çirkinlikler, etrafımızda köy delikanlılarının, kızlarının çok kısa süredeki evlilik ilişkilerinin ortaya çıkardığı sorunlar. İşsiz-güçsüz, bir çeyiz için, bir başlık parası için bütün erkekliğini, bütün gençliğini kurban ediyor.

Özgür ilişki için savaşmamak özgürlüğe ihanettir

Bütün bunlar bizi temkinli olmaya itecekti. Bu işin kolay olmadığını, büyük sorunlar teşkil ettiğini düşünmeye götürecekti. Nihayetinde bu temelde bir ilişki denemesine giriştim.

Burada sizin sandığınız gibi bir iradenin hemen kırılması ve-

ya çok rahat kadın-erkek ilişkisine girilmesi var mı? Kendinize bakın, bir de bana bakın: Nereden alıp nereye götürüyorum? Kadın olayında bir güzelliği yeni yeni ortaya çıkarıyoruz. Veya erkek-kadın kişiliğindeki güzelliği, sevilme imkanını gerçekten hem bilimsel, hem de sanatsal olarak daha yeni yeni işliyoruz. Bu konuda biraz gelişme sağlamışız. İlişkide çok erken yaşlarda bana göre güzel kadın olmalı ve hatta büyük bir tutkuyla güzel arayışım var. 7 yaşından beri kişileri böyle değerlendiririm. Güzellik ölçüleri çeşitlidir, hareketlilikten totalim fiziğe, güçlü bir hitap özelliğinden mantıklı olmasına kadar, böyle bazı özelliklerdir. Halen de güzellik ölçülerini nasıl ortaya çıkarabiliriz arayışı içindeyim. Sizin böyle bir arayışınız var mı? Uğruna bir mücadeleniz var mı? Bana göre güzelliğin değerlendirilmemesi, hatta gericilik düşüncesi de böyle gelişir. Bir genç kızın köleleştirmeye tabi tutulması, paraya dayanılarak satılması büyük bir sorun ortaya çıkarır. Güzel bir kızın çok çirkin bir adama sırf parası için mal edilmesi kabul edilemez.

Bu ne getirir? Kadın özgürlüğü yaklaşımını sende geliştirir mi? Neden çok çirkin veya malına, parasına, gücüne dayanan birisi gidip bir kızı alıp götürsün! Neden? Köy ortamında böyle bir sürü ilişki var. Kimisi kendi gücüne, kimisi aile gücüne, kimisi parasına dayanıyor. Ve köyün iyi kızları, güzel diye tabir edebileceğimiz kızları böyle kaçırılıp götürülüyor. Bizim toplumda böyle bir sürü yaklaşım var. Hepsi 12 yaşında ama bir feodal, bir komprador o kızları satın alıyor. Serhat'da böyle bir sürü kız Kayseri tüccarları tarafından nasıl batıya kaçırıldı! Tüm bunlar düşündürücüdür.

Toplum bütünüyle biraz böyledir. Ve bu büyük bir sosyal yaradır. Bütün bunların üzerine yoğun düşünmezsen nasıl bir özgürlük anlayışına, güzellik anlayışına sahip olacaksın ve hatta nasıl bir devrimcilik yapacaksın? Sizde böyle düşünceler gelişti mi? Bana göre bu duruma karşı mücadele yurtseverliğin ayrılmaz bir parçasıdır. Çünkü kadın güzelliğimizin, kızlarımızın böyle satılması vatana ihanet kadar tehlikelidir. Kay-

seri tüccarları gelip (hepsi de faşist) son derece güzel, gelişebilecek kızlarımızı satın alıp götürüyorlar. Parası olan, her yerde kızları satın alıp götürüyor. Bu vatana ihanet kadar tehlikeli bir gelişmedir. Zaten kendi insan değerlerine böyle bakan vatanını da göremez. Görmediğini de biliyoruz. Ne tarihten, ne doğa güzelliğinden, ne de ilişki güzelliğinden anlar. Bu tip ihanet etmiştir. şöyle bir değerlendirme de geliştirebiliriz: Kadın konusunda böyle bir çirkinliği kendisine layık gören, ister kız ister erkek olsun, vatansızlık kadar bir ihanet su una, özgürlüğe ihanet etme su una bulaşmıştır.

Neden? ş te burada anlattığım çerçevede haksızlıklar, suçlar ve çirkinlikler var. Sen bu suçu işlemişsin, o zaman nasıl yurtsever, nasıl  zg rl kseven olacaksın!

Sizin kadın uğruna veya erkek uğruna verdiğiniz savaş nasıl? “Alır ka arım, mal yaparım!” Tam düzenin dayattığı bir biçimdedir. Kavganız yok. Onun için de  irkinleşiyorsunuz. Büyük çirkinlikler, kabul edilemez durumlar var. Bunları görmek bile istememişsiniz. ş mdi benim bütün güzellikleri kurtarma adına bir savaş geliştirdiğime, “böyle savaşım olur mu” diyeceksiniz. Evet, benim böyle bir savaşımım var. Yalnız kadın güzelliğini kurtarma değil, bu aynı zamanda doğa güzelliklerini, tarihi güzellikleri kurtarma savaşıdır. Evet, bütün bunlar olmadı mı nasıl yurtsever olacaksınız, nasıl özgürlük tutkularınız gelişecek? Sizde ne var, nasıl gelişiyor? Dağdan kolay kaç, tarihi değerlere hiç anlam verme, “kadın ya cinsel bir araçtır, ya da al kendine mal et, ne yaparsan yap kullan” yaklaşımı var. Yüreği, ruhu böyle olan birisi devrimci olamaz. Onda güzellik, hele bunun  rg t l ğ , savaşçılığı gelişemez.

Büyük ihtimalle kişilikleriniz biraz     ms z. Tabii bunu, yalnız sorulan bu soruya değil, birçok soruya cevap vermek açısından vurguluyorum. İlişkilerdeki hakkı, emeği görmemekten tutalım çok çirkin bir durumu kendinize yedirmeye kadar hepsi yenildiğinizi gösteriyor. Bu durumunuzla büyük bir yurtsever özellikte olmayacağınız, büyük bir özgürlük savaşçısı ol-

mayacağınız açıktır. Bunun cinsellikle ilişkisi böyledir. Cinsellik silahıyla biz nasıl düşürölmek istendik? Benim buna karşı büyük savaşıımın nasıl gelişti? Kadın konusunda toplum nasıl düşürölüyor ve benim bu konudaki savaşıımın nasıl gelişiyor?

Tabii ki erkek için de bunlar geçerlidir. Erkek de biraz böyledir. “Erkek dediğın böyle olur, şöyle güç gösterisi yapar; bıyıklarından tut yürüyüşüne kadar farklı anlamı var” yaklaşımı içindedir. Bununla sağlıklı erkek olunamayacağını yıllardır düşünüyorum. Yani erkeğı de pek kolay beğenmiyorum. Bu kadar uğraşıp duruyorsunuz, kabul edilebilir bir erkek ölçüsünü ben hala tam ortaya çıkaramadım. Büyük bir kısmını çirkin buluyorum. Ben kendimi çok mu beğeniyorum? Hayır. Ama kendimi çok beğenmesem de bunun için çalışıyorum. Bazılarınız kusursuz bulabilirsiniz, ama ben her gün kendimle savaşıyorum. Kendimi öyle kolay kolay beğenmiyorum. Ama bütün çirkinliklerinize onayı siz veriyorsunuz. “Benim gibi yaman bir adam eleştirilir mi, benim gibi bir adam neden anlaşılmıyor” diyorsunuz.

Neyinle beğenileceksin, neyinle güzelsin, neyinle övüneceksin? Bu gerçeklerin karşısında acaba kendine “erkeğim” diyebilececek misin? Cinsel anlamda da değil, gurur anlamında, erkeklik duygusu anlamında ne kadar erkeksin? Belki de bir kadından daha beter kadınlaşmışsın. Erkeklik olsaydı biz bu durumlarda olur muyduk? Tabii bu soruyu yıllardır ben kendime soruyorum. Bizde bu kadar kabadayılık yapılıyor, ama aynı adam en temel değerler karşısında bir kadından daha beterdir. Bunun kabadayılığı kaç para eder?

Görüyorsunuz ki, sorunlara öyle kolay yaklaşılmıyor. Cinselliğı ben sizin gibi yorumlayıp uygulasaydım, çoktan bitmiştim. Ama büyük bir güzellik savaşıısıyım. Kadının kurtuluşunda da çok büyük çabalarım var. Güzelliğı yaratma uğruna çok büyük çabalarım var. Sizin yaşadığınız çelişkileri ben kendime bir saniye bile yakıştırmam. Bana göre devrimciliğın böyle yanları da var.

Devrimimizin bir güzellik devrimi,  irkinli e karşı bir sa-
va  devrimi olduğunu, acaba iyi idrak edebilecek misiniz?
Cinselliğin bile ele alını ının büyük bir devrimsel değeri oldu-
 unu acaba kavrayabilecek misiniz? Aslında bir yerde cinsel
 eli kiyi ortaya çıkarıyorum. Bu konuda     ms z kalan ar-
kada ları çözüme teşvik ediyorum. Bu kadar genç kız ve bu
kadar erkek saflardadır. Bunlar eski anlayışlarına göre hemen
her an birbirlerini etkileyip kandırabilirler ve ucuz
duygulanmalarla birlikte hemen ya s zle irler, ya da evlenir-
ler. Bu konudaki duyarlılık herkes için geçerli. Fakat dikkat
edin ben kendimi böyle aldatmıyorum; 45 ya ına gelmi im,
 o unuz ise daha 20 ya ında.

Bir kanunu uyguluyoruz. Tamam, bir araya gelebilirsiniz
ama öyle sandı ınız, eskiden kurdu unuz gibi cinsler arası
ilişki olmayacaktır. Peki nasıl kurulacak? Bir o unuz “genç-
li imiz elden gidiyor” diyor, yine “bu çocuklar hemen evlen-
se olmaz mı, muratlarına erseler” diyen akıl hocaları da bizde
az değil. “Büyük a klar ya asalar olmaz mı?” Olur mu olmaz
mı konusunu tartı ın diyorum. Hatta cinsel ilişki nasıl gelişti-
rilebilir konusunu da tartı ın. Eğer savaş ger e imize ihanet
etmeyecekse veya bunun savaşa bir katkısı olacaksa, do -
ru biçimi bulmu sanız, bravo diyeyim size.  artım var; sa-
va tan bizi uzakla tırmasın. A kı tartı ın; büyük açık olun,
yeter ki savaştan bizi uzakla tırmasın veya düşmanı ba ımıza
zafer ilan edecek duruma getirmesin. O zaman a kını ve
ili kini alkı layayım.

Bizim oportünistler veya soruna çok tehlikeli yakla anlar ne
yapıyorlar? “Ama yine de a  olmalı!” A kın derin tarihini ben
ortaya koydum. Bazıları “kadın ba ımıza bela, geçici tedbirler
alalım veya sürekli bazı tedbirlerle ge i tirelim” dediler. Bunlar
hep ağır sorunlarla ortaya  ıktı. Kendilerine göre, bir a k
düzenleri olu mu , onlara bütün partiyi açalım! Ama bunlardan
bir tanesi partiyi bitirmeye yeter. Aslında kontrolsüz ve irade-
sizdir. En tepeden en tabana kadar ilişki kurmayı serbest bırak-

sam, çingene çadırından daha beter ederler veya ikinci gün düşmana teslim olurlar. Savaşma iradeleri kalmaz. Bunların anlamı bir cinsellik, bir aşk tehlikesidir. Gerçekten yalnız onların karnını doyurmak için bile birkaç birliği çalıştırmak gerekir. Güvenliklerini sağlamak için bu gerekir. Aşk için güvenlik gerekir. Aşk için para gerekir, bilmem başka neler gerekir. Bütün bunlar için birkaç gerilla birliğini devreye sokmak gerekir.

Şimdi birçok yönetimlerin de bu konuda içine düştükleri durumlar var. Biraz bizim kontrol gücümüz olmazsa, bazı karar-gahları bu duruma getirecekler. Biraz getirmişler zaten. Bunu çokça tartışmalıyız. Yönetimlerde biraz da bayan olsun dedik. Fakat bayan-erkek yönetimini biraz ilerletmek yerine, kadın-erkek ilişkisini bitirişe götürüyorlar. Yönetim işlemez duruma geliyor. Araştırdık, bir bayanla ve bir erkekle aylarca tartışan birisi (birinci derecede eğitim sorumlusudur) 3 ay gidip eğitim adaylarıyla görüşmemiş, konuşmamış bile. Kendi kendilerini böyle aylarca bir şeye verebilecek kadar düşkünleşenler var. Ve sonra baktık ki, bu yaygındır.

Bizde aşk büyük siyasal birliktir

Şimdi tüm bunlar halen sorun olarak devam ediyor. Bana göre yine de kadın işin içinde olmalı. Hemen kadını bir tarafa atıp böyle ucuz bir bağlanma şekli yerine, onun gerçeğini açığa çıkarmak, cinsler arası çelişkiyi çözmek, yine ucuz cinsel tatmin veya eş-dost tatmini yerine, doğru ve güçlü olanı bulmak gerekiyor. Cinselliğin gücünü, kadının gücünü ortaya çıkaralım. Çünkü cinselliğe, özgürlük isteniyor. Bu konuda bastırmacı olamayız. Madem ilke böyledir, hele bakalım ne kadar özgürleşiyorlar. Dedim ya, yeni yaşam felsefemiz eşit-özgür ilişkilere dayalı.

İlk gün kendini kampımızda veya savaş birimimizde ilişkiye

böyle bela eden bir aşkı nasıl onaylayabilirim? Bu duyguyu, bu ilişkiyi nasıl normal görebilirim? Hele düşman daha başından beri ajanlığıyla devreye girmeyi esas almışsa buna karşı tavrımız çok açıktır.

Bu durumda pratikte kim kendini kanıtlar veya ondan da öteye savaş pratiğine nasıl hizmet eder? Tamam, kadınsız devrim olmaz veya kadınsız erkek de olmaz, ama kurtuluşa hizmet eden kadın-erkek ilişkisi nasıl olur? Bunu en azından tartışalım. Acele etmeyelim veya durumu tanıyalım. Birbirimizle sevgiyi, aşkı, yemeyi-içmeyi, konuşmayı nasıl paylaşacağımızı bilmeliyiz. “Kaba bir cinsellikle tanışırız” dersen, bunu insan olan böyle ele almaz. Biz insan toplumu kurmak istiyoruz. Hem de en özgürlükçü olanını.

Daha kendini tanıyamamışsan, güdülerinin esiri olursan çok kısa bir süre içerisinde bırakalım sosyalizmi kurmayı, acaba ilkel klan toplumdan sonraki toplumu kurabilir miyiz? “Ben bunları düşünemiyorum” diyemezsin. Sen devrimcisin, bunları düşüneceksin. Yeni toplumu kuracağız, hem de özgürlük temelinde. “Benim duygularım galebe çalıyor, benim güdülerim ayaklanıyor, mantık dinlemem” diyorsan, devrim sabote oldu. “Ben gözükara sevdalıyım” diyorsan, sevdan yaktı, bitirdi, düşmana yem ettirdi. “Kafam karışık, dayanamıyorum” diyorsan, sen devrim yapmaya değil, baş belası olmaya gelmişsin. Tutumlar objektif olarak böyledir. Gerisi, aşk zor bir olay. Aşk çok ince bir olay, büyük tutkudur. Aşk sanattır. Aşk örgüttür. Aşk eğitimidir. Aşk ilişkidir. İlişki gücüdür, iradedir, açıklıktır. Ara ki bunları bizde bulasın. Mumla ara ki bulasın. “Ben bunlardan anlamam, ben bu aşkı bilmem, benim aradığım aşk şöyledir böyledir” diyen aşkın bizi ne hale getirdiğini gördük.

Mem û Zîn olayının niye o kadar zor geliştiğini daha önce söylemiştim. Orada bir aşk denemesi var. Biraz feodal kuralları zorluyor. Aslında bu, ulusal-demokratik devrim özlemidir. Belki de Cizre beyliklerinde öyle bir olay hiç geçmemiştir. Ama Ahmedê Xanê birlik istiyor. Feodal-aristokratların arasında

birliğin olmayışı, işte Acem, Arap, bilmem Bizans hükümdarlarına istila, işgal imkanını veriyor. Kürtlerin 1600-lerde bir devlet olma, yani bir uluslaşmaya başlangıç yapma durumu var. Bunun önünde feodal aristokratlar, beyler büyük ihtimalle engeldir. Bunun çözümünü Mem û Zîn edebiyatında göstermeye çalışıyor. Yoksa bir bey oğlu ile bir bey kızı rahatlıkla birbirlerini bulup evlendirilebilirler. Bu zor değildir. O yüzyıllarda zaten bütünyle beylikler arası evlilikler de böyledir. Bütün üst tabakanın evliliği bey oğlu ile bey kızı evliliğidir ve zorluk da yok. Birbirlerini güçlendirme temelinde halen de yapıyorlar. Burada kural dışı durum; beyleri bir üst birliğe, bu döneme göre aslında bir devlet olmaya (bir krallık olmaya da diyebiliriz) zorlama isteğinin olmayışıdır. Bu gelişmenin önünde işte o beylikler engeldir. Bu Mem û Zîn destanıyla somutlaştırılmak isteniyor.

Zor bir aşk. Neden zor bir aşk? Birlik çok zor, devlet olmak çok zor. Bunun gerçekleştirilmesi için bu aşkın o beyliği yıkması, feodal çitleri yırtması gerekiyor. Bir birlik istemi olduğu, kitap okunursa görülür. Birçok eski kuralın yıkılması gerekir. Birçok fitne-fesat var; onların ortadan kaldırılması, biraz özgürlük gerekir. Bunların olması demek, ulusal demokratik devrimin gerçekleşmesi demektir. Ulusal demokratik devrim olmadığı için Mem û Zîn'de başarılı birliktelik sağlanamıyor. Yani bir yerde Kürtlerin başarılı birliğini sağlayamaması veya birleşememesi anlamına geliyor.

Bizim de büyük bir siyasal olayı gerçekleştirme görevimiz var. Siyasal birlik, büyük bir olay ve buna biz büyük aşk da diyebiliriz. Çünkü bütün küçük aşkların anlam ifade edebilmesi için bu birliğin gerçekleşmesi gerekir. Kendinizi Mem û Zîn'in yerine koyun; aşkınızı başarmanız için bir siyasal birliğe gerek var ve TC'ye karşı bir küçük alanı kurtarmaya ihtiyacınız var. Tehlikeden uzak kalın. Aksi halde cinsellik arayışına benzer durumlar ihanettir. Çünkü iradesizliğe düşer. İradesizliğe düştüğü için birimi yönetemez. Birimi yönetemediği için darbe yer.

Darbe yedi mi, bu ihanet suçu olur. Sanıyorum bunu uygulayanlar da var. Bazıları hak ettikleri tarzda cezalandırıldı. İradesi kırılmış ve dayanamamış! Tabii dayanamaz. Onun için aşk çok zor. Bazılarına göre, buluştun mu hemen işini bitirirsin; yüz yüze veya göz göze geldin mi, aşkını istediğin gibi yaşayabilirsin! Aşk karşısında sen kendini aldatabilir misin? Düşman gerçeği karşısında sen kendini aldatabilir misin? Aldattığında sen ona aşk diyebilir misin? Bu gaflettir. Tabii bunları ben icat etmiyorum. Düşmanın egemenliği altındaki aşk böyledir. Örneğin Botan'da bir kız vardı. Birkaç başarılı eyleme girmişti; oldukça yetkin, ne kadar da güzel eylemci diyordum. Bir erkek vardı, o da Botanlı, Bozan mıydı neydi, alçaktı. Zor bir dönemde fırsat bulup kaçmışlar. Bunlar Diyarbakır zindanına düştüler. Kızı bir genelev kadını gibi kullanıyorlar, diğer alçak da bir itirafçı olarak halen kullanılıyor. İşte çok güzel gelişebilecek bir kızın içine düştüğü durum. Sözde o da bir militandı.

Bütün bunlar çok çarpıcı sonuçlar getirdi ve bazıları cezalandırıldı. Ucuz aşk kurbanları! Kimi gitti itirafçı oldu, kimileri canıyla ödedi. Ben uzun süreden beri işe korkunç bir aşk düzeyiyle başladım. Benim tanrı aşkım da vardı, size anlattım. Tanrı arayışım korkunçtu. İşte bilim aşkım, felsefe aşkım var. Bütün bunlarsız aşk olunamaz. Ondan sonra siyasi tutkum var. Dikkat edin ben siyasi bir kariyerist değilim. Kendimi siyasetle budala da etmiş değilim, ama büyük bir siyasal savaşım verdiğim ortada. Büyük bir siyasi birlik, büyük bir siyasal savaşım gerekiyor. O açıdan muazzam bir politik görevle kendimi bağlı hissedeceğim ve yapacağım.

Özgürlük savaşla yaratılır

Savaşa korkunç yaklaşımlar var. Burada da savaşı temellendirdik. Çünkü her şey onunla çözümlenebilir. Savaş bir tanrı gibi. Tanrıya ne kadar tapınırsan savaşa da o kadar tapınacaksın,

hatta bir savaş tanrısı, savaş tanrıçası gibi olacaksın. Şu anda bizim en büyük tanrılarımız savaş tanrı ve tanrıçalarıdır. Kimdir bunlar? Savaşı zaferle kapatacak olan kişilikler, önderliklerdir. Savaş tanrısı olmak ne demektir? Bütün bunları düşünmezseniz, siz yaşamı nasıl kurtaracaksınız? Başınıza her gün düşman uçakları gülle yağıyor. Büyük savaş kahramanlığınız olmazsa, aşkınızı nasıl kurtaracaksınız? Tarihe bakın, gafil kraliçeler, gafil krallar nasıl gitmiş! Sizin bırakalım kraliçe ve kral olmanızı sıradan bir asker olma gücünüz bile yok.

Şimdi ben bunları söyledim diye kendinizi öldürecek misiniz, “vay gururuma dokundu” mu diyeceksiniz? Acı gerçek böyle. Tanrıça olmanız için çok büyük savaş vermeniz gerekiyor. Feodal entrikacı tanrıça olmamak için mücadele etmeniz gerekiyor. İşte benim karşımdaki kadın biraz da böyleydi. Sanki ben kralım veya kral olmaya gidiyorum bir kraliçe eksik. Kralları yaratan kişi! Kaldı ki iş böyle de ele alınmıyordu. Hatta (sanıyorum böyle bir değerlendirme de oldu) Fransa'da bir hikaye varmış; bir kral var, bir de kralları yaratan kişi... Bir baktım ki benim arkamda güya beni yaratan kişi rolünde! Bu kişinin bırakalım kral yaratmasını, sıcak sudan soğuk suya elini değdirmezdi. Beni bir köylü yerine koyalım. Örneğin çok çalışan, muazzam emek sarfeden bir köylü. Güya o arkadan benim ipimi elinde tutan bir ağa, bundan daha da kötü bir kadın yaşaması. Bütün erkekliğimize bu temelde yaşıyor. Mahareti nedir? Zekiymiş, kurnazmış, kadınmış! Tabii bu toplumda oldukça da etkili olmuş bir yaklaşım. Birçok kişiyi sömürgeciler böyle yönetmiş. Ağalar köylüleri böyle yönetmiş. Kadın entrikacılığı erkeği böyle yönetmiş. İşte bütün bu hünerleri birleştirerek beni de yenecek! Benim ne olduğumu sonra gösterdik.

Beni nasıl yönetirler? TC beni nasıl yönetir? Devlet halen beni kontrol altına almaya çalışıyor. Bakalım kim kimi kontrol altına alıyor.

Görüyorsunuz ki, hayli dallı-budaklı fakat çok önemli hayat hikayemi dile getiriyorum. Madem özgürlük, madem güzellik

istiyorsunuz işin doğasında bu gerçekler yatıyor. Kimi endişeleniyor, kimi tıkanıyor. Kızlarımız-erkeklerimiz her gün kendilerini ortaya koyuyorlar. Bu yürekler acısı. İyi ki biraz yolu yordamı belirlemiştir. Sizi fazla ağlatmıyoruz. Yoksa haliniz ağlanacak kadar zavallıca.

Savaş tanrıları böyle olur mu hiç? Büyük komutanlar böyle olur mu hiç? Militanlar böyle olur mu hiç? Ben bile bu halimle halen “acaba durumları kurtardım mı, kurtarmadım mı” diye kendime soruyorum. Kızlar var mesela, “onların arkadaşlığını layıkıyla yapıyor muyum, yapmıyor muyum” diye soru soruyorum. Kendimi sürekli ayarlıyorum: “Bir kadınla ilişkiden tutalım güzellikle, savaşla, geçmişle ve günlük olarak yaşamın her şeyiyle bağlantısı nasıl olabilir” diye düşünüyorum. Aksi halde kendimi yitiririm. Yitirirsem ufak bir açık versem, irade noksanlığı göstersem, bu, örgüte ve halka mal olur, zararı orada ortaya çıkar. Yani çekmesem bir türlü, atsam bir türlü; bir ağa gibi dayansam bir türlü, bir köle ruhlu gibi dayansam bir türlü. Bunlar büyük sorunlardır. Düşünün ben de çok etkili bir kişi durumundayım. Oldukça da kendini özgür götüren, iddialı bir tutum sahibi olan biriyim.

Her gün komutanlarımızdan haber geliyor; “kızları hizmetçi gibi kullanıyor, birisinin emrine girmiş, güdülerine teslim olmuş, yoz ilişki geliştiriyor” diye rapor üstüne rapor geliyor. Öyle midir değil midir, bu ayrı bir durum ama eskiye boyun eğdikleri açık. Şimdi siz düşünün biraz. Benim durumum biraz daha farklı. Bana göre, kadınla ilgili bir eğilim geliştirmek istiyorsan bu özgürlükle bağlantılı olmalıdır. Bu kişiliklerin özgürlük savaşımına ne verdin, ne istiyorsun onlardan? Köle bir kadını mal gibi almışsın yanına, “utanmıyor musun” derler adama. Partinin bir kızını doğru-dürüst örgütlemekten, bilinçlendirmeden, onu kendine alet edersen utanmaz mısın bundan? Bizim yöneticilere soruyu böyle sormalıyım. Onu köle gibi yanında tutsan da utanmaz adamsın; çünkü onu bir özgürlük savaşçısı olarak biz çektik yanımıza, alanımıza.

Şimdi kız için de, kadın için de bu geçerlidir. Yanımıza özgürlük savaşçısı olmaya geldi. Fakat dişiliğiyle bizi düşürmeye veya bizi böyle etkilemeye geldi mi, o da çok çirkin bir durumdur. Mutlak anlamda özgürlük için kendisine bir imkan yaratmak, partiden güç almak için geldi. O zaman bunun için kendini eğitecek, örgütleyecek, mutlaka iyi bir özgürlük savaşçısı olacak ki, sevillebilsin, yüzü tutacak bir hal alsın.

Bunlar söz verdiğimiz hususlar değil mi? Doğru-dürüst herhangi bir marifeti yok, savaşa ve örgütlemeye nasıl yaklaştığı belli değil, bir bela. Her an cinselliğiyle veya kadınlığıyla etkilemek istiyorsa, bu bir suçtur. Kadınlığını veya cinselliğini böyle kullanırsa, bu çok tehlikeli ve ajanlık olur. Erkek daha tehlikelidir. O da her an bu etkiyi yaşayabiliyor ve “dayanamadım, kadını böyle kullandım” diyor. Kadını böyle kullanan bütün erkekler de düşmüştür. Bunun sonucu birlikler, bölük bölük, takım takım birimler imhaya terk edilmiştir. Yani bir kadının yaklaşımı uğruna bu kayıplar yaşanırsa, bu tarihimizin en gerici şekilde tekrar hortlatılması demektir.

Eskiden bir kadın için bir adam öldürülürdü, sen bir takımı öldürmüşsün. 50-100 tane örnekleri var. Halen bazıları bunu gizli yaşıyor, açığa çıkmayan bir sürü durum var. Ben bir tek şartla kadınlı-erkekli kalınabileceğini kabul ederim; mutlak anlamda bilinçte ve ilişkide siyasal patlama. Yani örgütlenmede ve eylemde gelişme varsa ve bu da günlük olarak kendini kanıtlıyorsa, o zaman buna rıza gösterilebilir. Kadın gelip her türlü göreve talip olabilir ve farklı cinsler olduğu için ayırım yapmadan her türlü görevi de alabilir, eşitlik böyle gerçekleşir. Her türlü görevlendirmeye dahil olsun, ama bunun ölçüleri var. Ordu ölçülerine, parti ölçülerine uyacak. Bu ölçülere uyduktan sonra bunun mantığını, cesaretini, yönetim kabiliyetini sergileyecek. Bu durumda komutan da olsun, niye olmasın? Niye hep erkek yönetsin ve kadın da hep yönetilsin? Tersisi eski sömürme veya eski ezilme döneminden kalma bir tavidir. Bizde yarı yarıya olmasın ama en azından gücüne, yeteneğine göre kadın

da yönetici olabilirsin. Eğer hiç yoktur dersek, o zaman bunlar köle veya cins olarak fazla özgürleşmeyecek doğal bir özelliklerle yaratılmışlardır! Öyle değilse, o zaman eşitliği göze alacağız.

Bütün bu hususlar aslında çok kapsamlı bir tartışmadan da öteye uygulamaya kavuşturamamanız sizin görevlere ne kadar yetersiz yaklaştığınızı gösteriyor. Kaldı ki, işin bir de onur kısmı var. Görevlerde başarısız olacaksın, eğitim, örgütlenme ve savaş fazla geliştirmeyeceksin ama tenezzül edeceksin! Bu olmaz. Rahatsız olan oturabilir. “Vay duygularım var, vay aşkıma uzanmak istiyorum, vay anama-babama, hatta çocuğuma, karıma-eşıma ulaşmak istiyorum” gibi sözler benim için gerçekten onursuz laflardır. Devrime kalkan kişilikler, bu lafların fazla geçerlilik ifade etmediğini bilirler. Bunların içeriği, anlamı yoktur. Her şey kılıçla biçiliyor. Diyelim adam seni imhaya çalışıyor, bu durumda nerede kaldı senin aşkın, duyguların! Öncelikle iş, bu büyük eylemi sonuca bağlamaktır.

Siz bunları çok rahat düşünüp yerli yerine oturtabilirdiniz. Yani insan onuru bu tür tutumları kaldıramaz. Yanımdaki kadın veya yanımdaki erkek görevlerine bağlı değilse, görevlerini dört elle yerine getirmiyorsa, ben niye ilgi duyacağım! O zaman gerçekten sizin onurunuz, gururunuz kırılmıyor mu? Hatta gizli fırsat bulduğunda, “ilişkiyi derinleştirelim” dersen, o zaman sen bir alçaksın ve giderek hainleşirsin. Benim kendime uyguladığım bazı ilkeler var. Eğer işler bir gün sağlam gitmezse, kesinlikle bırak etrafımı yanıltmayı, öncelikle kendimle uğraşırım. Bir dostun veya bir yoldaşın yanına gidebilmek için önce kendimi çözmem lazım. Başarıyı önce biraz yaratacağım ki, yüzüm tutsun.

Bu bir sınama ve kendinizi böyle sınayacaksınız. Kadın konusu da böyledir. Görevlerde kendini sına, ne kadar yaman savaşçı olduğunu kanıtlar, ondan sonra kadınla saygı temelinde konuşmaların olabilir. Kadın da biraz kendini kanıtlamasıyla ancak saygıdeğer bir tutumun sahibi olabilir. Bu onur konusudur; bizim kişilik, namus anlayışımızdır.

Bunlar olmadan yüz yüze bakılamaz, bir yerde kalınamaz, hele güdülerin ayaklanmasıyla, bilmem zaafların hortlatılmasıyla, tutkuların, bilmem neyin kendini dayatmasıyla ilişki kurulamaz. Yine de sizin için doğrusu buradadır. Kesin kadın da yanımızda olmalı, kesin aşk da olmalı, kesin sevgi de olmalıdır. Ama kanunları, kuralları, zemini de böyledir. Bunu anlamalısınız ve uygulamalısınız. Hele devrimciler bundan kesin sorumludur. “Senin böyle dediğin Kürt zor çıkar ortaya veya böyle devrimci bizde zor bulunur” denilebilir, ama diğeri de belli ve kaç para ettiği de ortadadır. Ölmüş, bitmiş, elinden hiçbir iş gelmiyor.

Erkek, kadının özgürlük yoldaşı olmalıdır

Sanıyorum şimdi biraz daha iyi anlıyorsunuz: Neden kolay ilişki, neden kolay cinsellik, neden kolay aşk olmadığını. Onu şimdi çok daha iyi anlıyorsunuz ve bunların kolay olmadığını biz biraz ortaya çıkardık. En büyük hain yaşam tehlikesine girmeden, gerçekleri biraz böyle götürebildik, onun savaşım imkanlarını yakalayabildik. Şimdilik birbirimize yapabileceğimiz en büyük iyilik birbirimizi savaştırma imkanını yaratmaktır. Bir kızı savaştırmak için sonuna kadar boy ölçüşün. Çağırıcı iyi bir savaş, iyi bir örgütlenme temelinde yapın. Tersinden örgütü, savaşı tasfiye temelinde ilişkiler olmaz. Ama maalesef şimdiye kadar hepsi de tasfiye temelinde oldu. Ben bile şu halimle (aslında görüyorsunuz ne kadar büyük ilişki ustası ve iradesiyim) acaba ne olabilir diye derin derin düşünüyorum.

Daha önce anlattım; “bu ilişkiler nasıl böyle oldu” diye. İlişkiyi tanımıyorsunuz, anlamıyorsunuz; yapacağınız tek şey kendinizi derinleştirmeniz, yoğunlaştırmanız ve mümkünse ilahlaştırmanızdır. Başka türlü Kürt işinin altından çıkılamaz. Tabii varsa yetenekleriniz, aşık olma gücünüz, ilah olma gücünüz, militan olma gücünüz, o zaman başarabilirsiniz.

Peki siz önderliği nasıl tanıdınız? Sıradan bir dost bile bizi biraz doğru tanırken, siz niye bizi bu kadar geri ve dar tanımışsınız. Sözde siz bizim militan yoldaşlarımızıdır. Militan yoldaşlar birbirlerine böyle mi yaklaşır? Ben sıradan insanların yanına giderim, hepsi heyecana gelir, hepsi aşka gelir. Ben de bu ilişkiyi anlamaya çalışıyorum. Sıyrılacaksınız, gerçeklere büyük dönüşüm gücü vereceksiniz. Aslında çerçeveyi daha da derinleştirme gereğini duyuyorum, biz bu işi biraz edebiyatçılara bırakmak istedik ama öyle gözüküyor ki, bu işin edebiyatını da en iyi biz yapmak durumundayız veya yapmamız gerekiyor.

Kadın bir güç kaynağıdır aslında. Küçük görmeyelim; gücü kurutulmuştur ama eğer işlenirse güç kaynağı olmaya adaydır. Ama şu anda adeta kör bir kuyu gibi, bulaştın mı batarsın. Aydınlatıcı, çarpıcı, yakıcı bir güç kaynağı olmayı denemelisiniz. Yoğun bir siyasal, sosyal, kültürel ve edebi savaşımın ilgi odağı olmalısınız. Mümkünse kendinizi yetiştirin. Erkekler eğer bu konuda iddialıysa bazı kadınları yetiştirsin. Karşı cinstendir diye ya inkar etmek, ya da saldırmak yerine, onun gerçeğini biraz ortaya çıkartalım. Böyle bir sürü arkadaş yaratmaya çalışın, yardımcı olun. Çünkü kızlar biraz zor durumda. Yani onların hem fiziki, hem cinsi, hem ruhi ve hem de toplumsal olarak çok zorlukları var. İyi bir erkek yoldaş onlara zayıflıklarını kötüye kullanmada değil, gidermede yardımcı olmalıdır; erkekliğini böyle göstermelidir. Kaba anlamıyla cinsel hakimiyet temelinde değil, gerçek eşitlik ve özgürlük yoldaşı gibi bunu gösterebilmelidir. Militan dediğin, bu tutumun sahibi olmayı becerendir.

Düşünün, bir kadın bana dayanarak ülkeyi düşmana peşkeş çekmek, bütün kadınları özgürlükten uzak tutmak, bütün kadınlarımızı basit bir ilişkiye köle etmek, bunun mücadelesini amansız yürütmek istedi. Bu tehlike son derece somuttur. Bugün böyle yüzlerce ilişki bizim kadroların başına geliyor. O zaman tabii ki ben kendime önder diyorsam, siz Başkan diyorsanız, hele ulusal düzeyde artık bu kabul de görmüşse olağanüstü olmak zorundayım. Militanlar da öyle. Her ilişkiyi kabul edemezsiniz.

Çok açık ki, ilişkinin dağarcığında her şeyi araştıracaksınız. Dedim ya, yetkinlik arayacaksınız. Kaldı ki, bunu kendim için de arıyorum; ulus, parti ve halk için arıyorum. Ne kadar bilinç, ne kadar davranış gücü, ne kadar cesaret, ne kadar fedakarlık, ne kadar ustalık, ne kadar her yönüyle yeterlilik varsa hepsi partiyi oluşturma, kadro örgütlenmesini sağlama esaslarıdır. Özgür kadını yaratma esaslarıdır. Dolayısıyla çekişeceğim tabii, bu uğurda savaş yürüteceğim. Aksi durum birbirimizi aldatmak olur. Partiyi aldatırsak halkı aldatmış oluruz.

Siz “hemen ilişkilere bir çırpıda teslim olduk” diyorsunuz. Partiyeye de, kendinize de yaklaşımlarınız hep böyle. Ucuz tepki, ucuz duygulanma, hemen birbirini benimseme veya reddetme. Siz bittirdiniz militan tutkusunu, militan aşkını, militanın görev anlayışını. Benim sizden istediğim ne? İşler sizin sandığınız gibi değil, yaptığınız gibi olmuyor. Şu anda geliştirdiğimiz tutum, biraz yol aldırıyor. Çünkü kolay beğenenlere, kolay tepki duyanlara, duygulananlara kolay cinselliğe safları açık tutsam acaba bir gün ayakta kalabilir miyiz? Kolay cinsel ilişki gelişse, ortada irade diye bir şey kalır mı? İrade eğitimi diye bir şey kalır mı? Dolayısıyla benim biraz geliştirmek istediğim, tek ideal çare gibi geliyor.

PKK aşkını yaşayın

Aşkınız yeni olmalı, ama bunun büyük savaşına hazır mısınız? Çok zor bir savaş ama başka çaremiz yok. Hepiniz böyle yapın demiyorum ama, PKK aşkının biraz böyle aşk olduğunu, bu geliştirilen savaşımının biraz böyle bir savaşım olduğunu da kesin göz önüne getireceğiz. Birbirinize ucuz tepkiyle yaklaşın demiyorum. Bütün bunlardan çıkan sonuç; örgüt saflarını, ordu saflarını altüst edecek anlamsız kadın tepkileri veya erkek dayatmaları değil. Son derece birbirinize ihtiyacınız var. Ama son derece çözümlenmesi gereken sorunlarınız var. Mutlak anlamda birbirimize muhtacız ama mutlaka yerine getirmemiz gereken

eğitsel, örgütsel, eylemsel görevlerimiz var. Bu görevler yerine getirilmeden sen bir erkeğin elini tutamazsın, bir erkek senin elini kolay tutamaz. Bütün bunların savaşın geliştirilmesi düzeyiyle orantılı olması gerektiği biçiminde bir formülün doğru olduğu kanısındayım. Yani bir sempatinizin, bir ilginizin ne kadar savaşı geliştirmekle bağlantılı olması gerekir? Hatta onu ne kadar geliştiriyor, ne kadar yaşam alanı açıyor? Bu temelde ona kendinizi benimseteceksiniz, onu benimseyeceksiniz.

Bütün ölçülerimde bu var. Düşünün, beni sevmek isteyen kızın gözü hemen Kürdistan'da ve savaştadır. Binlerce kadın var ve yüzlerce de şehidi var. Bunu ben gerçekten anlamlı buluyorum. Ama birçok savaşçı arkadaşımızın ilişkisi, bitiriyor. Her kim benimle ilişki kurmaya gelirse, önce benim amacıma, benim savaşımına inanır. Bu çok açık. Ama birçokları kıza yaklaşıyor, onu düşürmek için; erkeğe yaklaşıyor onu düşürmek için. Tabii ki, dikkatli olacağız. Biz, düşürecek ilişkiye geçit vermeyiz. Zaten Kürt bu temelde bitmiş, tükenmiş kadın ve erkek demektir. Birliktelikleri ölmüş, tükenmiş bir birlikteliktir. Biz o tarzı nasıl uygulayabiliriz? Bu konuda sergilenen çabalar, çok zorlu çabalardır. Ama bir Kürt çözümlemesidir, ulusal düzeyin çözümlemesidir, kadın özgürlüğünün yaratılmasıdır. Bu kesinlikle kolay bir sorun değil. Siz de özgürlük savaşçısı olduğunuzu söylüyorsunuz, ama ben de özgürlük savaşını yürütüyorum. Acaba kendiniz için savaşı yürütecek gücü gösteriyor musunuz? Size sunulan savaş imkanlarını değerlendirebiliyor musunuz? Başka türlü nasıl yol alacaksınız PKK'de, Kürdistan gerçeğinde? Gerçekler ortada. Başka yolu varsa siz bana gösterin, beni inandırın, beni bağlayın. Özgür tartışmaya açığım. Örneğin kızlar beni bağlasın. Kaldı ki buna açığım, en ufak bir sınırlama da koymuş değilim. Kavgamın sürdürücüsüyüm. Siz de bütün yönleriyle bu kavgayı bilerek bize katılın ve sonra “anlamadık, duymadık” demeyin.

Erkekler de bunu anlasınlar. Ortada ilişkilerin ne kadar amansız olduğunu görsünler. “Eski erkekliğimiz böyledir, şöy-

ledir” demeyin. Eski erkekliğin Allah belasını versin. Eski erkeklik kadından daha beterdir. Bu erkekliği ne yapacaksın, kaç para eder bu erkeklik? Biraz iş yapabilen erkeklik, sorunları öyle görüp değerlendirebilen erkekliktir. Kaldı ki, o erkekliğin de çözümlenmeye ihtiyacı var. Yalnız kadın çözümlenmesi değil, daha fazla erkek çözümlenmesine ihtiyaç var. Biraz da bunu başarmaya çalışıyoruz. Çözümlemeleri geliştirmeyeyim mi, yarım mı bırakayım? O zaman elde bir şey kalır mı?

Çözümlemelere kesin ihtiyaç vardır. Bu aynı zamanda kontroldür. Kontrol; parti ölçüleridir; önderlik ölçüleridir. Tüm bunları ölçü diye koyuyorum. Kontrol; kadının orduya doğru çekilmesi; ordulaşması; eşitlik ve özgürlük temelinde görev alması; komutanlaşmasıdır. Kontrol; erkeklerin de bu konuda parti gerçeklerine uygun görevlerine sahip çıkması; doğru aşk, doğru duygu ve doğru sevgi anlayışına ulaşmasıdır. Bütün bunlar olduktan sonra gelişmez olur mu? Bile bile bazıları bozarsa ve savaş örgütüyle oynarsa kaybedip gider. Böyle muazzam çalışan bir örgüte, savaş ve örgüt dışılığı, onun oldukça aydınlatılmış düzeyine karanlığı dayatırsan, kaybedersin. Bu konuda kontrol gelişiyor, daha da gelişecek. Bundan sonra öyle kolay kolay PKK kadrosu olunamayacağını anlamalısınız. Gerekmiyor mu? Görüyorsunuz, siz savaşı bununla kazanacaksınız. Başka türlü ölünüzü gömecek yer bulamazsınız; cesetler çürür, kokuşur.

Kadın sorununu çözmek zaferi kazanmaktır

Dediğim gibi sorun önemli ve ciddidir. Bizim için kadın sorununun çözümü demek, ulusal kurtuluşun zaferini kazanmak, ülke sahibi olmak demektir. Dünyanın bu sorunu çözemesi, çözümde hiç gelişmenin olmayacağı anlamına gelmez. Kadın sorunu hiçbir ulusta bizimki kadar ağırlaşmış değildir. Onlar devletleşmiş, oldukça toplumsal yönden gelişmiş uluslar, halklar oluyor. Bizim için mühim ve gerekli olan kendi somut

koşullarımıza göre bir çözümdür. Bunun dünya çapında da etkileri olacağı açıktır. Biz şunu da söyledik: Karışmış bir toplumuz, yani kadına uygulanan baskının da ötesinde bir sömürgeciliğin dayatıldığı bir toplumuz. Bu anlamda kurtuluş tam bir kadın kurtuluşudur, tam bir kadın devrimidir.

Kürdistan devrimi, ilk defa uluslararası çapta bir kadın devrimi olabilir. Bu çözümlemelere dikkat edilirse, Kürdistan devrimi tam bir kadın özgürlüğü, kadının toplumsal devrimidir. Teorisi de var, pratiği de var. İşin bilincinde olanlar bunu böyle ele alır ve çözüme doğru götürürler. Götürüldü mü dünyadaki kadın kurtuluşuna da epey katkıda bulunacak bir gelişmedir. Yeter ki üzerinde ısrarla durulsun ve düşünülsün. Ortaya koyduğumuz yaklaşım tarzını partiye egemen kılarırsak, halkımız için müthiş bir çözüm söz konusu olur. Herkes oldukça bilinçli ve kaderini tayin etme durumunda. En ufacık bir erkek geriliği, kadın geriliği olmaz, dayatması olmaz, düşürücülüğü olmaz. Kadın mükemmel ortaya çıkabilir, erkek mükemmel ortaya çıkabilir, ideal bir eşitlik ve özgürlük imkanı ortaya çıkabilir. Ama bu sadece bir amaç olur.

Günlük olarak ben çözüm için bunları yapıyorum. PKK'de biz bunları geliştirebiliyoruz, gücümüz yeterse daha fazlasını yapacağız. Kendimizi çözdüğümüz oranda insanlığı da çözmüş olacağız. Başarılı bir Kürdistan devrimi iyi bir insanlık devrimidir. Bunun sonuçlarını da küçümsememeliyiz. Tabii ki, “devrim oldu, sorun çözüldü” de demeyelim. Şimdi de çözüm var, zaferden sonra da devam edecek, ama daha değişik koşullarda ve biçimlerde sürecektir. Aslında sorunu çözmüşüz. Ben kendim için çözümde çok güçlü bir konumda olduğumu belirtiyorum. Kendimde çözdüğüm, insanlık için de bir çözümdür. Devrimleri biz her zaman böyle görürüz. Varsın insanlık bin yıl sonra tam kavuşsun. O mühim de değil. Kaldı ki, bizim her insanı kısa bir sürede komünizme götüreceğiz diye bir derdimiz de yok. Komünizmi de içeren mücadele on bin yıl önce de vardı, şimdi de var, on bin yıl sonra da olacak. On bin yıl önce de

çok güçlü çözümler vardı, şimdi de var, ileride de olacak. Sorun o zaman da var, şimdi de var, sonra da olacak. Mühim olan anlık olarak doğru pozisyonda olmaktır. Sorunu ortaya koymak ve çözüm olanağını dayatmaktır. Tabii bunu PKK'de sağlıyoruz, dalga dalga halkımız içinde de sağlıyoruz. Önemli olan da budur.

Devrimimiz insanidir. Kadın konusunda da en büyük devrimdir. Teorisi de pratiği de iyi geliyor. Çözümü biraz böyle görmeliyiz. Yoksa “Kürdistan'da devrim yaptık, acaba diğer ülkelere benzemez miyiz” demek, doğru bir yaklaşım değil. Kaldı ki diğer devrimler sorunu ne kadar çözdü? O da ayrı bir mesele. Fransız devriminde, İslam devriminde, Rus devriminde bu sorun farklı ölçülerde olmuştur. Onun için orada sorun tam çözümlenemedi. Havale edildi de dememeliyiz. Onların çözüm gücü o kadar. Küçümsenemez de bu.

Kısacası, bu konuda derinleşeceksiniz, anlayacaksınız. Kendi kişiliğinizi bütünüyle “nasıl yaşanılır” sorusuna cevap kişiliği haline getireceksiniz. Bunu yeni mi anlıyorsunuz? Yaramaz çocuklar mı veya 35 yaşındaki çocuklar mı diyeyim? Kendinizi haraç-mezat ortalığa atıyorsunuz. Buna önderlik tarzı denilir mi? Buna nasıl cesaret ettiniz, şaşıyorum. Her hareketinizi, her adımınızı, söz ve eyleminizi bir yaşam kaynağına çeviremezseniz asla kendinize önder değil, militan bile diyemezsiniz. Gerçek militan bütün düşünce ve eylemini bir yerin kazanılmasına, bir zorluğu kolaylığa, bir başarısızlığı başarıya, bir imkansızlığı imkana çeviren, bir bilinçsizliği bilince, bir örgütsüzlüğü örgütlülüğe, bir eylemsizliği eylemliliğe dönüştüren kişidir. Komutan budur. Bunu nasıl yeni yeni fark ediyorsunuz? Siz büyük oranda önderlik tarzını bastırma, balıklamasına dalma, hırsızlama, birbirlerinin boğazına girme, birbirlerinin emeği üzerine ucuz kurulma, değer vermeme ve kendi emeğini anlayamama şeklinde uyguluyorsunuz. Bunun bütün yanılıklı sonuçlarının ruhta düşkünlüğe, davranışta karmakarışıklığa yol açtığını fazla görmüyorsunuz. Ne, nasıl ya-

şanılır, nasıl elde edilir, nasıl temsil edilir? Hiç bu sorulara cevap vermiyorsunuz. Böyle yaşadığınızı sanıyorsunuz. Bu bir gaflet yaşamıdır. Bizde bir suçlunun yaşam tarzıdır.

Suç, ceza, gaflet ve hiyaneti gördünüz. Tüm yaptığım bir suçlu, bir gafil kişilik olmaktan kendimi çıkarmaktır. Bu neyle mümkündür? Savaşabilen, bunun düşünce ve pratiğine biraz imkan kazandırabilen bir kişilik olmakla mümkündür. Var mı başka türlü bizi suçtan, gafletten kurtaracak yaşam biçimi? Yok! Nasıl yakıştıracağız gafilce, haince bir yaşamı kendimize? Asla! O zaman bu hiyanet ve kölelik suçudur ve affedilmek için büyük yurtsever, büyük özgürlükçü ol, diyoruz. Onun için de biraz benim gibi çalışacaksın. Ben niye söz gücüne bu kadar değer veriyorum? İyi örgütlenmek için. Örgütlenmeyince savaş olmaz ve insanları birleştiremezsin. Birleştiremedin mi savaştıramazsın. Savaştıramadın mı adına bile sahip çıkamazsın. O zaman bırak yaşam kaynağı olmayı, başkalarının elinde ucuz kullanılan bir malzeme olursun. Bu, yaşama en büyük saygısızlık değil midir? Bütün bunları sadece öyle biliyor veya görüyor değilim. Anı anına düşüncede, pratikte değerlendiriyorum, çarpıştırıyorum, ilerletiyorum. Bizde devrim bir kimyasal olaydır diyelim; onunla halkımızı çok paslanmış bir teneke olmaktan çıkarın altın gibi parıldayan bir madene dönüştürmek istiyoruz. Devrim bir anlamda da budur. Kişiler için de bu böyledir. Çok kir-pas tutmuş bir kişilikten parıldayan bir kişiliğe ulaşmak böyle sağlanır. İşte eylem, işleyen demirdir. Kendimizi adeta çekiçe örs altında dövürüyoruz, çelikleştiriyoruz, parlatıyoruz, savaştırıyoruz, amaçlarımıza ulaştırıyoruz.

Doğru yaşamın savaşına ve ilişkisine ulaşacaksınız

Bütün bunları ilk adımları attığınızda bilecektiniz. Belli ki aslında devrime çok ters yaklaşmışsınız. Partiye binbir yanılıyla gelmişsiniz. Ben iki sözcükle başlarken yaklaşımım

neyse, şimdi de odur. Yöntemde dikiş tutturmamak yok, sonuçları kestirmemek yok. Her şeyin anı anına farkındayım. Fırsatları müthiş değerlendiririm. Sonuç aldım ve buraya kadar geldim.

Her militanımız bunu esas alsaydı, böyle yaşayabilseydi, bu ülkede düşman filan kalmazdı. Ne kadar eski yaşam tarzı varsa olur olmaz bize de dayatılıyor ve bizim emeklerimizi boşa çıkarma gibi olumsuz bir rolde oynanıyor. Olmayacak duaya niye amin diyeceksiniz? Doğru yaşama geleceksiniz. Doğru yaşamın savaşımına ve ilişkisine, onun her türlü teorisine, pratik esaslarına doğru yaklaşacaksınız. İddiasız, iradesiz ele almayacaksınız. Emeksiz, çaresiz karşılamayacaksınız. Dikkatsiz, duyarsız izlemeyeceksiniz. İnsana en büyük değeri vereceksiniz. İlginiz, ilişkiniz, iradeniz en yüksek seviyede olacak. Çabanız oldukça yoğun olacak, düşünceden kopmayacaksınız. Yaşam tutkunuz, coşkunuz aşk derecesinde olacak. Vuruş tarzınız son derece keskin, zamanında olacak. Yine sizi can alıcı yerinden vurmayı engelleyecek bir koruma gücünüz olacak. Ona göre muazzam tedbiriniz, dikkatiniz olacak.

Böyle yaşarsanız bu, kabul edilebilir bir yaşamdır. Böyle bir yaşamı tutturursanız, savaşta da olsanız, en büyük zorluklarla iç içe de olsanız, bizde görüldüğü gibi büyük bir tahammül gücünü, sabır gücünü ve hatta onu coşkuyla karşılama gücünü gösterirsiniz. Görüyorsunuz bu kadar zorluklara, bu kadar dayatmalara rağmen gerçekten “kral” gibi yaşayabiliyorum. “Kral gibi” derken, en yüce, en soylu ve en özgür yaşamı kendim için gerçekleştirdiğimi kastediyorum. Öngördüklerim ve günlük olarak tüm gücümle yüklendiklerim beni demek ki, düşmanımdan koruyabileceği kadar, halkıma ulaştırabilecek, halkımı başarıya götürebilecek bir yaşamın sahibi de yapabiliyor.

Ben amansız süreçlerden veya yokluklardan buraya geldiğime göre, sizin bu kadar yaşam olanağıyla kendinizi yaşatamamanız sizin için bir talihsizlik, gerçek bir geriliktir. Bence özgür yaşama imkanlarınız var. Gerisi tabii sizin örgüt sila-

hıyla, onun her türlü eğitimiyle, her türlü taktiğiyle savaşıarak yaşamayı kazanmanızdır. Bu ilk anda da böyledir, son nefese kadar da böyledir. Bunun dışında yaşam imkanının olmadığını bileceksin. Gerçekten sadece bilmek değil, “budur yaşam” deyip bundan başka hiçbir şeye zemin sunmayacaksın. Ufak bir anlamsızlığı, ufak bir yersizliği bile affetmeyecek kadar keskin olacaksın.

Yaşamın bilincinde, sorumluluğunda olacaksınız. Ben şimdiye kadar, biraz böyle yaşadım. Hem önderlik gerçeğiyle bağlantılarınızı böyle koyacaksınız, hem de onun yaşam tarzıyla bu kadar çelişeceksiniz veya binlerce kilometre uzağında olacaksınız! Kendinize çok ayıp ediyorsunuz, çok yazık ediyorsunuz. Gerçek önderler kendini yaşatmasını bilirler, ama böyle önderlerden veya yoldaşlardan kilometrelerce uzak olanlar yaşamayı kaybederler. Dolayısıyla mesafeyi kapatalım. Size de kendi rolünüzün sahibi yapabilecek bir tarzın güçlü militanı haline getirecek ne varsa onu yakıştıralım. Umudunuz olsun, ama çabalarınız da onu gerçekleştirecek kadar bilinçle, örgütçülükle anına donatılmış olsun. Biz her zaman böyleydik. Kazandıran bu tutumdur. İnanıyorum ki herhangi biri beni uygularsa, sıradan bir uygulama gücüne kavuşturursa, PKK gerçeğinde zaferi yakalar. Bu kadar gelişmelerden sonra kendi kendini boşa çıkarırlar, ancak başarısızlıktan bahsedebilirler. Sıradan bir dürüstlük temelinde bu savaşın gerçekleriyle bu işin başında olanlar kendi kendilerini düşürmedikçe, kendi kendilerini engellemedikçe başka engellenemezler, düşürülemezler ve başarıdan da alıkonulamazlar. Bizim yaşamımız biraz bunu ispatlamıştır. Siz daha fazlasını ispatlayabilir ve başarabilirsiniz.

Ocak 1994

“Devrime zorlayan, sosyal bunalımın düzeyidir”

YAŞAMAK İÇİN SAVAŞMALI VE SAVAŞTA YAŞAMI ORTAYA ÇIKARMALIYIZ

Sosyal gerçekliğimiz biraz özlü kavranılmak istenirse görülecektir ki, aslında oldukça tıkanmış, bundan da öteye çözülmüş, kendisi olmaktan çıkmıştır. Bu, hem çok geri ve hem de özümsemiş bir düzeyi ifade ediyor. Çok geri bir durumda olan Türk ulusal, sosyal, siyasal ve kültürel yapısı içine alınma durumu çok ağır geliyor. Bu ağırlık çok geri bırakılmaya yol açıyor. Büyük çözümsüzlük, sosyal bunalım bu temelde derinleşiyor. En çok aile, yine ailenin ezilen tarafı olan kadın en geri bir konuma mahkum ediliyor. Böylece aile yaşamı adeta bir genel zindan yaşamı haline geliyor. Onda hiç sağlıklı bir birey yetiştirilemiyor, ilişki üretilemiyor. Bir anlamda sömürgeci katliam aile içi bir ilişki tahribatı ve katliamına dönüşüyor. Bunun sonucu olarak ailede bir teslimiyet, oldukça bozulmuş bunalımlı tipler ve onların her türlü geri ilişkileri söz konusu oluyor. Tabii bu da ağır bir durumu teşkil ediyor.

Biz PKK'yi başlatırken, bunun daha çok böylesi geri bir sosyal yapıya ve aile yapısına isyanımızla bağlantısı olduğunu çarpıcı bir şekilde ortaya koymaya çalıştık. Çok geri ve kabul

edilemez aile içi ilişkiler, ailenin kendini çok zor yaşatabilmesi, bizi çok erkenden ve çok derinden düşündürdü. Bundan çıkış yapmak için bir yandan devletin sunduğu bir küçük memur olma, diğer yandan ırgat veya hamal gibi bir ücretli işçiliğe yönelme yol gibi geliyordu. Tabii bu konularda iş bulmak ve memur olmak da aslında aslanın ağzında olan şanstı. İşte bütün bu ağır durumlar bizi devrimci çözüme itiyordu. Bilindiği gibi biz PKK hareketine yönelişi böylesine eşine ender rastlanan bir çelişkiler yumağı içinde ele almaya, başımızın çaresini bulmaya, giderek gerçekleri daha iyi, çok yönlü ve ulusal düzeyde gördükçe bunu derinleştirmeye ve çözüm gücü olarak sosyalizmi teorik kılavuz olarak bellemeye ağırlık verdik. Bu bizi basit gruplaşmadan günümüze kadar bir hareketin gelişimine kadar götürdü.

Amacı unutup araçlara fanatikçe tapmak felakettir

Bir parti hareketi aslında sosyal çözüm hareketidir. Verilmekte olan bütün bu savaş çok geri, imha ve özümsevenin ileri düzeyini yaşayan, bu anlamda insanı en kötürüm ve yaşanmaz duruma getiren gidişata bir son vermek ve mümkünse özgür sosyal gelişme yoluna sokmak içindir. Dikkat edilirse siyaset de, askerlik de bunun için oluyor. Yani kabul edilemez bir sosyal yaşama, kölelikten de öteye bir tüketme ve yutmayla karşı karşıya olan bir sosyal yaşama kurtuluş şansını vermek için bu kadar ideolojik, siyasal ve eylemsel faaliyet geliştiriyoruz. Bu tanıma bakıldığında ve bunu kendinize uyarladığınızda, kiminiz ideoloji ve politikayı, kiminiz pratiği fetiş haline getiriyorsunuz. Yani aslında bunların birer araç olduğunu unutuyorsunuz. Bir fanatik gibi, bir memur gibi özü ve amacı unutup araçlara tapınagelen biri gibi sözümona salt askerlikten anlayan, salt siyasetten ve partiden anlayan, çoğunlukla sosyal

yaşamla ilişkisini kuramayan bir fanatik gibi işin içine atılıyorsunuz. Dediğim gibi bütün bunlar hem eylemin ve hem de partileşmenin aslında daha özgür bir sosyal yaşama kanal açmak için olduğunu, bunların araç olduğunu göremez duruma getiriyor. Bu durumda örgüt çok bürokratik bir kalıba, yine ordu militarist bir kalıba dökülür, sosyal yapı üzerinde bir cendere olur; sosyal yaşam bir de kendi öncü güçleri tarafından baskı altına alınır, bildiğimiz şu reel sosyalizmin bunalımı ve çözülüşüne benzer bir durumu ortaya çıkarır.

Gerçekten burada yapılan hataların nasıl büyük olumsuzluklara yol açtığını reel sosyalizmin deneyi çok iyi öğretiyor. Fakat sizinki bu da değildir. Bizim PKK'de gözlemlediğimiz durum biraz daha farklıdır. Siz öyle reel sosyalizmi uygulayacak bir güce de ulaşmamışsınız. Daha doğrusu gerçekleşen anlamıyla bazı örnekleri bile uygulama gücünden yoksunsunuz. Veya böyle bir durumunuz fazla gelişmiş değildir. Sizinki belirttiğimiz gibi çok geri ve özümsemiş bir sosyal yaşamla, oldukça yarım yamalak ve aslında niçin olduğuna pek anlam verememiş bir siyasal ve örgütsel yaşamın karmaşıklığı ve kargaşasından ibarettir; sizin yaşamınız böyledir. Ayrışma yoktur; niçin siyaset, niçin örgüt, hatta niçin askerlik sorularına verebileceğiniz net cevaplarınız yoktur. Nasıl bir sosyal yaşam, yaşanan sosyal yaşam nedir? Sizde bu konularda da bir netlik yoktur. Adam ne yaşanılanı biliyor, ne de yaşanılması gerekeni netleştiriyor. Yaşadığınız gerçekten bir karmaşa durumu oluyor. Halbuki devrimcilik nasıl sosyal yaşanıldığını kavramak kadar, bunda çıkışı da çok iyi kararlaştıran ve buna azmettiren, aynı zamanda yine bunu hangi örgüt aracıyla ve eylemiyle gerçekleştireceğini belirleyen ve yürüten eylemin adıdır, faaliyetin bütünlüğüdür.

Aile içi olsun, aile dışı olsun, kadın-erkek ilişkisi olsun, erkek-erkek ilişkisi olsun, kadın-kadın ilişkisi olsun, bilmem büyük-küçük, ana-baba-çocuk ilişkisi olsun, ihtiyar-genç ilişkisi olsun, her türlü küme ve topluluk ilişkilerinin, sosyal ilişkilerin hemen hemen her düzeyi, onun alt ve üstyapısıyla ilişkileri

anlamında olsun sosyal ilişkilerinizin oldukça sağlam bir tanımdan uzak kaldığı, bu konuda bir devrimcinin yakalaması gerekenin çok gerisinde olduğu, dolayısıyla sorunlara yerinde karşılık veremediği açıktır. Niçin örgüt, niçin eylem sorularına karşılık verilemediği gibi, nasıl bir sosyal yaşam sorusuna da cevap verilemiyor. Böylece fazla başarılı adımlar da atılamıyor. Daha da ötesi biz biraz kanıtladık ki, düşmanın uygulamaları sadece mevcut sosyal yapı üzerinde sömürgeciliği geliştirmek değildir. Türk sömürgeciliğinin bazı karakteristik özellikleri vardır. Kendisinin çok geri ve barbar düzeyi yüzünden, egemenlik altına aldı mı, ya hayvanlaştırmaya kadar götürür, ya da imhanın sınırlarına getirip dayandırır. Söylemesi ayıp değil, çoğunuzun ilişkileri bu özellikleri yansıtır.

Benim Kürdistan için gerek teorik ve gerekse pratik olarak geliştirmek istediğim eylemin temel felsefesi ve özelliği şudur: Siz büyük oranda düşmanın istediği biçimde özümsemiş ve biraz da insanlıktan çıkmışsınız. Bu itham ağırdır, ama gerçekçidir. Biz bundan çıkışın somutunu yaşatmak istiyoruz. Eğer bu tanım doğruysa, o zaman devrim şu oluyor: Bu iki kabul edilemez; hiçbir gerekçeyle savunulamaz özümseme düzeyiyle, onunla atbaşı giden hayvanlaşma ve ilkelleşme düzeyinden çıkış savaşı. Şimdi ya buna inanacaksınız, ya da yutulup gideceksiniz. Bunun orta yolu yoktur. Özellikle PKK'de olsun, onun her alanına yansımaya ilişkin olsun, sizin yaptığınız iş bütünüyle karıştırma oluyor. Şu anda Kürdistan genelinde her şey düşmanın istediği gibi olmasa da, partinin öncü, önderlik düzeyinin de istediği gibi değildir. En tehlikelisi de budur.

Biz bunu fazla sorun yapmayalım. Yine de bize doğru tanım gerekir. Bizim devrimciliğimizin temelinde gerçekten bu vardır, benimkinde bu vardır. Zaten benim bütün eylem gücümü ve çalışma tarzımı belirleyen budur. Ben boşuna aile çözümlemesi yapmadım. Aslında sizleri şimdi tek tek sorgulamak gerekir: Siz yapılan bunca çözümlemeyi kendi yaramaz kişiliklerinize ne kadar uygulayabildiniz ve buna ne kadar güç yetirebildiniz?

Siz buradan kaybediyorsunuz. Öncü güç olarak, öncü militan olarak bilinç düzeyinde bir şeyler bilseniz bile, bunu pratik yaşamla bütünleştiremediğiniz için, neden iyi örgütçü çıkmıyor, neden iyi eylemci çıkmıyor, neden iyi komutan olunamıyor soruları da kendiliğinden cevaplanıyor.

Hareketimiz sosyal devrim anlayışıdır

Yıllardan beri bizim de bir tarzımız var; bunu çok yönlü anlattık. Hem anlayış düzeyinde ve hem de onu hayata geçirmede muazzam yüklenimlerimiz var. Beni ilerleten, bu anlayış doğrultusundaki eylemdir. Hem anlayışın doğruluğuna inanıyorum, hem de eylemimi amansız kılıyorum ve böylece inanılmaz olan gerçekleştirilebiliyor. Peki, bu niye sizde gerçekleşmiyor? Ben sadece siyasal, örgütsel ve askeri anlamda söylemiyorum, sosyal yaşamın geliştirilmesi açısından da soruyorum. Nasıl bir sosyal yaşam ve ilişki düzeni içinde bulunuyorum? Aslında bunun çok büyük bir eylemliliğini de yürütüyorum. Ben bu yaşa kadar neden kendimi bu halde tutuyorum? Bu en büyük eylemlerden birisidir. Sosyal ilişkiler düzlemi açısından kendimi böyle netleştirmem, kesinleştirmem, toparlayıcı ve çekici kılmamın altında büyük bir sosyal devrim anlayışı yatıyor. Veya esas devrim zaten sosyaldir. Yani parti çalışması, askeri çalışma bir araçtır. Amaç da, yaşanılır düzeye gelmek için böyle sosyal bir yaşama canlılık kazandırmaktır.

Neden böyle net konuşuyorum? Çünkü bizim insanlarımızın dili paramparça ve kekemedir, kavrayışı yoktur. Neden kendimi böyle direkt çekici, her gidilen yerde ciddiye alınacak biri gibi dönüştürüyorum? Tarihte ve günümüzde hiçbir çağdaş ulusun saygı duyamayacağı günümüzün en baş belası bir resmi yapıya, ulusal ve siyasal bünyeye teslim olmayı kabul etmediğimiz ve direndiğimiz için, sosyal yönden kabul düzeyini biraz yakalıyoruz; kendi halkımızın ve dostların arasında ilgi buluyo-

ruz; düşmana bile saygı telkin ediyoruz. Daha somut konuşursak, ben yıllarca kendimi bir köylüye dinletemezdim. İstemim ve arzum ne olursa olsun, ne anama, ne babama, ne köylüye, ne okul ve çocukluk arkadaşlarıma kendimi dinletebildiğimi size anlattım. Orada çok ilginç bir mücadele sürecinden geçtim. Yine sosyal yaşam açısından bazı temel hususları netleştireyim: Böyle bir köy ortamında aile ilişkilerinin nasıl engel olduğunu ve çok yapay bir çelişkiyle ailelerin birbirine nasıl düşman edildiğini, bunu nasıl tehlike olarak gördüğümü size anlattım. Bu ne demektir? Biraz sosyal gelişme istemek demektir. Sosyal gelişmenin önünde meşhur Kürt çelişkisi var; kan davası, kapı komşu kavgası, it kavgası, eşek kavgası, bir karış tarla kavgası... İşte bunun tehlikesini görmek demektir. Bu da çok geri ve ilkel bir sosyal düzeye tepki durumudur. Bundan rahatsız oluyorum. Daha erkenden buna bulduğum cevap **zıddına ulaşmak** oluyor. Zıddına ulaşmak nedir? Yerleşmiş köy sosyal yapısı da demeyeceğiz, sosyalleşmeye oldukça kapalı bir yapıya karşı biraz sosyallik yaratmaktır. Daha o dönemlerde kendi yaşitlarımızla gerekirse gizli ilişkiler kurmaktan geri durmadık. Yaşımız yedi-sekiz, bilemedin on'du, köy ortamında ilk gizli ilişkilerimizi böyle kurduk. Çok iyi hatırlıyorum, aile büyüklerimizden gizli düşman denilen ailelerin çocuklarıyla ilişkiler kurduk. Gizli bir örgütlenme... Onların düşman olarak bellediklerini ben arkadaş olarak karşılamaya çalıştım. Yani yerleşik amaca ters bir amaç. Bizim mücadelemiz onların düşmanlık kavramını kabul etmemekle başladı.

Dikkat edilirse, bu, sosyal bir çelişkiyi böyle tersyüz edip çözüm arama ihtiyacını ifade ediyor; hem de daha o çocuk halimle.

Aile içi bir çelişkiden söz ettik. Aile en temel sosyal birimdir. Ailenin üzerimizdeki baskısı çok somuttu. Zaten kendi içinde bir çözümsüzlüğü yaşıyordu. Ebeveynler üstte zaten tamamen kilitlenmiş, en yoğun bunalımı yaşayan bir gerçeği ifade ediyordu. Bu bize yansıyor ve bu da tabii Kürdistan genelinde

yaşanan bir durumdu. Buna biraz da kapitalizmin damgası vurulunca, 1950'lerde filan diyelim, eski klasik düzen dağıldı. Yeni düzene karşı da hiçbir savunma silahı ve tedbiri yoktu. Tabii bu da ailedeki çocuklar üzerinde en ters sonuçları verir. Bunlar nelerdir? O dönemde bazıları “çocuklarımıza dini öğretelim”, bazıları “ilkokula gönderelim”, bazıları “tarlaya gönderelim, iyi çift sürsün”, yine bazıları “gitsin Çukurova'da çalışsın, ya da başka bir şehirde inşaat işçisi olsun” diyorlardı. On-onbeş yaşına gelen bir çocuğu ailesi mutlaka böyle bir çözümün içine atmak ister, o da bir tanesine sarılmak zorundadır. Tarlaya davransan ahmak bir köylü olup çıkarsın; o koşullarda din bilgisi almak istersen bir softa olup çıkarsın. Türk okulunda küçük bir memur olursan en silik ve inkarcı biri olup çıkarsın. Bir inşaat işçisi veya bir ırgat olursan, kan ter içinde boğulup gidersin veya hiçbir işe yaramazsan, o zaman da bir lümpen-serseri olarak dolanıp durursun. Yani başka bir seçenek yoktur.

Tabii biz bunların hepsini yavaş yavaş hissediyoruz. Bunlar adeta üzerimize gelen ve bizi boğmak isteyen kabarık deniz dalgaları oluyor. Bunun aile içindeki etkisi nasıl oldu? Aile bizi böyle kabarığa çekmek istediğinde, biz biraz itiraz ettik. Bu da bir sosyal kavga oluyor. Giderek ya eski geleneksel kanallara, ya yeni-sömürgecilik kanallarına ailenin bizi katmak istemesine tepkiler ve isyanlar geliyor. Burada önemli olan, özellikle benim kendi deneyimimde dayatılanı kabul etmek yerine, biraz kendimizi deneyip sınamak, hemen her işe bir adım atmak, ama hiçbirini benimsememek, ailenin ilk çocuğu olmayı reddetmek, bu anlamda kendini “hayırsız çocuk” olma konumuna düşürmektir. Bu ne anlama gelir? Bu bir çelişkiye bulaşmak anlamına gelir; yani aile çelişkisine düşmektir. Aile çelişkisine düştün mü, bu da mücadeleyi gerektirir. Tabii mücadele de güç ister. Güç olman için de sağa sola yükleneceksin, kendini yoklayacaksın. Yoksa bir serseri olup çıkarsın. Biz de aileden kaçmaya çalıştık. Bunun hikayesini anlattım. Kişisel bağımsızlık için akrabalara sığınmak, birkaç hafta işe gitmek, doğada

bulunan bir şeyleri toplamak, (fazla eğilim duymadıysak da) zenginlerin bahçelerinde bir şeyler toplamak veya biraz hırsızlığa yönelmek... Bunlar kendini bağımsızlaştırmak isteyen insanın aklına ilk gelebilecek işlerdir. Burada önemli olan yutulma tehlikesiyle karşı karşıya getiren çok geri bir sosyal ve ailesel yapıya karşı itirazcı yaklaşmaktır. Bunun sonuçları biliniyor.

Bundan çıkarılacak en önemli sonuç şudur: Eğer siz böyle bir sosyal-ailesel yaşamı itirazsız karşılamışsanız, büyük ihtimalle özümsevenlikle birlikte geleneklerin, özellikle aile geleneğinin etkisi altına girmişsiniz demektir. Bu da kişiliğinizi önemli oranda çarpıtmıştır. Verilmeyen bir mücadele sizi biraz bu konuma getiriyor. Yani mücadele etmek de başlı başına bir yetenek ister. Bu yeteneği de gösteremediniz mi, lümpen-serseri takımına düşersiniz. Kendi gerçekliğinizi bu anlatım içinde bulabilirsiniz. Ya düzene ait özelliklerin oldukça benimsenmesi biçiminde tatmin olmuşsunuz, ya ailenin gelenekleriyle büyümüşsünüz, ya da ağırlıklı olarak lümpen-serseri olmuş, işsiz güçsüz ve düşüncesiz kalmışsınız. Bu sizin gerçekliğinizi önemli oranda açıklıyor. Ama bunlar doğru bir insan yaklaşımı veya makul bir insani çözüm değildir. Devrimci çözüm işte tam da bu noktada devreye girer, hem de amansız bir biçimde girer.

Aile kurumu, sosyal ilişki nasıl olmalı?

İsterseniz bu noktada kafanızı oldukça karıştıran ailede ana-baba çelişkisinin, aileden kurtulduktan sonra evlilik (veya ailenin üretilmesi diyelim) konularına yöneliminizin nasıl olduğunu aydınlığa kavuşturmaya çalışalım. Aile tanımı aslında çocukların da nasıl bir aile içine yuvarlanacaklarını gösterir. Önceden kararlaştırılmış, her şeyiyle belirlenmiş bir sosyal kurum; anarşi ve bunalım içine düşmüş, ama yine de geleneklerle ağır bir biçimde yürütülen bir kurum... Taş çatlasa sizin geliştireceğiniz de bunun bir milim ötesine ancak geçebilen benzer bir ku-

rum olacaktır. İşte sosyal ilişkiye giriş, çoğunuzun denediği moda deyiimiyle kadın-erkek ilişkisi.

Şimdi bu konuyu biraz bağlantılandırmak gerekir; sosyal ilişkideki sömürgeciliği, bunun aile üzerindeki yansımasını görmek gerekir.

Bunlar aslında daha önceki anlatımlarda epeyce var, tekrarlamayacağız. İlave edilmesi gereken; senin özüne göre, kültürüne göre, bazı kimlik gerçeklerine göre bir sosyal yaşam olanağını sömürgecilik zaten vermiyor. Onun ne dilini, ne kültürünü fazla dikkate alacaksın, hatta ondan uzaklaşacaksın. Şimdi kendi egemen ulus diline ve kültürüne yöneldin mi, onu yaşamak için bile çok gelişmiş olman gerekir. En azından bir orta burjuva düzeyine gelmen gerekir. Orta burjuva olmak ise belki bin kişiden birkaçına nasip olabilir. Burada yine tam bir darboğazla karşı karşıya bulunmaktadır. Sosyal yaşamın, dilin, kültürün aslında imha sürecindedir; düşman seni ondan uzaklaştırıyor. Onunkine de ulaşamıyorsun. Çünkü seni özümseyecek öyle bir burjuvazi de yok veya bu binde-onbinde bir kişiye nasip olabilir. O zaman geriye kalan kesim sömürgecilik kısıracındaki bir sosyal gerçekliği yaşayacak veya hep onun hayaliyle avunacak. Buna bir de sinema, tiyatro ve televizyonun etkilerini ekleyelim. Bunların pohpohladığı böyle bir yaşam veya çarpıklık var. Her gün onun bombardımanı altında yaşıyor. Bunun varacağı uç noktada bizim insanımız ayağa kalkamaz; **“Yaşar ne yaşar ne yaşamaz”** durumuna gelir.

Eğer bütün bunlar doğruysa, mevcut yaşamın bir sahtekarlıktan ibaret olduğu ortaya çıkar. İşte tam da bu noktada bireycilik kendini gösterir. Sosyalleşme, sosyal yapı ve toplum düzeni bu kadar yaşanılmaz duruma getirildikten sonra, birey müthiş bir biçimde kendini yaşamaya sevdalandırılır. Yani kişi “toplum beni fazla yaşatmıyor, toplumsal tükeniş ve çözölüş bu kadar gelişmiş, o halde bireyciliğe yükleneyim” der. “Gemisini kurtaran kaptan”, “köşeyi dönme” anlayışına sarılır. Küçük bir memur oldu mu, “ne mutlu bana”

der. Bir iş buldu mu, **“benden daha iyisi yok”** diye düşünür. Aslında bir emekçidir, ama anlayışı budur. Gözükaraca bir bireyciliğe, bir ekmeğe, bir aile ilişkisine, bir ahbap-çavuşluk ve hemşehriciliğe yapışır. Çünkü ancak onlarla tutunabilir. Gelişkin bir toplum olma şansı yoktur.

Hemen burada örgüt içine gelemim. Böyle biri ufak bir yetkiyi ele geçirdi mi, ona gözükaraca yapışıyor. Tabii bu tip, partinin, örgütün ne amaçla var olduğunu unutuyor. Onun için önemli olan burada böyle bir şeyi tutmasıdır. Toplumsallık düzeyi olmadığı ve ulusallık savaşımını vermediği için, dediğim gibi **parti içinde neyi ele geçirirse “benimdir”** diyor. Bireycilik, yetki bireyciliği, komuta bireyciliği, kısacası gözünü neye kestirdiyse onun için bireycilik. Etkisini nereden alıyor? Dağıtılmış ve her türlü tehlikeye maruz bırakılmış sosyal kişilikler... Dikkat edin, bunlar neredeyse partiyi yaşanamaz duruma getirecekler. Böyle bir maddi temeli var.

Ayrıca şunu da aydınlatmak gerekiyor: Açlık güdüsünün genelde insanı gözükara yaptığı bilinir. Bir toplum çok yoksul ve aç bırakıldı mı, aslında fazla düşünemez, siyaset yapma gereğini duymaz, bütün benliği ile bu güdüsünü tatmin etmeye, maddi yaşamı kurtarmaya çalışır. Bizim toplumumuzun ezici bir biçimde bu konumda yaşadığını zaten biliyoruz. Şimdi ekme kavgası gereklidir diyelim, bunu küçümsemiyoruz, ama ekmek bulma koşulları çok ağırlaşmışsa ve sömürgecilik bu kavgayı gerçekten çok anlamsız hale getirmişse, normal ekonomik ve sosyal faaliyet veya böyle bir ekonomik ve sosyal düzen yoksa, sen neyin kavgasını vereceksin? Daha doğrusu ekmek kavgasının devrimle bağını kuramıyor. Kuramadığı için sözümona arı gibi korkunç çalışıyor. Ancak bir ekmeği kurtaramıyor. Burada ne çelişkisi var? Eskiden köleler çalışırdı, efendiler köleyi doyururdu. Eskiden efendi birdi veya köleyle efendi yüz yüzeydi ve efendi kölesinin ekmek ihtiyacını, emniyet ihtiyacını vb.'ni kesin karşılardı. Ama şimdi kölelik öyle genelleşmiş ki, bizimkilerin efendisi bir devlet mi, dünya

mı belli değil. Sömürgecilik, emperyalist sistem ve milyonlarca köle... Yani bir devletin veya bir sistemin köleleri diyelim. Sayıları da uçsuz bucaksız, belli değil. Bu aynı zamanda bir efendinin kölesine bakmasından daha kötü bir durumun doğmasına yol açıyor. Yani ilkçağ köleliğine katlanılamaz. Çünkü bu kölelik karın doyurmuyor. Bakın, ilkçağ köleliğinde kölelerin karnı doyurulur. Ama şimdi herkes bir ücret karşılığında kendini satılığa çıkarıyor, alan yoktur. Zaten kapitalizmin en büyük tahripkarlığı da buradadır. İnsanları doyuracak bir sistem değildir kapitalizm. Nüfusun yarısını işsiz durumda bırakıyor böyle bir sistem... Dolayısıyla ekmek kavgasının kapitalizm tarafından anlamsızlaştırılması ve yerine getirilecek bir seçeneğin de olmaması söz konusudur. Ama devrimci seçenek de bulunamadığı için, kapitalist sistem içinde kör bir ekmek kavgası var. Bizim gibi toplumların delirtilmesi durumu var. İnsanlar kendi ülkesinin bütün üretim olanaklarından kopuyorlar, kapitalizmin kapılarına koşuyorlar. Neymiş de ekmek bulacaklarmış! Aslında ne kadar ekmek bulacakları belli değil; bulsalar bile onun anlamının ne olduğunu kestiremezler.

Şu halde bizde çok yanlış bir ekmek kavgası veya ekmek kavgasını başaramama durumu var. Bu sosyal bir mücadele değil, belki ekonomik bir mücadeledir. Onun bile başarı şansı, doğru yolu yoktur. Diğer bir deyişle aileyi belirleyen gerçekliklerden biri budur. Yani ekmek kavgası şu anda ailelerin en temel sorunudur, diğeri de neslin sürdürülmesi, cinslerin karşılıklı ilişkileridir. Bu da çok geri bir düzeydedir. Gerçekten insan toplulukları ilk kurulduklarında belki bu mevcut düzeyden daha doğal ve anlamlı bir düzeydeydi. Burada tahlilini geliştirmemiz gereken husus şudur: Dünyada çok gelişmiş sosyal, siyasal ve kültürel yapılar veya ilişki düzeyi bir yerde ilkel insanın ilişkilerinden daha anlamsızdır. Zira bu gerçekten delirtici bir çelişkidir. Çok kaba bir cinsellik oldu mu, cinsin sürdürülmesi, ilkel klanların ilişki düzeyi biçiminde de olsa (ki bizde zaman zaman buna yaklaşıyor) mümkün ve an-

lamlıdır. Çünkü ilkel klan döneminde klanı avcılıkla geçindirirsin. Dünya zaten bomboştur; istediğin kadar avcılık yap, istediğin kadar toprağa yerleş, sınır yoktur. Bu nedenle klan çerçevesinde aile-kadın-erkek ilişkisi fazla problem değildir. Günümüz dünyasına doğru geldiğimizde, emperyalist-kapitalist düzenin topluma egemen kıldığı bir sistem var. Belli bir konformizmi, tüketim kalıpları, kültürel yapısı, hatta bilinen aile yapısı, yine bir kadın, bir erkek ve birkaç çocuklu aile yapısı var. Bu sistem onu bile zor sürdüren bir sistemdir. Bizim buna ulaşma olanağımız yoktur. Hatta ortalama küçük-burjuva yaşamına bile ulaşma olanağımız yoktur. Aslında klan koşullarında bir sosyal durum var. Fakat onu bile sürdürmek için boş topraklara, avcılığa, yani toplayıcılığa gereksinim var. Ama bizde o da yoktur. Ve bu aslında cinsler arasındaki bunalımın en temel maddi nedenidir. Bir yandan sisteme öykünüyor, ama diğer yandan kendisi klan düzeyindedir. Ne klan düzeyindeki elverişli koşullarda yaşama şansı var, ne sistem koşullarında yaşama şansı var. İşte delirme!..

Hikayemizi doğru bilmek zorundayız

Bazı olguları artık anlamanız, bazı şeyleri kavramanız gerekir. Bu konuda neden devrime büyük ihtiyaç var? Aslında ben oraya geliyorum. Bu nedenle size bazı doğruların amansızlığını göstermek istiyorum. Saptırmayalım. Bizim insan soyundan olduğumuzun inkar edilemeyeceğini sanıyorum. Eğer öyleyse, insan soyundan geliyorsak, hikayemizi doğru bilmek zorundayız. Bu da insan olmanın bir gereğidir. Çarpıtmaya ve saptırmaya hiç gerek yoktur. Gerçekliğimizi doğru kavramak zorundayız. Bu açıdan öyle sırf macera olsun diye devrimci seçeneğe başvurulmuyor. Yaşam olanağı olmadığı için, eylem ve askerliğe aslında devrimci seçeneğin zorunlu bir aracı olduğu için başvuruluyor. Bu ekmek ve su kadar gereklidir. Eğer

bunlar bir zaruret ise devrimci yaşamla oynamayı bir yana bırakın, o zaman siz kendinizi yarım dakika bile soluksuz bırakabilir misiniz? Üç-dört gün susuz bırakabilir misiniz? O zaman devrimsiz de, devrimci faaliyetsiz de bırakamazsınız.

Demin söylediğim biçimde insanlar delirmiş olmaktan zora düştüler mi, başlarına geleni anlamakla mükellef olurlar. Gerçekten burada sizi biraz daha özlü olmaya yönelten ve gereklerini mutlaka yerine getirmeye zorlayan sorunlar söz konusu sanıyorum. Devrime zorlayan, bunalımın düzeyidir. Sosyal bunalım, hatta imkansızlık. Aileyi yürütemiyorsun, üretemiyorsun. Bu yalan mı? Açık. Kırk takla da atsan, kendini sömürgeciye, emperyaliste, haine de satsan, almıyorlar seni. Burada **devrim** gündeme girer. Bu doğruysa ve sen “ben devrimci eylemi geliştiremedim, örgütlenmeyi bilmiyorum” dersin, bir alçaksın, bir hırsızısın, bir şerefsizsin, devrimci değerlerin bir çapulcususun, onlarla oynuyorsun. Delirmiş biri değilsen, bu sözleri söyleyemezsin.

Ne yaşamak, ne de yaşamamak hayatı durdurur

Şimdi bu terimi biraz daha açmak gerekir. Nereye gelip dayandık? Açlık sorununa, cinsin sürdürülmesi veya insan soyunun sürdürülmesi sorununa gelip dayandık. Evet, insan soyundanız. Bir ekmek kavgasının doğru halledilmesi gerekir. Bir de cinsin veya soyun doğru sürdürülmesi gerekir. Yol kapalı, kapatılmış. Ne klanlar gibi kalıyoruz (ben bir klan gibi bir dağ başında yaşamak istiyorum, ama her taraf tutulmuş, kimse bırakmıyor beni), ne ilkçağa ve ne de ortaçağa yönelmek mümkün. Yeni çağı yaşamak istiyorum. Avrupa'ya, dünyanın dörtbir yanına kaçtınız; oralar da kapatılmış. Tam bu noktada devrimci tarz gündeme geliyor. Şimdi daha da somut konuşursak, bazıları (biz onlara iyi aile çocukları diyelim) ana babayı bir

maşla, bir işçilikle kurtarmak isterler. Birisi kurtarır, ikisi kurtarır, ama ezici bir çoğunluk kurtaramaz. Çünkü maddi olarak ailenin kurtuluşu şu anda mevcut sömürgecilik ve emperyalizm koşullarında bu teslimiyetle mümkün değildir. Adam neredeyse Türkiye'nin yarısını işsizleştiriyor. Günde onbinlerce kişi işsizler ordusuna katılıyor. Nasıl sana iş verecek? Emperyalist sistemin kendisinde de işsizlik en önemli sorundur. Maddeten bu mümkün değildir.

İnsan bilimsel olursa, böylesi gerçeklerin sınırlarını görerek kendini eğitir. Ekmek kavgası yürütemiyorsun, ama öte yandan maşallah soyun sürdürülmesi açısından emperyalistten ve sömürgecilerden çok daha hızlı bir üreme söz konusu. Şimdi bu çözüm müdür? Bunun çözüm olmadığını iyi anlamak gerekir. Birey olarak bile ekmeğini kurtaramıyorsan, daha yirmi-otuz yaşına gelmeden on çocuklu bir aileyi nasıl yaşatacaksın? Burada yaşam durur.

Bizim insanımızın böyle aileleri kurtarmak için düşmediği, kabul etmediği bir statü yok. Ama yine de bulamıyor. Neredeyse cinsi cibiliyeti, yine aile, çocuklar başına bela olmuş. Kadın erkeğin, erkek kadının başına bela. Biliyorsunuz, şu anda aileler hırgür ocağıdır. Kendim de devrimciliğe yönelirken, böylesi bir aileden kaçmak için devrimciliği tercih ettim. Çok somuttur benim durumum. O aileyi gördükçe, devrime günde on adım atıyordum. Başka bir şey bu durumu kurtaramaz diyordum ve bu doğrudur.

Şimdi daha somut olarak kadın-erkek ilişkisine gelelim. Tamam, ayıp değil; dedim ya, soyun sürdürülmesi için kadın-erkek ilişkisi ekmek ve su gibi, açlık güdüsü gibi doğal bir ihtiyaktır. Ama eğer düşman seni insan soyu, insan soyunun kimlikli bir ögesi olarak görmüyorsa, seni kendi yapısı içinde eritmek istiyorsa, burada her şey değişir. Düşman seni eritmeyi de beceremiyor, çünkü sistem eritemiyor. Eskiden bir aşiret diğerini yok ederek işini hallederdi. Şimdi dünya çapında katliamla da halledemiyor. Tam bir fiziksel imha bu koşullarda

mümkün değil. Aslında o da bir çözüm; eskiden bu tür çözümler vardı. Dediğim gibi kendi özgür ekonomik ve sosyal yaşamı için de hiçbir seçenek kalmamış. Bundan çıkan sonuç tekrar delirme oluyor. Yani maddi koşullar sizi delirtiyor, zıvanadan çıkarıyor, sosyal yaşamdan koparıyor. Soyun sürdürülmesi için ilişkiyi kurun bakalım! Sürdürün bakalım, nasıl sürdüreceksiniz! Ölümü mü kabul edelim, teslimiyeti mi? Teslimiyetin içinde de bir kurtuluş şansı yok ki! Dediğim gibi sömürgecilik mevcut durumuyla onu da idare edemiyor. Ölmek: Bazıları intihar ediyorlar. Bu yönüyle intihara yönelimi çok iyi anlamak gerekir. Bizde birçok arkadaşın durumu intiharlıktır. Aslında çok geri bir sosyal yaşam düzeyinde seyretmek intihardır. Bunlar çok yoğunca yaşanılıyor. Aslında kendimize **ayaktaki ölümler topluluğu** da diyebiliriz. İşte **“Yaşar ne yaşar ne yaşamaz”** teorisi! Tam buna göre bir ayakta duruş! Evet, ne yaşadığı belli, ne yaşamadığı.

Burada devrim yine bir seçenek olarak kendini nasıl hissettiriyor? Bu statüyü kabul etmedim, ben özgür yaşamak istiyorum. Bunun için ne gerekiyor? Bunun için toplum, parti, güç ve savaş gerekiyor. Bunları neden size hatırlatıyorum? İnsan kendine esef etmekten, kendisiyle alay etmekten kendini alıkoyamıyor. Çünkü **“nasıl yaşamalı”** sorusunu çıkarmak benim için o kadar somut ki, sizin hala bunun için nasıl mücadele edilmesi gerektiğini anlamamanız tuhaf. Bunun için bu durum ancak çılgınlık teorisiyle veya ilkel klan dürüstlüğüne, o hayvanlaşma düzeyinin de çok ötesinde bir aşağılık konumla izah edilebilir. Düşman bile karşı cepheden vururken aslında çok nettir ve öyle fazla şaşılacak bir durumu yoktur. Bizdeki kadar kendi başına bile bela olma durumu yoktur; gerçekten benim en çok uğraştığım durum budur. Bazı köylüleri göürdüm; fukara, feryat-fıgan ediyor. Zaten onlardan kaçmak için de devrime yüklendim. Dokunsan ağlıyor, dokunsan patlıyor. Bunun normal bir durum olmadığını, aslında bundan kurtulmak için devrim aracına yüklendiğimizi biliyorum. Çok açık bunlar.

Peki, ya saflarımızda halen karıştırıcı olmak, delileri oynamak, alçakları ve aptalları oynamak hangi aklın gereğidir? Şimdiye kadar kendimizi eğitememenin veya bir yere gidip de bir çalışmaya anlam verememenin neyle bağlantısı var? Ekmek kavgasından tutalım asgari insan soyunu sürdürme bilgisine kadar gerçekçi olmak zorundasın. PKK olayında bu gerçekliği yakalayamayan kimse, dediğim gibi ya alçağın, ya da aptalın tekidir. Veya hırsızdır, oportünisttir, kontradır, karşı-saldırı konumdadır, düşmandandır. Dikkat edilirse konuyu daha da böyle genellemeler düzeyinde tutuyoruz. Neden böyle yapıyoruz? Siz bazı temel kavramları bile gözardı ederek yaşamak istiyorsunuz. Halen ikide bir bunu dayatmak istiyorsunuz. Hala ciddi bir kişilik gelişmesine bir türlü yönelmek istemiyorsunuz.

Ben söyledim, ilkel klan topluluğunu, aşireti çok iyi taşıyabilirdik, ama sizi bu halinizle taşımak çok zordur. Neden çok iyi ve ciddi bir devrimci olmanız gerektiğini şimdi biraz daha iyi anlıyorsunuz sanıyorum. Dünya sana o kadar kapatılmış ki, yaşam o kadar ölümün sınırına kadar getirilip dayatılmış ki, o kadar çılgınlaştırıcı kılınmış ki, bu durum devrim için her olanağı ve her eylemi mükemmel ele almanı çok iyi hissettiriyor. Neden anlamayacaksın ki? Gerçekler bu kadar yakıcıysa, kurtuluşun seçeneği de bu kadar biricikse, o zaman her türlü işe sağlam girersin ve hakkını verirsin.

Ucuz yaşayanlara, bilmem “sağa savrulduk, kendimizi zahmete sokmadık, ucuz ilişki peşinde koştuk” diyenlere soruyorum: Var mı ucuz ilişkinin temeli? Bilmem “kendimi fazla vermedim” deniliyor. Var mı yaşamın şansı? Birbirinizle ilişki kurabilir misiniz? “Biz incelterek, çok kurnaz yöntemlerle yine yaşarız” diyenler olabilir. Hırsızlığı, ikiyüzlülüğü ve lafazanlığı bırak, gerçekçi ol, gerçekleriyle bağdaşır hale gel, bunu biraz ciddiye al! Gerçekten şunu inkar edemezsiniz: Ciddi bir öncü grup veya kendi içinde bütün bu **çelişkilere çözüm arayan bir grup** bu gerçeklerle orantılı yaşamasını bilmek zorundadır. Ben nedenlerini daha da açabilirim. Ölümün eşiği-

ne getirilmiş, imha sürecine sokulmuş, yine klan toplumunun ötesine götürülmüş bir yaşamı ben ne yapayım? Bu temelde, bir, düşman bana bir iş sunsa, bilirim beni nereye götürür. İki, kendimi kandırsam, bilirim sosyal yaşamda beni nereye götürür. Siz şimdiye kadar bunu nasıl hissetmediniz? Genelde başarı yok, rahat uyku uyursunuz, rahat yemek yersiniz. Serbest bırak-sak kimbilir birbirinize neler yaparsınız?

Ama burada da ne yaşıyoruz, ne yaşamıyoruz. Bu doğru değilse söyleyin; “durumlar salt söylediğim gibi değil, başka alışıkları ve seçenekler de var” deyin; tartışma özgürlüğü var, söyleyebilirsiniz. Yine önemli olan kendi öncülük düzeyimizin aydınlatılmasıdır, onun ilişki düzenine bir anlam verilmesidir. Halk gerçeği böyle, toplumun içinde bulunduğu dayanılmaz yaşam gerçeği böyledir. Bunlar bizim devrim gerçeğine müthiş sarılmamızın gerekçesidir. PKK, tamamen bu ne yaşıyor ne yaşamıyor, ne ölü ne diri, can çekişen insanlık trajedisine karşı bir yaşam seçeneğidir. Çok trajik, çok rezil, gülünesi, alay edilesi, lanetlenesi durumdan kurtulmak için örgüte, örgütsel ilişkiye yükleniyor, siyaset yapıyor, eylem yapıyor. Tüm bunlar araç oluyor.

Bizim için kabul edilebilir bir vatan, bir toprak parçası gerekiyor. İnsanlar belli bir toprak parçasına dayanarak yaşarlar. Havada yaşayan topluluklar yoktur; ayda da henüz yer açılmamış ki gidip yerleşelim. Eskiden beri ataların nerede yaşamışlarsa, orada kaderini zorlayacaksınız. Yine kimlik gerekir. İnsanlar çeşitli ulusal topluluklar biçiminde yaşıyorlar. Senin de bir ulusal topluluğunun belirginleşmesi gerekir. Sosyal kimlik, kültürel kimlik gerekiyor. Bunları biraz yaşayıp bulacaksınız. Biz bütün bunlardan yoksunuz. Bunlardan yoksun oldun mu insan olmaktan uzaklaşırsın. Yine yaşamak istiyorsan yol budur; dediğim gibi yaşamın diğer yolları **ne yaşar ne yaşamaz yoludur**. Bu bilimsel tespit, devrimci irade veya üst-yapı filan değil, bir objektif gerçeklik durumudur. Gerçeğin, maddi alanda yaşamın neden ağır bir bunalım içine itildiğinin

izahıdır. Diğer üstyapı ilişkileri veya sosyal ilişkiler, manevi ilişkiler bu maddi yapıdan etkilenir. Maddi temel bu kadar uygun değilse, üstyapı ilişkileri, moral ilişkileri, duygu ilişkileri gelişemez. Gelişebilmesi için tek bir şart var: Devrimci ilişki. Anladınız mı? Devrimci ilişki şartı!

Devrimci ilişki ve tarz dışında başaracağını düşünen ahmaktır

Ben bu tecrübeye dayanarak söylüyorum. Siz benden ne etkilisiniz, ne güçlüsünüz, ne de akıllısınız. Ben halen eski tanıdıklarım (yaşlı başlı insanlar, hatta çocuklar bile dahil) ilişkilerin devrimci tarzda seyretmesi için ölümüne bir çaba içindeyim. Niçin? Yani siz akıllısınız, güzel cümbür cemaat kurarsınız da, ben beceriksiz miyim? Bu aslında böyle değil, benim tutumum derin bir endişeden kaynaklanıyor. İlişkinin devrimci tarzına o kadar ihtiyaç var ki, bu o kadar zorunlu ki, başka bir şey düşünemez durumdasın. Düşünebileceğini, yapabileceğini söyleyen ahmaktır. Böyle biri hem kendisini, hem de partiyi aldatıyor. Şimdi hepinizi az çok sorgulamaya çekelim. Sizi ailenizin yanına, çocuklarınızın yanına, hemşehrilerinizin yanına bırakalım; bir kadını bir erkeğin, bir erkeği bir kadının yanına bırakalım diyelim; her an devrimci bilinç ve duygu düzeyi aşılar ve hatta yitirilir. Zaten hemşehricilik çok güçlü; mahallcilik ve ahbap-çavuşluk zaten yaşamınızda çok etkilidir. Kendinizi onlardan uzaklaştıramıyorsunuz. Ama bana bakın, benim durumum biraz farklıdır. Tek de kalsam, çok sıkı bir konumu sürdürüyorum. Neden? Çünkü sizin o devrimci tarzı gözardı etme durumunuz, o demin söylediğimiz çözümsüzlüğe, hem de parti adı altında prim vermektir.

Yani benim bu kadar disiplinli yaşamam, her günümü tamamen devrimin amaçları doğrultusunda geçirmem ve koşturmam neden çok gereklidir? İşte yaşanan bu zeminden biraz daha

partiyi uzak tutmak veya partiyi devrimci bir örgüt olarak geliştirmek, geri toplumsal yapıyı saflara yansıtmamak, parti ilişki düzenini oldukça devrimcileştirmek, devrimcileştirmekle bunalıma bir çözüm bulmak için çok gereklidir. Bu da bir tanımıdır, bunu anlamak gerekir.

Bu arada bir noktaya daha açıklık getirelim: Neden kolay duygular yaşanılamaz? O çok tutkun olduğunuz karasevdaları-nız neden gerçekteşemez? Ayıp olmasın, benimkiler de vardı, ta ilkokuldan beri. Burada büyüklük, neden yaşanılmazı kavra-mak kadar, nasıl yaşanıması gerektiğine de anlam vermektir. Büyüklük işte buradadır. Eğer bu konuda biz de sizin gibi hata yapsaydık, temel bir yaşam hatasına düşseydik, PKK ve bu sa-vaş olmazdı, hatta sizin yaşamınız olmazdı. Dikkat edin, benim yaşamım nasıl? Bu, büyük bir ahlakçı, büyük bir siyasetçi, bü-yük bir evliya, büyük bir nefis savaşçısı, büyük bir asker gibi çok çeşitli adlar altında dile getirilebilir. Bunun için böyle olmak durumundadır. Demin söyledim; aleyhinde o kadar ko-şullar var ki, sen yaşamı böyle düzenlemek zorundasın. Hepini-zin ilişki hataları, büyük yaşam hataları var. Doğru düzenlerse-niz, bu hataların içine düşmezsiniz.

Ben kendi kendimi mi önder ilan ettim? Hayır! Bu kavramdan en çok çekinen benim. İnsanların karşısına bile çık-manın benim için ne kadar zor olduğunu biliyorum. Ama bir birey olarak kendimi böyle düşürmemenin savaşımını verdikçe, yenilmemenin savaşımını verdikçe, herkes beni şu anda bir önder konumunda değerlendiriyor. Bana ne kadar zor gelse de, ne kadar sıkılsam da mecburum. Bu böyle örgütlenmiş bir kişilik. Zaten kendimi önder ilan edip etmemem de önemli değil, reddediyorum dersem de önemli değil. Çünkü bu bir olgu hali-ne gelmiş ve yaşamın doğal bir sonucu. Kim beni seçti? Benim için parmaklar hiçbir zaman kaldırılmadı. Aslında ortaya çıkan bir oluşumdu. Veya çözümlenme, dönüşüm, örgütleşme ve ey-lemleşme sonuğa önderlik denilen böyle bir olayı ortaya çıkar-dı. Benim kişiliğim, çocukluğum nerede kaldı dersem, bireyci-

liğim nerede diye kendime sorsam kestiremem. Kendimi böyle bir konuma getirmişim.

Bu temelde büyük bir kurum ortaya çıktı. İçinde sosyal, siyasal ve askeri her türlü yaşamın özetlendiği veya büyük dönüşüme uğradığı bir olay, bir kişilik, bir kurum söz konusu. Tutarlı olmanın başka çaresi, başka yolu yok. Yani böyle olacaksın. Dedim ya, toplumsal düzey değerlendirmelerin, dost-düşman tanımlamaların ve bu konuda kendinle tutarlı olman gerekir. Sonuçta önder olacaksın.

Aslında sizin de böylesi görevleriniz var. Önderleşme görevleriniz var. Nasıl ordulaşıyorsunuz? Bu sizin meselenizdir. Özüne ihanet etmemek, özgürlük emellerine ters düşmemek için bizim nasıl yaşadığımıza bakmalısınız. Bu eğer kolay olsaydı, herhalde sizden daha kurnaz olurduk, kestirmeden daha iyi yaşardık.

Şimdi yine size gelelim: Acaba sizi tutan ne var? Aslında hepsine aydınlık getirdik. Aile içi geleneklerin etkisi veya düşmanın doğrudan ya da dolaylı dayatmalarının etkisi altında yaşayamayacağınız, neden partiye alınmanız, neden partileşmeniz gerektiği açıklığa kavuştu. Fakat şimdi yine de kalıntıların etkileri var. Burada hala ahabap-çavuşluktan söz ediyorsunuz; siyasi ve askeri ilişkilerin ve yaşamın gelişmeyişinden söz ediyorsunuz. Hatta bazıları saptırmacılık yapıyor, devrimci yaşamın kanunlarıyla oynuyor. Hala oynayanlar var. Bunu büyük sorun yapacaksınız. Aksi halde bu yaşam çekilmez. Bu, yaşam değildir. Devrimci yaşamın kesin kanunları var. Bu kanunların gereklerine göre oldu mu yaşarsın. Kendinizi neden müthiş eğitmeniz gerektiği, neden devrimin kanunları ve kurallarına uygun hale gelmeniz gerektiği çok açıktır. Bu, yaşamınız içindir. Başka yolu yoktur.

Yine ilişkiler sorununa gelelim. Şu anda benim durumuma dikkat edin. Benim durumum aslında bir ulusal ve siyasal ilişki durumu, bir askeri ilişki durumu, hatta kültürel ve sosyal ilişki durumu, yine ekonomik ilişki durumudur. Tabii ken-

di şahsımda çözümlediğim bir ulus, insanlık oluyor aslında. Ama uygulama sahası kendi ilgi alanımız olarak düşündüğümüz insan toplulukları için diyelim. Bunu gözdardı edemezsin. Çünkü önderlik kuramı ve kavramı gereğince bu böyle değerdendirilmek zorunda. Peki, sizinki nasıl? Tamam, benim bu konuda kendimi açıklığa kavuşturmam biraz ilerlemiştir. Bunun ışığında kendinize bakarsanız, sizinki ağırlıklı olarak ya kendini bulamamak, ya kendini eski kalıntıların ağası yapmak, uyanık küçük-burjuvası yapmak ya da eskiyi üretmektir. Eskiye üretme objektif ajanlık olur ve ısrar edersen ihanete kadar gider. Her türlü saplantılı durum sizin kalıntılar meselesini ısrarla sürdürmenizden ileri geliyor.

Tekrar önderlik çözümlemelerine dikkat edin: Önderlik yedi yaşından günümüze kadar kendini nasıl ele almış? Bir çocuk nasıl büyümeli, bir ana-baba nasıl olmalı, bir kadın nasıl olmalı, bir erkek nasıl olmalı, bir kurum nasıl gelişmeli, bir devrim örgütüne giriş nasıl olmalı? Bu çözümlemelerde bu sorulara muazzam cevaplar verilir. Yine “bizi fazla ilgilendirmez, biz bildiğimizi okuruz” dersiniz, o zaman kesinlikle eşek teorisine göre yaşıyorsunuz demektir. Bilirsiniz, her gelen eşeğe biner, vurur sırtına yükü ve sürer. Eşegin elinden başka bir şey gelir mi? Eşek budur, eşegin işlevi budur. Ya da köpek teorisine göre yaşanır. Aslında iyi köpekler var, yaramaz köpekler var. Karşılıklı dalaşarak birbirine girmek, örgüt içinde anlaşılmamak, örgüt içinde düzene girmemek bu teoriye göre yaşamayı dayatmaktır. Zaten düşman da bunun adını koymuş: İti ite kırdırtma kanunu. Bu durumda ona göre yaşıyorsun demektir. Hiç kimsenin buna hakkı yoktur. Biz bunlarla savaşmak için partileşiyoruz.

Yaşam hakkı savaş hakkıdır

Bütün bunları kavramamak tuhaftır. Yine belirtiyorum, bazıları hiç anlamak bile istemiyor. Anlamazlarsa bütün bunlar hem

söylenir, hem de gerekleri yaptırılır. Biz kendimize kesinlikle saygısızlık ettirmeyeceğiz. Dikkat edin: Ben halen nasıl yaşıyorum, sosyal yaşamın neresindeyim? Bir yerde ben de bir militanım. Militan sosyal yaşamın neresinde, sosyal yaşamın hangi sorunlarıyla uğraşıyor, hangi düzeyinde seyrediyor? Bu halimle bile kendimi kolay kolay beğenmiyorum. Sanırım bazı yeteneklerim açığa çıkmıştır. Toplum içinde, halkın huzurunda, sizin gibi kişilikler, her soydan ve boydan insanlar karşısında bunlara verilen bir kıymet var. Ama ben bundan adeta emin değilim, kendimi adeta çok yetersiz bir konumda görüyorum. Habire bunun üzerinde düşünüyorum. Daha iyisini nasıl ortaya çıkarabilirim diyorum. Neden? Bunun üzerinde düşünmek gerekir. Madem bu kadar dinleniyoruz, madem bu kadar dikkate alınıyoruz ve buna rağmen gerçekliğimiz hala böyleyse, bundan çıkaracağınız bazı sonuçlar olacak. İşler o kadar kolay değil, yaşam o kadar kolay değil. Özgür ve kabul edilebilir bir yaşamı anlayacaksınız.

Siz niçin devrimci oldunuz? PKK türü bir devrimin kabul edilebilmesi için, yaşamın nasıl katledildiğinin mutlak anlaşılması kadar, yaşam sürdürülmek isteniyorsa, özgürlük sınırları dahilinde hem bilinci ve planı, hem de çabasıyla nasıl götürülmesi gerektiğine emin olmanız gerekir ki, bu parti içinde yaşayasınız. Yoksa yaşam büyük işkence olur; çok soysuz, sorumsuz, serserice ve kendini yük yapma anlamında yaşanır ki, bu hiç kabul edilmez. Parti çözümlemesi, ordu çözümlemesi, bir bütün olarak mücadele çözümlemesi demek, aslında PKK'de bizim bu yaşamımızı anlamak demektir. Siz benden daha akıllı olamazsınız, yaşama benden daha fazla hakkınız olamaz. Zaten ortaya çıkan da biraz budur. Yaşama hakkı nerede? Yaşam hakkı savaş hakkıdır, eylem hakkıdır. Eylem hakkı örgüt hakkıdır; örgüt hakkı da eğitim hakkıdır, kendini yetiştirme hakkı ve görevidir. Bu aslında **görevden ziyade bir haktır**.

Ben bunu açıklığa kavuşturayım: Siz partileşmeyi zorunlu

bir görev, yine eylemi de bir görev olarak almayın. Bunlara birer kutsal hak gözüyle bakmalısınız. **Hak** nedir? Hak, bir insanın çok istediği bir edimdir, **var oluş tarzıdır**. Yani örgüt olma hakkınız var; eylem yapma hakkınız var, göreviniz değil. Görev biraz zorunluluğu ve yaptırımı içerir. Sizin için aslında henüz bu duruma da gelinmemiştir veya bundan önce bir hak olarak kavramanız gerekir. “Ne mutlu, bana bir örgütlenme, partileşme ve eylem hakkı verildi” diyeceksiniz. Zaten dikkat ederseniz, beni ele alın, bizdeki bazı savaşçılar “silahlanma, örgütlenme hakkı büyük bir haktır” diyorlar. Tabii bazıları da hakkı gasp ediyorlar, böyle çapulculuk yapıyorlar. Bu ayrıdır. Demek ki partileşmeyi, PKK temelinde büyümeyi bir hak olarak kavramak ve hakkın tanınmasını da bu çerçeve içinde ele almak gerekiyor. Daha sonra bunu görev olarak bellemek ikinci bir adımdır. Herkesin görevidir; eylem, onun örgütlenmesi ve yürütülmesi haktan sonra gelir.

Dikkat edilirse, bütün bunlar tam bir amansız yaşamın gereği olarak ortaya konuldu, bir zorunluluk değildir. Mecbur olmaktan da öteye (ki bu da var), büyük gönüllülük ve arzu söz konusu. Başka bir yolumuz yok. Bütün bunların hepsi biraz da PKK'nin özü oluyor. PKK'lileşmenin esası oluyor. Bunu sağlayamayan, PKK'lileşmeyi böyle kavrayamayan, diğer hususlarda ne kadar ilerlediğini söylese de, aslında boştur. Böyle biri PKK'li olamaz veya ergeç bela olur, oportünist olur, provokatör olup çıkar.

Şimdi bazı şeyleri anlamaya başlıyoruz sanırım. Bu sosyal gerçeklik açısından daha aydınlatılması gereken şeyler var diyorsunuz. Herhalde parti saflarımızdaki ilişki düzeyleri ile sosyal yaşamı karıştırıyorsunuz. Ona açıklık getirmek için bunları da belirttik. Bizim yaşamımız hedefler açısından, nasıl bir düzen açısından sosyaldır. Bir sosyal amacı var. Ama şu anda tamamen yoğunlaşmış bir siyasal ve hatta askeri yaşamdır. Yani yaşamımızda sosyal amaç var, hatta en özgür sosyal amaç için varız. Ama ona ulaşmak için de şu anda siyasiyiz, daha da ötesi

şu anda tam askeriyiz. Neden? Çünkü müthiş bir biçimde siyasileneşemez ve askerileşemezsek, özgür sosyal yaşam amacına ulaşamayız. Bu kavramları daha fazla aydınlatıp geliştirmeye gerek var mı? Anlamanız zor olmasa gerek. Çünkü özgür sosyal yaşama ulaşmak için kesinlikle yüksek boyutlu askeri yaşamı yaşamak gerekiyor.

Özgür sosyal yaşam istiyorsan Kürdistan kanununu uygulayacaksın

Askerlik nedir? Askerlik, en örgütlü zor demektir. Zor nedir? Zor, yeni bir topluma gebe olan her eski toplumun ebesidir, onun doğurtucu aracıdır. Denilebilir ki, bu bizim için belki de en çok gerekli olan araçtır. Zor aracı da ordu aracıdır. Ordu, savaş örgütüdür. Bütün engelleri tepelemek kadar, yeni bir toplumu oluşturma'nın öncü modelidir. Öncelikle ordulaşacaksın, ordulaşmayı bileceksin, siyasileşeceksin. Böyle oldun mu, büyük ihtimalle sosyal yaşamı ve ilişkiyi kavrayabilirsin. **Bu bir yasadır;** Kürdistan devrimi veya PKK devriminin yasası. Başkaları buna hiç gerek duymaz. Örneğin bir yığın başka parti de vardı, bunlar hiç askerileşme kararı vermemişlerdir. Bunlar savaşıma daha zaman bulamamışlardır. Biz bunlara **reformist** diyoruz. Reformist demeye de gerek yok. Bunlar aslında sömürgeciliğin çarkları altında varlıkları ile yoklukları bir olan, adı var olan kendisi olmayan şeylerdir. Kürdistan'da kabul edilebilir, biraz özgür, öz kimlikli ve öz iradeli bir yaşama gitmek istiyorsan, asker olmak zorundasın. Onun her türlü savaşım imkanlarını, öncü gücünü, partisini, eğitimini, her türlü hazırlığını ve giderek savaşımını gerçekleştirdin mi, o adı kendine takabilirsin; yani sosyal yaşama giriş yapabilirsin. Sosyal yaşamın bazı ilişkilerini geliştirebilirsin.

Şimdi bu iş çok zor diyeceksiniz; fakat bu bir Kürdistan kanunudur, yani yaşam kanunu. Eğer özgürlük istiyorsan bu

böyle. Yok, karıştırıcılık istiyorsan, oportünistlik istiyorsan o ayrı bir şey. Biliyorsunuz, tam da bu noktada saflarımızda bazı uçlar ortaya çıktı. Bizi sosyal yönden gerilikle itham edip de kendilerinin sosyal gelişmenin başını çektiklerini söyleyenler görüldü. Bunların bir diğer iddiası da kaskatı ve yaşamayı bilmeyenler olduğumuz şeklindeydi. Ki, başka örgütler bunu daha da somut bir biçimde bize yakıştırdılar. Şimdi ben yapımızda nasıl bir sosyal yaşam geriliği olduğunu biliyorum. Diğer örgütlerin kendilerinin nasıl yaşadığını onlara bırakalım. Fakat bizim içimizdekilerin, bize yaşamayı bilmediğimizi söylerken, kendilerinin nasıl yaşadıklarına biraz anlam verelim.

Biliyorsunuz, bazı provokatif, yani PKK'yi tasfiye edici tipler ortaya çıktı. Bunların en temel bir iddiası parti içinde bireyleri tatmin edebilecek bir yaşamın olmadığı, yaşamın çok soyut ve hatta robot gibi olduğu, sosyal yaşamı biraz geliştirmek gerektiği biçimindeydi. Burada bir de özellikle kadın-erkek ilişkileri söz konusu olduğunda, kendilerini iyi bir sosyal yaşam uzmanı gibi sundular. Aslında bu müthiş bir sivilleşmedir; biz buna sivilleşme dedik.

Sizin ne kadar askerileştığınız de tartışmalı. Daha doğru dürüst bir gerillalaşmayı, ordulaşmayı sağlayamamışız, o daha askerileşmenin içine ilk adımı atmamış, bu konuda en ufak bir sorumluluk üstlenmemiş, bundan kaçmıştır. Bize nasıl bir sosyal yaşam diye dayatıyor. Büyük bir olasılıkla örtülü olarak çoğunuzun bazı eski sosyal yaşam anlayışlarınıza hitap ediyor. Aslında bazılarının değil, yaygınca yaşanan bir durumu hortlatmak istiyor. Doğrudur, çünkü çok yoğun bir siyasal ve askeri yaşam içine almışız, bu anlamda sosyal yaşamı oldukça tasfiye etmişiz. Demin söylediğim gibi, çok ilkel ve özünsenmiş sosyal yaşamı reddediyoruz. Ama özgür sosyal yaşamı da henüz oluşturamamışız. Yani bunun ortamı yok. Ne kazanılmış bir toprak sahibiyiz, ne de kazanılmış özgür halk düzeyinde bir gelişmesi var. Ne olacak peki? Yoğun bir siyasal ve askeri düzeyde seyredecek. Bu işin kuralı gereği böyle olacak. Örneğin

birçok devrimde bu böyledir. Bakın tarihte birçok devlet kurulmuştur. Hatta Osmanlıların Yeniçeri ordusuna bakın. İmparatorluğun kuruluş ve büyütülüş yıllarında Yeniçerilerin sosyal ilişkisi, aile ilişkisi yoktur. Yoğun bir askeri güçtürler, hem de o dönemin en amansız gücüdürler. Aile ilişkileri yoktur. Hiç kimse anasını, babasını bilmez. Hepsi devşirme çocuklarıdır. Evlilikleri yoktur. Sanırım onbeş yıla kadar böyle devam eder.

Biz de bunu esas alalım demiyorum. Tarihte birçok orduda böyle bir durum söz konusudur. Neden? Çünkü o dönemin büyük askeri görevleri vardır, önce orduya ihtiyaç gösterir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Şimdi bizim için işler daha amansızdır. Ancak biraz askerileşirsek bir şeyler kurtarabiliriz. Askerileşmekten, onun siyaseti olmaktan çıktın mı kölesin. Elinde hiçbir şey kalmaz. Neyin bizi askerileşmeye ittiğini çok iyi biliyoruz. Askeri yaşamı kendi gönlümüzle seçmedik. İmhadan kurtulmak için seçtik. Gerçekten insan olmaktan çıkarılma durumundan kurtulmak için baktık ki kendimiz eylemci olmuşuz. Ben bir karıncayı bile ezemezdim, bundan çekinirdim. Şimdi “en çok kan döken örgüt”ün sorumlusuyum veya bu işleri sıfırdan başlatarak biraz geliştirdim. Neden? Çünkü beni yaşam mecburiyetleri buraya çekti. Yoksa herkes silah patlatırdı da, ben patlatamazdım. Belki herkes iyi bir kavgacı olurdu da, ben olmazdım. Ruhsal bir eğilim olarak bu böyleydi. Ama şu anda Kürdistan'da Türk zoru söz konusu olduğunda, tarihte de ona karşı en büyük direnmeyi ben yürütüyorum. Nasıl oluyor bu? Mecburiyetten, başka yaşam yolu bulunmadığı için. Düşman böyle. Yaşam istiyorsan, zor da olsa böyle yükleneceksin. Biraz akıllı olduğum ve kendimi gerçeklerle alay ettirmek istemediğim için askeri ve siyasal sorunlara yüklendim. Akıllıysan ve yaşamak istiyorsan bu böyledir. Sahtekar olursan, kaçak olursan aldatırsın, aldanırsın, kaçarsın. Kazanır mısın hiç? Tutarlıysan, o zaman müthiş bir asker olacaksın.

Ben bu konuda hala size şaşıyorum. Benden daha fazla asker olmak zorundasınız diyorum. Çünkü ben biraz ideolojiyle, bi-

raz sosyal ve siyasal yaşamla uğraşıyorum. Ama sizin gibiler tamamen askerlikle uğraşırlar. Askeri alanla uğraşıldığı için, benden daha fazla asker olunabilir; ordulaşma ve gerilla savaşının her türlü biçimi konusunda uzman olunur. Bu sizin asıl mesleğinizdir.

Şimdi ben buradan bakıyorum; askeri sorunu, bir gerilla bölgesinin sorunlarını oradaki komutandan on kat daha iyi görüyorum. Demek ki bu komutan aslında askeri olmaktan çok uzaktır. İşte bunun için başaramıyor, bunun için ordu kuramıyor. Benim kadar bunun mecburiyetini hissetse, yaşamın ancak mutlaka bu temelde sağlanabileceğinden emin olsa, aslında orduyu kurar. Eline o kadar da olanak geçmiştir. Biz sıfırdan başlayarak bu savaşım olanaklarını ortaya çıkardık. Kendi elinde var olan hazır olanaklarla destan yaratır. Ama düşkün ve serseridir; aslında zorunluluğu da, özgürlüğü de görmüyor. Dolayısıyla bu işleri böyle saptırıp götürüyor.

Askerileşemeyenler, daha da genelleme olarak siyasileşmeyenler, bu yönüyle de kendilerini geliştiremeyenler ne iyi bir örgüt yöneticisi, ne de iyi bir komutan olurlar. Çoğunun yaşadığı düzey budur. Peki, ben neden biraz daha farklıyım? Benim farkım kavrayışımın gerçeklerle bağlantısından, sorumluluktan ileri geliyor. Hayvanlaşmaya hayır, yok olmaya hayır, “ne yaşar ne yaşamaz” konumuna hayır! Hiç olmazsa kendimi kolay yem ettirmeyeceğim. Bu duygularla ilişkinin kıymetini bil, her topluluğun kıymetini bil! İyi eğit, iyi asker ol, bir silahı iyi koru, iyi elde et, iyi kullan! Kısacası her türlü olanaklı iyi değerlendire! Fırsatı çok iyi gör ve yüklen! Doğru olanı böyledir. Eğer sizde bunlar gelişmiyorsa niye? Biraz serserilik, biraz gaflet, aslında biraz da kölelik var. Ağır sömürgecilik ve toplumsal özelliklerin etkilerine bakıyoruz. Toplum zaten lanetlidir, kişiyi amaçtan alıkoyuyor. Bununla da belki şunu kavırıyorum: Demek ki, asker olmak çok zorunluymuş. Kürdistan'da biraz namuslu ve onurlu bir sosyal ilişki için buna çok gereksinim var.

Eskiye ait her şey ayıp, çirkin, kötü ve yanlıştır

Şimdi belki biraz daha iyi anlarsınız diye hepinizin oldukça aşına olduğu, belki de hasretini çok çektiği ilişki ve duygu düzeyine de açıklık getirelim. Sıkça şunu söyledik: Ucuz duygulara gerek yok, olanak yok. Bir duygu ve sevgi katliamı da var. Düşman seni vururken, aynı zamanda senin normal insanca duygulanmanı, sevilmeni ve hatta ağlamanı bile önlemiştir. Kendinizi sömürgecilerin karşısında hissedin: Ne gülersiniz, ne ağlarsınız. Kendini Türk subayının karşısında hisset: Ne gülebilirsin, ne de ağlayabilirsin; put gibi durursun. Demek ki bu sömürgecilik normal bir duyguya da yer vermez. İnsan sizin ilişki durumunuza, duygulanmalarınıza anlam vermek istiyor. Ben de öyleydim, ama kendimi çözümleyerek bugüne geldim. Halen büyük duygu savaşımını, sevgi savaşımını yürütüyorum. Benim için gerçekten çok zor. Her gün bu kadar askerliğe, ordulaşmaya ve savaşım sorunlarına yüklenirken, öte yandan sempati ilişkileri geliştiriyorum. Bizim bu çocuklarımızı nasıl sevmek gerekir? Bunların ilişkilerini “eşek” ya da “köpek kanunu”na göre ilişkiler olmaktan çıkarıp nasıl biraz daha insani ve kabul edilebilir ilişkilere dönüştürmek gerekir? Buna inanılmaz ölçüde ilgi duyuyor ve ilerletmeye çalışıyorum. Çünkü ortada o kadar ilişki dayatması var ki, kimini ihanete, kimini eşekliğe, kimini her türlü düşkünlüğe götürür. Bir de çok çirkindir. Dikkat edin, bizim eylemimizde çirkinlikten kaçınma özelliği var. Bu çok somut.

Kendimi tanıdığımdan beri bana göre bir kişi net konuşmak, hızlı yürümek ve koşmak, amacını açıkça ortaya koymak, güzel olmak, oldukça çekici olmak zorunda. Ben böyle olmayan insandan sürekli kaçırım. Çok somut belirtmek gerekir: Bizi devrime çeken en temel neden de çok erken yaşlarda başta aile olmak üzere çevremizde gördüğümüz büyük çirkinliktir, bu çirkinliğe duyduğumuz tepkidir. Kadına ve erkeğe bakıyordum,

hepsi çirkinlik abidesiydi. Hala hepsi aklımda, ilişkilerine bakıyordum, çirkinlikti. Aman Allah diyordum. Komşulara bakıyordum; hala çoğunu hatırlıyorum: Nasıl ilişki, nasıl bir yaşam, ne kadar büyük ayıp, bunlar bu yaşamı kendilerine nasıl layık görüyorlar diyordum. Dediğim gibi bunun hikayesi uzun, ayrıca anlatmak gerekir.

Tabii bütün bunlar beni devrime, devrimin partisine çekti. Duyduğum utançla devrime yöneldim. Siz şu ayıptan, bu ayıptan ötürü devrime geldiniz. Zaten ülkeniz harap edilmiş, halkınız zaten her türlü utanılası ve lanetli durumu yaşıyor. Büyük ayıplarınız var. Genel düzeyde olduğu gibi aile biriminde de bu böyle. Yani nereye bakarsanız ayıp, ayıp, ayıp; çirkin, çirkin, çirkin; kötü, kötü, kötü; yanlış, yanlış, yanlış! Bütün bunlara karşı savaşım seni nereye çeker? Bunlar seni iyilere, doğrulara, güzelliklere çeker. İşte yaşam bir de bu anlamda durdurulmuştur. Ve bu anlamda yaşamı zorlayacaksın. Bu kavramlarla kendinizi sorgulayın. Güzelliğin neresindesiniz? Eğri olmayan hangi tarafınız, yanlış çalmayan hangi yönünüz, saptırılmamış nereniz, oynanmadık neyiniz kalmıştır? Her birinizi teker teker kaldırıp sorgulayabilirim. Bu zor değil. Ne kadar yanlışla, çirkinliğe, utanmazlığa batmış olduğunuzu gösterebilirim.

Ben gücümü nereden alıyorum? Dikkat edin: Kişi olarak çıkışımda ne bir silah, ne para vardı. Dikkat edilirse, ben kendi yaklaşım düzeyimle güç kazandım. İnsanları etkileme gücü. Gerçekten bir kuruş param, bir tek fişeğim bile yoktu, borçluydum. Beni tutacak tek bir aile ferdi bile yoktu. Ama buna rağmen yine de çok etkili olabildiysem, bunun nedenlerini araştırın. “Şöyle ettin, böyle ettin, bizleri veya düşmanı kandırdın” diyemezsiniz. Hayır, en çok aldatılamayacak bir düşmanla karşı karşıya olduğumuz gibi, sizin gibi en aldatılamayacak kişilerle de karşı karşıyayız. Sizler çok materyalistsiniz, çıkarınıza olmazsa bir adım bile atmazsınız. Aslında sizde fazla irade ve romantizm yoktur. Çok çıkararcısınız. Mutlaka çıkarınıza elverdiği için bazı adımları atıyorsunuz. Bizimki biraz farklıdır. Bence

ayıptan kurtulma, bilimle bağlantıyı kurma, yani doğruya gelme, çirkinlikten kaçınma çok sistemli bir duygudur. Başımı kesseniz, ben çirkinlikle yaşamam. Kadın veya erkek, fark etmez; her şey mutlaka inanç sınırlarına göre ayrıma tabi tutulur. Kime, neye ne zaman bakarsam bakayım veya değerlendirimsem değerlendireyim, bir ölçüm de budur. Yani bilimsel bir yaklaşımdır. Bütün bunlar tabii kişilik yapımızda bu temelde etkili olmayı sağlıyor.

Bu kavramlara ne kadar açıklık getirilmiş, ne kadar hakkı verilmiş, doğruya ne kadar yönelinmiştir? Bunları kendinize uygulayın. Siyasal doğrularla, örgüt doğrularıyla, askeri doğrularla oynarsan, gerçeklerle bağlantısını koparırsan, sonuna kadar çirkince, ahlaksızca ve alçakça birçok şeyi benimsersen, devrimciden başka senden her şey çıkar. Ama kendini biraz bu ölçülerle yetiştirirsen, o zaman başarısın. O zaman sen yaman adamsın, özgürsün, değerlisin; herkes seni tutar ve sever. Açık söylüyorum: Yaşamın kanunu bu.

Şu anda benim durumum nedir? Sanırım biraz bana ilgi duyulabilir. Benim biraz yaşama şansım var, sanırım maddi ve manevi olarak biraz böyledir. Dikkate alınıyorum; düşman bile beni dikkate alıyor. Düşman da artık asıp kesmekten ziyade (ki düşmandır, böyle yapmak isterdi, ama gücü yetmedi, yetmez), “yaşayabilir, onların da yaşamaya hakkı var” diyor. Bu noktaya geliyor. Bütün bunlar önemlidir. Eğer siz daha da kahramanlaşmak istiyorsanız, kişiliğinizi bu temelde çözüme tabi tutmak ve geliştirmek zorundasınız. Bu PKK'lilik de çok önemli. Biliyorsunuz, PKK hareketi kahramanlık hareketidir, bilimsel olarak da böyledir. Onun elemanları biraz kahramanlığa yaraşır veya ona ulaşır tarzda yaşayacaklar. Bu da bizim vermek istediğimiz tarz oluyor. Zaten kahramanlık tarzı hem tarihsel açıdan, hem toplumsal açıdan, hem de günümüzün siyasal ve askeri gerçekliği açısından kaçınılmazdır. Kahraman, cüceler gibi kalamaz, sıradan savaşılamaz. Her şey sizi kahraman olmaya ve savaşmaya zorlar. Bu da bir kanun-

dur. Benim icat ettiğim bir tarz değil, özgür yaşama ulaşmanın tarzı ve kanunudur.

Tabii ben kendimi keyfim için böyle tutmuyorum, işkence olsun diye kendimi size dayatmıyorum. Veya bir artist olmakla kendimi size kabul ettirmiyorum. Aslında yaşamın mutlak kanunlarına göre hazırlamaya çalışıyorum. Bazı yaşam kanunları var ve bunlar beni böyle olmaya mecbur ediyor. Ya sizler hangi kanunların peşindesiniz, hangi kanunlara göre yaşıyorsunuz? Sizinkiler önemli oranda kötülüğün, çirkinliğin, ayıbın kanunlarıdır. Bir devrimci bunları asla kabul edemez. Bu anlamda kendi iç savaşımınızı başarmak zorundasınız.

Kolay yaşanılmadığını Avustralya'daki Kürt çocuğu da biliyor

Şimdi ben bunları bu kadar genelleme dahilinde söylerken, bazıları da hala geliyor ve bize yaşam dersi vermeye çalışıyorlar. Böyle ayıbı, karşımda kimsenin yaşamasını kabul etmem ve bu anlamda herkes benim karşımda ezilir. Evet, yani ben onu çok iyi bilirim. Yaşamaya hakkı varmış! Hayır. Önderlik çizgisinde gerçekleşen şahadetlerin dili budur; şahadetin yolu kesindir. İspatlanan bu husus bazı biçimleriyle yaşanılmaz. Bizim tarzımız şahadeti kesinleştiriyor, kaçınılmaz kılıyor. Şahadetin önderliğini yürütmek kolay değil. Siz bunu ne kadar kavramışsınız, bu da ayrı bir olay. Şahadetin önderliğini yürütmek çok büyük bir kişilik ister. Kürdistan gibi bir ülkede insanlar çıkarsız bir damla kan bile dökmezler. Bu kadar büyük fedakarlık için çok büyük bir kişilik önderliği gerekir. Eğer bütün bunlar hakkıyla anlaşılırsa, güçlenmeniz önünde herhangi bir engel kalmaz.

Dedim ya, parti içinde öyle anlaşılmaz sorunlar çıkıyor ki, insan esef ediyor; “askerliğe gelemiyor, örgüte gelemiyor” denilmesine esef ediyorum. Bunlar, nasıl hala böylesi büyük

bir parti ve kahramanlık hareketine karşı ileri sürülebilir? Demek ki hiçbir şey vermemişiz; demek ki bizim yardımcılarımız, partililer inanılmaz bir gaflet içinde, sahtekarlık içinde. Yoksa şahadet çizgisi çok somut. Şahadet önderliği yaşam önderliğidir. Yaşarken nasıl olduğunuz ortada. Şimdi bizim karşımızda böyle durmak mümkün mü? Şimdi halkın yanına gidip bakın: Kimse büyük saygı duymadan, büyük heyecan duymadan karşımızda durmaz. Bugün küçük bir mektup okudum, aslında buraya getirmek istiyordum. Mektup bir ailenin çocuğundan geliyor. Kendilerine göre bir hitap tarzı geliştirmişler bana karşı. Ta Avustralya'dan geliyor ve çok anlamlı buldum. Güzel bir saygı ve sevgi anlayışıyla birer paragraf yazmışlar. Eminim ki, yazılanlar onların öz duygularıdır. Onlardaki sadelik, içtenlik ve doğruluk belki en değme partilide yok. Yani belki övgü dolu sözcükler de dizerler, ama bu özde sadelik ve dürüstlük yok. Bu çok önemli. Çünkü iyi tanınmıştır. Onbeşine gelmemiş çocuklar için bile yaşam ne anlam ifade ediyor, inanılmaz doğruluk ve çarpıcılıkta değerlendirilmiştir. Dediğim gibi kolay yaşanılmadığını ta Avustralya'nın bir köşesindeki çocuk da kavrayabiliyor.

Gerilla komutanı, alan sorumlusu olacaksın da insanları bu kadar kaçtıracaksın, etrafını bu kadar zorlayacaksın. Böyle olmaz ki! Bu sorumsuzluktur, çirkinliktir. Kendilerini hala bu biçimde bize dayatanlar gafil ve alçaktır. Adına ne dersiniz deyin. Bizim gerçekliğimiz bu kadar somutken, sen parti içinde çokça ileri sürüldüğü tarzla ne yaşayabilirsin, ne de buna müsaade edebilirsin. Dediğim gibi bu da PKK'nin sosyal yaşama nasıl giriş yaptığını gösteriyor. Büyük sevgi, büyük saygı olayına nasıl kapıyı araladığını ortaya çıkarıyor. Neden bunu saptıralım? Neden bunu bozalım? O zaman münafık, saptırıcı olursunuz. Bununla da mücadele ediyoruz. Çünkü kabul görmez.

Bizim zorlandığımız nokta şurada: Böylesi ısrarlı dayatmalar neden? Biz içimizdeki düşmana karşı sert bir tasfiye hareketi sürdürmek istemiyoruz. Tabii bu, "parti içinde istediğim gibi

kalabilirim, deşebilirim” anlamına gelmiyor. Tersine örgüt her şeyden önce böyle bir kişiliğin tutumunu kabul etmiyor. Yani olmadığı varsayılır. “Ben böyle de yaşayabiliyorum” diyebiliyorsan, gerçekten de kendine en büyük kötülüğü yapıyorsun. Yani kendine ölümden daha beter bir durumu yakıştırıyorsun. Sen aslında gafillerin anlaması gereken beterin beteri bir ölümü hak ediyorsun. Çok affedilmez bir suç işliyorsun, çok büyük bir namussuzluğu dayatıyorsun. Büyük bir ahlaksızsın, büyük bir aymazsın, gafilisin, büyük bir serserisin sen. Bence kişiler bunu her şeye dayatabilirler, ama bu örgüte dayatamazlar. Senin konumun işte budur. Örgütün vicdanını, kahramanlık hareketinin büyüklüğünü kötü kullanıyorsun. Tabii bunun cezasının ne olacağını da var kendin düşün. İşte bu hastalıklı kişilik durumu, bir türlü örgütün kanunları ve kurallarına gelememe ve bilinen başa gelenler... Bu bir anlamda akla bile gelmemesi gereken tutum, davranış ve anlayışlardan ileri geliyor.

Bütün bunlar bir bütün olarak PKK hareketinin tüm gerçekliği ile sosyal yaşama (buna sanatı, kültürün çeşitli biçimlerini ve hukuku da ekleyebiliriz) nasıl yaklaştığı konusunda bence sizi oldukça netleştiriyor. Yine manevi dünyanıza, ahlak ve duygu durumunuza nasıl yansımaları gerektiğini de ortaya çıkarıyor. Yoldaşlar arasındaki ilişkiye nasıl yaklaşılabileceğini de gösteriyor. Büyük bir düzen ilişkisi, büyük bir saygı ilişkisi, büyük bir yürek ilişkisi... Çok açıktır, başka bir sonuç çıkarılamaz. Amaca ne kadar bağlı? Hangi düşmana yönelineceği ve hangi gerekçeyle dayanarak yol alınacağı bu kadar açıkken, yoldaşlar arası çekişme, didişme, boşa çıkarma, ezme ve kaçırma sözcük olarak bile akla gelemmez. Bu büyük bir suçtur. Yine bunun da ötesinde devrimci yaşama ve taktiğe gelememeyi yok varsayın. Böyle biri aldatılmıştır, bunun bir sonucu olabilir veya düzenin ajanlaştırıcı etkisinden henüz kurtulamamıştır denilebilir. Bunları bir an önce giderin. “Bunları incelterek sürdürürüm, dayatırım” dersen, o zaman ya çok iyi bir ajansın, ya da çok serserisin. Başka da mümkün değil.

Duygulara, geleneklere yenildin mi her şeyi kaybedersin

Çok iyi biliyorum ki, bizim eylemimiz ulusal kimliği, halkımızın özgürlüğünü getiriyor. Bu biraz daha gergin olmayan sosyal yaşama da götürür veya her dönem bizi buna bir tarzda yaklaştırır. Şimdiki dönemin sosyal dili nedir? Örneğin demin de söyledim; arkadaşlık, yoldaşlık bağlaması üzerine çok değerlendirme yaptım. Hatta erkenden bir arkadaş bulmak için nasıl gizli faaliyete girdiğimi ve günümüze kadar bu örgütlenmeyi nasıl geliştirdiğimi anlattım. Kadın için de söylemiştim. Benim ilgimi çeken bir erkekle, bir kızla ilişki kurmaya çalıştım. Diğer değerlendirmelerde de adı geçti. Yani çocukken ne yaparsın? Oyun oynarsın, arkadaşlık yaparsın; ilğim çok somut. Değerlendirmede de belirttim. Kadın (şimdi yaşlı biridir) gelin olduktan sonra bile, benim kendisiyle oynama istemim önemlidir. Demek ki ilişki düzeyini böyle geliştirmek açısından tutarlıyım.

Çok erkenden bunu böyle ele alan birisi, şimdi ne düzeye ulaştırmıştır? Sizin de ilişkileriniz olduğu için söylüyorum. PKK'de bu konuya ilişkin mantık nedir, ilişkinin gelişimi nasıldır; bunu artık görmenin zamanıdır. Kürdistan'daki çelişkilere verilen anlam, kadının ele alınış hikayesi çok kapsamlıdır. İlişkiyi böyle bireyselleştirmeyeceksen, genelleştirmek kaçınılmazdır. Siz genel düzeyi çözümlemeden, bireysel düzeyi halledemezsiniz ki! Benim anamla da ilişkilerim vardı. Neydi ilişkim? O, bir ananın mutluluğunu bana dayatmaya çalışıyor, ben çocuk hukukunu dayatmaya çalışıyorum. O, “bir çocuk anasına göre şöyle olur” diyor. Ben de “bir ana çocuğuna göre şöyle olmak zorunda” diyorum. İddialarım çok güçlü ve oldukça gerçekçiydi. O koşullarda, “bir çocuk karşısında sizin iyi bir ana olduğunuzu söylemeniz çok zor” diyordum. Bir çocuğun geleceğini hesaplamak, onu biraz yaşama hakkına kavuşturmak açısından verebileceğiniz şey yok denilebilecek ka-

dar az. Ne yapılmalı? Cıvcıv örneğini tam o sırada göstermiş-tim, sorumsuz bir çocuk anlayışıyla. Çocuktan da fazla bir şey istemeye hakkınız yok. Nasıl büyürse öyle, ne tür yaparsa öyle yapar. Çok erken yaşlarda cevap bu. Bu da bir ilişki, bir çelişkinin dile getirilişidir.

Daha sonra örgütümüzün başlangıcında da bizim geliştirdiğimiz bir ilişki düzeyinden söz ettik. Buna çok ilginç bir ilişki diyorsunuz. İlginçlikten de öteye neye benziyor, ne anlama geliyor, ne sonuca götürüyor; bunlar anlatılmıştır. Ne biçim bir erkek-kadın ilişkisi? Daha doğrusu tam bir ilişki: Müthiş siyasal, müthiş ulusal, müthiş sosyal, müthiş örgütsel, müthiş eylemsel, müthiş ahlaksal çünkü. Aslında başlangıçta hiç de böyle düşünülüyordu. Ama gerçeğe ters düşmemek, gerçeğe saygıyı yitirmemek açısından, kolay kolay gerçeklerle bağımı koparmaya fırsat vermem. Duygu durumudur işte, zaten bu ilişki içine girseniz giderdiniz. Övünmek gibi olmasın, şu anda da bundan kendini kurtaran kişi olarak ben tek kendimi görüyorum. Buradan doğru çözüme yol aldık. Sonra baktığımız bu ilişkide devletçilik, her türlü feodallık, her türlü burjuva kurnazlığı, her türlü düşkünlük gördük; velhasıl insanlıkla ilgili çok az şey çıktı bu ilişkiden. Bir ölüm, bir yaşanmama durumu ortaya çıktı. Başından bunların olduğunu hesaplasaydık, kesinlikle bundan müthiş kaçardık.

Ben ana ilişkisini de ele aldım. Biraz uğraştık. Tabii hemen bıraktık. O orada gitti, ben burada böyle yaşadım. O da aslında bir ilişki düzeyi ve çelişkilerin çok hızlı bir mücadelesiydi. Daha sonra sömürgeciler “bu çocuğu neden dizinin dibinde büyütmedin” dediler. O da “dizimin dibinde kalmasını istemez olur muydum” demişti. Nedir dizinin dibinde kalmam? Bu, zincirlenmem demektir. Sömürgecilik de bunu istiyordu. O bir ana ve geriliğinden dolayı aslında çok zorda olma konumundaydı. Çocuğa karşı görevlerini yerine getiremezdi. Aslında getirmedi değil, çocuklarını korumak için bayağı büyük bir savaşçılık yaptı. Hakkını vermek gerekir.

Geçerken belirtelim: Kürdistan'da bir ana çocukları için büyük savaşıır. Bütün anaların hakkını böyle vermeyi de önemli görüyoruz. Ama onun savaşıçılığını da gördüm. Beni en çok neye karşı çıkarırdı? Muhtemelen kendine göre bazı düşmanlarına karşı. Hiç faydası olmadı diyemeyiz. Belki kötü bir boyuneğmeci olabilirdim. En azından “kim sana bir tokat vurduysa sen de mutlaka intikamını alırsın” biçiminde bir ilkel anlayışla da olsa, beni bu sınırdan tutmaya büyük özen gösterdi. Onun kendine göre düşman kavramı vardı. Onun kavramının içeriğini kabul etmesen bile, bir düşman kavramını gözardı edemezsin ve düşmana karşı da böyle kavgacı olursun. Bu izlenimler çocukta daha sonra etkili olabilir. Yani koruması vardır, kendisini ayakta tutması vardır. Çok geri bir mücadele biçimi de olsa, sonuna kadar teslim olmamayı sürdürmesi de yaşamda etkili olabilir. Bu ayrı bir şey, bunu fazla açmaya gerek yok.

Başlangıçta, kadınlar da işin içine girsin dedik, ilişki de olsun, duygu da olsun. Yine böyle bir ilişki zaten herkeste var; bizde de olsun, dedik. Fakat herkeste olmayan bir şey giderek kendini gösterdi: Gerçeklerle bağını yitirmemek ve bu konuda hassasiyeti elden bırakmamak. Duyguymuş, tutkuymuş, geleneklermiş, toplumun öngördükleriymiş, koşulların dayanılmazlığıymış; bunların karşısında yenilmemen gerekir. Tam da burada hepinizin takılabileceği her şeye karşı direnişe geçme gereğini duyuyorum. Bir kez daha direniş. Direnişin hikayesini de size bir kez anlattık. Ben kurulan ilişki biçiminde bunu böyle geliştirmek istemedim. Tam tersine sonuna kadar bir insanı kazanmak için, bir insanı yürütebilmek için harcadığım çabayı başkasının sergileyebileceğini ve tahammül gösterebileceğini sanmıyorum. Ama mücadele gücü olmasını da bildik.

Bu noktada kendiniz için çıkarmanız ve bellemeniz gereken en önemli sonuç şu: Orada bitiş kanunu var. Bunun devletle bağlantısı ne kadar bilinçlidir, ne kadar kendiliğindendir, o kadar önemli değil. Karşınızdaki bilinçli veya bilinçsiz düşmana hizmet eden birisi, bu da o kadar önemli değil. Kendisi bir

sınıfın temsilcisi; ne olursa olsun, ilişkiler sorunudur. Bir erkeğin bir kadınla ilişkisinde siyasallık, örgütsellik ve hatta askerlik... Bütün yaşamı böyle ilgilendiren hususlarda bir ölçünün olması gerekiyor. Siz bu ölçüyü buldunuz mu, bulmadınız mı? Beni ilgilendiren yön burasıdır. Yoksa ne kadar aşk yaşarsanız yaşayın, cinselliğiniz nasıl gelişirse gelişsin, bizi ilgilendirmez. Bizi ilgilendiren bazı ölçülerdir. İlişkiyi belirleyen, sevgiyi, aşkı, evliliği ve her şeyi belirleyen birtakım dayanılmaz ölçüler var. Tekrar adını koyalım, bunlar kanunlardır. Bu bir örgüt kanunu, savaş kanunudur.

Cinselliğin ve cinsel ilişkinin doğru kanunu vardır

Siz benden daha fazla sevdalı ve tutkulu olduğunuzu söyleyemezsiniz. Biz zaten yaşama karşı en büyük tutkuyu ispatlamışız. Savaşta yaşamı ortaya çıkarmışız, yaşamak için savaş! Kadın ilişkisinde de böyle. Sizin ölçüleriniz ya tam teslim olmak, ya da iyice kırıp dökerek bitirmektir. Burada hem içerik, hem de ona ulaşma amacı değişiktir. Benimki ile sizinki arasında dağlar kadar fark var. İşte kadın ilişkisini, yine erkek-kadın ilişkilerini genelde politika olarak hala biz yürütüyoruz; hem oluşturuyor, hem de yürütüyor ve geliştiriyoruz. Ama dikkat edilsin, hala yoğun bir çaba içindeyiz. Neden? Size kalsa, bir erkeği veya bir kızı buldunuz mu her şey biter. Dar bir yön içinde kolay aşk, kolay duygu, bilmem kolay ne! Ama ben ne kolay tutku duyuyor, ne de kolay sevebiliyorum. Ne şöyle kolay yaşayabiliyorum, ne böyle kolay yaşayabiliyorum. Neden? Sanırım bir de burayı anlamanız daha somut olabilir. Çünkü bir birey olarak, bireyci bir tip olarak kalsam, kendimi rahatlıkla halledebilirim. Ama bir militan olarak, hele hele bir önder militan olarak kendimi kolay halledemem.

Zaten büyük kavga neydi? Anasının ilk çocuğu kendini ana-

sının dizi dibine atar, kız çocuğu anasının bir dediğini iki etmez. Erkek dedin mi böyle, kadın dedin mi böyle olur. Bunları böyle kabul etseydik, gerçekte biz o zaman bitmiştik. Kendimizi o ilişki boyutunda çözemeseydik, gerçekten kaybetmiştik. Bizden PKK gibi bir örgüt, hele bugünkü savaşım düzeyi beklenemezdi. Duygularla savaş arasındaki ilişkiyi, kadın-erkek ilişkileriyle savaş arasındaki ilişkiyi size açıklıyoruz. Ben genelde kadına vurmam, yani sert değilim. İster düşman olsun ister olmasın, bu duygu bende fazla yok. Ama çok önemli bir mücadele verilmiştir ve hala veriliyor. Sanıyorum bu arkadaşların hepsi parti içinde kendilerine gittikçe, “bu ne biçim yaşamdır, nereye gidiyor, başımıza neler gelecek” diye soruyorlardı. Belki hem ürküyor ve çekiniyorlar, hem umutlanıyorlar, hem de ilginç buluyorlar. Fakat bunun bir savaş olduğu kesindir ve olmak zorundadır da. Yani ilgiliyim. Diyorum ya, düşmanım bile olsa, aslında bir kadına fazla ezelim havasında yaklaşmıyorum. Ama öyle bir mücadele dayatıyoruz ki, bu, her kadının kolay kaldırabileceği bir mücadele değil. Belki tarihte ilk defa kadın cinsi böyle bir mücadeleyle tanışıyor ve bana göre tanışmak zorundadır. Kadını veya kadın-erkek ilişkisini yaratıyoruz. İnsan sizin ilişkilerinize bakınca, ancak bu akla gelebilir. Yanınızda bir kadın veya bir koca varsa, “bu bence kârdır” demeyin. İkisini karşıya alıp bakın: Saygı ve ölçü bulamazsınız, ilişkilerine çok az anlam verirsiniz.

Genelde birliktelikleri reddetmiyorum, mümkün değildir bu. Fakat toplumsallığı yaşıyoruz. Yani şu kanunu kabul etmeyeceğiz: Açlık güdüsü hayvanca saldırıya götürür, dolayısıyla gözümüz neyi görürse hayvanca saldırırız; cinsellik güdüsü yine hayvanca bir güdüdür, birbirimizi gördüğümüzde hemen saldırıya geçeriz! Hayır, biz bu hayvan kanununa yer vermeyeceğiz. Bizim devrimimizin diğer büyük bir kanunu da budur. Ekmeğin doğru kazanılması kanunu olduğu gibi, cinselliğin veya iki cins arasındaki ilişkinin de doğru kazanılmasının yolu vardır. Bir kanunu bulacağız, kanunun gereklerine göre yaşayacağız. Sen hay-

van kanununu işlettin mi, hayvana uygulanan muameleye maruz kalırsın. İnsan ilişkisi boyutuna getirmek istiyorsan, gereklerini yerine getireceksin. Açık söyleyeyim: PKK saflarında hayvan kanunlarına işlerlik tanımıyoruz. Bana göre bireycilik de bir tür hayvanlıktır. Ulusal düzeye, sosyal özgürlük düzeyine ulaşamamış, onu amalamamış, onu araçla (yani örgüt ve savaşla) btnleştirememiş biri bana göre terstir. Kendisine göre ne kadar dayanılmaz olursa olsun, cinsellik de dahil, onun ilişkisine işlerlik şansı vermeyeceğiz. “Biz de alır birbirimizi kaarız, birbirimizi kötüye kullanırız” diyenler çıkabilir. Denesinler, olabilir, bu da bir savaştır. Sen hayvanlığın savaşını verirsen, ben de insanlığın savaşını veririm. Ya bizim sevgi-saygı ölçülerimize göre yaşamın yoluna gireceksin, ya da başka türlü bir savaşım vereceksin. Bizim sevgi-saygı ölçülerimize göre yaşamın yoluna girmek aynı zamanda kocaman bir ülke kazanımı olacaktır, koca bir savaş olacaktır. Dedim ya askerlik bir kanundur.

O halde, herkes birazcık değil bayağı asker olacak, siyasal olacak, örgütsel olacak. Bundan sonra sosyal ilişki iste, o zaman sevgi ilişkisine de biraz yer verilebilecektir. Savaşın ve örgütün hizmetinde bir ilişki. “Gönlüm istiyor da, başaramam” diyemezsin. Hayır, güdülerin ve gönlün ne kadar istiyorsa, beynin de savaşa ve örgüte yetecek. “Gaflete düştüm, kendime hakim olamadım” da diyemezsin. Bunların hepsi boş laflar. Bu konuda da bir formül söylemiştim: Savaşırsan gzelleşirsin, gzelleşirsen sevilirsin! Bunun anlaşılmayacak hiçbir yanı yok. Bu bir formüldür. Savaşmak için de iyi eğitici ve örgütleyici olacaksın, iyi militan olacaksın, kolektif olacaksın, iyi takipçi olacaksın, düşmana iyi karşı koyacaksın, vatani iyi kazanacaksın, halkın saygısını iyi kazanacaksın. O zaman sevgiye de hak kazanmış olursun. O zaman senin sevgine onay verilebilir. Bu olmazsa senin yaşaman hiç mümkün değil. Karın veya erkeğın varsa, o da elinden alınır. Bakın, açık söylüyorum, gözünün yaşına bakılmaksızın elinden alınır. Bu bir kanundur, bunu ben icat ediyor değilim. Nitekim ben böyle yaptım. Tabii düşünecek olursanız, bizim eylemimizin altın-

da binlerce genç kızın sözümona nişanlısının, kocasının veya babasının elinden alınması vardır. Binlerce erkeği de kadınlar ve kızların elinden kurtardık. Eylemimizin bir yanının da bu olduğunu sanırım yeni yeni görüyorsunuz. Sizleri doğru bir ilişkiye çekmek, doğru sosyal ilişkiye çekmek, doğru militanlığa çekmek için çaba harcıyoruz. Zorlanıyorsunuz, ama sizin yaşadığınız zorlanma benim yaşadığım zorlanmaya göre yüzde birdir? Yani ben sadece bir birey olarak yaşamadım, ulusal düzeyi de bu temelde çözmeye tabi tuttum. Sizin zorlanmanız öyle pek fazla değil, hatta siz çözümlenmiş doğru çizgide yol alıyorsunuz. Biz kendimizi nasıl hallettik? Daha gençsiniz, hele biraz fedakarlık yapın.

Eskiden de meşhurdur sanırım, çocuklar rüştünü ispat edinceye kadar kendilerine ad koymazlarmış, kendilerini evlendirmezlermiş. Tarihte böyle birçok örnek var, ille bir kahramanlık eylemiyle kendini kanıtlayacak. Eski bir gelenektir, saygı duyulmak gerekir. Şimdi bu bizde yaşamsal bir sorun. Zaten ilişkiler bu kadar bataksa, başa bela getiriyorsa, en değmeniz bile savaşa ve örgüte zarar vermeden ne kadar duygu ve aşk ilişkisi geliştirebilir? Kendine güvenen varsa parmağını kaldırsın, alkış çalalım. Ayıp değil, böyle birisi varsa ortaya çıksın, kendisine bravo diyelim. Adam bu kadar büyük savaşçı ve bu kadar mücadeleci; zaten kendisine saygı duyulur, herkes ona yüksek değer biçer. Zaten kendisi bütün ilişkilerinde büyüktür. Yok, bunun yerine kaçırıncı olacak, her türlü örgüt kuralına ve her türlü yüceliğe ters düşecek! Neymiş de, bireyciliği yaşayacakmış! Asker gibi yaşamak yok. Aldanmayın.

Bir kadın ve erkek yaratmak savaşı kazanmakla mümkündür

Bizim kadın-erkek ilişkilerinde ulusal düzeyde getirdiğimiz yaklaşımlar hayli önemlidir sanıyorum. Yani deminden beri Kürt ilişkisini anlatıyorum. Çok geri, kabul edilemez ve

yaşanılmaz düzeyde örgütsüzdür, çirkindir, yitiktir, her türlü yoklukla karşı karşıyadır. Oradan çıkarıyoruz. Dikkat edin, savaşın bir anlamı da sizi böyle doğru bir ilişki, güzellik ve sevgi anlayışına ulaştırmaktır. Şimdi bakın, delikanlılar ve genç kızlar olarak ilgi duyabilirsiniz. Size ve bu genç kızlara belki ilgi duyulabilir. Neden? Çünkü biraz sevilecek pozisyonları yakalıyorlar; tam değil, biraz yakalıyorlar. Kişilikleri henüz bazı pozisyonlara tam ulaşmış olmaktan uzak. Biraz veya bazı yönleriyle sevebilirsiniz. Şu anda ben bile hala kendimi tam sevebilir veya sevilebilir düzeyde tutamamışım, uğraşmaya devam ediyorum. Belki size acayip gelebilir, ama hala kendimi beğendirtmeye çalışıyorum. Bütün halka, bu arada kadınlara, kadın özgün özelliğine kendini benimsetmeden, nasıl sağlıklı bir erkek olduğunu söyleyebilirsiniz? Bunu yapamazsan, erkek egemenlikli her türlü özelliklerinle, sınıflı toplum tarihi boyunca geliştirilmiş pisliklerinle kendini dayatacaksan, o zaman da özgür ilişkiden bahsedemezsin. Özgür bir ilişki düzeyin olmadığı için egemen düzeyi dayatırsın. Egemen düzey de köleliği, uzlaşmayı ve teslimiyeti geliştirir; bu da zaten ordumuzu tasfiyeye götürür, savaşçı kahramanlığını bitirir.

Şu ortaya çıkıyor: Kabul edilebilir bir kadın ve erkek yaratmak, aslında savaşı kazanmak için şarttır. Yani iki cinsin kabul edilebilir ilişki ölçülerini fiziksel, ruhsal, düşünsel, yine örgütsel ve eylemsel yönleriyle hazırlamak demek aslında yaşamı aralamak demektir. Tabii başka türlü kimse sizi kabul edemez. Bunun için söyledim, bizde ilişki kurmak çok zordur. Ne bir kızın bir erkeği kavraması, ne de bir erkeğin bir kızı kavraması mümkündür. Bu çok zordur, çok zor ulaşılır. Kendi deneyimim var. Ben de kolay ilişkilere ulaşmak istemiyordum, hem de çok iyi niyetliydim, hala çok iyi niyetliyim, safım aslında, çocuk gibiyim. Ama bu büyük savaşımı veriyorum. Gerçeklerle bağlantımı koparmadığım için, çokça söylediğim gibi çocukça özlemlerim ve heveslerim olmasına rağmen, bunlar bir yönüyle hep gerçeklerle bağlantılı olduğu için kendi kendimle

uğraşıyorum. “Yahu neden böyle oluyor, bizlere yazık değil mi” diyeceksiniz. Bu bir özgür yaşam tarzı, özgür yaşamda bir sevgi, bir güzellik, bir kabul edilebilirlik ölçüsü. Aksi halde ne olur? Aksi halde ulusal düzeyde her türlü çirkinliğe, köleliğe meydan vermiş oluruz. Boyun eğmecilik ve uzlaşmacılık temelinde hatalı yaklaşımlar gelişir. Özgürlük gelişmez, sonuç olarak ordu gelişmez, savaş gelişmez. Gelişecek olan düşman iradesidir ve yaşanmazlıktır.

Ben deli miyim; benim kadar yaşama tutkun insan var mı? Erken yaşlarda bu soruna nasıl yaklaştığımı gösterdim. Hala yaşamın çözümü, kadının çözümü, erkeğin yaklaşımı üzerine bu kadar şey söylüyorum. Benim derdim size işkence çektirmek değil. Hala fırsat bulsalar bazı serserilerin neyi geliştirmek isteyeceklerini biliyorsunuz sanıyorum. Evet, evlilik kanunları! Adeta evde kalmış kızlar veya erkekler gibi yaşınız geçmiyor mu? Doğru, yaşınız geçiyor. Bu da bir kanun. Yaşının geçmesini istemiyorsan, ulusunun ölümünü önle, halkının dayanılmaz yaşamının veya yaşanılmazlığının önüne geç. Yiğitsin değil mi? Erkek dediğin adam kendini yiğit sayar. Demin söyledim ya, en ilkel topluluklarda bile evlenmek için büyük bir canavarın vurulması gerekir. Adını alması için bile bu gerekir. Zaten bu kahramanlık adları da hep bu tarzda kalmazdır. Sen pısrığın tekisin, kendin bir karıdan daha betersin; evlensen ne olur, evlenmesen ne olur! Zaten bana göre bizim erkeklerin erkekliği kuşkulu, hemen hepsi kocakarı, siyasal ve sosyal anlamda çok kuşkulu. Cinsel açıdan erkeklermiş! Aman Allahım, korkunç ölçüde ayıplı bir erkeklik!

Başka bir yerde açmıştım, burada fazla açmayayım; kadınlar bir şeyi fark etmişler, erkeğin cinsel düşkünlüğünü. Bilirsiniz, cinsellik veya cinsel güdü kolay kolay önüne geçilemez bir alışkanlık. Zaten adı üzerinde, bir güdü; açlık güdüsü gibi bir güdü. Korku güdüsü gibi bir şey. Kadın bakıyor, hakim erkek bunsuz yaşayamaz. Buna göre tavır geliştiriyor. Kürdistan ölçülerinde biraz daha koyu bir fark koymak gerekir. Sosyal,

siyasal, bir bütün olarak askeri anlamda erkek erkek olmaktan çıktığı, düşman ona hep karşılaştırma temelinde yaklaştığı için, kadından daha beter bir duruma düşmüştür. Kadınlık aslında salt cinsel bir kavram değildir. Tarih içinde ele alındığında görülecektir ki, sosyal, siyasal ve özellikle askeri alandan koparıldığı oranda kadın karşılar, ezilen kadınlık denilen durum ortaya çıkar. Yani kadınlık aslında bir sosyal ve siyasal gelişmenin ürünüdür. Şimdi bizim erkeğimize bakalım; Kürt erkeği sosyal, siyasal ve askeri gelişmelerden alıkonulduğu gibi, başkalarının uşağı ve işbirlikçisidir de. Bir kadın da erkeğin işbirlikçisidir aslında. Ama erkek başka bir egemen ulusun, başka bir egemen sınıfın kadından da beter bağlı bir işbirlikçisidir.

Şimdi bu tanımları da iyi anlayalım: Bizim erkek neden sağlam bir erkek değildir, anlaşılıyor. Evet bu kadar bağımlı bir erkek olursan, erkekliğini yalnızca neyle kanıtlarsın? Kaba cinsellikle, sanırım kadında da cinsellik çok erkenden bir duygu olmaktan çıkıyor. Nitekim cinselliği de öldürmüşler, onu da biraz iyi anlatmak gerekiyor. Sanırım bu biçimde aptallaşıp gidiyor. Büyük oranda erkek de cinsel olarak bir güç olmaktan çıkıyor. Belki de otuzuna ulaşmadan bitiyor. Otuz'undan sonra ihtiyarlıyor. Bakın, zaten kadın bizde otuz'undan sonra yaşamdan kesilmiştir. Hatta yirmibeş'inden sonra. Erkek de öyledir. Başlangıçta özellikle bir güdü olarak cinsellik kapanında kendilerini bitirmişlerdir. Cinselliğin dayanılmaz boyutu diyelim, onları öyle çelişkileri doğru ele almadan gömdürmüştür. Ben bu açıdan bizdeki ilişki tarzı ölmeden önceki ölümdür diyorum. Ben çok çekindim, örneğin buna karşı kavgamı başarılı yürüttüğüm için şimdi biraz varım. Şu anda bu yaşama rağmen, bir cins olarak da konumum kabul edilebilir sanırım. Yani bir erkek olarak da öyle kimseye yük olabilecek durumda değilim.

Ama en zengin birçok erkeğimize bakın. Eminim ki, karıları varsa, kesinlikle normal bir ilgileri yoktur, hiç yoktur. Ama aslında kadın da orada tükendiği için mutlak muhtaçtır; gelenekler ve maddi zorunluluklardan ötürü o bildiklerini sür-

dürür. Kesinlikle özgürlükle alakası yoktur. Hele güzellikle, kabul edilebilir özgür bir yaşamla, yaşam sınırıyla hiç alakası yoktur. Yaşayıp gider. İşte bunlar yaşarken ayakta ölenlerdir. Yaşama büyük saygısızlık!

Aslında bu hikaye daha uzun. Siz daha düşünceleri geliştirmeyi bilmiyorsunuz. Biz bu hususları da çok kapsamlı çözmeye çalıştık. Bunları kendi durumunuza uyarlamada yoksul kalıyorsunuz. Bunlar size göre es geçilecek düşüncelerdir veya bireysel durumlarınıza uyarlanamayacak düşüncelerdir. Bu büyük yanılgıyı yaşayamazsınız. Biz yaşamın kanunlarını açıklıyoruz. Şu doğrudur: PKK'nin yürüttüğü savaşım aynı zamanda geleneklerle ve bunlarla oldukça iç içe geçmiş olan düşmanın imha etme, tüketme, bir soy olmaktan çıkarma, özgür kimlik sahibi bir toplum olmaktan çıkararak en aşağılık ve en köksüz bir duruma düşürme, belki de hayvanlık sınırında bir sömürgecilikle götürme çabalarına karşı savaşımdır. Bu anlamda çok kaba bir cinselliğe, onun etrafında çok geri bir aile tarzıyla götürmek istediği bir topluma veya kabul edilemez bir sosyalleşme ve sosyal ilişkiye karşı isyandır. Biz buna isyan ederiz. Bunu reddettikçe, bunu aştıkça ve yıktıkça, örgüte başarı kazandırdıkça, savaşa başarı sağladıkça biraz vatan kazanılır, biraz halk kazanılır, biraz insanlık kazanılır ve o zaman cinsler de kazanılır. Cinslerin bu temelde birbirlerini kazanmaları çok önemlidir. Zaten bu kazanımdan sonradır ki, sen ilişki, duygu, sevgi ve cinsellik olmalıdır diyebilirsiniz. Bunlar için savaşım veriliyor.

Kızlarımız ve erkeklerimiz büyük özgürlük içindir

Bizim Kürdistan'daki devrimimiz bir sevgi devrimidir. Biz bunu boşuna söylemedik. Bizim devrimimiz en büyük tutku içindir. Bu zaten çok somuttur. Öyle olmasaydı, biz bu kadar insanı, bu kadar genç kızını çekebilir miyiz? Büyük tutku

olmazsa, büyük bir heyecan ve duygu büyüklüğü olmazsa, bu mümkün değildir. PKK'de bu büyüklüğü görmemek için kör olmak gerekir. Bunu böyle görmek yerine, bireyciliği yaşamaktan söz edilemez. Hayır, hiç kimse bu büyüklüğü dışalayamaz, bu büyüklüğe layık olmayan bir yaklaşım sergileyemez. Bu, PKK gerçekliğinin doğasına aykırıdır. Kimse kimseyi kandırmaz. Hiç kimse için ucuz ilişki yok, benim için de öyle.

Şunu söyleyeyim; ben kadın düşkünü değilim. Tersine kadın bize çok muhtaçtır. Fakat bir ilişkiyi kazanmak için savaş gerekiyor, emek gerekiyor. Bu kızlar kendiliğinden bize ilgi duymuyorlar. Onlar bize şundan ilgi duyuyorlar: Onları az çok özgürlükle tanıştırıyoruz, kendilerine yaşamlarında görmedikleri bir konuşma özgürlüğünü, örgütlenme özgürlüğünü, ilgi çeken bir yaşamı sunuyoruz; birinci elden bunu sunuyoruz. Çok somut, bunun bir mücadeleye ilişkisi var. Yoksa bizim nasıl bir savaş ve ateş ordusu olduğumuz belli. Ama kendileri de çok iyi biliyorlar ki, biraz onur, şeref ve biraz kişilik elde etmek istiyorlarsa, aslında bizimle birlikte yol almaları gerekir. Bunu adları gibi biliyorlar, ilgileri bu temeldedir. Özü budur. Başkaları gafil olabilir, başkaları yanlış bir iş yapmış olabilir, ama özü budur. PKK'ye kadının katılımının temelinde bu vardır. Bu kanundur, bu kadın katılımının kanunudur.

Bu ilke veya kanun çok önemli. Çünkü bu tarzı ben kendim hazırlamışım ve bir kanun düzeyine gelmiştir. Kadın bu harekette ölümüne ve bu kadar şehit vere vere geliyor. Hiç kimse kocası olduğu için geldi diyemez. Şu aşiret için geldi denilemez. Kesin olarak ve ezici bir biçimde kadın katılımının altında yatan ve kanla kendini kanıtlayan özgürlük tutkusudur. Onun onurlu, şerefli yaşam gereği olur. Sen buna layık olursan, ilişkinin bir anlamı olabilir. Saygısızlık edemezsin. Özgür bir katılımdır. “Boyun eğdireyim, zayıftır, kullanayım” veya “sapıtırarak kullanayım” diyemezsin. O zaman kanuna ters düşersin. Kanuna ters düştüğün için de cezalandırılırsın. Orada büyük bir özgürlük katılımı var ve ona da mutlaka bir karşılık vereceksin.

Biliyorsun, özgür katılım savaşta adamdan zafer ister, eşitlik ister, her türlü örgütlülük düzeyi ister, gönüllülük ister; kesinlikle ülkeyi kurtarmayı ve onun her türlü savaşımını başarıyla vermeyi ister. Özgür ilişkiye girmek istiyorsan bunları yapacaksın. Bunları yapamıyorsan yaklaşılamazsın. İlişkiye gücün yok, düşürüyorsun, bir tür ajansın, ahlaksızsın, düşmanlasın.

Ben kendimi bir aile başı olarak görmüyorum, ama PKK'yi bir aileye benzetelim, onu bir aile yerine koyalım. Bir kızımızı neden bir ahlaksıza verelim veya iyi bir delikanlımızı neden serseri bir kıza kurban edelim? Bizim de herhalde bir aile kadar onurumuz vardır. Kaldı ki, bizim ailemiz gerçekten savaşkan bir ailedir. İlkesi var, müthiş savaşımı var. Ailemizin ölçülerine saygılı olacağız. Hiç kimse “ben bireyciliğimi şöyle konuştur-dum”, “benim içimde zapturapta gelmez tutkular, duygular ve güdüler şöyle fırsat bulursa ayaklanır, ortalığı altüst eder” diyemez. Hayır, bizim ailemiz çok ciddi bir ailedir. Belki hayırsız biri olarak her aileye dayatmada bulunabilirsin, ama bizde asla! Sevebilirsen büyük sev. En yiğit erkeklerimiz de, kızlarımız da büyük savaş için, büyük özgürlük içindir; onun soylu ve onurlu yaşamının öncüleridir. Ben de dahil, hiç kimsenin bunu çarpıtmaya hakkı yoktur. Ben zaten bunun büyük hizmetini yapıyorum. Çok iyi biliyorum, bir erkeğimizin ancak ucuz bir karı olarak görebildiği binlerce kıza inanılmaz bir yakınlık göstermiş ve hizmetle yaklaşmışım. Siz çok akıllı veya çok yiğit ve oturaklı erkeksiniz de ben deli miyim ya da basit bir hizmetçi miyim? Ben bu sahada bir özgürlük savaşçılığını deniyorum. Siz de öyle şeyler sunun, hizmet edin, ilişkiniz gelişsin.

Ben kazandığımı ilişkiyi kolayca, alçakça ve düşkünce kullandırtmam. Eğer sen erkeksen, erkekliğini önce sosyal, siyasal ve askeri alanda kanıtla! Yine sevgi isteyen, büyük etkiye yol açmak isteyen bir kızsın, önce mücadele saflarında nasıl onurlu, özgür ve eşit kimlikli kişilik olduğunu kanıtla! Sevginin kaynağı budur.

Şimdi bilemiyorum, kavram düzeyinde sorunlar çok çarpıcı

ve pratiği gör. Nasıl yaşıyalım?Pratik budur işte; bu en büyük pratiktir. Şu anda buradaki birlikteliğiniz en büyük pratiktir, gerilladaki saflaşma büyük pratiktir. Daha ne istiyorsunuz! Birbiri-ni düşürerek alıp kaçmak, rezilce birtakım ilişkiler olmaz. Hayır, sevgi böyle olmaz, cinsellik de böyle olmaz.

Biz cinselliği ayıplamıyoruz, ama böyle onursuz biçimler altında kullanılmasına da ancak tükürerek karşılık verebiliriz. Cinsellik yüceltici olmalı, ilişki son derece saygıdeğer olmalı. “Biz bu biçimleri bulamıyoruz” deniliyor. Sen düşmanın aşagılık bir uşagısın, insan değilsin. Böylelerinin de ilişki hakkı hiç yoktur. Kölelerin evlilik haklarının olmadığını biliyORSUnuz. Kölelerden de beter bir durumda bulunduğunuza göre, kurtulamazsanız evlilik hakkı filan olamaz. Kendinizi özgür sanıyorsunuz. TC seni özgürleştirmiş midir? Buna inanıyor musun? Seni köleden daha beter yaptırmamış mıdır? Kölelerin sosyal ilişki kurma hakkı yoktur. Köleler sadece başkasına uşaklık yaparlar. Kölenin karısı da, kocası da olamaz. Köle kadın alınıp satılır, erkek ise her işte kullanılır. Yani kölelik teorisine doğru karşılık vereceksek, bize dayatılanın kölelikten öteye bir anlamı varsa, o zaman sosyal ilişkinin ne olduğunu, kadın-erkek ilişkisindeki özgürlüğün ne olduğunu anlarsın. Özgürlük uğruna savaşım verirsın.

Ben her şeyin ilahçasını yapıyorum demiyorum. Ama benim deneyimim şunu gösteriyor: Bir şeye hak kazanmak için onun uğruna önce iyi bir mücadele vermek gerekiyor. Ben de ucuz ilişki aradım ve buldum da. Ama başıma ne bela gelecekti. Örneğin ordu ne içindir? Ordu bin türlü düşmanlığa vurmak içindir, özgürlüğe ulaşmak içindir; birbirinize özgürce ve eşitçe kavuşmanız içindir. Ailelerinizin sizi yetiştirme tarzı dikkate alınırSA, hiçbirisi diğeri için değildir. Her biri bir ihanet içindir, bir aşagılık durum içindir. Birbiriniz için olmak istiyorsanız, bunun büyük bir emek ve savaş hareketiyle bağlantısı vardır. Bu ilkeyi ikide bir bozmayalım, alçakça ve ikiyeüzlüce sabote etmeyelim. İlke ilkedir ve gerekleri yerine getirilmelidir. Birbirinizi kazan-

mak için büyük bir savaşıma ihtiyacınız var. Yani soylu sevgi istiyorsak, bu biraz böyle ele alınmak zorundadır.

Dedim ya, ayıp değil. Ben denedim, birçok kızla ilgiliydim, çok sevdiklerim vardı. Hepsi hala aklımda ve hepsini açtım. Sevdiklerim beni neye çağırırdı? Mümkünse bizim için sevebilecek bir ülke yarat, birlikte yaşanılacak özgür bir toplum yarat! Senin sevgiden çıkaracağın başka bir sonuç olamaz. Tabii sevdikleriniz varsa, sevmesini biliyorsanız... Ben sevgi yorumunu böyle yapıyorum. Sadece kadın veya insan güzelliğine değil, her güzelliğe baktığımda, güzel olan hemen her şeyden çıkardığım sonuç, onu bir vatana dönüştürmek, yani vatani kazanmaktır. Hemen ardından vatani nasıl kazanacağız sorusu gündemleşti. Öyle örgütsüz güç olunur mu? Ordusuz, güçsüz savaş verilir mi? Bütün bunlar olmadan güzelliğe ulaşılır mı? Sömürgecileri görmüyor musun? Onlar seni böyle en ufak bir şeye ulaştırmaz. Verirse ancak uşaklık için verir. Ve bu bir kandırmacadır.

Şimdi tüm bunları niye tekrarlamaya çalışıyorum? Kavrayışta çok inatçısınız. Yani kavrama noksanlığı, kavramaya karşı inat var. Özellikle de onu kendi yaşamınıza uygulamada zorlanıyorsunuz. PKK'nin iç büyüklüğünü bir türlü kendinize yediremiyorsunuz. Önderlik gerçeğinin aslında ne ifade ettiğini kendinize uygulayamıyorsunuz. Uygulama gücü yerine kendi bireyciliğinizi dayatıyorsunuz. Orada da çatışma oluyor. Çünkü ilke vardır, onun uğruna büyük mücadele vardır. Ve sen de militansın. Bununla çatışmayacaksın, buna biraz değer katacaksın. Şunu da söyleyeyim: Hiçbirinizin destan yazmasını istemiyoruz, ama hiç olmazsa kolay yutulacak bir savaşçı olunmamasını istiyoruz. Kabul edilebilir sınırlar dahilinde bir savaşçı olun. Bu da bizim için büyük değer ifade eder. Ama bu işte önder olmak istiyorsanız, onun da kanunu ve kuralı var. Ben ulusal düzeyi çözümlüyorum, ikiyezlülük edemem. Siz belki ahbap-çavuşluk ve bölgecilik gereği veya bireyselliğiniz uğruna kendinizi subjektivizme, daralmaya, yüzeyselliğe, kandırmacılığa koyuverebilirsiniz. Ama benim için bu mümkün değildir.

Çözümlemeyi ulusal düzeyde, hatta mümkünse bütün insanlığı ilgilendirecek düzeyde götürürüz. Tabii bütün dinler, felsefeler ve siyaset insanlık içindir, yalnız bir ulus için değildir, bütün cinsler içindir. Eğer sosyalistsek, gerçekten en gelişmiş eşitlik ve özgürlük içindir. Bunları uygulamayı bilmeliyiz.

Özgürlük kolay olsaydı, Ronahi ve Berivan kendilerini yakmazlardı

Hayret ediyorum, neden bizi anlamıyorsunuz? Hele sizin gibi genç kızlar neden anlamıyorlar? O büyük direnişin sahipleri Berivan ve Ronahi arkadaşlar; özellikle Ronahi arkadaş bizi oldukça iyi anlayan bir arkadaşımızmış. Zaten raporunda da bunu gördük. Bir başka raporunda, *“Ateşkes sürecindeki ikinci basın toplantısından çok etkilendim. O kadar imkanları yaratıp bayanlara değer ve her türlü gelişme için destek vermenize rağmen, bizlerden halen o düzeye gelen kimse yoktur. Oysa ki yoğun emekler verilmiştir. Bilincimizle doğru bir kişiliği yakalayan halen fazla kimse yoktur. Partiyi tanıdıkça daha da bağlanıyorum. Kişilikleri ve olayları, savaş gerçekliğini, dönemi değerlendirdiğimde, bağlılığın gereği olan istenileni ve bazen de daha fazlasını vermeye çalışıyorum”* diyor. Dediğim gibi tarzı kesin, bence çok önemli. Siz de biraz düşünmelisiniz. Onun anısını yaşatmanın yolu, onun gibi kavrayış gücüne ulaşmaktan, onun gibi sağlam bir yaşam disiplinine sahip olmaktan geçer. İçinizden bazıları ona layık olmak isteyebilir. Özellikle yaşamının PKK ile bütünleşme sürecini nasıl ele aldığını, kendisini nasıl dönüşüme uğrattığını anlayın. Bizzat kendi el yazmalarında var. Bunlara bakın, öğrenin ve saygılı olun. Çünkü bunlar büyük değerlerdir. Özgürlük kolay olsaydı, onlar o yolu denemezlerdi.

Ronahi yoldaş bir cümlesinde, *“Önderlik ruh ve can veriyor, önemli olan bunu yaşama geçirmektir”* diyor. Bunu kendilerini yakarak yaşama geçirme eyleminde bulunuyorlar. Bu büyük bir

olaydır. Siz de biraz dürüstseniz, cesaret ve fedakarlık dediğiniz şeyin ne olduğunu görün ve anlayın. Madem bu eylem bizim adımıza yapılıyor, biz de saygılı olmak zorundayız. “Ucuz yaşadık” demek yakışır mı hiç? Ben değerlere ısrarla ters düşen kişilere şaşıyorum. Bunlara hiç acımak istemiyorum. Bu yüce değerlere bağlı olmadığınız müddetçe, sizi kesinlikle adam yerine koyamayız. Bu da onların vasiyeti ve anılarına bağlılığı ifade eder. Onların nasıl insan olduklarını, nasıl genç kızlar olduklarını ve nasıl bir yaşam tutkusu içinde kalmak istediklerini bileceğim ve öyle yükleneceğim. Kesinlikle böyle yapacağım. Benden başka bir şey beklemeyin. Ne kadar düşürülmüş, ne kadar gafil olursanız olun, onların yaşamları sizin için en büyük buyruktur. Madem yiğitlik ordusunun bir erisiniz, bu buyruğa göre yaşayacaksınız. Siz ARGK'ye, kadın ordulaşmasına gelmek istediğinizi söylüyorsunuz. O zaman bunun komutanları böyledir ve buna uymasını bileceksiniz.

Ben bile onların hizmetindeyim. Onlar yaşamla dopdolu insanlardı. Bir yaşam çözümlemesi var, ona bakın, hayretler içinde kalırsınız. Bir cinsellik tanımlamaları var; “erkek kadının birbirlerini en çok aldattıkları saha” diyorlar. Ne kadar büyük bir değerlendirme! Yani “oyun var içinde” diyor; sahtelik var, kölelik var. “Onun özgürlüğü çok zor” diyor. “Maalesef biz Parti Önderliği'nin istediği böyle bir özgürlüğe tanık olmadık” diyor. Fakat hedef olarak önlerine koyuyorlar. Tabii bunlar bağlı kalmamız gereken değerlerdir. Böyle binlercesi var. Hala “anlayamadık, gereklerini yerine getiremedik” demek, asla ne kabul edilir, ne de gerekçe sayılır. Gençsiniz, yiğitsiniz, bu değerlere canı gönülden katılacaksınız.

Şahadet yaşamın ödenmesi gereken karşılığıdır

Biz çok kaybetmiş bir halkız. Sadece erkeğin ve kadının silueti kalmıştır, kendileri yoktur. Moralinizi bozmak için bunu

söylemiyorum, kazanma tutkunuzun gelişmesi için vurguluyorum. İskeleti kalmış, cesedi kalmış, görüntüsü kalmış erkek ve kadınlarsınız; ne ilişkisi, ne saygısı, ne sevgisi! Her şey ayıp, her şey bunalım ve utanç içinde. Hiçbir erkeğin bir kıza sağlıklı bakacağını, hiçbir kızın kolay kolay bir erkeği kabul edebileceğini sanmıyorum. Bana göre büyük suç vardır ortada. Çünkü insanlıkla oynanmış, çünkü ilkel klan topluluklarının koşullarında bile kabul edilemez her şey dayatılmıştır. Nitekim insanlığın gelişim sürecine damgasını vuran ne kadar kanun ve kural varsa hepsinin dışına çıkarılmışız. Tabii ki bitiş, büyük yok oluş yaratılmıştır. Devrim tam da bunu gidermenin ilacıdır. Devrimci üslubun, devrimci tarzın, işte bu büyük şahadetlerin anlamı budur. Biz bile buna dayanarak ne kadar görev yapıyoruz. Şahadetlerin başka tür hiçbir anlamı olamaz, ancak böyle bir anlamı olur. Tabii o da yetmez, şehit olmak için şehit olunmaz. Mutlak yaşamın ödenmesi gereken bir karşılığı olduğu için ölünür, mutlak gerekli olduğu için ölünür. Biraz daha olsun, biraz daha kan dökülsün diye kan dökülmez, eğer çok gerekli değilse tek bir damla kan bile dökülmez. Ben gerçekten tasavvur edemiyorum. Ben kendimi ne için böyle yaşıtıyorum? Dikkat edin, inanılmaz boyutlarda yaşıtıyorum. Bana göre kendini kolay feda etmek, kendini kolay öldürtmek kesinlikle kabul edilemez. Veya ölümcül bir yaklaşımı kendime yedirmem düşünülemez. Neden? Yaşama saygıdan ötürü. Hele özellikle genelin yaşamını bu kadar ilgilendiriyorsak kolay ölmeyeceğiz. Kolay ölenlerin gerçekten bizim örgüt gerçeklerimizin, onun amaçlarının çok gerisinde olduklarını söylemeliyim. Böyle ucuz düşmelere çok öfkeleniyorum.

Ben burada şehitleri kastetmiyorum. Kimi kastediyorum? En çok kendimi. Örneğin ölümü önlemek için, bir yerde kendimi affettirmek için bu kadar yaklaşıyorum. Ama yüzde yüz sorumlu oldukları ve bir tedbirle çok şeyi düzeltebilecekleri halde, bunu yapmayıp da kendilerini karşımızda yaşıtanlar acaba ne kadar öfkelendiğimi biliyorlar mı? Bunlar ne kadar alçak

ve aşığılık olduklarını biliyorlar mı? Bazıları “örgüt bizi anlamaz” veya “yaşam kanunları bizim nasıl bir ölümün peşinde olduğumuzu görmez” demesinler. Hayır, görür. Dediğim gibi şahadetlere bu kadar büyük anlam veriyorum. Ama zamansız, yerinde olmayan bir damla kanın dökülmesinin de kabul edilemeyeceğini bu kadar açık söylüyorum. Kendimi istediğim gibi yaşamıyorum, ama büyük yaşam tutkusu kadar büyük ölüm uzaklığını da her an yanımda tutuyorum. Bu tip davaların temsil düzeyi böyle olur. Kendimizi kandırmayalım. Bu kadar kayıp, şu eksiklikten ötürü yaşamdan vazgeçiş kabul edilemez.

Kendinizi bu kadar tanınmaz hale getirmişseniz, hızla düzeltmelisiniz. Yaşam böyle kolay ele alınacak bir husus değildir. Cinslerin karşılıklı ilişkileri, ortak yaşamları olmadan da yaşam olamaz. Birinci adım yaşamaksa, ikinci adım örgütlü veya sosyal gerçeklik olarak yaşamaktır. Bu da kadın-erkek birliğinden geçer. Eğer bizde ikisi de bu kadar tehlikedeyse, herkes kendi eyleminin ne anlama geldiğini, kendi yaşamının ne anlama geldiğini anlamalıdır.

Bana göre şimdiye kadar yaşadığınızın olmaması gerekir. Nasıl düştünüz, niye kolay ölüyorsunuz, öldürüyorsunuz? Bunun olmaması gerekir. Olmuşsa bile görmezlikten geliyorum. Benim felsefem ve yaklaşımında bunu onaylamak yoktur. Ben ilk günden bugüne kadar, kendimi tanıdığımdan beri, yaman yaşıyorum. Bir anlamda hiç yaşamıyorum. Ama bir anlamda da en üstün yaşayanım. En büyük otorite ana-baba mıydı, bir kral kadar onlara karşı durdum ve halen de öyleyim. Dünyaya karşı duruyorum. İlkem var, yaşamıma saygım var. Böyle belledim, böyle götürüyorum. Tamam, sizi de çeken budur, belki bundan etkilendiniz, ama bizim için etkilenme yetmez. Siz militan arkadaşlarsınız, sıradan sempatizanlar filan değilsiniz, kendinize bir de bunu yakıştırmışsınız. Kendinize savaş arkadaşları diyorsunuz; ordu, kurmay ve önderlik sıfatı yakıştırıyorsunuz. O zaman bunun hakkını vereceksiniz. Benimle kolay arkadaş olunamaz. Kolay arkadaş olunabileceğini sanırsanız ya-

nılır ve yanıltırsınız. Bu da yoldaşlıkta en kötüsüdür. Her şey yapılmalı, ama yoldaşlığa bu yapılmamalı.

Bütün bunlar yalnızca bir ulusun ölüm kalım savaşımında gerekli değil, insanlık için de çok gereklidir. Kendini buna vermeyecek bir insan tasavvur edemiyorum. Duygularımızı da, güdülerimizi de bunun hizmetine sokmamayı düşünemiyoruz. Ama ille de karşı kutupta yer alınacaksa, buna karşı şiddetli savaşımımız olur. Kimse bizden saflarımızda köleliğe, onun dayanakları olan bilinçsizliğe, basit bir bağlılığa ve çirkinliğe onay istemesin. Buna onay vermeyiz, vermeyiz, vermeyiz. Buna karşılık biri özgürlüğün savaşımına açıksa, ben onun en büyük ve başta gelen hizmetkarıyım. Bu kişinin bu savaşımının emrindeyim ve zaten çalışıyorum.

Görüyorsunuz ki, parti ve onun savaşım gerçekliğinde yaşamın bütünselliğine ilişkin daha belirgin ve net olmak mümkündür. Bu temelde kendini yanılgılar ve yetmezliklerden arındırmak kadar, yetkinliğe ulaştırmak da çok önemli ve hatta vazgeçilmezdir. Bu sadece bir görev değil, hepiniz için bir haktır: İnsan olma hakkı. Ve bu büyük tutku yaratır. Büyük tutku büyük örgütü, bu da savaşı yaratır. Büyük savaşanlar da her zaman büyük ilişki sahibi olurlar; büyük ulus ilişkisi, büyük özgürlük ilişkisi, büyük birey ilişkisi, büyük sevgi ilişkisi, büyük sanat ilişkisi olurlar. Buna ihtiyacımız var. Biz bunun için yolu biraz araladık. Siz bunu biraz fırsat bilerek, gençliğinizin de verdiği enerjiyle daha fazlasını yapmalısınız. Yoksa bu düzeyi bile kavrayamama ve onun gerisinde seyretme ne kabul edilebilir, ne de size kesinlikle bir şey kazandırır. Çıkış için bu iyi bir başlangıçtır demelisiniz. Oldukça kavrayış zenginliği kadar çabanın gereğini de hissederek ve bu çabayı yerinde sergileyerek katılmalısınız. Bu, savaşta da olsa sizi sağlam bir yürüyüşün sahibi yapabilir ve mutlaka kazandırır.

13 Haziran 1994